

T.C
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

107-499

YABANCI DİLİN TOPLUMA YANSIYAN BOYUTLARI

107499

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

DANIŞMAN

Prof.Dr.Mahmut ATAY

HAZIRLAYAN

Esra GÜLMEZ

ELAZIĞ-2001

T.C
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

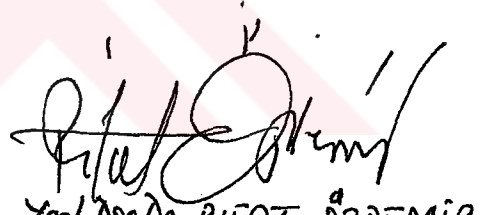
YABANCI DİLİN TOPLUMA YANSIYAN BOYUTLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 11.07/2001 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. MAHMUT ATAY
Danışman

Prof. Dr. HALİL NARMÂN
Üye

Yrd. Doç. Dr. RIFAT ÖZDEMİR
Üye

Yukarıdaki jüri üyelerinin imzaları tasdik olunur.

Prof. Dr. Ahmet BURAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek lisans Tezi

YABANCI DİLİN TOPLUMA YANSIYAN BOYUTLARI (Elazığ Örneği)

Esra GÜLMEZ

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

2001-Sayfa 206

Bu çalışma, “Yabancı Dilin Topluma Yansıyan Boyutları” konulu bir alan araştırmasıdır.

Araştırmada yabancı dil; yabancı dille öğretim, iş dünyası, medya, gündelik hayat vb. alanlardaki kullanımlarıyla ele alınmıştır. Hazırlanan anket formuyla, araştırma kapsamına alınan bireylere, 28 seçmeli ve bir adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular ise toplam 52 tablo ile gösterilmiştir.

Bulgularda bireylerin, önce bireysel özellikleri (cinsiyet, doğum yeri, yaş, medeni durum, öğrenim durumu vb.), ardından tutum, düşünce ve davranışları (tercih ettikleri dil, hayatlarını sürdürmek istedikleri yer, izledikleri kanallar, okudukları gazeteler vb.) tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada son olarak konunun önemini vurgulaması nedeniyle, bireylerin yabancı dille ilgili eğilimlerini saptamaya yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Sonuçta bireylerin çoğunluğunun “dil bilinci”nden yoksun oldukları belirlenmiştir. Zaman zaman bireyler, işaretledikleri seçenekler açısından dil bilincine sahipmiş izlenimi vermiş olsalar bile, kurulan çapraz ilişkilerde gözlenen tutarsız tercihler, bireylerin gerçekte işaretledikleri seçenekleri rastgele ve bilinçsizce işaretlediklerini göstermiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Yabancı dil; ana dili, kültür emperyalizmi, dil bilinci, popüler kültür, kitle iletişimi

SUMMARY

Postgraduate Study

THE ASPECTS OF FOREIGN LANGUAGE REFLECTING TO THE SOCIETY

Esra GÜLMEZ

Fırat Universty

Institute of Social Sciences

Department of Sociology

2001-Page 206

This study is a field search on the aspects of foreign language reflecting to the society.

In this study, foreign language is dealt with its use on the areas of education with foreign language, business, media, daily life etc... On the prepared questionnaire form, the people included to the search were asked twenty eight multiple-choice questions and an open-ended question. The obtained findings were showed on fifty two tables/charts.

According to findings, people were tried to determine with their individual features as sex, place of birth, age, marital status, level of education; and their attitudes, thoughts and reactions as their language choice, places they want to live in, channels they watch, newspapers they read, etc.,. On the research at last, the findings containing tendencies on foreign language, which emphasises the importance of this subject, were given place.

Consequently, It was determined that the most of individuals are not aware of "the language consciousness". Even if individuals gave an impression to have the language consciousness, inconsistent choices were seen with the prepared cross-relations. It was that, the individuals in fact, marked the choices randomly.

Key words: foreign language, native language cultural imperialism, language consciousness, popular culture, mass communication.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İÇKAPAK

ONAY

ÖZET

SUMMARY

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ

ÖNSÖZ

GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I.....	3
1-ARAŞTIRMANIN PLANI.....	3
1.1.ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	3
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	5
1.4.ARAŞTIRMANIN METODU.....	6
1.4.1.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	7
1.4.2. Veri Toplama Araçları.....	8
1.4.3. Analiz Teknikleri.....	9
1.4.4. Araştırmada Kullanılan Kavramlar.....	9
1.4.4.1. Dilin Tanımı.....	9
1.4.4.2. Ana Dil.....	11
1.4.4.3. Yabancı Dil.....	12
1.4.4.4. Kültür.....	12
1.4.4.5. Kültür Değişmesi.....	14
1.4.4.6. Emperyalizm.....	15
1.4.4.7. Kültür Emperyalizmi.....	17

2-DİL VE DÜŞÜNCE İLİŞKİSİNİN FELSEFİ YÖNÜ.....	19
2.1.KAVRAM VE TERİM.....	19
2.2.DÜŞÜNCE.....	20
2.3.DÜŞÜNCE VE DİL.....	20
3-DİL VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ	22
BÖLÜM -II.....	24
1-TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE SÖMÜRGEÇİLİK.....	24
1.1.SÖMÜRGEÇİLİĞİ BAŞLATAN NEDENLER	25
1.2.SÖMÜRGEÇİLİĞİN YAYILDIĞI ALANLAR	28
1.2.1.İngiltere.....	30
1.2.2.Fransa.....	32
1.2.3. Almanya.....	33
1.3.SÖMÜRGEÇİLİĞİN ETKİLERİ	35
1.4.SÖMÜRGEÇİLİĞİN SONU.....	39
2-TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE EMPERYALİZM VE KÜLTÜR EMPERYALİZMİ.....	40
2.1.KELTLER.....	45
2.2.İRLANDA.....	46
2.3.HAWAİ.....	48
2.4.ASYA VE AFRIKA	48
3.İNGİLİZCE'NİN BUGÜNKÜ DURUMU.....	53
3.1.MEDYA VE ULAŞIM.....	55
3.2.BİLGİ ÇAĞI.....	56
3.3.ÜLUSLARARASI TİCARET	57
3.4.GENÇLİK KÜLTÜRÜ	57
4-KÜLTÜR MİLLİYETÇİLİĞİNİN BUGÜNKÜ GÖRÜNÜMÜ.....	58

4.1.GALLER	59
4.2.QUEBEC (KEBEK)	61
4.3.KATALONYA	62
4.4.FRANSA	63
4.5.ALMANYA.....	64
BÖLÜM-III	66
1-TÜRKİYE'DE YABANCI DİL	66
1.1.CUMHURİYET DÖNEMİ	66
1.2.TÜRKİYEDE YABANCI DİLİN BUGÜNKÜ GÖRÜNÜMÜ	68
BÖLÜM-IV.....	74
1-ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUMLARI.....	74
1.1.ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ	74
1.1.1.Araştırma Kapsamına Alınanların Cinsiyet Durumları	74
1.1.2.Araştırma Kapsamına Alınanların Doğum Yerleri	75
1.1.3. Araştırma Kapsamına Alınanların Yaş Durumları.....	77
1.1.4. Araştırma Kapsamına Alınanların Medeni Durumları	78
1.1.5. Araştırma Kapsamına Alınanların Öğrenim Durumları	79
1.1.6. Araştırma Kapsamına Alınanların Meslek Durumları.....	84
1.1.7. Araştırma Kapsamına Alınanların Aylık Gelirleri	86
1.1.8. Araştırma Kapsamına Alınanların Sahip Oldukları Eşyalar	87
1.1.9. Araştırma Kapsamına Alınanların Ailelerindeki Kişi Sayısı.....	89
1.2.ARAŞTIRMA KAPSAMINA ALINAN BİREYLERİN TUTUM, DÜŞÜNCE VE DAVRANIŞLARI90	
1.2.1.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yer	91
1.2.2.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Tercihlerinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü	96
1.2.3. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İzledikleri Kanallar	99
1.2.4. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İzledikleri Programlar	102
1.2.5. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Okudukları Gazeteler	103

1.2.6. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Kitap Okuma Durumları.....	104
1.3.ARAŞTIRMA KAPSAMINA ALINAN BİREYLERİN DİL VE YABANCI DİL HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ.....	107
1.3.1. Dil Alanında Medyanın Rolü.....	108
1.3.1.1.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Medyanın Türk Diline Etkisi Konusundaki Düşünceleri	111
1.3.2.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dil	116
1.3.3.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Öğrenmek İstedikleri İlk Yabancı Dil Konusundaki Düşünceleri.....	120
1.3.4.Yabancı Dille Öğretim	122
1.3.4.1. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarının Olup-Olmadığı	123
1.3.4.2.Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarda Gözlenen Değişiklikler	124
1.3.4.3.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri.....	127
1.3.5. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Ders Kitaplarının Yurtdışından Getirilmesi Konusundaki Düşünceleri	137
1.3.6.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Yapan Okulların Etkinlikleri Konusundaki Düşünceleri	143
1.3.7. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İş Yerlerine Verilen Yabancı İsimler Konusundaki Düşünceleri.....	149
1.3.8. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İş Yeri Açacak Olurlarsa Hangi Dilde İsim Verecekleri Konusundaki Düşünceleri.....	166
1.3.9. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Gündelik Hayatta Kullanılan Yabancı Sözcükler Konusundaki Düşünceleri	169
1.3.10. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Gelişmiş Ülkelerin Yabancı Dile Karşı Aldıkları Tavrı Konusundaki Düşünceleri	172
1.3.11.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Dil ve Yabancı Dil Konusundaki Düşünceleri	174

BÖLÜM.V.....	176
I-SONUÇ VE ÖNERİLER	176
1.1.DEĞERLENDİRME	176
1.2.ÖNERİLER	185
KAYNAKÇA	188
KISALTMALAR.....	193
EK (ANKET FORMU).....	194
ÖZ GEÇMİŞ.....	205
İZİN BELGESİ.....	206

TABLÖLAR LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 1: Bireylerin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı	75
Tablo 2: Bireylerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı	76
Tablo 3: Bireylerin Yaş Durumlarına Göre Dağılımı	77
Tablo 4: Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	79
Tablo 5: Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	80
Tablo 6: Bireylerin Öğrenim Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı	81
Tablo 7: Bireylerin Öğrenim Durumlarının Yaşa Göre Dağılımı	83
Tablo 8: Bireylerin Meslek Durumuna Göre Dağılımı	84
Tablo 9: Bireylerin Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	85
Tablo 10: Bireylerin Aylık Gelirlerinin Dağılımı	86
Tablo 11: Bireylerin Evlerinde Bulunan Eşyalar	87
Tablo 12: Bireylerin Ailelerindeki Kişi Sayısının Dağılımı	89
Tablo 13: Bireylerin Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı	91
Tablo 14: Cinsiyete Göre Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı	92
Tablo 15: Doğum Yerlerine Göre Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı	94
Tablo 16: Yaşa Göre Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı	95
Tablo 17: Bireylerin Tercihlerinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü	97
Tablo 18: Bireylerin İzledikleri Kanallar	101
Tablo 19: Bireylerin İzledikleri Programlar	102
Tablo 20: Bireylerin Okudukları Gazeteler	104
Tablo 21: Bireylerin Kitap Okuma Durumları	105
Tablo 22: Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarının Dağılımı	106
Tablo 23: Bireylerin Medyanın Türk Diline Etkisi Konusundaki Düşünceleri	111
Tablo 24: Medyanın Türk Diline Etkisi Konusundaki Düşüncelerinin Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	114
Tablo 25: Bireylerin Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dile Göre Dağılımı	117
Tablo 26: Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dilin Cinsiyete Göre Dağılımı	118

Tablo 27: Bireylerin Öğrenmek İstedikleri İlk Yabancı Dil	120
Tablo 28: Bireylerin İngilizce'yi Tercih Nedenlerine Göre Dağılımı	121
Tablo 29: Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarının Olup-Olmadığı	124
Tablo 30: Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarda Gözlenen Değişiklikler	124
Tablo 31: Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri	127
Tablo 32: Cinsiyete Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	131
Tablo 33: Doğum Yerlerine Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerin Dağılımı	132
Tablo 34: Yaş Durumuna Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	133
Tablo 35: Öğrenim Durumuna Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	134
Tablo 36: Meslek Durumuna Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	136
Tablo 37: Bireylerin Kitapların Yurtdışından Getirilmesi Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	140
Tablo 38: Bireylerin Yabancı Dille Öğretim ve Kitapların Yurtdışından Getirilmesi Konusundaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması	141
Tablo 39: Bireylerin Okulların Batı Tarzı Etkinlikleri Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	144
Tablo 40: Bireylerin Yaş Durumlarına Göre Okulların Batı Tarzı Etkinlikleri Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	146
Tablo 41: Bireylerin Öğrenim Durumu ve Okulların Batı Tarzı Etkinlikleri İle İlgili Düşüncelerinin Karşılaştırılması	147
Tablo 42: Bireylerin İş Yerlerine Verilen Yabancı İsimler Konusundaki Düşüncelerine Göre Dağılımı	150
Tablo 43: Bireylerin Cinsiyet Durumu ve Yabancı İsimli İş Yerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması	152
Tablo 44: Bireylerin Yaş Durumu ve Yabancı İsimli İş Yerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması	154

Tablo 45: Bireylerin Öğrenim Durumu ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması	157
Tablo 46: Bireylerin Meslek Durumu ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması	159
Tablo 47: Bireylerin Aylık Gelirlerine Göre Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması	162
Tablo 48: Yabancı Dille Öğretim ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması	164
Tablo 49: Bireylerin İş Yerleri Olursa Hangi dilde İsim Vereceklerinin Dağılımı	166
Tablo 50: Bireylerin Gündelik Hayatta Kullanılan Yabancı Sözcükler Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	169
Tablo 51: Bireylerin Gelişmiş Ülkelerin Yabancı Dile Karşı Aldıkları Tavrı Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı	172
Tablo 52: Bireylerin Dil veya Yabancı Dil Konusundaki Düşünceleri	174

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun var olduğundan beri iletişimini dil aracılığıyla sağladığı bilinmektedir. Dil geçmişte kalanları bugüne, bugün olanları ise yarınlara taşıyan muazzam bir araçtır. Ancak yeryüzünde insanların anlaşmasını sağlayan dil, bir tane değildir. Çok kesin olmamakla birlikte yeryüzünde üç veya dört bin civarında dil olduğu ileri sürülmektedir. Bu dillerin önemli bir kısmı bugün kaybolmak üzeredir. Buna karşılık bazı dillerin (başta İngilizce) günden güne popüleritesi artmaktadır.

Günümüzde eğitimden, iş dünyasına, kültür, sanat, spor, faaliyetlerinden siyasete kadar, her kesimde ve akla gelebilecek her yerde yabancı dil, neredeyse Türkçe kadar kullanılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde gözlenen “dilini koruma” çalışmalarına Türkiye’de neredeyse hiç rastlanılmaması ilginçtir. Toplumsal bilimlerde de yabancı dil olgusunu ele alan kapsamlı bir çalışmanın olmaması, konunun oldukça ihmal edildiğinin bir göstergesidir. Zira, toplumun hayatiyetini devam ettirebilmesi için dil birliğine sahip olması gereklidir.

Bu bağlamda, bireylerin hayatın bu kadar içinde yer alan yabancı dil konusunda bireylerin düşüncelerinin genel olarak tespit edilmesi amacıyla böyle bir çalışma planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Elazığ genelinde gerçekleştirilen bu araştırmaya, 2000 Ağustos ayında başlanmış ve 2001 Mayıs ayında bitirilmiştir.

Çalışmalarım esnasında, bana yol gösterip, sürekli destek veren ve sabır gösteren eşime ve çocuklarıma, yardımlarını esirgemeyen Neşe KÜÇÜKYURT ile eşine Sosyoloji Bölüm Şefi Çiğdem ÖLÇER’e, Araş. Gör. Dilek ULU’ya, değerli fikirleriyle katkıda bulunan Sayın Prof. Dr. Vedat TANYILDIZI’na ve kıymetli eşi Ruhsar TANYILDIZI’na, tecrübelerinden yararlanma fırsatı veren kıymetli hocam ve tez yöneticim Sayın Prof. Dr. Mahmut ATAY’a, teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Küreselleşmenin insanları birbirine biraz daha yaklaştırdığı, bilginin sebep olduğu değişikliklerin neredeyse ışık hızına eriştiği bir süreçte, “Dünyada değişmeyen tek şey değişimin ta kendisidir” sözü bir kere daha doğrulanmış oluyor.

Özellikle gelişmiş batı ülkelerince üretilen bilgi sayesinde bu ülkeler, günden güne teknoloji, ekonomi, siyaset, eğitim, sanat vb. alanlarda varlıklarını daha fazla hissettirirken, batı dışı ülkeler ise bu duruma seyirci kalmaktadırlar.

Gelişmiş olan bu ülkeler arasında hiç kuşkusuz lider durumda olan ve “süper güç” olarak adlandırılan Amerika Birleşik Devletleri’dir. Amerika, dünyanın kaderini şekillendirirken hakimiyetini, İngilizce ile daha da sağlamlaştırma fırsatını oldukça iyi değerlendirmektedir.

Bir toplumun bireyleri birbirleriyle, çoğunlukla ana dilleriyle anlaşılırken, başka toplumların bireyleriyle anlaşmak için ise yabancı dil öğrenme yolunu seçmektedirler. Bugün, kitle iletişim araçlarının etkisiyle cazip hale gelen yabancı dil, daha iyi bir gelecek, iş imkanı, psikolojik doyum vb. düşüncelerle bireyleri etkilemektedir. Bu durum yabancı dil öğrenme ihtiyacını günden güne arttırmaktadır.

Ancak, yabancı dil öğrenme ihtiyacı, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere farklı şekillerde ele alınmaktadır. Gelişmiş batı ülkelerinde, yabancı dil bilenlerin oranının bir hayli yüksek olmasına karşılık, bu ülkelere öğretim dili, her ülkenin kendi ana diliyle yapılmaktadır. Yabancı dille yazılmış işyeri isimlerine, levhalara tabelalara rastlamak ise neredeyse imkansızdır. Bu ülkeler aynı zamanda, başka bir dilin getireceği zararları önceden görüp, böyle bir tehlikeye karşı çok sıkı önlemler alma yoluna gitmektedirler. Esasen konunun özüne inildiği zaman, alınan bu önlemlerin oldukça haklı nedenlere dayandığını belirtmek gerekir.

Türkiye açısından konuya yaklaşıldığında, ülkemizde yukarıda belirtilen önlemlerden herhangi birine rastlamak mümkün değildir. Zira en iyi, kaliteli eğitim-öğretim yapan okulların neredeyse tamamı yabancı dille öğretim yapmaktadır. Öğretim esnasında sadece kitaplar değil, kitaplarla birlikte bizzat batı kültürü de öğrencilere aktarılmaktadır. Okullar yılbaşı baloları, mezuniyet geceleri ve yıl sonu eğlenceleri gibi etkinlikler vasıtasıyla batıyı taklit etmektedirler.

Tüm bunların yanı sıra iş dünyasında, sadece işyerlerinin isimleri değil, satılan ürünlerin adları hatta beden büyüklükleri yabancı dildeki kelimelerle nitelendirilmektedir.

Medya dünyasındaki yabancı isim salgını ise, daha ileri boyutlardadır. TV., radyo, gazete, dergi adlarından başlayan, programların adlarına, yazıların başlıkların ve bunların içeriğindeki dile kadar Türkçe mi yoksa İngilizce mi olduğu belli olmayan bir dil kullanılmaktadır.

Ancak, yabancı dilin Türkiye’de kullanıldığı alanlar bunlarla sınırlı değildir. Kültür, sanat, spor gibi alanlarda, günlük konuşma dilinde yabancı dil adeta Türkçe ile iç içe geçmiş durumdadır.

Türkiye’de başka ülkelerde olduğu gibi yabancı dile karşı önlem almak şöyle dursun, yabancı dili ana okulu seviyesine indirip, çocuklara çok küçük yaşlardan itibaren öğretmenin yolları aranmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada batı ülkelerinin ve Türkiye’nin uyguladıkları dil politikalarının birbiriyle bu derece zıt olması, araştırılarak, bu zıtlıkların tam anlamıyla ortaya konulması, Türkiye’deki uygulamalarda yabancı dilin araç olmaktan çıkarılıp, amaç haline getirilmesi, halkın bu konudaki düşüncelerinin, detaylı bir şekilde ve örneklerle ele alınması, sosyolojik açıdan gerekli görülmüştür.

BÖLÜM I

1-ARAŞTIRMANIN PLANI

1.1.Araştırmanın Konusu

Değişimin baş döndürücü bir hızla eriştiği günümüzde, insanların ihtiyaçları da değişmiş ve çeşitlenmiştir. Teknolojik gelişmelere paralel olarak, ulaşımdan, eğitimden, sağlıktan, iletişim araçlarından başlayan ve hemen her alanı kapsayan, büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Neticede küreselleşen dünyada, devletler birbirlerine daha çok yaklaşmış ve ihtiyaç duyar hale gelmişlerdir. Bu süreçte toplumlar arasındaki irtibatı sağlayan iletişim kanalları da (internet, televizyon, faks, sinema, gazete vb.) giderek artmıştır. Ancak bu çeşitlilikte değişmeyen tek şey iletişimin “dil” ile sağlandığı gerçeğidir.

Bugün itibariyle uluslar arası alanda en çok kullanılan dil İngilizce’dir. İngilizce’nin tüm dünyada geçerli bir dil olması, Amerika’nın bir çok alandaki üstünlüğünden ve farklı coğrafyalarda milyonlarca insanın konuştuğu bir dil olmasından kaynaklanmaktadır.

Popüler kültürün de giderek daha cazip hale getirdiği yabancı dil, hayat şartlarının ağır olduğu bir zamanda insanlara pek çok konuda büyük kolaylıklar sağladığı gibi iş imkanlarının artmasına ve dünyadaki gelişmeleri daha yakından izlemelerine de yardımcı olmaktadır.

Yabancı dilin sağladığı sayısız faydalar, herkesin bildiği bir konudur. Ama göz ardı edilen yabancı dilin bir araç olmaktan çıkarılıp, bir amaç haline getirilmesidir.

Bu araştırmada toplumun bu konudaki tepkisizliğinin duyarsızlıktan değil, bilinçsiz olmaktan kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Bu nedenle de araştırmanın hareket noktasını, yabancı dilin toplumu, eğitim, medya, ekonomi, siyaset, sağlık vb. alanlarda bir kuşatma altına aldığı gerçeğinden yola çıkarak, ne yönden etkilediği ve toplumun buna verdiği tepki ile ortaya çıkan sorunlar arasındaki ilişki oluşturmaktadır.

Konunun daha iyi anlaşılması için yabancı dilin, başka toplumlara hangi nedenlerle ve ne şekilde empoze edildiğinin de belirtilmesi gerekmektedir. Konunun yüzyıllardır var olmasına rağmen fazla araştırılan ve bilinen bir konu olmaması, sosyolojinin bilinen diğer konularından (kentleşme, modernleşme, gecekondulaşma vs.) farklılık arzemesi araştırmanın kavramsal çerçevesinin alışıldan biraz daha kapsamlı olarak ele alınmasını zorunlu kılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırma planı, dil ve düşünce ilişkisinin felsefesi yönü ile dil ve kültür ilişkisi; ikinci bölümde, dünya tarihinde sömürgecilik, emperyalizm ve kültür emperyalizmi, İngilizce'nin bugünkü durumu ve kültür milliyetçiliğinin bugünkü görünümüne yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Türkiye'de yabancı dil ve tarihsel gelişimi, dördüncü bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumları ele alınırken; beşinci bölüm sonuç ve öneriler, kaynakça ve ekler ile son bulmuştur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Yabancı dil denilince, genellikle ilk akla gelen husus eğitim-öğretim olmaktadır. Bireylere ana dilleri dışında bir dil öğretmenin getireceği faydalar, yabancı dilin öğretilmesi esnasında izlenecek yol, yöntem, uygulanacak programlar vb. eğitimcilerin, dil bilimcilerinin, psikologların sık sık üstünde durduğu unsurlardır.

Oysa yabancı dilin sosyolojik açıdan ele alınması belki de toplumsal açıdan ilk adımın bu alanda atılması, bireylerin neyi, niçin yaptıklarını bilinçli olarak bilmeleri bakımından çok daha önemli olmakla beraber, şimdiye dek ihmâl edilmiştir.

Bu çalışmada “yabancı dilin toplum üzerindeki etkileri” çeşitli değişkenler açısından ele alınarak, halkın bilinç düzeyinin saptanması hedeflenmiştir. Araştırmada bağımsız değişkenler (cinsiyet, doğum yeri, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, meslek, aylık gelir) tespit edilerek, bunların bağımlı değişkenlerle ilişkisi kurulmuş ve oransal dağılımı tespit edilmiştir.

Yabancı dilin medya, eğitim-öğretim, iş dünyası, gündelik hayat gibi alanlarda kendini göstermesinin toplum tarafından nasıl karşılandığı, toplumun tepkisinin (olumlu veya olumsuz) batı ülkelerinin bu alanda verdikleri mücadeleler ve çıkardıkları yasalar, uygulamalar göz önüne alındığında, nasıl bir farklılık gösterdiğinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Kısaca bu çalışmanın amacı, yabancı dil konusunu sosyolojik açıdan detaylı bir şekilde irdeleyerek, gözden kaçan yönlerini, topluma yansıma şekillerini tespit edip, eldeki bulgulara göre bir sonuca varmak ve çözüm önerilerinde bulunmaktadır.

1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın objektif olması için, cinsiyet farkı gözetilmeden Elazığ il merkezinde yaşayan her kesimden birey üzerinde uygulanmasına dikkat edilmiştir,

Anket soruları hazırlanırken (Haziran 2000) bu alanda yapılmış bir çalışmaya henüz ulaşılmadığı için, başka bir kaynaktan yararlanma imkânı olamamıştır.dolayısıyla yabancı dille ilgili sorular tamamen tarafımızdan hazırlanmıştır. Bu durum, başka özgün fikirlerden yararlanma imkânını sınırlandırmıştır.

Anket soruları, şahısların bireysel özellikleri, yabancı dil konusundaki düşünceleri, tutumları, davranışları ve beklentileri ile sınırlı tutulmuştur. Aynı zamanda yabancı dilin, toplum tarafından fazla bilinmemesi bazı sınırlandırmaları gerekli kılmıştır. Soruların yabancı dille ilgili olanlarının genel olarak tüm bireylerin cevap verebileceği tarzda düzenlenmesine dikkat edilmiştir. Örneğin: KPDS, ÜDS gibi yabancı dil sınavlarıyla veya bilim diliyle ilgili sorulabilecek sorular, anket formu her kesimden bireye uygulandığı ve bunların içinde önemli bir kesimin bu gibi konulardan haberdar olmadığı düşünülerek, dışarıda bırakılmıştır.

Anket formunun uygulanması esnasında bazı bölgelerde sıkıntı yaşanmıştır. Zira, eğitim düzeyinin düşük olduğu bu bölgelerde, bazı bireylerin çekinerek formu almak

istememeleri veya formu alanların bir kısmının “başka” seçeneğinde, ve açık uçlu soruda konuyu ideolojik boyuta taşımaları, siyasi propagandaya alet etmeleri, bazı anket formlarının iptal edilmesine neden olmuştur.

Alan araştırmasında anket formunun uygulanmasına Ağustos 2000 tarihinde başlanmış ve Kasım 2000 tarihinde bitirilmiştir.

1.4.Araştırmanın Metodu

Bilimsel araştırmalarda temel olan metodolojinin temel ilgi odağı, sosyal bilimlerdeki kapsamlı konular ile pratikte sosyologların ve diğer sosyal bilimcilerin çalışmalarında nasıl ilerlediklerinin, araştırmalarını ne şekilde yürüttüklerinin, hipotezlerin geçerliliğini nasıl test ettiklerinin, neyin doğru, neyin yanlış olduğuna nasıl karar verdiklerinin incelenmesidir (Marshall, 1999; 498).

Demir ve Acar’a göre ise metod şöyle tarif edilebilir:

1) “Bir amacın gerçekleştirilmesi, her hedefe varabilmesi için izlenen yol, stratejiler bütünü. 2) Araştırma, çalışma ve bir sonuç elde etmek için kullanılan akıl yürütme biçimidir” (Demir, Acar, 1993; 387).

Sosyal bilimlerde kullanılan metot “kalitatif” ve “kantitatif” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Araştırmada hangi metodolojinin kullanılacağına araştırmanın türüne göre araştırmacı karar verir. Araştırmada bu metodolojilerin biri veya yerine göre ikisi birden kullanılabilir.

Kantitatif metodoloji çoğunlukla sayısal veri toplayarak (istatistiksel ölçme, analiz vb.) değerlendirme yaparak, sonuca ulaşmaya çalışırken; kalitatif metodoloji ise anlamlara yapılan vurguyla birlikte anlamaya dayanan veri toplama ve veri analizi biçimlerine gönderme yaparak kullanılır (Marshall, 1999; 376). Kalitatif metodolojinin temelindeki kaynakları, kişisel gözlemler, belgeler, görüşmeler oluşturur. Bu sayede kalitatif metodoloji

düşüncelerin, varsayımların geliştirilmesine katkıda bulunurken; yapılan alan araştırması ile de araştırma yapılan konunun şahıslarca nasıl anlamlandırılıp yorumlandığı da belirginlik kazanır.

En kısa anlamıyla kalitatif metodoloji ile fikir ve hipotezlerin geliştirilerek araştırmanın teorik kısmı kantitatif metodoloji ile de matematiksel (sayısal) veriler elde ederek uygulamalı kısmı gerçekleştirilir.

Bu özellikler göz önüne alınarak, araştırmanın sağlam temellere oturtulması düşüncesiyle bu çalışmada bu iki yaklaşımdan da yararlanılmıştır. Araştırmanın teorik kısmında kalitatif yaklaşımdan, uygulamalı kısmında ise kantitatif yaklaşımdan yararlanılarak, birinin eksik olduğu noktada, diğeri devreye sokularak, oluşan eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır.

1.4.1.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Herhangi bir alan araştırmasında genellikle iki yol izlenir. Bunlardan birincisi tam sayım, ikincisi ise örneklemedir. En sağlıklı, geçerli ve güvenilir araştırma, evrenin-herhangi bir gözlem alanına giren obje ya da bireylerin hepsine “evren” denir.-tümünü kapsamı içine alan araştırmadır.Araştırma tekniğinin evrenin tüm birimlerine uygulanması halinde bu “tam sayım” olarak adlandırılır. Buna ülke nüfusunun tamamının tarandığı nüfus sayımları örnek gösterilebilir. Aynı zamanda bir okulda kimsesiz çocukların bulunduğu bir kurumda veya bir fabrikada çalışanlar üzerinde tam sayım yapılabilir. Bunlar fiziksel olarak toplu halde bulunan, küçük çaptaki evrenlerdir. Oysa, toplumsal bilimlerde genellikle incelenecek konunun evrenleri büyüktür. Fakat, evren içindeki tüm elemanları ayrıntılarıyla incelemek, hem zaman hem de maddi koşullar bakımından mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, bu ayrıntıların incelenmesi zaman ve emek kaybına yol açar. Esasen buna gerek de yoktur. Sınırlı bilgiler yeterli olduğu takdirde bilgi yığınlarıyla uğraşmak anlamsızdır (Gökçe, 1992; 131).

Bu sınırlayıcı faktörlerin etkisiyle evren içinde bazı tekniklerle belirlenen bir parça seçilir ve araştırma bu parça üzerinde yapılır. Evreni temsil etmek üzere seçilen bu parçaya “örneklem”, parçanın incelenerek tüm parçaya genellenerek kullanılmasına ise “örnekleme” denir.

Bu araştırmanın evrenini ise, Elazığ il merkezinde yaşayan bireyler oluşturmaktadır. Abdullahpaşa Mah., Doğukent, Nailbey Mah., Şehit İlhanlar Cad., Rızaiye Mah., Yıldız Bağları, Sanayi Mah.ve Üniversite Mahallesinde oturan bireyler tesadüfi örneklem yoluyla seçilmişlerdir. Örneklem sayısı 192 kişi olup; mahalle başına 24 kişi düşmüştür. Ancak, daha önce de belirtildiği gibi bazı bireylerin, belirli ideolojilerin etkisiyle araştırmayı amacından saptırmak istercesine siyasi propaganda türünden ifadeler kullanmalarından dolayı bunların 19’u örnekleme dahil edilmemiştir.

1.4.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın konusunun sosyal bilimlerde sık rastlanmaması nedeniyle, okuyucuları konuyla ilgili yeterli bilgiye ulaştırarak, araştırmanın yapılış amacının daha iyi anlaşılmasına zemin oluşturmak düşüncesiyle konunun genel yönlerine değinilmiştir. Bu nedenle konunun teorik kısmında kaynak tarama tekniğinden yararlanılmıştır. Uygulamalı bölümde ise, anket ve zaman zaman görüşme tekniğine baş vurulmuştur.

Anket sorularının hazırlanmasında; bu alanda yapılmış bir çalışmaya (o tarihlerde) ulaşamadığı için belli bir kaynaktan yararlanılamamıştır. Ancak araştırmacının lisans tezini “Yabancı Dille Öğretimin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri” konusunda yapması belli oranda yol gösterici olmuştur. Bunun yanı sıra, araştırmacının böyle bir konuda araştırma yapacağına yaklaşık 2 yıl önce karar vermiş olması, TV programlarından notlar alması, gazete kupürlerini biriktirmesi, çok yeni basılmış kitaplara, makalelere ulaşması yönünden avantaj sağlamıştır. Yine araştırmacının İngilizce öğretmenleri, yabancı ülkelerde bulunmuş akademisyenler, yabancı dille öğretim yapan okullardaki öğrenciler ve ayrıca sıradan

vatandaşlarla görüşmesi, onların konuyla ilgili gözlem ve düşüncelerinden yararlanması da ona büyük ölçüde fikir vererek yardımcı olmuştur.

1.4.3. Analiz Teknikleri

Anket formunun hazırlanmasında verilerin bilgisayara yükleneceği göz önünde bulundurulmuş ve seçeneklerin numaralandırılmasında güçlükler neden olacak durumlardan kaçınılmıştır. Örneğin, cevaplarda en fazla 9 seçenek kullanılmıştır.

Anket formunun uygulanmasından sonra veriler bilgisayara yüklenmiştir. Birden fazla seçenekli sorular ile açık uçlu bir soru, belirli bir sınıflandırmaya tabii tutulmuş ve kodlanmıştır. Kodlanan veriler, daha sonra bilgisayara aktarılmıştır. Sayısal formatta bilgisayara aktarılan verilerin çözümlemesi SPSS/6 ve SPSS/7 paket programında yapılmıştır.

Önce basit dağılım tabloları (düz tablo) oluşturulmuştur. Daha sonra bağımsız değişkenlerin bazı bağımlı değişkenlerle ilişkisinin olabileceği düşüncesiyle, değişkenlerin frekans dağılımını ve aralarındaki ilişkinin oranını gösteren çapraz tablolar (cross) oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Tabloların yorumlanmasında oranlar (%) olarak verilmişse de zaman zaman “büyük çoğunluk”, “yarısı”, “yarıdan biraz azı”, “yarıdan fazlası”, “çok azı” vb. ifadelerin yanı sıra 1/2’si, 3/4’ü, 2/3’ü vb. gibi sayısal değerler de kullanılmıştır.

1.4.4. Araştırmada Kullanılan Kavramlar

1.4.4.1. Dilin Tanımı

İnsanlar arasındaki iletişim dil ile sağlanır. Dilin kendine ait sırları bugün bile tam anlamıyla çözülememiştir. O, insan ve toplumdan ayrı olarak düşünülemediği gibi insanın her alandaki yapıp etmelerinin de temelini oluşturur. Dili daha iyi anlayabilmek için onun değişik tanımlarına bakmakta yarar vardır.

“Dil, insanların ayrılık belgesidir.” Her dilin, kendi içinde bir takım kurallara sahip toplumsal bir varlık olması, o sosyal olgunun belirli bir topluluk tarafından oluşturulduğunu göstermektedir. Dil, toplum tarafından oluşturulup kullanılıyor ve geçmişte var olduğu ve günümüzde de canlılığını koruduğu görüşü benimseniyorsa, dil kuralları zaman içerisinde belirlenmiş, canlı bir varlıktır ve dili konuşan her birey o toplumun içinde yaşayan ve toplumun her türlü değerlerini taşıyan bir kişidir (İşeri, 1994; 22).

Aksan’a göre, “dil, düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanarak, başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 1977; 14).

Ergin de dilin tanımını yaparken onun çeşitli özelliklerini vurgulayarak ayrıntılı bir açıklama geliştirmiştir. “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir” (Güngör, 1991;60).

Buraya kadar yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen dildir. Dil, bireyin duygularını, düşüncelerini, arzu ve isteklerini açığa vurmasına yaşamını sürdürebilmesine imkan sağlar. Düşünülecek olursa, dil olmasaydı yüzyıllar boyu bilim ve teknikteki gelişmeler şu anda başkalarına ve gelecek kuşaklara nasıl aktarılabilirdi. Bir duyguyu, bir şiiri, bir olayı veya buluşu başkalarına anlatmak veya kağıda dökmek nasıl mümkün olabilirdi. Bir suçun belirlenmesi, bir suçlunun yargılanması, bir mahkemenin karara varması, dil olmasa sağlanabilir miydi?

İnsanoğlunu diğer canlılardan ayıran en önemli yönünün, onun konuşabilmesi ve düşünebilmesi olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak buna insana has bir özellik olan sanat yönünü de dahil etmek gerekir. Dolayısıyla söze dayanan bütün sanatların hammaddesi ve ürünü de dildir.

Toplum açısından konuya yaklaşıldığı zaman dil, en başta ele alınması gereken bir kurum olarak kendini gösterir. Kısacası, dil olmadan insanların birlikte yaşamaları, anlaşabilmeleri yani toplumu oluşturmaları söz konusu değildir. Topluluğu topluma dönüştüren bu durumda “dil” olduğu gibi toplumu ulus yapan bağların da en güçlüsü dildir. Bireyleri, ulusuna, yurduna, kültürüne, tarihine sıkı sıkı bağlar. Kuşaktan kuşağa geçerek gelen dil, bireyle geçmişinin arasındaki zincirin en önemli halkasıdır.

1.4.4.2.Ana Dil

Her insan. Doğuştan dil yetisine sahip olarak dünyaya gelir. Bireyin sahip olduğu bu yeti, herhangi bir dil ile sınırlı değildir. Çünkü birey, içinde bulunduğu toplumun dilini belirli bir süreç sonunda yaşayarak öğrenir. Dolayısıyla bireyin dil edinimi birdenbire olmayıp, zorunlu bir süreç sonunda gerçekleşir.

Bireyin dünyaya geldiği andan itibaren en yakın ilişkide bulunduğu kişilerin dili, onun ana dilini oluşturur. Ana dilin gelişimi, bireyin zihinsel ve fiziksel gelişimiyle yakından ilgilidir. Birey ana dilini benimseme döneminde, duyma, gözlemleme, davranış ve nesneler arasında fikri yönden bağ kurma, taklit etme basamaklarını, sırasıyla takip eder. Bireyin bu süreç esnasında şahsi bir gayreti yoktur. Bu durum tamamen doğal olarak meydana gelir. Anlaşılabacağı üzere ana dil programlı, amaçlı bir öğrenme şekli olmayıp; bireyin sosyal bir varlık olmasının gereği ve sonucudur.

Ana dil başlangıçta sadece doğal konuşma ortamlarında öğrenilir. Bu dönemde, yazılı dilin bir fonksiyonu yoktur. Yazılı dil, bireyin okula başlamasıyla önem kazanır. Okulda bireye, ana dilinin yapısı, kuralları, bireyin duygu ve düşüncelerini düzenli olarak sözlü ve yazılı ifade etme becerisi kazandırılır (Şahin, 1996; 17).

Ana dil birey dışında ele alındığında, onun bir toplumu ulus yapan öğelerin en başta geleni olduğu görülür. Dil, ulusun bireylerini birbirine bağlar, onların ortak bir noktada

buluşmasına yardım eder. Başka bir ifadeyle aynı, milletten aynı dil birliği içindeki kişilere ortak bir evreni anlama, anlatma yolu kazandıran da ana dildir. Birey ana dilinin yanı sıra o dili konuşan toplumun yüz el hareketlerini, çeşitli olaylar karşısındaki tepki biçimlerini de kazanır.

Dil bilimci J.Marouzeau ana dili tanımlarken yukarıdaki ifadeleri destekler mahiyette çevrenin etkisine vurguda bulunmuştur. Ona göre ana dil “Bir kimsenin bilinçli bir öğrenim evresi olmaksızın önceki kuşaklar ya da çevresinden kazandığı dil” dir (Aksan, Tarihsiz; 424).

Bu ifadeler ışığında, ana dilin en çok kabul gören tanımı şöyle yapılabilir:

“Ana dil, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen insanın bilinçaltına inen ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir”(Aksan, Tarihsiz.; 427).

1.4.4.3.Yabancı Dil

“Yabancı dil, bireyin içinde bulunduğu çevrede konuşulmayan bir dildir. Bu dil bireye her bakımdan yabancıdır. Birey bu dili belirli amaçlar doğrultusunda öğrenir. Ana dil öğretiminde olduğu gibi okulda belirli bir temel üzerine yükselmez. Birey yabancı dil öğrenme sürecine bilmediği bir dünyaya girerek katılır. Eşyalar, durumlar ve davranışlar aynı olduğu halde, farklı adlandırılmakta ve çok değişik bir şekilde ifade edilmektedir”(Şahin, 1996;17).

1.4.4.4.Kültür

Kültür sözcüğü, “bakmak”, “işlemek” anlamına gelen Latince “colere” kökünden gelir. Aynı kökten türetilmiş “agriculture” tarla bakımı, “cultura animi” ise ruh bakımı demektir. Bu anlamıyla “kültür”, hem bakım işi, hem de bu bakımın sonunda erişilen durumdur.

Güvenç, kültürü çok yönlü olarak şöyle ele almıştır:

“Bilim alanındaki kültür: uygarlıktır. Beşeri alandaki kültür; eğitim sürecinin ürünüdür; Estetik alandaki kültür; güzel sanatlardır; Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür; üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirmedir”(Güvenç, 1994;69-100).

Demir ve Acar’a göre ise kültür,

- 1)Yeryüzünde beşeri hayatın başlangıcından bugüne kadar insanoğlu tarafından üretilmiş olan her şey .
- 2)Bir birey veya topluluğun yaşam tarzını biçimlendiren örf, adet, gelenek ve görenek ile alışkanlıklar, davranışlar ve inançlar toplamı”(Demir, Acar, 1993; 224).

Bu bağlamda sosyal bilimcilerin farklı alanlardaki temsilcilerinin görüşlerine de değinmekte yarar vardır;

Sosyal bilimciler, kültür terimini kullandıklarında gündelik konuşmaların içerdiğinden daha az kısıtlayıcı bir kavramdan söz etmeye eğilim göstermişlerdir. Sosyal bilimlerde kültür, insan toplumunda biyolojik olarak değil, toplumsal araçlarla aktarılıp iletilen her şeyi anlatır. Arada farklı görüşlere rastlanmakla beraber kültür, insan toplumunun sembolik ve öğrenilmiş yönlerini anlatan genel bir terimdir.

Sosyal antropologların kültürle ilgili düşünceleri, büyük ölçüde Taylor’ın 1871’de yapmış olduğu kültürün, bilgi, inanç, sanat, ahlak ve gelenek olarak öğrenilmiş yapıyı gösterdiği şeklindeki tanıma dayanmaktadır. Bu tanım, kültür ve uygarlığın bir ve aynı şey olduğunu içerir (Marshall, 1999; 442).

Durkheim ise kültür terimini doğrudan doğruya kullanmamakla beraber, toplumsal faaliyeti izah ederken, kültürü tarif etmektedir. Ona göre insanların toplumsal faaliyeti,

“Bireyin dışında kalan ve belirli bir zorlama gücüyle donatılmış oldukları için kabullenmek zorunda kaldığı davranış, düşünce ve duyuş tarzlarından ibarettir” (Duverger, 1995; 73).

Sapir’in kültür konusundaki görüşleri ise şöyledir; “Belli bir grubun kültürü, üyelerinin tamamı ya da bir kısmı tarafından açıkça benimsenen tüm davranış modellerinin bir envanterinden başka bir şey değildir. Toplamı kültürü meydana getiren bu süreç, toplum denilen kuramsal topluluklarda değil, bireysel etkileşimlerden oluşan bir ortamda gerçekleşir” (Duverger, 1995.; 74).

Bu tanımların doğrultusunda kültür, genel olarak; Herhangi bir toplumun manevi değerlerini, yaşam tarzını meydana getiren, gerçek halindeki her türlü yaşayış şekillerinin, düşünce biçimlerinin sanatsal özelliklerinin tümü olarak kabul edebilir. Başka bir ifadeyle, bir milletin yaptıklarının tamamı, sosyal ve dini yaşam tarzı, aile ve hukuk sistemi, üretim-tüketim biçimleri, adetleri, gelenekleri, inançları vb. kültürü oluşturmaktadır.

1.4.4.5.Kültür Değişmesi

Kültür bir toplumun yaşam biçimi olarak doğal yaşama ihtiyaçlarından doğmuş ve bu ihtiyaçlara çare bulma tarzı olarak ortaya çıkmıştır. İnsan ihtiyaçları çok çeşitli ve sürekli değişen bir özelliğe sahip olduğundan, kültür de değişen bir yapıdadır. Kültürdeki değişme, “serbest” ve “mecburi” kültür değişimleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Serbest kültür değişimleri, farklı kültürlerin birbiriyle temasının neticesinde ortaya çıkar. Bu değişme türü, zamanla kendiliğinden ve sarsıntısız olarak gerçekleşir.

Oysa mecburi kültür değişimlerinde, serbest kültür değişimlerinin tersine, zorlama, zaman sıkışıklığı ve sunilik vardır. Bu nedenle de bu tip değişimler, toplumda sonu meçhul sarsıntılar meydana getirir. Bu sarsıntılar tâli unsurlardan asıl unsurlara kaydıkça büyür (Ergin, 1975; 24).

Kültür değişmesi konusuna Malinowski şöyle bir açıklama getirmiştir:

“Bir cemiyetin mevcut nizamını, yani içtimai, maddi ve manevi medeniyetini, bir tipten başka bir tipe kalbeden bir prosestir. Kültür değişmesi, bir cemiyetin siyasi yapısında, idari müesseselerinde, toprağa yerleşme ve iskân tarzında, iman ve kanaatlerinde bilgi sisteminde, terbiye kanunlarında, maddi alet ve vasıtalarında, bunların kullanılmasında tüketim mallarının şartında, az çok husule gelen tahavvülleri ihtiva eder.” (Aydoğmuş, 1999; 11).

Kültür değişimleri her toplumda, her zaman görülür. Çünkü her nesil, kendi tecrübesine dayanarak kültüre bir şeyler katar ve kültürdeki eskiyen, geçerliliğini yitiren unsurları kültürden atar. Bu sayede toplumda ilerleme sağlanır. Şu iyi bilinmelidir ki yeryüzünde kültürü değişmeyen (ilkel kabileler dahil) hiçbir toplum yoktur. Kültür özü itibarıyla aynı kalıp, değişimler öze dokunmadan gerçekleştirilirse bu toplumda bir sıkıntıya sebep olmaz.

Kurtkan, kültür değişmesine ilişkin görüşlerini tek bir noktada toplayarak, kültür değişmesini “emperyalizm” olarak ele almıştır. Bu değişiklik, ona göre iki aşamada gerçekleşmektedir. Birinci aşama “alıştırma”, ikincisi ise “telkin” aşamasıdır. Ona göre telkin vetiresi, alışma safhasını kolaylıkla takip etmektedir. Yabancı kültür unsurlarının hissettirilmeden aşılandığı araştırma safhası başarılı olduğu takdirde, acil tedbirlerle yeni bir kültürün aşılması için gerekli şartların yerine getirildiği telkin vetiresine geçilebilir (Aydoğmuş, 1999; 11-12).

1.4.4.6.Emperyalizm

Emperyalizm özellikle 19.yy.da hız kazanan sömürgecilik ile o dönemin büyük güçlü devletlerinin birbiriyle rekabetini ifade etmek amacıyla kullanılan bir terimdir. Emperyalizm, günümüzde, neredeyse tamamen gelişmiş ülkelerin, az gelişmiş ülkeler üzerindeki egemenliği anlamında kullanılmaktadır (Marshall, 1999; 193).

Emperyalizmin bugün de geçerli olan bir tanımını, Doyle'un sözlerinde bulmak mümkündür:

“İmparatorluk, bir devletin başka bir siyasal toplumun hükümranlığını fiilen denetim altında tuttuğu resmi ya da gayri resmi ilişkidir. Bu ilişki kaba kuvvetle, siyasal işbirliğiyle ve iktisadi, toplumsal ya da kültürel bağımlılıkla sağlanabilir. Emperyalizm, emperyal ilişkiyi kurma ya da koruma süreci ya da politikası demektir”(Said, 1998; 45).

Bu bağlamda emperyalizmin, bir milletin başka bir milleti hâkimiyeti altına alması ve onu kendi menfaatleri istikametinde sömürmesi anlamına geldiğini söylemek yanlış olmaz. Bu hâkimiyet altına almanın çeşitli yolları vardır. Tarihe bakıldığında emperyalizmin üç şekilde geliştiği görülmektedir: Askeri, iktisadi ve kültürel emperyalizm.

Günümüzde en çok uygulanan emperyalizm türü kültür emperyalizmi olup, etkisini sadece birkaç toplum üzerinde değil, tüm dünyada hissettirmektedir. Artık ülkeler, toplu tüfekle fethedilmeyip, kültür emperyalizmi ile de geçirilmektedir. Böylece batının sömürü çarkı yine dönmekte ve toplumları istedikleri gibi yönetip, kontrol altında tutmaktadırlar (Canpolat, 1999; 22).

Demir ve Acar'a göre emperyalizmin tanımı şöyledir: “1)Sömürgecilik zor, tehdit ve saldırgan metodlar kullanmak suretiyle, sömürü temeline dayalı ve yayılmacı amaçlarla, değişik düzeylerde kendisine bağımlı ulusal birimleri merkezi bir gücün denetiminde bir araya getirmeyi amaçlayan, siyasal anlayış ve eylem tarzı. 2)Egemen bir gücün, medenileştirme, modernleştirme veya dini misyon iletme gibi gerekçeler ileri sürerek diğer ülkelerin doğal kaynaklarını sömürme ve onları ekonomik, kültürel, bilimsel veya siyasal açıdan kendisine bağımlı hale getirme politikası. 3)Serbest girişimlerin, karları sermaye harcamalarına kaydırması sonucunda etki alanını iyice genişleten kapitalizmin tekelci aşaması” (Demir, Acar, 1993;116).

1.4.4.7.Kültür Emperyalizmi

Son yıllarda sıkça duyulan sözlerden biri kültür emperyalizmidir. Kültür emperyalizmi, ortaya yeni çıkmış bir deyim değildir. Tarihin her döneminde bir milletin başka bir millet üzerinde kültür emperyalizmini değişik şekillerde uyguladığını gösteren sayısız örnekler vardır. Ancak kültür emperyalizmi tek başına uygulanmayıp; özellikle askeri usullerin yanında sömürüyü kolaylaştırmak amacıyla kullanılmıştır. Oysa, günümüzde teknolojik gelişmişlik sayesinde gelişmiş ülkeler, silaha gerek duymadan kültür emperyalizmi ile üçüncü dünya ülkelerini kontrol altında tutmakta ve onları bir pazar haline getirerek sömürmektedirler.

Bundan da genel olarak şu anlam çıkar ki, bu konuda asıl sorun ekonomik uygulamalardır. Kültürel öğeler ise, ekonomik-siyasi hegemonyanın sürdürülmesi için bir araçtır. Bunu destekleyici bir şekilde Barker şöyle der:

“Kültürel emperyalizm teriminin kesin bir tanımı hemen hemen yoktur. Terim, emperyalist denetim sürecinin, destekleyici özellikte kültür biçimlerinin ithal edilmesiyle takviye edilip, kolaylaştırıldığı anlamında kullanılmaktadır” (Tomlinson, 1991; 15).

Başka bir ifadeyle kültür emperyalizmi, “Yabancı bir kültürün değer ve alışkanlıklarını, yerli bir kültür pahasına yaymak ve yüceltmek için ekonomik ve siyasi güç kullanması” anlamında ele alınabilir (Tomlinson, 1991; 14).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi kültür emperyalizmine yönelen ülkelerin ortak özelliği ekonomik yönden güçlü olmalarıdır ve bu ülkeler, güçlerini devam ettirebilmek için mal ihracatı yapmak zorundadırlar. Dolayısıyla ihracatlarını gerçekleştirmek için bu mallara talip olacak insana muhtaç durumdadırlar. Kültür emperyalizmi bu yönüyle, böyle bir insan tipini veya toplum yapısını oluşturmayı hedeflemektedir (Özdenören, Tarihsiz; 135).

Bugün itibariyle kültür emperyalizminin en etkili silahı kitle iletişim araçlarıdır. TV, sinema, internet, gazete ve dergiler bunun yanı sıra turistler, reklamlar, uluslar arası ticaret, ulaşım, sanat vb. kültür emperyalizminin yayılmasında etkin rol oynamaktadır.

2-DİL VE DÜŞÜNCE İLİŞKİSİNİN FELSEFİ YÖNÜ

2.1.Kavram ve Terim

Kavramın ne olduğu sorusu, filozofları uzun zaman meşgul etmiş ve farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunlardan bazıları, kavramların insan zihnindeki temel ilkeler olduğunu savunurken; filozofların bir kısmına göre de kavramlar gerçekte var olmayıp: özü ve mahiyeti belirsiz şeylerdir. Dolayısıyla kavramlar sadece tasavvurdadırlar. Çok geçerli başka bir görüşe göre ise kavram, “Bir hükmün bir tek terime indirgenmesidir.” Örneğin; Taş, insan, masa, kalem, güzellik, kötülük, mertlik vb. gibi (Doğan, 1991; 57).

Kavram, Kant’a dayanarak gerçekliği olsun veya olmasın bir şeyin zihindeki tasarımı olarak kabul edilirse, bu yönüyle bir ide, bir fikirdir. Bu haliyle kavram bir şeye, objeye işaret eder. Ancak düşüncede dil ile ifade edildiği için kavramın bir fikir olarak dille ifadesine de “terim” denir.

Terim, bu açıdan bir dilsel/fonetik simgedir, ve kavrama işaret eder. Fakat kavramın kendisi değildir. Başka bir ifadeyle kavram, zihnimizde düşünülmüş bir şeye işaret ederken; terim ise zihnimizde düşünülmüş olan şeye ilişkin tasarımın dilsel işaretidir (Emiroğlu, 1993 57-58).

Başka bir görüşe göre ise terim, her türlü maddi ve manevi nesneleri, tek tek olayları, özetle olguları ifade etmeye yarar. Bu özellik, terimlerin iki türlü görevleri olduğu anlamına gelir. Her türlü olguya işaret etmek ve işaret ettiği olgularla ilgili bir anlam taşımak...(Şafak, 1995; 13). Bu görüşte kavramın görevi de terime mal edilmiş, dolayısıyla kavram ve terim birlikte açıklanmıştır.

2.2.Düşünce

Düşünce, tasavvur, tahayyül, hafıza ve zekayı kapsayan bir kaptır. Düşüncenin hareket ettiricisi zekadır. Ancak insandaki zeka, kavramları ve olguları dil aracılığıyla kullanan soyut bir faaliyet olduğu zaman zirveye çıkma imkanı bulur (Doğru, 1996; 15).

Başka bir görüşe göre düşünce, “akıl yürütme veya akıl yürütmeler zinciridir.” Akıl yürütme ise olaylar arasında bağlantı kurarak zihnin bilinen olaylardan hareket ederek, bilinmeyenleri elde etmesidir. Kabul gören başka bir görüşte düşünce, “insanın kendi kendini kontrol etmesi” anlamında değerlendirilir. Bu tanım felsefede büyük bir gerçekliliğe sahiptir (Küçük, Tarihsiz; 48).

Düşünce insanoğluna has bir özelliktir. Zaten insanoğlunu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği, onun düşünebilmesi ve düşündüklerini başkalarına aktarabilmesidir. Bu ise kuşkusuz toplumsal yaşamın en önemli unsuru dil sayesinde gerçekleşmektedir.

2.3.Düşünce ve Dil

İnsandaki düşünme eylemi ile dilin birbiriyle çok yakın ilişki içinde olduğu bilinmektedir. Bu ilişki, insanoğlunun kendi bilincinde olmasıyla, yaşamın çeşitli boyutlarıyla olan ilişkisinde ve bu ilişkisini anlamlı sözcüklere çevirmeye başlamasıyla sağlanmıştır. Dolayısıyla bir çok düşünür, insanın hayatındaki en önemli gelişmenin bireyin kendisini “ben” zamiri ile ifade etmesi olduğunu ileri sürer. Bu ise çocuğun ikinci yaşında meydana gelmektedir. Konuyla alakalı olarak Chacuehard dil ve düşünce hakkındaki kitabında şunları belirtmektedir: “Çocuk iki buçuk yaşına girdiğinde kendisini “ben” zamiriyle ifade eder. İşte o zaman tam bir bilince kavuşmuş olur. Zira artık psiko hayvan (refleks gücü) düzeyini aşmıştır, bu onun dile hakim olmak için verdiği amansız savaşının bir ürünüdür. Anlaşılyorki insanın bilinç düzeyi dil ile irtibatlıdır, çünkü düşünce dahili bir dildir. Böylece şuurun idrak edilmesi anlamına gelen kişilik oluşmaya başlamıştır (Doğru, 1996; 15-16).

Şu da bir gerçektir ki insanoğlu konuşurken, söyledikleri üzerinde düşünmez, çünkü bu, çocukluktan ve konuşmanın mekanizmasından kaynaklanmaktadır. Dikkat edilecek olursa, çocuklar ana dillerini düşünmeden konuşurlar. Ancak bu demek değildir ki kişi ağızına geleni söyleyen ve ağızından çıkanı kulağı işitmeyen bir yapıdadır. Kişi düşünmeden konuştuğu zaman, bunu sağlayan onun yüzyılların akıl ve deneyleri ile dolu bir mekanizmayı kullanıyor olması ve bir takım düşünce kalıplarının onun çocukluğundan itibaren bilincine yerleşmiş olmasındandır.

Dil ile düşüncenin birbiriyle iç içe bir yapıda olması, ikisinin birbirinden ayrı olmaması, yıllarca yurt dışında kalmış kişilerin, ülkelerine döndüklerinde yaşadıklarıyla daha iyi anlaşılabilir.

Uzun yıllar yurt dışında yaşadktan sonra Türkiye'ye dönen Türkler, Türkçe konuşurken, düşüncelerini ifade etmekte ve bu ifadelere Türkçe kalıp bulmakta zorluk çekerler. Bunun nedeni, uzun süre başka bir ülkede, başka bir dili kullanmış olmaktır. Dolayısıyla yabancı bir dilde konuşma ve düşünmenin aşırı, kaynaşmış olması, kişinin bocalamasına neden olmaktadır. Fakat birey birkaç ay sonra Türkçe düşünme gücünü yeniden kazanır ve Türkçe düşünceli ve dilli, ilk durumuna geri döner (Doğru, 1996.; 16).

3-DİL VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Kültür, bir yaşama şeklidir, değerler ve idealler sistemidir. Bunun farkında olan devletler genişleme siyaseti ve hakim olmak uğruna, kendi kültürlerini empoze ederek, diğer toplumları kontrol altında tutmaya çalışmaktadırlar.

Bu bağlamda, dil ve kültür arasındaki ilişki ortaya çıkmakta ve dilin önemi daha da belirginlik kazanmaktadır. Çünkü yukarıdaki ifadelerin hayatiyet kazanması tamamen dil ile sağlanacaktır.

Dil felsefesini kuran Humboldt da bir milletin karakterini, kültürünü en açık şekilde ortaya koyan unsurun dil olduğunu belirtir ve bir milletin enerjisinin dilinde saklı olduğunu savunur. Gerçekten de her dilin içinde, bir milletin zihniyetini, hayat felsefesini, kültürünü görmek mümkündür. Çünkü, bir dil ve o dile ait kültür arasındaki bağlar o denli güçlüdür ki, o dili kültürden, o kültürü de dilden ayırmak mümkün değildir. Dilin önemi bakımından kültürün oluşumunda, mukayese kabul edilmeyecek derecede etkili bir rol oynadığı aşikardır. Bu konuda hakim olan görüşe göre dil, kültürü hem kurmuştur, hem de gelişmesine sebep olmuştur. İnsanlar dillerini ne kadar zenginleştirirlerse, kültürlerini de o denli geliştirebilir, zenginleştirebilirler. Dildeki kelime zenginliği, kavram keskinliği, ince anlam farklılığı taşıyan kelimelerin çokluğu, anlam yoğunluğu, nasıl dilde atılım ve gelişmelere imkan sağlıyorsa, aynı şekilde kültür de atılım ve gelişmelerden etkilenmektedir. Toplumsallaşmayı da sağlayan dil, bir yandan da tarihi sürekliliği besleyerek milletin varlığının devamına da katkıda bulunmuş olmaktadır. Ortak dili konuşan insanlar belli bir kültürün üyesi olduklarından aynı dili konuşur, öğrenir, aynı kültürü edinirler. Çünkü dil ve kültür iç içe geçmiştir ve özce birbirine bağlıdır. Dil ile kültür arasındaki etkileşim sadece ikisinin birbirine olan olumlu katkılarıyla değerlendirilmemelidir. Bu iki taraftan birinde meydana gelen çözümlenin, gerilemenin, yozlaşmanın diğerini de etkilediği dikkat çekmektedir. Böylece, herhangi bir milletin kültüründe kendini gösteren yozlaşma dili etkilemekte dildeki yozlaşma da ister istemez kültüre yansımaktadır (Korkmaz, 1997; 129).

Bu ifadeler ışığında, her millet dilini, kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur demek yanlış olmaz. Çünkü bu esnada o, akan bir ırmak gibi içinden geçtiği her topraktan, kendi bünyesine bazı öğeleri alır. Bu nedenle her medeni milletin konuşma ve yazı dili karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur (Kaplan, 1992; 140). Osmanlı imparatorluğunun tarihte, Araplar ve İranlılar ile sıkı bir münasebetlerinin olması neticesinde Türkçe’de pek çok Arapça ve Farsça sözcük bulunması buna örnek olarak gösterilebilir. Bugün ise ekonomik, siyasi, kültürel teknolojik açıdan önde gelen milletlerin, kültürleri ve dilleri neredeyse tüm dünyayı kültürel etkilemektedir. Bilgisayarı bulup geliştiren ABD bu sayede Türk diline, computer, klavye, mouse, , vs. pek çok kelimenin girmesine sebep olmuştur. Bu bakımdan her toplumun dili, o toplumun çağlar boyunca yaşadığı tarihinin özetidir. Dile bu gözle bakılırsa dil mana kazanmış olur.

Dil ile kültür arasındaki ilişkiyi bilenler, dili tek başına ele almaz. Çünkü dildeki her sözcüğün yazılış, ses, şekil ve manasını tayin eden tarih ve kültürdür. Örneğin, Yunus Emre’nin şiirlerinin, dilini, yazıldığı çevreden, devirden, kültürden ayrı ele almak mümkün değildir. Zira ağacın köklerinin toprağa sımsıkı bağlandığı gibi onun şiirleri de yetiştiği topraklara ve kültürüne sımsıkı bağlıdır (Kaplan, 1992.; 141).

Dil ve kültür arasındaki ilişkiyi sık sık dile getiren Sinanoğlu; “İnsan için dil gönlünü yüzdüren gemidir, millet için ise dil, kültürünü yüzdüren gemidir. Kültür toplumun gönlüdür” der (Tüfekçioğlu, 1998; 1).

BÖLÜM -II

1-TARİHİ SÜRECİ İÇERİSİNDE SÖMÜRGEÇİLİK

Adına sömürgecilik denilen planlı, programlı uygulamalar, üçüncü dünya ülkeleri üzerindeki en eski, sosyal, kültürel ve siyasi (politik) egemenlik şeklidir. Bu ülkelerin üzerindeki siyasi egemenliğin tarihine bakıldığında, bunun aynı zamanda “sömürgeciliğin tarihi” olduğu da görülecektir. Çünkü dönemin güçlü ülkelerinin sanayi için hammadde teminine, üretilen ürünler içinde pazara ihtiyaçları vardı (Albertini, *Tarihsiz*;146). Ve bu ihtiyaçlarını gidermek için geri olan ülkeleri tahakküm altına almaktan başka çıkar yol da göremiyorlardı.

Köken itibariyle hep ekonomik nedenlere dayalı olan sömürgecilik tarihte dört şekilde uygulanmıştır.

- “1)Eski yerlilerin boyunduruk altına alınması veya yok edilmesinden sonra beyazların sömürge kurması Örneğin: Kuzey Amerika’da, Avrupa’dan gidenlerin yaptıkları uygulama.
- 2)Yerlilere baş eğdirmenin dış kaynaklı siyah kölelikle birlikte yürüdüğü, İspanyol-Amerikan tipi sömürgeleştirme süreci.
- 3)Az sayıda beyaz sömürgeci çiftinin, sömürge kaynaklarını işletmek amacıyla, yerlileri çalıştırdığı işletme sömürgeciliği... Asya ve Afrika’daki uygulama buna örnektir.
- 4)Kitle halinde beyaz sömürgeci çiftçilerle birlikte yerlileri de kapsayan karma sömürgecilik.

Bu sömürgecilik türüne örnek olarak Kuzey Afrika gösterilebilir (Fukuyama, 1988; 76).

Yukarıda ifade edilen son üç sömürgeleştirme tarzı az gelişmişliğe bağlıdır ve sosyo-kültürel sarsıntılara yol açmaktadır.

Batının sömürgeciliği, Fransız Devriminden sonra özgürlüklerin, her türlü temel hakkın hiçe sayıldığı hukuk ihlalleri, Avrupa dışındaki coğrafyanın büyük bir bölümünün, işgal edilmesi ve bunların yapıldığı sırada Avrupa'nın her türlü barbarca yöntemi uygulama hakkını kendinde görme olayıdır. Avrupalı Hristiyan, beyaz; sömürülenler ise renkli, kâfir ve barbardı. Bundan dolayı da insanlığın öncü kolu olan Avrupalılar, onlara dilediklerini yapma hakkına sahipti (Fukuyama, 1988.; 76).

1.1.Sömürgeciliği Başlatan Nedenler

16.yüzyılda Avrupa'nın, dünyanın geri kalanı üzerinde egemenlik kuracağı fikri kıta sakinlerinin henüz zihninde yoktu. O dönemlerde Avrupalılar, doğunun büyük uygarlıklarını gezgincilerin bölük, pörçük, hatalı hikâyelerine dayanarak duymuşlardı. Bununla birlikte çoğunluğun kafasında, doğu imparatorluklarının olağanüstü zenginliklere, büyük güçlü ordulara sahip olduğu yönünde bir düşünce hakimdi. Asya ile kıyaslandığında Avrupa'nın zayıf yönleri kuvvetli yanlarından daha fazlaydı. Bu açıdan Avrupa, toprakların verimliliği ve nüfusun fazlalığı açısından Asya ile mukayese edilemezdi. Bu konuda Hindistan ve Çin ilk sırayı alıyorlardı. Avrupa kıtası jeopolitik yönden de biçimsiz bir yapıdaydı. Kuzeyi ve batısı buz ve su ile sınırlanmış, doğusunda kara tarafından, sık sık istilâlara açık bir coğrafya mevcut iken, güneyde stratejik tuzaklara karşı zayıftı (Kennedy, 1993; 3).

Bu durumu iyi değerlendiren Osmanlı İmparatorluğu, İstanbul'u aldıktan sonra hızla Avrupa'nın içlerine doğru yayılmaya başladı. Osmanlılar, bu yayılma döneminde planlı ve tutarlı iken, Avrupa'nın buna tepkisi tutarsız ve dağınıktı. Çünkü, küçük prenslikler, krallıklar, sınır boyu lordlukları, yapının dışında bırakmak gerekir. Böyle olmakla birlikte bunlar da iç gerginliklerden bir türlü kurtulamıyorlardı (Kennedy, 1993; 3-4).

Avrupa'da siyasi olarak böyle bozuk bir yapı hâkimken, Asya ile kıyaslandığında, bilim ve teknik açısından da Avrupa'nın bir üstünlüğü yoktu. Avrupa kültür ve bilimdeki büyük birikimini de islam dünyasına borçluydu. İslam dünyasına bakıldığında sahip olunan

bu birikimin temelinde, Çin ile yapılan ticaretin, fetihlerin yattığını, böylece islam dünyasının bir çok yeniliği Çin'den ilk elden aldığını ve Avrupa'ya aktardığını söylemek yanlış olmaz. 15.yüzyılda Avrupa'nın bilim, teknoloji, ticaret alanında bir ilerleme sürecine girdiğini söylerken, aslında en doğru genelleme şu olabilir. O dönemde dünya uygarlık merkezlerinden her biri bir alanda ileri olabilirken başka bir alanda geri olabiliyordu. Dolayısıyla bu merkezlerin gelişme çizgileri birbirine benzer durumdaydı. Örneğin: Teknolojik ve askeri açıdan Osmanlı İmparatorluğu, Çin, Kuzey Hindistan; Avrupa Devletler Sistemi, Afrika, Amerika ve Okyanusya'nın dağınık toplumlarından çok daha üstün durumdaydılar. Avrupa'nın kısa bir süre sonra diğer toplumları aşip, zirveye oturacağı kimsenin düşündüğü bir şey değildi (Kennedy,1993 :4).

Avrupa'nın sahip olduğu dinamizm, ekonomik yapı, teknoloji yine toplumsal yapı, coğrafya ve başka değişkenlerle birleşince Avrupa mucizesi gerçekleşti.

Avrupa'nın üç bir tarafının denizlerle çevrili olması gemiciliğin gelişmesi açısından teşvik ediciydi. Bu sayede Baltık Denizi, Kuzey Denizi, Akdeniz, Karadeniz arasında sürüp giden deniz ticareti günden güne gelişme göstermekteydi. Fakat bu ticaret sık sık yapılan savaşlar, salgın hastalıklar, ürünün yetersizliği gibi nedenlerle kesintiye uğruyordu. Yine de netice itibariyle deniz ticareti Avrupa'nın zenginliğini olumlu yönde etkilemiş, yenilen besinlerin çeşidini arttırmış, yeni refah merkezlerinin ortaya çıkmasını sağlamış, uluslar arası düzeyde bankacılığın başlamasına vesile olmuştur (Kennedy, 1993.; 21).

Macellan tarafından dünyanın yuvarlak olduğunun ispat edilmesi, Ümit Burnunun dolaşarak Hindistan'a ulaşılması, Amerika'nın keşfi vs. insanlara, dünyanın aslında çok da büyük olmadığı inancını yerleştirdi. Tarihe bakıldığında tüm bunlar kısa bir sürede gerçekleşmiş gibi görünse bile aslında Avrupa hegemonyası çok yavaş ama emin adımlarla gelişen bir süreçtir. Ne Portekizli gemiciler, Hindistan'a ilk gittiklerinde, muazzam bir tekneye ve donanıma sahiptiler; ne de Avrupalı olmayan toplumlar, ilk istilalar karşısında, iskambil kağıdı gibi dağılmıştır. Gemilerin gerçekten korku salan silahlarla donatılması ve okyanusa, uzun mesafeli yolculuğu dayanıklı olarak yapılması ile batılı denizciler ticaret yollarını denetim altına almış ve yolları üstündeki toplumları yıldırarak bir konuma

gelmişlerdi. Özellikle Portekizliler, “Hiçbir zaman bordalamadan topçu ateşiyle savaş” taktiğini uygulayarak, deniz üzerinde neredeyse hiç yenilmez bir hale geldiler. Ancak karada durum aynı parlaklıkta değildi. Aden, Cidde, Goa ve başka yerlerde yapılan şiddetli savaşlar, çoğunlukla alınan yenilgilerle sonuçlandı.

Tüm bunlara rağmen Batılı İstilacılar öylesine kararlı ve acımasızdılar ki 16.yüzyılın ortalarında Gine Körfezinden, Güney Çin Denizine kadar bir kaleler zinciri oluşturmuşlardır. Osmanlıların ele geçirdiği İpek Yolu ve Baharat Yolu Portekizlilerin her zaman iştahını kabartmıştır. Ancak Hint adalarıyla yapılan baharat ticareti hiçbir zaman Portekiz’in tekelinde olmamıştır ve baharat geleneksel yollardan Venedik’e ulaşmaya devam etmiştir. Portekiz ise, bu ticaretten hatırı sayılır bir pay elde etmekle yetinmiştir. Bu pay ile de imparatorluk kurma yarışında öncülüğü erken kapmış olmanın avantajını yakalamıştır (Kennedy, 1993.; 31).

Bu yayımcılığın büyük karlar sağladığı kurulan muazzam kara imparatorluklarında açıkça görülmektedir. İspanyollar, 1520’lerde Meksika 1530’larda Peru’yu ele geçirdiler. Kısa sürede bu yerleri bir hayli genişletip, kiliseler kurarak, madencilik, çiftçilik gibi işlere el atarak, buralarda kalıcı olduklarının sinyallerini verdiler. Onları buralarda tutan kazandıkları muazzam servetin cazibesiydi. Yoksa Portekiz gibi sınırlı bir nüfusa ve kaynaklara sahip bir ülkenin bu kadar uzaklara erişip, macera araması başka türlü izah edilemez. Bir kez kazanınca daha fazlasını isteme kararlılığı neticesi genişleme sürecini hızlandırmıştır (Kennedy, 1993.; 32). Sömürgeciliği başlatan nedenleri ana hatlarıyla belirttikten sonra kısaca olayın kişisel yönüne de değinmekte yarar vardır:

Bütün olaylarda olduğu gibi burada da “kişisel unsurların çok büyük payı vardır. Yayılmanın kökenlerini denizci Henry gibi kimselerin teşviklerinde; gemi ustalarının, silah yapımcılarının, edebiyatçıların yaratıcılıklarında; tüccarların girişimciliğinde; her şeyden çok da, deniz aşırı yolculuklara katılıp, dev dalgaların, düşmanca iklimlerin, vahşi doğanın ve amansız düşmanların önlerine çıkardığı her engele katlanan kişilerin gösterdiği yürekliliğin ta kendisinde aramak gerekir. Farklı sebeplerin karmaşık bir biçimde bir araya gelmesiyle-kişisel kazanç, ulusal şan ve şeref, dinsel coşku ve belki de serüven duygusuyla-

insanlar her türlü tehlikeyi göze almaya istekliydiler ve gerçekten de çoğu kez böyle tehlikeleri göze aldılar” (Kennedy, 1993; 32).

Avrupalı denizciler, keşifler vs. öncekilerden şu özellikleri ile ayrılmaktaydılar. Bunlar, arzularına kavuşmalarını sağlayacak, gemilere; ateşli silahlara sahip olup; rekabet, risk ve girişimciliğin egemen olduğu bir politik ortamdan gelmekteydiler.

Avrupa yayılcılığının sağladığı yararlar yaygın ve kalıcı oldu. Bu durum zaten var olan dinamiği hızlandırdı. Başlangıçta birbirinden ayrı olan birkaç yayılma hareketi, düzenli ve sık dokulu bir bütüne dönüşmekteydi. Devletler, altın, gümüş, baharat, ipek, kereste, demir vs. getirip birbirine satarken etkileşim de son hızla artmıştı. Bu ise, onların daha çok yayılmasına, yeni keşiflere ve ticaret imkanlarına zemin hazırladı. Bu süreç zaman zaman sekteye uğramıştır. Ama hiç son bulmamıştır. Yayılcılık bugün de vardır ancak şekil, biçim değiştirmiş olarak... (Kennedy, 1993;3-33).

1.2.Sömürgeciliğin Yayıldığı Alanlar

Batının hızlı ilerleyişi 19.yüzyılda doruk noktasındaydı. Avrupa, hemen her alanda dev adımlarla ilerlemiş, modernleşmiş ve bu gelişmeleri gemiciliğe yansıtarak, gemicilikte çok ileri bir seviyeyi yakalamıştır. Avrupa sanayileştikçe, sömürgelerini artırmak, yeni sömürgeler sayesinde kaynaklarını çoğaltmak arzusuyla daha bir gayretle yeni arayışlara girmiştir .

Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başlarında dünyanın bir çok alanında uygulanan emperyalist kökenli yayılma hem hız kazanmış hem de nitelik değiştirmiştir. Bunun nedeni ise tekel öncesi sermayeci düzenin, tekelci döneme dönüşmesi ve sermayeci ülkeleri Pazar rekabeti içine çok daha büyük şiddetle itmesidir. Doğal olarak sermayecilik geliştikçe hammaddeye duyulan ihtiyaç artmakta, buna bağlı olarak da yeni sömürgeler elde etme yarışı giderek amansız bir mücadeleye dönüşmektedir. dikkat edilecek olursa bundan önceki bölümde, sömürgeciliği başlatan nedenlere değinildiğinde bunun serüven merakından, yeni yerleri görme arzusuna, ekonomik koşullardan kültürünü, dinini yayma düşüncesine kadar bir çok unsurdan kaynaklandığı belirtilmişti. Ancak 19.

yüzyıla gelindiğinde artık bu yayılma siyasetinin neredeyse tek sebebi olarak “ekonomik çıkar” kalmıştı.

İşte şu ifadeler bunun bir kanıtı olarak gösterilebilir:

“Sermayeci toplumların tekelci döneme girmelerinden önce güdülen sömürgeci siyasete ek olarak, artık sermaye ihracı, etki alanı bölüşmesi, bilinen hammaddelerden başka muhtemel zenginlik kaynaklarının da ilerisi için hesaplara ve pazarlıklara dahil edilmesi sorunları ortaya çıktı. Bu dönem başlıca sermayeci devletlerin dünyayı paylaşma dönemidir” (Ataöv, 1977; 15).

1876 yılında Afrika’nın ancak %10’u Avrupalılarınındı. Kıta içleri henüz keşfedilmemişti. Ancak bu çok da uzun sürmeyecekti.

Nihayet “büyük paylaşım” başladı. 1884-1900 yılları arasında İngiltere 57 milyon nüfusuyla 3, 7 milyon km² Fransa, 36,5 milyon nüfusuyla , 3,6 milyon km² Almanya, 14.7 milyon nüfusuyla 1 milyon km², Belçika 30 milyon nüfusuyla 900.000 km²; Portekiz 9 milyon nüfusuyla 800.000 km² toprakları ele geçirdi. Sömürgeci yayılma 19.yy.da en çok Afrika’da görüldü. Bu konu, Avrupa diplomasisinin de ana konusuydu. Sürekli çalışmalar yapılıyor, Afrika kıtasının haritası üzerinde uğraşılıyordu. Bütün bunlar kıtanın paylaşılmasının hazırlık aşamasıydı. Büyük akarsuların, göllerin yerleri, dağların genel durumları, maden kaynakları belirleniyor ve keşif gezileri yapılıyordu. Öyle ki sadece 1881-1890 yılları arasında yeni 84 keşif gezisi yapılarak dağların, nehirlerin, göllerin, madenlerin yerleri gözden geçirildi (Ataöv, 1977.; 15).

Emperyalist yayılmacılık, 20.yüzyılda dünyanın büyük bir kısmının boyunduruk altında kalmasına sebep olmuştur. I.Dünya Savaşı’ndan sonra bile sömürgeci ülkeler, dünya yüzölçümünün yarısından fazlasını, nüfusun ise yaklaşık yarısını kontrol altında tutmaktaydı (Eriş, 1978; 176).

1.2.1.İngiltere

Sömürgeciliğin yayılması esnasında kaybedenler, Ammanlılar, Sioular, Bantular ve Pencaplılar ise, hiç kuşkusuz kazananlar “İngilizler” oldu. Başlangıçta İngilizler deniz gücü egemenliği, mali kredi, ticari bilgi ve beceri ile ittifak diplomasisini ustaca sentezledikleri için zaten 1815’li yıllarda global anlamda bir üstünlüğe sahiptir. Sanayi Devrimi ile kazanılan ivme neticesinde değişim kademeli olarak, sindirilerek gerçekleşmiş, dolayısıyla sonuç da oldukça etkileyici olmuştur. Avrupa’nın ekonomik yapısını gösteren istatistiklere bakıldığında İngiltere’nin ezici bir üstünlüğe sahip olduğu göze çarpacaktır.

“İngiltere’nin 1860’ta maden kaynaklarını (kömür, linyit, petrol) kullanarak tükettiği enerji, Birleşik Devletlerin ya da Prusya/Almanya’nınkinin beş katı; Fransa’nınkinin altı katı ve Rusya’nınkinin yüz elli beş katıydı. Dünya ticaretinin 1/5’ini mamul mallar ticaretinin ise 2/5’ini tek başına elinde tutuyordu. Dünya ticaret gemilerinin 1/3’ünden fazlası İngiliz bayrağı taşıyor ve bu oran giderek artıyordu. Artık (İktisatçı Jevons’un 1865’te dile getirdiği gibi) ülkeleri evrenin ticaret merkezi haline gelmiş olduğuna göre, Orta-Viktorya dönemi İngiliz yurttaşlarının bu eşsiz durum karşısında coşkun bir sevinç duymaları şaşırtıcı değildi; “Kuzey Amerika ve Rusya Ovaları bizim ekin tarlalarımızdır; Chicago ve Odesa bizim ambarlarımızdır; Kanada ve Baltık bizim kereste ormanlarımızdır; Avustralasya’da¹ bizim koyun çiftliklerimiz vardır; Arjantin’de ve Kuzey Amerika’nın batısındaki kırlarında bizim öküz sürülerimiz yayılır, Peru altınını gönderir, Güney Amerika ve Avustralya altını Londra’ya akar; Hindular ve Çinliler çayı bizim için yetiştirirler ve bizim kahve, şeker ve baharat çiftliklerimiz tüm Hint Adaları üzerindedir. İspanya ve Fransa bizim bağlarımız, Akdeniz meyve bahçemizdir; ve uzun süre Güney Birleşik Devletlerini kaplayan bizim pamuk alanlarımız artık dünyadaki sıcak bölgelerin her yanına yayılmaktadır” (Kennedy, 1993.; 177-179).

Yakın çağın sömürgecilikteki baş aktörü İngiltere’nin, ekonomik yapısı yukarıda özetlendiği şekildeydi.

¹ Avustralasya en geniş anlamıyla, Malay, Archipelago, Filipinler, Polinezya, Melanezya, Mikronezya, Yeni Zelanda, ve Avustralya’nın hepsine birden verilen addır.

Böylece İngiltere yılda ortalama 100.000 millore oranında genişlemekteydi. Singapur, Aden, Falkland adaları, Hong Kong, Lagos gibi yerler daha çok stratejik ve ticari nedenlerle alınmıştı. Diğer yerler ise, gözü topraktan başka bir şey görmeyen ve Kanada çayırılıklarına, Güney Afrika bozkırlarına Avustralya'nın تنها kırlarına göz dikmiş göçmenler vasıtasıyla elde edilmişlerdi.

Bu süreçte, İngiltere'nin yayılma politikasını, kişisel gayretleriyle destekleyen ve zirveye taşıyan şahısların varlığı da önemli bir yer tutmaktadır. Afrika'daki çalışmaları tarihe geçen Rhodes bunlardan sadece biridir. O, "Yayılma her şeydir" düşüncesini savunmuştur. Her gece başının üstündeki asla ulaşamayacak o muazzam yıldızlara bakıp umutsuzluğa düşmekte ve "Elimde olsa hepsini ilhâk ederdim." diyerek, sömürgeciliğin nasıl bir hırsla, psikolojiyle yayıldığına kişisel bir örnek oluştururken; "Kendinize geldin! Dünya ticaretine sahip olmazsanız yaşayamazsınız. Sizin ticari sahanız ise tüm dünyadır, İngiltere değil" sloganı ise tüm İngilizlerin dilindeydi (Arendt, 1998; 26).

Böylece Fransızların dağınık sömürgeleştirme çabaları; Amerikalılar ile Rusya'nın daha çok yerel sömürgeleştirme biçimleriyle karşılaştırıldığında İngiltere'nin uyguladığı emperyalizm, 19.yüzyılın neredeyse bütün bölümünde benzersiz kalmaktadır.

İngiltere, 19.yüzyılın sonlarında, bir zincirin halkası gibi birbirine bağlı sömürgeler oluşturmak amacıyla Afrika'ya ağırlık verdi. İlk önce stratejik öneminden dolayı Süveyş Kanalına sahip olan Mısır'ı ele geçirdi.

Ardından Sudan'ın birkaç yıl süren bir çaba neticesinde ele geçirilişi geldi. Kesin sonuç almak için girişilen harekâtta henüz icat edilmiş olan makineli tüfekle Sudanlı yerlilere açılan atışla, 20.000 Sudanlı öldürüldü.

Batı Afrika'nın paylaşılması neticesinde, Nijerya, Sierra Leone, Gambia, İngiltere'nin elinde olan ilk sömürgelerdi. İngiltere kendisini uzun süre uğraştıran Aşanti

Krallığına da ele geçirdikten sonra Afrika'da kalıcı olduğunu ispatladı (Ataöv, 1977.; 15-16).

İngiltere'nin Afrika'daki en kalabalık sömürgesi, Nijerya sultanlarıyla imzalanan anlaşmalar neticesinde ele geçirilen Nijerya'dır.

Doğu Afrika kıyıları ise Zanzibar Sultanlarıyla yapılan anlaşmalar sonucunda Kenya'nın alınmasıyla İngiltere'nin oldu. Güney Afrika coğrafi konumu ve ikliminin elverişli olması sebebiyle bir çok devletin odak noktası olmuştur. Ancak, İngiltere sömürgecilik alanındaki bütün maharetlerini en kanlı ve acımasız bir şekilde kullanarak, burayı da egemenlik altına almayı başardı. Bu bölgeler, sermaye çevrelerinin temsilcisi olan I Rhodes'un adından ötürü kuzey ve Güney Rodezya diye anılmaktadır. Şunu da hemen belirtmek gerekir ki bu bölgeler, zengin elmas ve altın madenlerine yataklık etmektedir (Ataöv, 1977.; 15-19).

Böylece İngiltere başta Hindistan olmak üzere, Hong Kong, Seylan, Barbados, Jamaika, Singapur ve Aden'in yanı sıra Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada ve Amerika ile Afrika'nın büyük bir bölümüne yüzlerce yıl emperyalist emelleri doğrultusunda sömürge olarak hükmetmiştir.

1.2.2.Fransa

Fransız ekonomisinin büyüme hızı, İngiliz ekonomisine nazaran daha ağır olmasına rağmen, Fransa, İngiltere'nin ardından dünyanın ikinci sanayileşmiş ülkesidir. Bu nedenle de Fransa ile İngiltere arasındaki rekabet yüzlerce yıl sürmüş ve sömürge yarışı esnasında doruk noktasına ulaşmıştır. Fransa sömürgecilik hadisesine İngiltere'den çok önce başlamıştır, ancak elindeki sömürgelerin bir kısmını, muhteşem Kraliyet Donanmasının gücü karşısında koruyamayarak İngiltere'ye terk etmek zorunda kalmıştır (Kennedy, 1993; 255).

Fransa'da emperyalizm, o denli benimsenmişti ki coğrafya ve keşifçilik, emperyalist söylemle birlikte ele alınır olmuştu.

Hatta, Fransız emperyalizmi neredeyse pozitif bilim düzeyine yükseltilmişti. Giordet'e göre Fransız devletinin üst kademelerinde, sömürgeci yayılmanın tutarlı bir siyasal öğretisi getirilmişti. 1875'te Cumhurbaşkanının, Paris Valisinin meclis başkanının da katıldığı İkinci Coğrafi Bilimler Kongresinde Le Noury, yaptığı açılış konuşmasında, yukarıdaki ifadeleri destekler yönde, "Baylar, Tanrının inayeti, bize yeryüzü bilme ve ele geçirme yükümlüğünü buyurmuştur. Bu yüce buyuru zekamıza ve etkinliklerimize kazılı olan zorunlu görevlerimizden biridir" diyerek, toplantının tümüne egemen olan tavrı açığa vurmuştur (Said, 1998; 261).

Fransa bu politikalar doğrultusunda Asya'dan başlayarak Afrika ve Amerika kadar sayısız sömürgeci sahibi olmuştur. Sadece 1880-1895 yılları arasında, elindeki toprağı 1 milyon km² den 9,5 milyon km² ye kadar, elindeki nüfusun sayısını ise 5 milyondan 50 milyona kadar çıkararak, İngiltere'nin ardından ikinci büyük sömürge imparatorluğunu kurmuştur (Kennedy, 1993.; 256).

Fransa, Asya ve Afrika'daki sömürgeleri tehlikeye düşünce Afrika'ya yönelmiş, önce Cezayir'i daha sonra Tunus ve Fas'ı ele geçirmiştir. Atlantik Okyanusundan, Kızıl Deniz'e doğru genişleme siyaseti izleyen Fransa, Senegal, Doğu ve Batı Sudan ele geçirdikten sonra bütün sömürgelerini birleştirerek "Fransa Batı Afrika"sını oluşturdu (Ataöv, 1977; 19-20).

1.2.3. Almanya

Diğer devletlere nazaran ekonomik, askeri, siyasi vb. açılardan İngiltere ve Fransa'nın büyüklüğü tartışılmaz bir gerçektir. Ancak 19.yüzyılın sonlarına doğru birliğini tamamlayan Almanya, çok kısa sürede uzun mesafeler katetmeyi başardı. Bundan böyle Büyük Güç Dengesinin bir ortağı olarak sömürgecilik yarışına çıkacak ve çıkar sağlama savaşı verecekti.

Almanya'nın bu yarışa katılması dengeleri alt üst etti. Çünkü Almanya her şeyden önce Avrupa'nın ortasında ortaya çıkmıştır ve onun kuruluşu bile Avusturya-Macaristan ve Fransa'nın çıkarlarına doğrudan dokunmuştur.

Çok kısa sürede hızla büyüyen Almanya için 1914 yılında seksenlik Lord Welby; "Ellili yıllardan hatırladığım kadarıyla Almanya, önemsiz prensçiklerin yönetiminde önemsiz bir devletler kümesiydi. Şimdi ise tek bir adamın yaşadığı süre içinde Avrupa'nın en güçlü devleti oldu ve hala da büyümekte" diyerek Almanya'nın kısa sürede gerçekleştirdiği büyük atılıma tanıklığını ifade etmektedir (Kennedy, 1993.; 245).

Almanya'nın ekonomik gelişmesini sağlayan birkaç ayrıntı şöyle verilebilir: Bir kere 1890'da 49 milyon nüfusa sahipken; 1913'te bu sayı 66 milyona ulaşmıştır. Bu rakam ile Avrupa'da bir tek Rusya'nın gerisinde kalmıştır. Fakat Almanya'da nüfusun toplumsal ihtiyaçlarının karşılanması, eğitimi kişi başına düşen gelirleri Rusya ile kıyaslanmayacak kadar ileriye.

Ancak asıl büyüme sanayi alanında gerçekleşti. 1890'da 89 milyon ton olan kömür üretimi 1914'te 227 milyon tona yükseldi. Bu miktar ile 292 milyon ton üretim yapan İngiltere'nin arkasında yer aldı. Diğer büyük güçlerde olduğu gibi Almanya'da da yeni topraklar kazanmak, yayılmak arzusu kendini göstermeye başladı. Pan Alman Birliği, Alman Donanma Birliği ve daha bir çok baskı grupları bu konuda oldukça ısrarcıydı. Esasen bu durum "yeni emperyalizm" çağında diğer güçlerin hepsinde de duyuluyordu. Gibert Murroy'a göre her ülke şu iddia ile harekete geçiyordu. "Biz ulusların en seçmesi en iyisiyiz... her şeyden çok da bizim başkalarını yönetme hakkımız vardır. İşte Almanya'daki yönetici seçkinler, uygun zamanın geldiğini ve topraklarını genişletmelerinin şart olduğunu bu düşünceler doğrultusunda benimsediler. Amiral Tirphitz, Almanya'nın sanayileşmesinin ve deniz aşırı bölgelerde fetihler yapmasının doğal bir yasa kadar karşı konulamaz bir durum olduğunu savunurken, Şansölye Bülow, "Konu sömürge edinmeyi isteyip istemeyişimiz değil, istesek de istemesek de sömürgeler edinmek zorundayız" görüşünü ortaya koymaktadır (Kennedy, 1993.; 246).

Fakat Almanya'nın sınırsızlığı, onun büyümesini risk olarak gören ve bu yüzden de birbirine yakınlaşan (Rusya, Fransa, İngiltere) ülkelerin ortasında yer almasıydı. Bir bilim adamının deyimiyle, Almanya "kuşatılmış" olarak doğmuştu. Ama bu duruma seyirci mi kalacaktı.

Bunun içinde diğer emperyalist devletlerin yaptığı gibi sömürge imparatorluğu kurmak amacıyla çeşitli bölgelere yöneldiler. 1884'te Bismarck Güney Batı Afrika'da ilk adımı attıklarını duyurdu. Bir Alman Tüccar, burayı 80 pound ve 200 eski tüfek karşılığı yerli kabile reisinden satın almıştı. Yine Togo ve Kamerun'da aynı yolla alınmıştı. Oldukça geniş bir bölge, bu ve benzeri yöntemlerle ele geçirildi. Ancak, uyguladıkları zulüm öyle korkunç boyutlara vardı ki birçok isyan çıktı. Almanlar, sahip oldukları askeri ve teknik üstünlük sayesinde isyanları kolayca bastırdılar, önderleri öldürüp halkı da Alman çiftliklerinde çalışmaya zorladılar. Halkı sindirmek için kurulan zindanlar bugün hala görülebilmektedir. Almanlar, Burundi'den Hint Okyanusuna kadar bir zindan ve toplama kampı uygarlığı oluşturdular. Almanya ile Afrika arasında yapılan anlaşma neticesinde Tanganyika, Ruanda ve Burundi'de dahil büyük toprakların sahibi oldu. Bu yüzden de buralara "Alman Doğu Afrika'sı" dendi (Ataöv, 1977; 21-22).

1.3.Sömürgeciliğin Etkileri

Sanayi Devrimiyle başlayan büyük değişim Avrupa'nın çehresini yavaş yavaş değiştirdi. Sanayileşme, kentleşme, burjuvazinin yükselişi, moderniteye giden yolun ilk habercileriydi. Ancak, her şeyin bir bedeli olduğu gerçeği burada da ortaya çıktı. Hızla ilerleyen, gelişen kapitalizmle birlikte çok mutlu, paralı bir sınıfın ortaya çıkmasına karşın, ezilen, adeta burjuva sınıfının ayaklarının altında kalan işçi-köylü sınıfı, o dönemin realitesini teşkil ediyordu. Ağır çalışma koşulları, düşük ücret, köyden kente göç neticesinde parçalanmış aileler, başka bir deyimle gelirlerin dengesiz dağılımı, aydınların en önemli görüşlerinin filizlenmesinde başat rol oynamaktadır. Büyük sosyal bilimciler, K.Marx, A.Comte, E.Durkheim, M.Weber ve daha nicelerinin görüşleri ele alınıp incelenecek olursa, onları besleyen, düşünceye sevk eden, çözüm arayışlarına yönelten unsurların Sanayi Devrimiyle başlayan büyük değişime gelip dayandığı görülecektir.

Bu nedenle, özellikle 19. ve 20.yüzyılın en çok tartışma konusu kapitalizm, komünizm, sosyalizm olmuştur. Ancak bu düşünceler, Batı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri için önem teşkil ederken, Hindistan, Çin, Orta Doğu, Afrika, Latin Amerika ve Doğu Avrupa için pek önem veya anlam taşımamaktadır. Çünkü dünyanın bu bölgelerinde ne kapitalistler, ne proletarya ne de bir sanayi söz konusuydu. Bu bölgelerde yaşayanlar geçimlerini topraktan sağlayan, toprak sahipleri ve çiftçilerdi. Aynı zamanda feodal düzenin hüküm sürdüğü bu toplumlar, sanayileşmiş ülkelerin birine ya da ötekine doğrudan veya dolaylı olarak bağımlıydı (Galbraith, 1989; 113).

Sömürgecilik aslında insanlık tarihinde sık rastlanılan bir olgudur. Ancak, bu araştırmanın özü itibariyle bu çalışmada ele alınan yakın dönemdeki sömürgecilik hadisesidir. Bu anlamda sömürgeci ülkeler denildiğinde ilk akla gelenler; İspanya, Portekiz, Hollanda daha sonra ise İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya'dır.

Baharat, şeker, köle, kauçuk, pamuk, afyon, kalay, altın ve gümüşün insanların yüzlerce yıl ilgisini çekmesinin de açıkça gösterdiği gibi kar unsuru, batılı imparatorlukların dünyaya yayılmasındaki en büyük etkidir. Fakat, emperyalizm ve sömürgecilik bunlardan ibaret değildir. Emperyalizm ve sömürgeciliğe kar amacının ötesinde bir bağlılık vardır ki, bu sayede batılılar, uzak diyarlardaki yerlileri boyunduruk altına alma düşüncesini benimsemiş, öte yandan, ilkel veya az gelişmiş bu toplumları yönetebilmek ve bunu metafizik bir yükümlülük olarak yerine getirmek için sömürgecilikteki yönetimleri kendi lehlerine yenilemişlerdir (Said, 1998; 47).

Bu durum sömürgecilerin nasıl bir iradeye, özgüvene ve hatta küstahlığa sahip olduklarının göstergesidir. Conrad'ın ifadeleri de bu durumu doğrulamaktadır: "Kimin iyi yerli, kimin kötü yerli olduğunu biz batılılar kararlaştırırız. Çünkü tüm yerliler, bizim tanımamız sayesinde var oluyor. Yerlileri biz yarattık, konuşmayı ve düşünmeyi biz öğrettik, isyan ettiklerinde olsa olsa, bazı batılı efendileri tarafından aldatılan aptal çocuklar oldukları konusunda bizi doğrulamış oluyorlar" (Said, 1998; 21). Batılı sömürgeciler,

boyunduruk altına aldıkları insanları hep bu gözle gördüler ve görmeye de devam etmektedirler.

Avrupa kendi sanayileşmesini hızla tamamlarken, sömürgelerinde ise gücünün yettiği, elinin ulaşabildiği her yerde sanayileşme çabalarını baltalamıştır. Kendisi ile rekabet edecek her türlü sanayiinin kurulmaması için akıl almaz yollara baş vurmuştur. Üstelik daha önce kurulmuş olan yerli sanayi kurumlarını da affetmeyip, saf dışı bırakılmasına neden olmuştur. Batılı olmayan ülkeler içinde sadece Japonya sanayileşme sürecini tamamlamıştır (Harrison, 1991; 136-137).

Sömürgeciliğin etkileri konusunda ekonomik boyut çok önemli bir yer tutmakta olduğundan üzerinde durulması gerekli görülmüştür.

Sömürgeciliğin, toplumlar üzerindeki etkileri üzerinde durulması gereken bir başka konudur.

Her şeyden önce sömürgeciler gittikleri yerde geleneksel otorite ve statüyü ortadan kaldırmışlardır. Avrupalı olmayan bu toplumları entrika yoluyla idare etmeleri, bu entrikalardan habersiz toplumların onlara karşı koymasını imkansız hale getirmiştir. Yapılan her şey işgalcilerin çıkarları doğrultusunda yapılmaktayken, yerli halkın insan olduğu gerçeği göz ardı edilmiştir. Bu görüşleri doğrultusunda sömürgeciler, Latin Amerika'ya yerli halkın neredeyse tamamı ortadan kaldırılmıştır. Asya'da kralların ve bürokratların yerlerine sömürgecilerin adamları yerleştirilmiştir. Afrika'da söz sahibi kişiler ya yerlerinden edilmiş ya da satın alınmıştır. Fransızlar, sömürgelerinin yönetiminde bizzat kendileri doğrudan rol almışlar ve kendi valilerini ve yöneticilerini atamışlardır. Yine sömürge Arap ülkelerinde de yönetim, sömürgecilerin Araplar arasından seçtikleri emirler vasıtasıyla, Hindistan'da ise prensler aracılığıyla oluşturulan tampon yönetimler sayesinde sağlanmıştır. Böylece yöresel liderler, güçlerini kaybetmiş ve seremonilerde sembolik olarak boy göstermenin ötesine geçememişlerdir (Harrison, 1991; 36).

Sömürgeciler yayılma nedenlerinin, dinlerini, dillerini, kültürlerini vb. tüm dünyaya yaymak adına yaptıklarını söyleseler bile temel neden tamamen ekonomik çıkara dayalıdır. Ancak ekonomik çıkarın maksimum düzeyde olması ise sömürgecilerin dillerini, dinlerini, kültürlerini, maddi-manevi unsurlarını sömürgelere empoze etmesiyle mümkün olacaktır. Başka bir ifadeyle sömürgeler, kapitalist devletlerin sanayilerini ayakta tutma çabalarından dolayı kurulmuştur. Fakat tepki çekmemek, sempatik görünmek amacıyla asıl nedenler geri planda tutulmuş, diğer nedenler (dil, din, kültür, teknoloji vs.) bir kılıf olarak kullanılmıştır. Gerçek nedenler, amaçlar olduğu gibi ortaya konulmuş olsaydı, hepsi bencil, zalim görünecek, bunun dile getirilmesi hoş karşılanmayacaktı. Sömürgeciler, boyundurukları altındaki toplumlara, kendilerinin, ahlaki, manevi, siyasi ya da toplumsal değerlerin koruyucusu, aktarıcısı olduklarını inandırmaya çalışmışlardır. Gerçekse, daha önce belirtildiği gibi maddi çıkara dayanmaktadır (Galbraith, 1989; 117).

Amaçlar, sonuçlar ne olursa olsun sömürgelerdeki insanlar büyük acılar çekip, korkunç zulümlere uğramışlardır. Ashton'un yorumu bu durumu en güzel şekilde ifade etmektedir.

“Bugün Hindistan ve Çin Ovaları üzerinde, görünüşe göre gündüzleri kendileriyle birlikte eziyet çeken, geceleri ise yattıkları yeri paylaşan hayvanlarından biraz daha iyi yaşayan, hastalıkların kırıp geçirdiği, aç kadın ve erkekler vardır. Asya'daki bu yaşam düzeyi, makineleşmenin olmamasından kaynaklanan bu karabasan, nüfusları, sanayi devrimini yaşamadan artanların yazgısıdır” (Kennedy, 1991; 174).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi batılı ülkeler, sömürgelerini tam anlamıyla bir emek ve hammadde pazarı haline getirirken, aynı zamanda endüstri mal fazlasının alıcısı ve yeni yatırım sahası haline getirmişlerdir. Ayrıca, bazı sömürge ülkeleri yavaş yavaş değişik yönlü üretim alanları olmaktan çıkartılarak, tek tip ürün yetiştirmeye zorlanmışlardır. Zira burada sömürgecilerin ihtiyaç duydukları hammaddelerin yetiştirilmesi esastır. Mısır'da pamuk, Burma, ve Çin-Hindi'nin pirinç, Malaya'nın kauçuk, Altın Sahilinin kakao üreticisi vs. olması bu duruma örnektir (Eriş, 1978; 177-178).

Sonuç olarak, emperyalist devletlerin gittikleri yerlerde sebep oldukları olumsuzlukları ifade ederken, bu devletlerin gelişmiş ülkeler olmasından dolayı bu yerlere bir takım yenilikleri, batı kültürünü, eğitim-sağlık alanındaki gelişmeleri vb. götördüklerini de belirtmek gerekir. Fakat unutulmaması gerekir ki yaşatılan büyük sıkıntıların yanında bunlar oldukça önemsiz kalmaktadır.

1.4.Sömürgeciliğin Sonu

Değişen şartlar neticesinde Avrupa, sömürgecilik arayışlarına nasıl yöneldiyse ve sömürge imparatorlukları kurduysa yine şartların değişmesiyle sömürgecilik yarışlarını bırakıp, kendi sınırlarına çekildi.

Böylece 1945'ten sonra "yeni bir dünya" doğmuştur. Avrupa eski gücünü kaybederken, başka üstün güçlerin varlığını hissetmeye başlamıştır. Kendi problemleriyle uğraşan sömürgeciler, sömürgelerinin üzerindeki aşırı baskıyı hafifletmek zorunda kaldılar. Nkrumah'ın: "Kendi kendimizi yönetmenin tehlikesini, köleliğin huzuruna tercih ederiz." sözü sömürge toplumlar arasında hızla yayılıp, benimsendi. Dolayısıyla "bağımsızlık" tek hedef haline geldi. Burada dikkati çeken nokta başkaldıran ve bağımsızlık için ilk mücadeleye başlayanlar, en fazla ezilenler değil, daha çok gelişme yolunda ilk adımı atanlar ve kendine güvenini kazanmaya başlamış olanlardır. Böylece başkaldırı hareketleri önce dünya nüfusunun yarısından fazlasını barındıran Asya'da ortaya çıkmış olup, Hindistan-Pakistan, Endonezya, Birmanya, Filipinler bağımsızlıklarını birbiri ardına kazanan ilk ülkelerdir. Ardından bağımsızlık mücadelesi Orta-Doğu ve Arap ülkelerine sıçramıştır. Neticede uyuyan Siyah Afrika bu hareketlere sahne olmuştur.

Sömürgecilik, bugün itibariyle bitmiş izlenimi verse bile aslında değişen fazla bir şey yoktur. Her ne kadar geçmişte sömürge, günümüzde ise, üçüncü dünya ülkeleri olarak anılan ülkelerin önde gelenleri tarafından, "sömürgecilik" ve "emperyalizm" in zararları sık sık dile getirilse bile... Bu söylemlerin, serzenişlerin, demagojinin neticesinde hiçbir şeyin değişmemesi bunun göstergesidir. Görünürde olmayan ama gerçekte, belki eskisinden de güçlü-politik bir egemenlik inkar edilemeyecek derecede varlığını sürdürmektedir.

Dünya sistemi olarak emperyalizm, II.Dünya Savaşından beri bazen yavaşlayarak ama gitgide daha ileri safhada ve organize olmuş bir şekilde, ekonomik, politik bütünleşmesine doğru ilerlemektedir. Bütünleşmenin temeli ise üçüncü dünya ülkelerine boyun eğdirmek ve onları sömürmektir (Jale'e, 1975; 164).

2-TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE EMPERYALİZM VE KÜLTÜR EMPERYALİZMİ

Sıkça duyduğumuz “emperyalizm” kavramı, sömürgecilik terimiyle yakın bir anlamda kullanılmasına rağmen, Said aradaki farklılığı şöyle ifade eder. “Emperyalizm” kavramı, uzak topraklara tahükküm eden , egemen bir toplumun uygulama, kuram ve tavırları anlamındadır. Sömürgecilik ise emperyalizmin sonucu olarak ortaya çıkmakta ve uzak yerlerde, yerleşim yerleri kurulması anlamına gelmektedir” (Said, 1998; 45).

Bugün doğrudan sömürgecilik büyük oranda bitmiştir. Ancak emperyalizm, daha değişik bir boyutla, genel kültür alanında, çeşitli siyasal, ideolojik iktisadi ve toplumsal uygulamalarda, hiç azalmadan devam etmektedir.

Çünkü bütün dünya milletlerinin uyanması, insan haklarına sahip çıkması, asırların askeri, siyasi, ekonomik vs. denemelerinin başarıya ulaşmaması, eskinin sömürgeci ülkelere büyük bir deneyim kazandırmıştır. Dolayısıyla batılı ülkeler, daha uzun vadeli olmasına karşın neticesi daha tesirli olan şirin görünme politikasını sahneye koymuşlardır. Hiç değilse son iki asırdır sömürgecilik tarih ve taktiğinin temelinde bu politikaların kalıcılığını ve devamlılığını sağlayacağına inanılan “dil” ve “kültür” emperyalizmi bulunmaktadır (Bilgiç, 1986; 269-270).

Emperyalizm güçlü bir devletin modernleştirme, uygarlaştırma, ekonomik yardımda bulunma vs. gibi gerekçeler ileri sürürerek, geri kalmış veya gelişmekte olan ülkelerin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini sömürme ve onları ekonomik ve siyasal yönden kendisine bağımlı hale getirme siyasetidir. Kültürel emperyalizm ise emperyalizmin tamamlayıcı bir

ögesidir. Burada kültür, siyasal propaganda ve sömürü aracı olarak kullanılır. Gelişmiş güçlü ülkeler zayıf ülkeleri bu sayede kültürel sömürgeleri haline getirmeyi amaçlamaktadırlar (Erdem, 1999; 140).

Bu durumun somut örneğini sergileyen iki ülke, İngiltere ve Amerika I. Dünya Savaşından sonra galibiyetlerine rağmen çok geç de olsa uyanan dünyada sömürgecilikğin sürdürülemeyeceğini anlamış ve daha çok eski sömürgeleri ile ekonomik ve kültürel bağlamda siyaset uygulamaya başlamışlardır. Başka bir deyimle, umutla kültür emperyalizmine yönelmişlerdir (Bilgiç, 1986; 114-115).

Batılı ülkelerin kendi kültürlerini yayma gayreti içinde iken, masum niyetlerle hareket ettikleri pek inandırıcı değildir. Batı, kültürünü, sömürgelerde olsun, sömürge olmayan yerlerde olsun yaymaya çalışırken, asıl amaç o insanlara bir takım davranış kalıplarını benimsetmektir. Davranış kalıpları derken, genel anlamıyla bütün bir yaşama tarzı kastedilmektedir. Tüketim alışkanlıklarının değişmesi ve batının istediği tarzda yeni tüketim alışkanlıklarının kazanılması, o ülkenin insanların böylece pazar olmaya açık hale getirilmesi anlamına gelmektedir.

Dikkat edilecek olursa, kültür emperyalizmini uygulayan ülkelerin aynı zamanda gelişmiş güçlü ülkeler olduğu görülecektir. Ekonomik olarak güçlerini arttırmak ve bunu sürekli hale getirebilmek için mal ihracatı yapmak zorunda olan bu ülkeler satacakları mallara talip olacak nitelikte insana ihtiyaç duymaktadırlar. Kültür emperyalizmi, işte bu insan tipini ve toplum yapısını oluşturmayı hedeflemektedir (Özdenören, **tarihsiz**; 134-135).

Kültür savaşının en etkili silahı kitle iletişim araçlarıdır. Sosyolog Tunstall'ın tespitleri de bu görüşü desteklemektedir. Ona göre, kitle iletişim araçlarının neredeyse tamamı Amerikan kökenlidir. Endonezya, Malezya, Pakistan, Nijerya, Gana, Kenya, Kolombiya, Peru'da bulunan reklam ajansların en büyükleri ve önemlileri, Amerikalıların kontrolündedir. Yine Hindistan, Meksika ve Arjantin'de bulunan reklam şirketlerinin beşte üçünün yönetimi de Amerikalıların elinde olup, bunlar çalışmalarında batılı yöntemler

kullanmakta ve batının imajını aktarmaya çalışmaktadırlar. Reklamlarda, hep yaşam tarzı yüksek ailelerden, bireylerden örnekler verilmekte ve insanların gıpta ile bakmaları sağlanmaktadır. Aynı zamanda reklamlarda yerli motifler kullanmak aşağılayıcı ve küçük düşürücü olarak kabul edildiğinden bundan şiddetle kaçınılmaktadır. Üçüncü dünya ülkelerinin insanları farkına varmadan, milli kültürlerinden kaçmak, geçmişle olan bağlarını kopartmak yönünde yönlendirilmektedirler (Harrison, 1991; 50-51). Popüler kültürün, dayattığı her şey, araştırılmadan, içeriğine bakılmadan, anında kabul görmekte ve bu sayede insanlar, farkında olmadan batının menfaatleri doğrultusunda silah zoru olmaksızın adeta uyuşturulmuş gibi hareket etmektedirler. Aynı durum televizyon içinde geçerlidir. Çünkü hükümetler, yerel televizyon istasyonlarını kurduktan sonra kanalları yabancı kaynaklı yapımlara açmakta ve batı kültürünü kendi eliyle halkına örnek göstermektedir. Bu filmlerin büyük bir kısmı Amerikan yapımıdır. Amerikalı televizyon şirketleri iç pazar için ürettikleri filmleri üçüncü dünya ülkelere ucuza satmakta, bu da bu ülkelerin yerli yapımları çok daha pahalıya üretmeleri nedeniyle onları batıya daha bağımlı hale getirmektedir.

Bu filmler vasıtasıyla, batının tüketim toplumunun yaşam tarzı, sürekli üçüncü dünya ülkelere empoze edilmektedir. CBS tarafından üretilen programlar, yüz dolayında ülkeye satılmaktadır. "Hawai Fiveo" adlı film 47 ülkeye satılmakta olup, altı ayrı lisana dublajı yapılmıştır. Bonanza dizisinin 350 milyon kişi tarafından izlendiği tahmin edilmektedir (Harrison, 1991; 52). Pek çok eleştirmene göre Amerikan TV Dizisi Dallas 1980'lerde kültürel emperyalizmin baş yapıtı haline gelmiştir. Dizi o kadar popülerdir ki Türkiye'den Avustralya'ya, Hong-Kong'dan Büyük Britanya'ya kadar doksandan fazla ülkede, dizi başlarken sokakların boşaldığı ve su tüketiminde büyük düşme olduğu görülmüştür. Fransa Kültür bakanı Jack Long'da 1983 Şubatında bizzat yaptığı konuşmada Dallas'ı Amerikan kültür emperyalizminin simgesi olarak ilan etmiştir (Tomlinson, 1999; 75).

Ancak, kültür emperyalizminin sadece televizyon yoluyla yayılması yeterli olmadığı düşüncesiyle devreye gazeteler, dergiler ve çeşitli yayınlar da girmiştir. Üçüncü dünya ülkelerinin gazetelerinde, dergilerinde yer alan çizgi romanların, çeşitli yazıların içinde

yerli malı olanına rastlamak pek mümkün değildir. Bunların çoğunluğu yabancıdır ve yine önemli bir kısmı da Amerika kaynaklıdır. Yapılan söyleşiler, görüntüler, espriler, hüznler, mutluluklar, zevkler köklerini geleneksel kültürden koparmış, batıyı taklit etmeye yönelmiştir (Harrison, 1991; 53).

Bu doğrultuda sadece malın pazarlanmasında kullanılan yöntemler değil, malın bizzat kendisi de batının eseridir. Gelişmiş olsun veya olmasın dünyanın birçok ülkesinde Levis marka kot pantolonlar giyilmekte, batıya ait pop kasetler dinlenilmekte, içecek olarak Pepsi, Coca Cola tercih edilmekte, hamburger, pizza, Afrika'nın en ilkel toplumlarında bile geleneksel yemeklerin yerini almaktadır. Bu noktada hedef şudur: Kitle iletişim araçları vasıtasıyla tüketicilerin zevklerinde ve gereksinimlerinde tek düze bir tercih ortamı oluşturulacaktır. Şayet üretilen mal, herhangi bir pazara uygun değilse, o pazara uygun mal üretilmeyecek ama o pazar o mala uygun olacak tarzda yeniden biçimlendirilecektir.

Dünyayı kasıp kavuran kültür emperyalizminin yayılma yollarını irdelerken, turizm göz ardı edilmemelidir. Çünkü, turizm yoluyla batının maddi-manevi değeri gidilen toplumlara aktarılmakta ve onları yozlaştırmaktadır.

Kurduğu muazzam medeniyetin, maddeci yapısında bunalan, kendini boşlukta ve yalnız hisseden Batılı adam biraz macera yaşamak, doğayla, doğal olanla içiçe olmak, artık sadece düşünde gördüğü, özlemini duyduğu, sade yaşantısı az da olsa yaşayabilmek, havasını solumak amacıyla, doğuya veya güneye gitmeyi tercih etmektedir. Ancak, sade yaşam tarzına sahip üçüncü dünya ülkeleri, batının sayesinde günümüzde bu özelliğini gitgide yitirmektedir. Bunun nedeni ise, gidilen yerlerin henüz yozlaşmamış yerler arasından seçilmesi ve geziler neticesinde bu yerlerin büyük ölçüde maddi ve manevi yıkıma uğramasıdır. Bir kere bir bölgeye turist akını olunca, hükümetler, yerli yabancı şirketler hemen devreye girmekte ve irili ufaklı otellerle orayı hemen bir beton yığınına çevirip saf, doğal yapısını yapay hale getirmektedir. Dolayısıyla batılı turist kaçtığı unsurların kuşatması altında ve yörenin çarpıtılmış kültürü ile karşı karşıyadır. Buralarda yaşayan insanlar da artık kendilerini buralara gelen turistlerin isteklerinin yerine getirilmesine adanmışlardır. Köylüler tarlalarını, balıkçıları, kayıklarını, ağlarını

bırakmışlardır. Onlar turistlere yaranmak için her yolu deneyen, turistleri gezdiren eşeklerin, develerin inadını kırmak için ter döken, kendi kültür hazinesini bilinçsizce turistlere peşkeş çeken, kısacası insanlık onuruna yakışmayan işleri çaresizlikle kabullenip yapan zavallı insanlardır (Harrison, 1991; 54-55).

Kültür emperyalizmi konusunda ayrıntılı olarak işlendiği gibi kültürel etkileşim zorunlu ve kaçınılmazdır. Burada yapılması gereken, var olan bu durumdan kaçınmak, görmezden gelmek yerine buna hazırlıklı olmaktır. Globalleşen dünyada etkileşimin yeni adı “rekabet” tir. Toplamların farklı insan ve kültürlerle rekabet edebilmesi için çağın koşullarında üretken olması gereklidir. Çağdaş insan adını sanını bilmediği insanlarla, dünyanın bir ucundaki hemcinsleriyle rekabete mecburdur. İnsanlar rekabet ortamlarına ürünleriyle birlikte, dillerini, inançlarını, alışkanlıklarını, değerlerini kısacası kültürlerini de beraber götürmektedirler. Çarpıcı olan ise bütün bunların üreticilerden çok önce ürünlerle birlikte gelmesi ve ulaşmasıdır (Doğan, 1999; 8-9). İşte son yıllarda bilhassa kitle iletişim araçlarının da etkisiyle teknoloji üreten, çeşitli buluş ve gelişmelere imza atan, “batı kültürü” İngilizce’yi böylece dünyanın gözü önüne kültürüyle birlikte dikmiştir.

Coca Cola, Mc Donalds, Wimpy, Motorola, Nokia, Ericsson, Benetton, Tiffany Tomato, Tefal, Gucci, Lacoste vd.nin ait olduğu kültürü de beraberinde getirmiş olduğu açıkça ortadadır. Ürünler, hem kimlik, hem de kültür olmaktadır. Çünkü üretici malın üstüne sadece adını değil, aynı zamanda kültürünü de vurarak yollamaktadır. Ürünleri masum bir tüketim nesnesi olarak değerlendirmemek gereği böyle doğmuştur. Aksi halde, tahta kaşığın yerini demir kaşığa bırakması, sofra kültürünün yerini masa kültürüne terk etmesi ve neticede fast-food kültürünün dünyada yemek kültürünü değiştirerek egemen olması nasıl açıklanacaktır. Acelesi olanların fast-food tarzı tüketimi öncesi ve sonrası ile belirli bir zaman ayırmayı gerektiren sofra tarzına tercih edişleri öyle geliş güzel değil, gerçekte bir yaşam biçiminin sonunda ortaya çıkmış bir tercih olduğu açıktır.

Bu ifadelerin temeli, daha önce belirtildiği gibi kültür emperyalizmine dayanmaktadır. Ancak, unutulmaması gereken nokta ise tüm, bunların gerçekleşmesini sağlayan “dil” olgusudur.

Dil, ulusal kültürün gelişmesi ve yayılmasında önemli bir araç olduğu gibi ulusal duygunun gelişmesinde ve bağımsızlığın korunmasında da önemli bir rol üstlenmiştir. Ulusu oluşturan bireylerin birbirini kolayca anlaması ve ulusal bütünlüğün korunması için “dil” bir zorunluluktur. Bu nedenle ulusal kültür, bağımsızlık, ulusal bütünlük ve toplumsal barışın korunması, sürdürülmesi için ulusu oluşturan bireyler arasında konuşulan dilin, birbirinden farklı olmaması sade, anlaşılır ve zengin olması gereklidir (Çakır, 1994; 98).

Bu noktadan hareketle, bir toplumun araştırılmasında sonuçların doğru, güvenilir olması için o toplumun dili şarttır düşüncesi bilim adamlarının çoğunluğunun kabul ettiği bir görüştür. Çünkü dil sadece düşüncenin değil; aynı zamanda kültürün de aynasıdır. Her toplumun kültürü, yapısı kendi dili ile çözümlenir. Bilindiği gibi toplumlar inanç, adet, gelenek, görenek, kültür vs.nin yanı sıra farklı coğrafyaların da etkisiyle farklı yaşam tarzlarına sahip olabilirler. Bu nedenle bir toplumun dilindeki sözcüklerin karşılığı başka bir dilde bulunmayabilir. Bu açıdan her toplum kendini en iyi kendi anadili ile ifade eder.

Dilin bir milletin bütün kültür mirasını yetişen nesillere intikal ettirdiği, milli bağların en sağlamı ve en değerlisi olduğu bir gerçektir. Bu nedenle dilini kaybetmeyen bir milletin din değişirse bile birliğin ve bütünlüğünü kaybetmeyeceği, oysa dilini kaybeden milletlerin ise her şeyini kaybetmiş sayılacağı yaygın bir görüştür ve tarihte bu alanla ilgili sayısız örnekler mevcuttur.

2.1.Keltler

Tarihte şiddet, baskı ve türlü yöntem kullanıldığı halde bir türlü isyan etmeleri engellenemeyen ancak milleti bir arada tutan “dil”i yok etmeye yönelik planlarla kimliğini yitiren, boyun eğen ve ülkelerini işgal edenlerin içinde eriyen toplumlar vardır. Bunları verilecek ilk örnek “Keltler” dir. Çünkü bu yöntem ilk olarak onlar üzerinde uygulanmıştır.

Fransa ve İspanya'da yaşayan Kelt kavmi Latince'den farklı olarak "Seltik", "Keltik", "Goul", "Gaelik", "Galata" gibi birbirine yakın akraba dillerini kullanmışlardır. Avrupa'nın çoğunluğunu oluşturan Keltler, sık sık Romalılar tarafından işgal edilmelerine rağmen bir türlü kontrol altında tutulamamışlardır. Çünkü devamlı istila edilmelerine rağmen Keltler hiçbir şekilde kimliklerini unutmamışlar ve buldukları ilk fırsatta sürekli isyan etmişlerdir (Tüfekçioğlu, 1998; 145).

Bu çekişme, Sezar dönemine kadar sürmüştür. Askeri yönden güçlü olmanın yeterli olmadığını anlayan Romalılar, yeni arayışlara yönelmişlerdir. Nihayet Sezar döneminde aranan çare bulunmuştur. Çözüm Keltler'i Latinleştirmekle bulunacaktır. Yapılacak şey ise onlara kültürlerini, geleneklerini unutturmaktır. Bunu gerçekleştirmenin yolu Keltçeyi yasaklamakla mümkün olacaktı. Sahiden de bu, uygulama neticesinde bir iki nesil sonra Keltçe bilen kalmamıştır. Böylece kimliklerini unutan Latinleşen halk, yüz sene sonra Romalılardan daha fazla Romalı olmuştur. Hatta bunlar Roma'yı müdafaa etme işini bile üstlenmişlerdir. İspanya'daki Keltler'de aynı oyuna maruz kalmış ve Latince'den bozma bir şive ile konuşulan İspanyolca bu yolla türemiştir. Sonuç olarak, bu uygulamalar neticesinde Romalılar, rahat etmişlerdir. Romalı bir tarihçinin ifadesine göre; Keltler, Latinleştikten sonra birkaç yüzyıl edebiyat, felsefe, hukuk vb. alanlarda asla verimli olamadılar. Çünkü diyor tarihçi; "Tabii olamazlar, kendi dilini unuttunca netice budur" (Tüfekçioğlu, 1998; 149).

Bugün Avrupa'daki pek çok milletin kökeni Keltlere dayandığı halde Kelt adı sadece tarih sayfalarında yer almakta ve Keltlerin uzantıları olan devletler ise farklı adlar altında Avrupa'nın bugünkü coğrafyasını oluşturmaktadırlar.

2.2.İrlanda

Romalıların Keltlere yaptığı uygulama, tarihi süreç içerisinde emsal teşkil etmiş ve başka devletlerin de politikalarına ilham kaynağı olmuştur. İngilizler bu uygulamayı başarıyla yapan ikinci millettir.

İngiltere'nin batısındaki Erin Adasına sığınıp kimliklerini yitirmeyen son Keltler İrlandalılarıdır. Erin Keltleri 500'lü yıllardan başlayarak, yaklaşık 1000 yıl büyük bir medeniyet kurmuşlardır. Atlas Okyanusunun kenarında sarp kayalıklar üzerinde kurdukları manastırlarda Erin keşişleri, sürekli araştırarak, eski kitapları okuyup tercüme ederek, Roma öncesi bilgileri yeniden diriltmişlerdir. Erin keşişleri Latince bildikleri gibi Erin şairleriyle birlikte sürekli ana dilleri Gaelik'i (Keltçe) geliştirmişlerdir. Bu dönemde okullardaki eğitimden, toplumun eğitiminden, şair sınıfı sorumludur ve eğitim dili tamamen Gaelik dilindedir (Tüfekçioğlu, 1998; 149).

Ancak 15.yüzyıldan itibaren İrlanda, İngiltere'nin saldırılarına maruz kalmaya başlamıştır. İngilizler defalarca işgal etmelerine rağmen İrlandalıları bir türlü dize getirememişlerdir. Bu yüzden de İngilizler, İrlandalıları üzerinde sayısız uygulama yapmışlardır. Ard arda yerleşim projeleri hazırlamak, sokakların, caddelerin adlarını İngilizce olarak değiştirilmek mülklere değer biçilerek arsa sınırlarını yeniden çizmek, (İngiliz ve derebeyi ailelerinin toprakları sahiplenmesini kolaylaştırmak) ve halkı devamlı boyunduruk altında tutmak için resmi bir denetim yapmak, yapılanların sadece bir bölümüdür. (Said, 1998; 339).

Tüm bu yapılanlara rağmen İrlanda kendini kısa bir süre sonra tekrar toplamakta ve İngilizleri başka arayışlara yöneltmektedir. Nihayet 19.yüzyıldada İngilizler Eski Yunan; Roma'yı çok iyi araştırarak, üniversitelere ders olarak koyarak, çözüm yolunu bulmuşlardır. İrlandalıları kimliklerinden, kültürlerinden bağımsızlık özlemlerinden uzaklaştırmanın yolu onları dillerinden koparmakla mümkün olacaktır. Bunun için hemen bir Milli Yüksek Öğretim Kurulu oluşturulmuştur. Kurul eyaletten sorumlu İngiliz Valisi, onun yardımcıları ve vatanlarını peşkeş, çeken İrlandalı yordakçılar tarafından hemen çalışmaya koyulmuştur. Alınan karar neticesinde İrlanda'da eğitim, artık "Gaelik dilinde değil, anaokulundan, üniversiteye kadar" "İngilizce" olarak yapılacaktır. Plan çok sıkı bir şekilde uygulanmış ve neticesi birkaç yıl sonra hemen alınmıştır. Bir nesil sonra Gaelik dilini konuşanların oranı %99'dan %30'lara inmiştir. Geriye kalan %30'u konuşanlar ise dağdaki çobanlar, kentteki hamallar vs.dir (Tüfekçioğlu, 1998; 149).

2.3.Hawai

İngilizce'nin dayatılarak, bir topluma, kimliğini, kültürünü unutturmak çabalarına verilecek başka bir örnek Hawai'dir. Yalnız uygulayıcı İngiltere değil Amerika'dır.

Hawai'de yaşayan yerli halk, kendi geleneksel kültürüyle yaşamakta ve kendi yağıyla kavrulmaktadır. Adanın cazibesi Amerika'nın ilgisini çekmiştir. Bu nedenle harekete geçerek, orayı ele geçirmenin yollarını aramışlardır. Önce, İngilizce öğretmek bahanesiyle misyonerler, ardından yardım adı altında tıbbi malzeme daha sonrada tüccarlar göndermişlerdir. Çok geçmeden de bu defa adaya tüccarların çıkarlarını gözetmek, korumak amacıyla askerler gelmiştir. Hawaili birinin, ifadesiyle; "İngilizce, eğitimdi, ticaretti, yabancı yatırımdı derken, adadaki her şey Amerika'nın oldu. Dilimiz, kültürümüz gitti. Orada eski krallık ailesinden olanlar, bugün hamal seviyesine kadar düşmüştür. Halkın arasında giderek yayılan alkol ve uyuşturucu toplumun, yozlaşmasına neden olmuştur. Yerli halk giderek bu toplumsal yapı içinde erimektedir. Yapılan hesaplara göre kısa bir süre sonra kimliğini, kültürünü bilen kimse kalmayacaktır (Tüfekçioğlu, 1998; 287).

2.4.Asya ve Afrika

Asya ve Afrika kıtasının büyük bölümü sömürge döneminde, o dönemin güçlü ülkeleri İngiltere ve Fransa tarafından uzun yıllar sömürge olarak tutulmuştur. Bu açıdan burada, uygulanan eğitim ve dil politikasını genel olarak ele almakta fayda vardır.

Sömürgeciler, yabancı topraklara geldikleri zaman ilk yaptıkları işlerden birisi eğitime el atmaktı. Ancak bu konuyla ilgilenmelerinin, okullar açmalarının nedeni insanlara faydalı olmak, onları çeşitli bilgilerle donatmak değildi. Amaç bu insanlara dillerini unutturmak, kendi dillerini onlara empoze etmek ve onları iyi bir Hristiyan yapmaktı. Bu planların uygulanması için Avrupa'dan gelen misyonerlerin, öğretmenlerin yoğun bir çabası söz konusuydu. Hükümet desteğinde uygulanan eğitim çarkında yerli halka mutlaka efendilerin dilleri öğretilmekte ve geleneksel kültürden giderek uzaklaşmaktaydılar.

Her ne kadar bu sömürge okullarında yerli burjuva kuşaklara tarih, bilim, kültür vb. konularda önemli bilgiler verilmiş ve sayısız kişi bu öğrenme sürecinde modern yaşamla tanışmış olsa dahi unutulmaması gereken nokta şudur: Bu eğitim süreci sömürge toplumun kendi kültüründen uzak ve hatta binlerce kilometre uzaklıktaki bir yönetimin kontrolü altında gerçekleşmektedir (Said, 1998; 336). Mazrui'de bu görüşü desteklemektedir: Ona göre sömürgelerde kurulan okulların tamamı Avrupalı metropolitan kurumların deniz aşırı uzantıları olarak eğitime başladı ve buralarda eğitim açısından alınan kararlar, İngiltere ve Fransa'daki ana eğitim kurumlarının direktiflerine bağlı kaldı (Altbach, Kelly, 1991; 61).

Bu okullarda verilen eğitimle batıyı tanıtmak yerli halkı, bilgidен, teknolojiден kısmen de olsa haberdar etmek açısından, fayda sağlanmışır. Ancak tam bir uyanışa engel olmak, yerlileri bir bakıma uyuşturmak için gereksiz bilgiler de fazlasıyla verilmiştir. Örneğin, Fransa'nın İngiltere'nin tarihi sürekli yüceltmış, yerlilerin tarihleri ise gözden düşürülmüştür. Dolayısıyla yerli ile beyaz adam arasındaki yakınlık dönemlerinde Avrupa, yerli için hep uzaklardaki cennet olmuştur (Said, 1998; 336). Yine sömürge ülkelerin gelişmeleri için ihtiyaç duydukları alan "doğal bilimler" iken; Onlar kasıtlı bir şekilde toplum bilimlerine yönlendirilmiş ve gelişmelerinin önüne set çekilmiştir. Veya fen bilimleri getireceği fayda kısıtlıysa öğretilmiştir. Hindistan'da çocuklara hiçbir fayda sağlamadığı halde yıllarca logaritma cetvellerinin ezberletilmesi buna örnektir.

Harrison üçüncü dünya ülkelerinde yaptığı gözlemler neticesinde bu duruma bizzat şahit olmuştur: "Asya ve Afrika'daki öğrencilere bolca İngiliz ve Fransız edebiyatı okutulmakta, öğretilenlerle hayatın gerçekleri arasındaki biçare beyinler, çığlıklar atarak çırpınıp durmaktadırlar. 1968 senesinde Afrika'da muhtelif orta dereceli okullarda bulundum. Öğrencilerin tamamı kendi kültürlerine yabancılaştırılmışlardı. Öğretmen-öğrenci yurdu-batı disiplin üçgeninin içinde kendi öz benliklerine tam ters bir istikamette yoğrulmaktaydılar. Ayaklarındaki şort bedenlerindeki kısa kollu tiril tiril gömleklerle sağrılarından kopup geldikleri kabilelerine öylesine yabancıydılar ki... Anlamakta pek güçlük çektikleri bir dilde uzak diyarların şairlerinden birinin yazdığı mısraları mırıldanırken bir makine kadar hissizdiler. 'Başboş bir bulut gibi dolaşıp durdum./ Ve birdenbire yüreğime sevinç doldu./ Zerrinler çevremde dansetmeye başladı'./ Çocuklardan

biri parmağını kaldırıp sordu: Öğretmenim zerrin ne demek? Öğretmen tahtaya bir zerrin resmi çizdi. Öğrencilerin hiçbiri o güne kadar zerrin görmemişlerdi, görecek de değillerdi.” (Harrison, 1998; 212).

Benzer bir örneği Said vermektedir: Stephen Dedalus’un İngiliz hocasıyla yüz yüze gelişindeki ifadeleri üzerinde uzun süre düşünülmesi gereken niteliktedir.

“Konuştuğumuz dil, benim olmadan önce onun dili. Ev, İsa, bira, usta kelimeleri ikimizin ağızından ne kadar bambaşka çıkıyor! Ben bu kelimeleri ruhum tedirgin olmadan konuşamıyorum, yazamıyorum. Bana bu derece yakın ve bu derece uzak olan bu dil, benim için her zaman sonradan edinilme bir dil olarak kalacak. Kelimeleri ben yapmadım, ben benimsemedim.(...) Onun dilinin gölgesinde ezilip, büzülüyor ruhum.” (Said, 1998; 336).

Sömürge olmuş toplumların çoğunluğunun resmi dili ya İngilizce ya da Fransız’cadır. Hatta bu durum bazen çok dokunaklı bir şekilde kendini göstermektedir. Afrika’da bir nehrin bir tarafı Gambiya, bir tarafı Senegal olup; birinin dili İngilizce, diğerininki Fransız’cadır. Halbuki bunlar daha önce aynı ortak dili konuşan bir kabileymişler. Oysa bugün aynı kökten geldikleri halde, birbirleriyle konuşamamakta ve anlaşılamamaktadırlar. Bu yüzden birbirinden kopuk ve yabancılaşmış bir hayat sürmektedirler (Tüfekçioğlu, 1998; 240). Bu örnekte olduğu gibi biri diğerinin dilini anlamayan yığınla kabile vardır. Yöresel dillerden biri “resmi dil” olarak kabul edilse bile, bu dil ülkede yaşayan diğer insanlar için yabancı dil olacaktır. Bu durum da eski sömürgecilere, bu insanların beyinlerini avuçlarında tutma şansını vermektedir (Harrison, 1998; 214).

Fas, Tunus, Cezayir, Hindistan, Pakistan vb. ülkelerde uygulanan dil politikasının bu derece başarılı olmasında, halkın devlet hizmetlerinde çalışmak için sömürgecinin dilini öğrenmek zorunda oluşu önemli etken olmuştur.

Sömürgeler içinde geleneklerine en bağlı olanı ve kapalı bir sistem olan “kast” ile yönetilen Hindistan’ın birlerce senelik toplum yapısı bile bu uygulamalar neticesinde

dejenere olmaya başlamıştır. Çünkü İngilizler, “İngilizce bilmeyen insan değildir” diyerek daha çok insanın İngilizce öğrenmesini sağlamışlardır. Yabancı dil demek, yabancı kültür demek olduğu için dille birlikte, kültür de insanların hayatlarını derinden etkilemiştir. Bugün sayısız dilin konuşulduğu Hindistan’da İngilizler çekip gittiği halde, resmi dil “İngilizce” olup, Hindistan’ı İngilizleşmiş Hintliler yönetmektedir (Işık, 1995; 44).

Sömürgecilerin eğitim sistemiyle bütünleşme Afrikalı araştırmacıları derinden etkilemiştir. Latince, Yunanca, Fransızca, İngilizce derken kendi dillerini üniversitelerde okutmak düşüncesini benimsemişlerdir. Hatta Uganda Makerere Üniversitesinde öğretilen tek dil bağımsızlıktan sonra bile İngilizce’dir. Daha sonra buna Fransızca, Almancı ve Rusça eklenmiş ve ancak uzun yıllar sonra Afrika dilleri, sadece bir ders olarak Makerere Üniversitesinde okutulmaya başlanmıştır. Bugün itibarıyla bu dillerin eğitimde kullanılması bir özleminden öteye gidememiştir. Bu durumun bir nedeni ise sömürgelerdeki aydın ve bilginin bu dillerin dayatılmasına meşru gözle bakmaları, kendi dillerine kayıtsız kalmalarıdır. Hatta yerli dilleri modern hayata uygun hale getirmek, eğitim sistemiyle bütünleştirmek amacıyla yapılan çalışmalar bizzat yerli aydın ve bilim adamları tarafından gizli bir şüphe veya alaycılıkla karşılanmıştır (Altbach, Kelly, 1991; 67).

Bu insanların böyle davranmalarını yadırgamamak gerekir. Çünkü onların böyle davranması yıllarca önceden planlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Özellikle misyonerler ve öğretmenler, sömürge halkını kendi toplumuna yabancılaştırmakta ve kendi kültürlerinde tiksindirmektedirler. Adeta beyinleri yıkanan az sayıdaki bu insanlar “batı hayranı” haline gelmekte, o kültürü benimsemekte ve bu hayranlığın yayılması için, bir gönüllü gibi hareket etmektedirler. Bunlar sömürgecilerin en büyük yardımcılarıdır. kalifiye eleman ihtiyacı yine bu insanlar sayesinde giderilecektir. Hakka bunların Avrupa’da eğitilmesinden de kaçınılmamıştır. Geriye geldiklerinde Avrupalı dostlarına destek çıkararak, kendi insanların, kendi topraklarının ve kültürlerinin sömürülmesinde bizzat rol almışlardır. Ne var ki, zamanlar bu insanlar batılı dostlarına tavır koymuşlar ve bağımsızlık isteğinde bulunmuşlardır. Ancak bağımsızlıklarını kazandıktan sonra kendi özgür iradeleriyle, efendileri kendilerini nasıl eğitmişse, kendi çocuklarını o şekilde eğitmeye devam etmişlerdir. Anlaşılacağı gibi Afrika’da, Asya’da, kazanılan siyasi

bağımsızlıklar beraberinde kültürel bağımsızlıkları getirememiştir. Çünkü eğitim muhtevası ve tarzı aynı kalmıştır. Avrupalı gitmiştir gitmesine, ama etkisi nesiller boyu sürececek olan dilini ve kültürünü bilinçli olarak oralarda bırakmıştır (Harrison, 1998; 211).

3.İNGİLİZCE’NİN BUGÜNKÜ DURUMU

Üzerinde güneş batmayan imparatorluk olarak ünlenen İngiltere’nin sömürgelerine dayatması nedeniyle, İngilizce dünyanın büyük bir bölümünde konuşulan bir dil olmuştur. 20.yüzyılın ilk yarısına kadar da yine İngiltere’nin etkisiyle yayılmaya devam etmiştir. Ancak II. Dünya Savaşından sonra Amerika’nın dünya üzerindeki politik, ekonomik, kültürel, teknolojik, askeri vs. alanlarda gücünün artması nedeniyle, İngilizce bu defa Amerika’nın etkisiyle yayılma sürecine girmiştir.

İngilizce’nin giderek önem kazanmasında yukarıdaki etkenlerin yanı sıra, yeni bir yüzyıla girerken, daha küçülen ve ilişkileri sıklaşan bir dünya ile karşı karşıya olmanın da etkisi vardır. Artık tek bir yabancı dilin bile kimseye yetmediği, ikinci bir yabancı dile şiddetle ihtiyaç duyulduğu bir dönem başlamış bulunmaktadır. Dünyalı olmak İngilizce; Avrupalı olmak ise, Almanca veya Fransızca’dan en az birini bilmeyi gerekli hale getirmiştir (Sunel, 1991; 276).

Bugün İngilizce, dünyanın ilk gerçek evrensel dili olma yolunda ilerlemektedir. 12 ülkede 400 milyona yakın insanın ana dili İngilizce’dir. Elbette bu sayı Çince konuşan insanların sayısından (800 milyon) oldukça azdır. Ancak, 400 milyona yakın konuşan insanda İngilizce’yi ikinci bir dil olarak konuşmaktadır. Böylece İngilizce konuşan insanların sayısı ile Çince’nin çeşitli lehçelerini konuşan insanların sayısı aşağı yukarı aynı olsa bile coğrafi açıdan İngilizce daha yaygın ve Çince’ye oranla daha evrensel bir dildir. Çünkü 60 ülkede İngilizce’ye ya resmi, ya da yarı resmi statü verilmiştir. İçlerinde Sierra Leone, Gana, Nijerya, Liberya, ve Güney Afrika’nın da bulunduğu yirmi Afrika ülkesinde de durum budur. Böylece birkaç yüz milyon insan da az çok İngilizce konuşmaktadır. İngilizce, çok farklı dillerin konuşulduğu ülkelerde ortak bir dil olarak da hizmet vermektedir. Örneğin Hindistan’da 200 civarında dil konuşulmakta iken, Hintçe’yi nüfusun ancak %30’u konuşmaktadır. Annesinin öldürülmesinden sonra Rajiv Gandhi’nin kullandığı dilin İngilizce olması, İngilizce’nin Hindistan’daki önemini göstermesi bakımından ilginçtir (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 128-130).

İngilizce, bunların yanı sıra birçok üçüncü dünya ülkesinde eğitim dili olarak önemli yer tutmaktadır. Uganda’nın Makerere, Kenya’nın Nairobi, Tanzanya’nın Dar es Salam üniversiteleri buna örnek gösterilebilir. Linguorama’dan Richard Lewis’e göre, çok geçmeden tüm eğitim dünyası İngilizceyi birinci ya da ikinci dil olarak benimseyecektir.

*Fransa'da devletçe desteklenen ortaokullar, öğrencilerin dört yıllıkına İngilizce veya Almanca öğrenmesini şart koşturmaktadır. Öğrencilerin %85'i ise İngilizce'yi seçmektedir.

*Hong Kong'da her on ortaokul öğrencisinden dokuzunun yabancı dili yine İngilizce'dir.

Birleşik Devletler enformasyon Bürosundan Charles Wick; "Dünyanın birçok ülkesinde öğrenciler, genç uzmanlar, eğitimciler, işadamları ve hükümet görevlileri, İngilizce'nin sağladığı kolaylıklardan yararlanmaya büyük istek duyuyor" demektedir.

Bu büro, 100 ülkedeki 200 kültür merkezinde yürütülen İngilizce kurslarına destek sağlamaktadır. Bugüne kadar kurslara katılanların sayısı 400.000'i aşmış durumdadır (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 128).

İngilizce'nin bu derece rağbet görmesinde Amerika'nın üstünlüğünün ötesinde, onun basit olan konuşma ve yazma tarzına sahip olması da rol oynamaktadır (König, 1990; 5).

Başka bir görüşe göre ise, İngilizce'yi çekici kılan etmenlerden birisi de onun kötü biçimde konuşulmasının kolay oluşudur. Japonya bankasından Akira Nambara: "Uluslararası dil İngilizce'dir. Daha doğrusu bozuk İngilizce'dir." diyerek, bu duruma dikkat çekmektedir (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 132).

İngilizce'nin tüm dünyada kabul görmesi ve giderek yayılması, bazen şaşkınlıkla karşılanmakta ve eleştirilmektedir. Oryantalizmin yazarı Said, bu konudaki görüşlerini yaşadığı bir hatırayla ifade etmektedir; "1985 yılında, Basra Körfezindeki ülkelerden birinde, ulusal üniversite düzeyinde bir davet aldım. Burada benden istenen İngilizce programını değerlendirmek ve daha iyi bir duruma gelmesi için önerilerde bulunmaktı. Üniversitede tüm gençlere en çok, İngilizce'nin çekici geldiğini görünce hayretler içinde kaldım. Öğretim programının dil bilim ve edebiyat olmak üzere iki eşit bölümde ele alındığını görünce keyfim kaçtı. Edebiyat derslerinin, Kahire ve Ayn-ı Şams gibi oldukça

eski ve seçkin Arap Üniversitelerinde bile detaylı olarak okutulması beni iyice şaşırttı. Genç Araplar, Sanskritçe'yi ya da Ortaçağ hanedanını incelercesine, derin bir saygıyla Milton, Shakespeare, Wordsworth, Austen ve Dickens okuyorlardı. İngilizce ile bu dili ve edebiyatını Arap dünyasına getiren sömürgecilik süreci hiçbir suretle vurgulanmıyordu. İngiliz edebiyatı dışındaki edebiyatlar (Karayiğerler, Asya, Afrika vs.) ise bir ilgi göremedim. Ezbere öğrenme, eleştirisiz öğretme ve rast gele sonuçlar elde etmenin, çağdışı ve tuhaf bir kavşığı söz konusuydu.

Bir başka eleştiri, toplumsal alandaki çalışmalarıyla tanınan Tomlinson'dan gelmiştir; O, "Kültürel Emperyalizm" adlı eserini yazarken bazı problemlerle karşılaştığını belirtiyor ve özetle şunları ekliyor: "Bu problemler, bizim görüşlerimize ve hatta bu yazının okunmasına en önemlisi de güce dayanmaktadır. Burada "dil" sorunu vardır. Bu metin dünyanın en emperyalist diliyle yazıldığı için duymamız gereken bir rahatsızlık vardır. Bu konuların ifade edilmesi esnasında İngilizce'nin kullanılması, İngilizce kaynaklara başvurulması nedeniyle kültürel emperyalizmin yeniden üretildiği duygusu ortaya çıkmaktadır. Benim İngilizce yazmam ve bunun sizlere bu dilde ulaşması, bu konuların İngilizce konuşan bir dünyanın kültür ürünü olduğu tartışmasını devam ettirmektedir. Bu tesadüfi bir konu değildir ve arkasında küresel bir tahakküm hikayesi-emperyalizm ve sömürgecilik-yatmaktadır" (Tomlinson, 1999; 53).

Bu ifadelerin ışığında konuyu biraz daha özele indirgeyerek, İngilizce'nin bugünkü kullanım alanlarına ve yayılma yollarına değinmekte yarar vardır.

3.1. Medya ve Ulaşım

İngilizce'nin egemen olduğu alanlara bakıldığında medya ve ulaşımın önemli yer tuttuğu görülecektir. Daha önce de belirtildiği gibi bilgiyi üreten, gücü elinde tutan toplumlar, dünyada her alanda söz sahibi olmakta ve hakimiyet kurmaktadır. Amerika'nın bugün bu konumda olmasında, uzay teknolojisindeki üstünlüğü, haberleşme alanında kullandığı uydu sistemleri en modern yayın kuruluşları vs. alanında rakipsiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Bundan dolayı uluslar arası haberleşme kanallarının dili İngilizce'dir. Tüm dünyada uluslararası havaalanlarında pilotlar ve kule görevlileri aralarında İngilizce konuşmaktadırlar. Denizcilikte de aynı durum söz konusudur.

En büyük yayın kuruluşlarında beşi-CBS, NBC, ABC, BBC ve CBC İngilizce yayınlar yaparak yüz milyonlarca izleyiciye ulaşmaktadır (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 128).

3.2.Bilgi Çağı

Bilgi üretmedeki üstünlüğü ABD'ye bilgi çağında, dilinin daha çok yayılmasında ve önem kazanmasında avantaj sağlamıştır.

Günümüzde yaygın hale gelen internet sayesinde iletişim daha bir hızlanmıştır. İletişim kurulurken kullanılan dil genellikle İngilizce olmaktadır. Dünya çapındaki 100 milyon civarındaki bilgisayarda toplanmış bilgilerin %80'inden fazlası İngilizce olarak kaydedilmiştir.

Dünyanın tüm posta, fax telgraf servislerinin büyük çoğunluğunun yanı sıra, uluslararası telefon konuşmalarının %85'i İngilizce yapılmaktadır.

Bilimsel yayın alanında da üstünlük, İngilizce'dedir. Tüm bilimsel yayınların %80'inden fazlası İngilizce yayınlanmaktadır (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 129). Üçüncü dünya ülkelerinin diğer alanlarda olduğu gibi yayıncılık alanında da gelişmelerinin önüne set çekildiği için Amerika'nın ve İngiltere'nin bu alanda üstünlüğü söz konusudur. Örneğin "Time", "The Economist", "The American Sociological Review" vs. yayınlar, rakipsizdir ve İngilizce olarak dünyanın dört bir tarafına ulaşmaktadır (Altbach ve Kelly, 1991-; 165).

3.3.Uluslararası Ticaret

İngilizce, uluslararası ticarete de yansımıştır. İmalat mallarının hangi ülkede yapıldığını gösteren yazılar da İngilizce'dir. Artık, "Fabrizient in Deutschland" değil, "Made in Germany" dir. Japon Mitsui and Company çalışmalarının %80'i İngilizce'yi konuşacak ve yazacak düzeye gelmiştir. Bir başka Japon firması Toyota'da İngilizce kursları açmaktadır. Suudi Arabistan'da faaliyet gösteren Aramco ve üç kıtada yayılan Chase Manhattan Bank çalışanlarına da İngilizce kursları düzenlenmektedir. İtalyan firması İveco'nun da uluslararası dili İngilizce'dir (Naisbitt, Aburdene, a.g.e.; 129).

Dil konusunda tutuculuğuyla bilinen Fransa'da bile önde gelen ticaret okullarından biri de İngilizce'yi ders olarak okutmaktadır.

3.4.Gençlik Kültürü

Uluslararası gençlik kültürünün dili de doğal olarak İngilizce'dir. Dünyanın dört bir yanında gençler Michael Jackson'un , Madonna'nın şarkılarının sözlerini tam anlamasalar dahi mırıldanabilmektedirler. "Break dance", "Rap music", "Body building", "Widsurfing" ve "Computer hacking" tüm dünya gençliğini etkilemekte ve dillerine yerleşmektedir (Naisbitt, Aburdene, 1991; 130-131).

Dünya gençliği zevkleriyle, diliyle, yaşam tarzıyla hızla Amerikanlaşmaktadır. Üzerlerine İngilizce yazılmış, çizilmiş, giysiler giymekten memnundurlar. Gençlerin bu yöndeki zaafı istismar konusu edilmekte ve yerli mamuller üzerlerine İngilizce yazılar bastırılarak, bin bir methiye ile onlara satılmaktadır. Dükkanlar ilgi uyandırmak için İngilizce isimler almakta, televizyon ve gazetelerde bu isimler ile reklamlarını yapmaktadırlar (Düzgüneş, 1995.; 2).

4-KÜLTÜR MİLLİYETÇİLİĞİNİN BUGÜNKÜ GÖRÜNÜMÜ

İngilizce bugün, artık İngilizlerin değil, Amerikalıların etkisiyle “dünya dili” haline gelmiş ve Amerikan kültürünün yayılması bakımından önemli bir rol üstlenmiştir. Bu sayede İngilizce kitle dili olmakta ve temsil ettiği batı kültürünün yayılmasını, korunmasını kolaylaştırmaktadır (Bilgiç, 1986; 117).

İngilizce, bu yönüyle batı kültürünün yayılmasını kolaylaştırırken; batılı olmayan toplumlar (özellikle üçüncü dünya ülkeleri) üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Bu olumsuzlukların başında ise “kültür değişmesi” gelmektedir. Kültür değişmesi, bir kültürün çağdaş gelişmeler karşısında yetersiz kaldığında, o kültür mensuplarının komplekse kapılarak, kendinden üstün olarak kabul ettikleri toplumun kültürünü, kendi toplumuna uygun olup olmadığını araştırmadan, sonuçlarını düşünmeden, her şeyiyle olduğu gibi bünyesine almasıdır ki, bu durum ileride telafisi imkansız sonuçlara neden olmaktadır. Esasen günümüzde kültür mensuplarının başka kültür unsurlarını almak yönünde bir çabaya girişmelerine de gerek yoktur. Zira batı, kendi çıkarı uğruna, bu yabancı kültür unsurlarını adeta fark ettirmeden, pek sevimli bir hale getirerek sadece üçüncü dünya ülkelerine değil, tüm dünyaya aralıksız empoze etmektedir. Yoksa Afrika’nın en ilkel kabilesinin bile İngilizce konuşması, bugün artık kentleri bırakın köylerde dahi geleneksel içeceklerin yerinin Cola tarafından alınması, barakalarda yaşayan yoksul insanların Dallas’ı seyretmesi vs. nasıl izah edilecektir.

Bugün, Malezya’daki Alor star’dan , Güney Afrika’daki Soweto’ya ve Çin’deki Xion’a kadar her yerde batı kültür unsurlarının, genç insanlar tarafından benimsendiğini görmek şaşırtıcı değildir. Nairobi’de, Kahire’de, Bounes Aires’te, Katmandu’da, her köşe başında Amerikan müziğinden melodiler duymak olağan hale gelmiştir. Ancak bütün bunlara rağmen batı kültürü ve özellikle Amerikan kültürü, karşıt tepkilerle karşılaşmıyor demek de imkansızdır. Rock müziğinin, blucinin ve Amerikan televizyonunun karşısına yeni bir kültürel ve dilsel şovenizm dikilmektedir (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 132).

Batı dünyasının elinde bulundurduğu sınırsız maddi kaynakları, bilim ve teknolojik imkanları kullanarak, kendi kültür ve medeniyetini çağdaş, diğerlerini geri gösterme çabası ile milli kültürlerini tehdit etmesi, derinlerde yatan kültürel milliyetçiliğin uyanmasına ve yüzeye çıkmasına neden olmaktadır (Debreli, 1991; 37).

Daha önce de sıkça vurguladığı gibi kültür emperyalizminin uygulanmasında “dil” çok önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle gerek kültürel emperyalizmde gerekse kültürel milliyetçilik çabalarında “dil” öncelikli olarak ele alınmaktadır. Çünkü, . Dilini yitirmemiş bir kavmin milliyetini kaybetmediği, her an devlet kurarak yeniden millet olarak ortaya çıkması mümkündür. Oysa bunun tersi olarak, dilini kaybeden kavimlerin, tarih sahnesinden çekildiklerini gösteren pek çok örnek mevcuttur. Dolayısıyla kültürel milliyetçiliğe yönelen insanlar da bu durumu iyi bildikleri için dillerini bu tehlikeden korumaya çalışmaktadırlar.

Burada kültürel milliyetçilik alanında verilecek detaylı örnekler, henüz ciddi manada bir tepki vermedikleri için üçüncü dünya ülkelerinden değil, bugünün gelişmiş ülkeleri arasındandır. Gallier, Quebec’liler, Katanlanlar, Fransız’lar, Alman’lar, günden güne homojenlenen dünyada kendi kültürel kimliklerini koruma mücadelesi veren ve diğer toplumlara örnek olan toplumlardır.

4.1.Galler

Avrupa’nın ulus devletlerinin içinde, Bavyeralılar, Flamanlar, Katalanlar, Galliler gibi çeşitli etnik gruplar mevcuttur.

Daha önceki bölümlerde, idare edilmeleri kolay olsun düşüncesiyle, İrlanda’nın dili üzerinde oynanan oyunlar ele alınmıştı. Aynı türden oyunlar, Galliler üzerinde de denenmiş ve Gal dili tıpkı Keltçe’de olduğu gibi unutulmaya yüz tutmuştur. 19.yy.da halkın %99’u Gal dilini konuşurken, bu oran 1930’larda %30’lara, 1983’te ise %20’lere düşmüştür.

Bu durum 1970'lerden bu yana Gal milliyetçilerinin dikkatini çekmiş ve dillerini canlandırma konusunda çalışmalarına vesile olmuştur. Bu düşünceyle yapılan ilk çalışmalar şöyle özetlenebilir:

- *Yetişkinler haftanın beş günü, düzenlenen yoğun dil kurslarında Gal dilini öğrenmektedirler.
- *Hemşirelik Okulu Oyun Grubu Bölümü, yaşları 2 ile 5'5 arasında değişen çocuklara Gal dili öğretmektedir.
- *Politik bir amacı bulunmayan Gençlik Derneği, 750 şubesi ve 45.000 üyesiyle genç insanları, kendi dillerini öğrenmeye teşvik etmektedir.
- *Gal dilinde yayın yapan radyo istasyonları ve bir TV kanalı açılmıştır.
- *Gal dilinde çıkan, Y Cymro ve Y Faner gibi gazeteler çıkarılmıştır.

Gal dilinde yayınlar yapan bir istasyonun program denetimcisi Emly Davies; "TV evrensel bir iletişim aracı olma yolunda ilerledikçe, az sayıda insanın konuştuğu diller de daha büyük tehditlerle karşı karşıya kalıyor. Oğlum on üç yaşında ve Rock grubu Queen'e bayılıyor, Queen hakkında konuşurken Gal dilini kullandığı sürece bunu onun kültürünü tehdit edici bir unsur olarak değerlendirmem" diyerek Galler'de uyanan milliyetçiliğe bir örnek teşkil etmiştir (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 134-135).

Anne ve babaların çocuklarını Gal dilinde eğitim veren okullara yollamak için büyük bir özveride bulunduklarını da belirtmek gerekir. Bazen okulların uzaklığı 20-30 mil olduğu halde buna sevecek katlanmaktadırlar. Tüm ilkokulların yaklaşık %20'sini oluşturan 400 okul, Gal dilini ya tek başına ya da başlıca eğitim dili olarak kullanmaktadır. 1000 civarındaki okul ise Gal dilini, ikinci bir dil olarak kullanırken; 343 okul Gal dilini hiçbir şekilde kullanmamaktadır.

Kültürel etkinliklerde Gal dilinin kullanılması, halkın bu etkinlikleri daha cazip bularak, katılımın artmasına neden olmaktadır. Örneğin: Eisteddfod festivaline neredeyse nüfusun yarısı katılmakta olup; festival tamamen Gal dilinde şiirlerin, şarkıların, yer aldığı bir havada sürmektedir.

Aynı festivalde, çocuklar için düzenlenen bölümde yarışmayı kazanan Galli çocuğun kendisiyle İngilizce röportaj yapılmasını reddedişi ilginçtir.

Büyük Britanya'nın bir bölgesi olan Galler, beş yüzyıldan beri bağımsızlığını kazanamamıştır. Galler'deki bu canlanma, dilsel ve kültürel kimliğin, politik kimliğe üstün geldiğinin açık bir ispatıdır. The Matter of Wales'ten Jan Morris bunu vurgulayarak; "Galler bir yöredir, devlet değil; başkenti var hükümeti yok; kendi posta pulu var, para birimi yok; bayrağı var, büyükelçilikleri yok; kendine özgü dili var, yasaları yok" demektedir.

1979'da, yapılan referandumda Gallilerin politik değil, kültürel milliyetçiliği destekledikleri açıkça ortaya çıktı. Zira seçmenlerin ancak %20'si Birleşik Krallıktan ayrılma yönünde oy kullandı. Bu durumda da anlaşılacağı gibi "Gal Milliyetçiliği politik milliyetçilikten fazlasıyla uzak olup, kültürel milliyetçilik esasına dayanmaktadır. Bunun da kökeninde "dil" vardır (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 135).

4.2. Quebec (Kebek)

Kanada'nın Quebec yöresinde yaşayan 6'5 milyonluk nüfusun %85'i Fransızca konuşmaktadır. Yaklaşık olarak on yıldır Quebec'in Kanada'dan ayrılması yönünde tartışmalar sık sık gündeme gelmektedir. Ayrılma yanlısı hükümet 1976 yılında işbaşına geldiğinde bu küçük çaplı bir zafer sayılmıştır. Ancak bu hükümet tam anlamıyla bağımsız olmayıp, federal hükümete karşı sorumludur. Buna rağmen hükümetin icraatları arasında, vatandaşların Fransızca konuşmasını ve İngilizce ticari levhaların yasaklanmasını öngören bir yasanın (Bil 101) kabul edilmesi dikkatleri çekmektedir. Kanunu çiğneyenler "Dil Polisi" tarafından para cezasına çarptırılacaktır. (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 135).

Quebec'te dil kanunundan sonra sekiz yıl içinde, 14.000'ini şirket yetkililerinin oluşturduğu ve tümü İngilizce konuşan 250.000 kişi yöreyi terk etmiştir. Şartlar, Quebec City'nin iki İngiliz gazetesinden birinin iflasına neden olmuştur.

*1987'de İngilizce levhalar kullandığı ve yalnızca Fransızca levhalar kullanılmasını öngören Eyalet Yasası 101'i çiğnediği için on yedi şirket para cezasına çarptırılmıştır.

*Mery Christmas (mutlu noeller) levhası asan bir dükkana dil polisince levhayı ya indirmesi ya da Fransızca yazması söylenmiştir.

*Bir fast-food restoranında çalışan iki kişinin İngilizce konuştuğu duyulunca, hükümet işlerinde Fransızca konuşulmasını öngören yasanın uygulanıp, uygulanmadığını araştırmak için bölgeye gizli ajanlar göndermiştir.

*Hem İngilizce hem de Fransızca reklam veren Montreal'deki bir bakkal dükkanı bombalanmıştır.

Galler gibi Kanada'nın da milliyetçiliği kültür ve özellikle dilsel temele dayanmaktadır. Zira yapılan referandumda, Kanada'dan ayrılma oranı %40'a karşı, %60 oranında reddedilmiştir (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 136).

4.3.Katalonya

Franco reöimi esnasında İspanya'da bölgesel konuşulan dillere kısıtlamalar getirildi. İspanya'nın resmi dili olan Kastil İspanyolca'sı bu toplumlara empoze edildi. Farklı diller olan Katalan, Bask ve Galli'ya dili yasaklandı. Oysa bu diller İspanya'nın dörtte birini ana diliydi (Tomlinson, 1999; 119).

Dil, tarihi süreç içerisinde Katalon halkının her zaman temel karakteri olmuştur. 18.yy.da da bağımsızlıklarını kaybettiklerinde, dili birleştirici güç olarak kullanmış ve daha fazla özerklik istemişlerdir. 1850 ve 1860'larda festivallerde, Katalon dili kullanılarak "dilsel milliyetçilik" teşvik edilmiştir. Franco döneminde, toplumsal ve politik kurumların

yıkılması, dil ve kültürün baskı altına alınması Katalon halkını yine dili etrafında birleşmeye itmiştir. Bir Katalon şairi olan Joan Brossa: “Dilim olmaksızın kültürüm de olamaz ve kültür, baskıya karşı kullanabilecek en iyi silahtır. General Franco ve yandaşları bunu biliyorlardı. Dilimizi elimizden almaya çalıştılar ama başaramadılar. Ölen Franco oldu, Katalonya değil” demiştir.

Günümüzde Katalın dili canlanma sürecine girmiştir. Franco döneminde yasaklanan Katalon gazeteleri, kitapları dergileri yeniden Katalan diliyle basılmaya başlanmıştır. Diğerlerinde olduğu gibi Katalonya’nın da milliyetçiliği kültür ve dile dayanmaktadır. Katalonlar hükümet organlarına temsilci seçtiklerinde: “İspanyol olarak kalmak istiyoruz ama dilimizi, kültürümüzü, geleneklerimizi koruyarak; İspanya’nın farklı bir halkı olduğumuzun kabul edilmesini istiyoruz” diyerek, bu konudaki samimi düşüncelerini belirtmişlerdir. Eski bir Katalan deyişi ile de bu durumu desteklemektedir. “Dilini koruyan ülke kendini korur” (Naisbitt ve Aburdene, 1991; 137).

4.4. Fransa

Bir diller ve kültürler mozaïği olan Fransa, farklı dillerin konuşulmasına gelişmesine mani olmak için zaman zaman ırkçı tavırlar sergileyip, azınlıkların kendi dillerini canlandırma isteklerini yasaklarla engelleme yoluna gitmiştir. Fransız Meclisi dilin kullanımı ile ilgili 1975’te çıkardığı yasa ile yeni kurallar getirmiştir. 1994 yılında çıkarılan yasa tasarısı ile de İngilizce’nin Fransa’da yaygınlaşması ve böylece yabancı bir dilin Fransız kültürü üzerinde bir tehdit oluşturması önlenmeye çalışılmıştır. Kanunda, “Ürün, hizmet adlarının kamuya açık yerlerde ve ulaşım araçlarında kullanılacak yazı, afiş ve bildirimlerin, kamu hukuku tüzel kişilerinin imzalayacakları sözleşmelerin, eğitim kurumlarındaki her türlü faaliyetin, radyo ve televizyon yayınlarının Fransız dilinde olması mecburiyeti getirilmektedir. Fransa’da üretilen mal ve hizmetlere yabancı dilde ad konulması yasaklanmıştır. Sözleşmelerde yabancı dilde bir kelimenin Fransızca karşılığı bulunuyorsa ve bu karşılık Fransız dilinin zenginleştirilmesi ile ilgili tüzük hükümlerine

uygun ise, bunun yerine yabancısının kullanılamayacağı belirtilmektedir. Eğitimin temeli Fransız dilinde ustalık derecesine ulaşmaktır (Erkal, 1994; 62).

Yasa tasarısı belirtilen felsefesiyle ile Fransız kamuoyunda halk ve aydınlar nezdinde gereken ilgi ve desteği görmüştür. Hatta Fransız dil bilimci Prof.Paul Guth, yabancı sözcüklerin ve özellikle, “İngilizce”nin istilasını soykırıma eş değer bir suç” olarak değerlendirmiş, cadde ve sokaklardaki İngilizce yazıları ise “Nazi işgali esnasındaki Almanca yazılardan bile daha fazla” olduğu şeklinde ifade etmiştir. Yüksek mahkemenin bazı maddelerini değiştirerek, yürürlüğe koyduğu yasaya göre radyo ve TV yayınlarında, reklam ve işyerlerinde İngilizce deyim ve sözcüklerin kullanılması yasaklanmakta, yasağa uymayanlar ise ağır para cezasına çarptırılmaktadır (Doğan, 1994; 131-132).

4.5.Almanya

Diline sahip çıkıp, mücadele etme çabası Avrupa’da , Fransa’yı sertçe eleştiren Almanlar tarafından da gerçekleştirilmiştir. Fransa’da 1994’te çıkan yasa tasarısı, Almanya’da yazı dili konusunda bir tartışmayı başlatmıştır. Der Spiegel dergisinin dosya konusu olan bu tartışma, Alman aydınları arasında gündem sorunu halini almıştır.

Son yıllarda Almanlar sayıları hızla artan İngilizce sözcüklere dil dernekleri aracılığıyla yoğun bir savaş açmışlardır. Almanlar, sayıları giderek artan bu sözcüklerden, İngilizce olan “kids” yerine Almanca “kinder”, “fun” yerine “spap”, “entertainment” yerine “unterhaltung” gibi sözcüklerin yaygınlaştırılmasını savunmaktadırlar. Alman Dilini Koruma Derneği Başkanı Dortmund Üniversitesi Profesörü Walter Krömer: “Melez bir dil şeklinde bozulan almanca, bu gidişle bağımsız bir kültür dili olmaktan çıkacaktır” diyerek; amaçlarının “Bir şempanze diline karşı mücadele etmek” olduğunu belirtmiştir. Yaşları 11 ile 93 arası olan yaklaşık 3000 üye, Almanca’da karşılığı olan hiçbir İngilizce sözcüğü kullanmamak için çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Örneğin, İngilizce, slogan, tekerleme veya ürün ismi kullanan firmalar “Dili Bozma Ödülü” ne aday gösterilmektedir. Böyle bir

durumda karşılaşmaktan korkan Alman Telekom'u telefon faturalarındaki "City Call", "German Call" ve "Repio Call" gibi İngilizce tarife kategorilerini Almanca'ya çevirmiştir.

Ünlü moda mağazaları zinciri C&A ise çocuk giysileri reklam kampanyasında kullandığı "Back to School" sloganından vazgeçmiştir. Bu firmanın basın sözcüsü, 1999 yılından itibaren artık Almanca sloganları kullanacaklarını belirtmiştir. Prof. Walter Krömer "Gazete ve dergilerdeki reklamlarda kullanılan İngilizce kelimelerin oranı, protestolarımız üzerine önemli ölçüde azaldı" diyerek Alman dilini koruma kampanyasının başarıya ulaştığını belirtmiştir (Doğan, 1994; 132-133).

BÖLÜM-III

1-TÜRKİYE'DE YABANCI DİL

Türkiye'de yabancı dil konusu, ele alınırken çok fazla geriye gitmeden, konuyu cumhuriyet dönemi ve yabancı dilin bugünkü durumu şeklinde ele almanın yeterli olacağı düşünülmüştür.

1.1.Cumhuriyet Dönemi

Bu dönem cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılından başlayıp, bugüne kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Bu yeni dönemde birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da önemli değişiklikler ve gelişmeler meydana gelmiştir. Eğitim alanındaki en önemli gelişme, 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunudur. Bu kanun ile medreseler kapatılmış ve bugünkü okullar açılmıştır. 1928 yılındaki harf devriminden sonra MEB. Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.6.1929 tarih ve 74 sayılı kararı neticesinde Arapça ve Farsça dillerinin eğitim ve öğretimine son verilmiştir. Batılılaşma anlayışı çerçevesinde, İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinin eğitim ve öğretimine ise devam kararı alınmıştır (Ağdemir, 1991; 6).

Cumhuriyet tarihi, Türk Dilinin geliştirilmesi, bilim ve kültür dili haline getirilmesi, bakımından önemli adımların atıldığı bir dönemdir. 1932'de Türk Dil Kurumu'nun kurulması, edebiyat fakültesinin açılması bu çalışmalardan bazılarıdır. Yine batı uygarlığını yakından izleme çabasıyla yabancı dil eğitimine büyük ölçüde önem verilmiştir. Klasik eğitimin verildiği okullarda, Türk Dili ve Edebiyatı dersleri ile yabancı dil dersleri birbirine yakın haftalık ders saatlerine ayrılmıştır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada ve Türkiye'de önemli değişikliklerin meydana gelmesi neticesinde dünya, Amerika ve Batı Avrupa ülkelerinin oluşturduğu Batı Bloku; Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinin oluşturduğu Doğu Bloku olmak üzere, ikiye

ayrılmıştır. Türkiye bu oluşumda Batı Blokunu tercih etmiştir ve bunun sonucunda NATO'ya girmiştir. Türkiye 1950'lerden sonra çok partili hayata geçmiş, böylece tek partili dönemdeki içe kapalı politikasını terk edip, dışa açılmıştır. Bunun sonucunda ise Batı Blokunda yaygın olan İngilizce, eğitim kurumlarında ve sosyal hayatta başat rol oynamaya başlamıştır. Böylece önceleri Arapça ve Farsça'nın ardından Fransızca'nın yerleştiği tahta İngilizce geçmiştir.

1956 yılında kurulan ODTÜ'te başlayan İngilizce yüksek öğretim uygulaması, kademeli olarak Boğaziçi, Anadolu, Dokuz Eylül, Ege, Gaziantep, Hacettepe, İstanbul, İnönü, Marmara, Osman Gazi, Yıldız Teknik Üniversitelerinin ya bütün fakültelerine ya da bir kısım fakülte ve bölümlerine yaygınlaştırılmıştır. Bugün itibariyle yabancı dille öğretim yapan üniversiteler, üniversite sınavlarında en yüksek puanla öğrenci alan üniversiteler olma özelliklerini devam ettirmektedirler. Yabancı dille öğretim yapan üniversitelerin büyük çoğunluğu yabancı dil olarak İngilizce'yi tercih ederken, az bir oranda Almanca ve Fransızca'da kullanılmaktadır (Özkan, 1996; 9).

Türk toplumunda, 1970 yılından sonra yabancı dilin önem kazanması, ülkede giderek artan batı hayranlığı neticesinde yabancı dille öğretim yapan okullara olan talepte bir artış meydana gelmiştir. Dolayısıyla devlet eliyle yeni resmi okullar açılmıştır. 1975 yılında Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Bakanlık Makamından aldığı onay ile "Maarif Kolejleri" Anadolu Lisesine dönüştürülüp, öğretim hayatına geçmiştir. Bugün Türkiye'de yabancı dille öğretim yapan okulların sayısı (Anadolu Liseleri ve özel okullar) yüzlerle ifade edilmektedir.

1990-1991 öğretim yılında Genel Anadolu Lisesi sayısı 193, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin sayısı 121'dir. 1990-1991 yılı itibariyle bu okullarda okuyan öğrenci sayısı 101.393'tür.

Bu 314 Anadolu Lisesinin 302'sinde İngilizce, 11'inde Almanca, 1'inde ise, Fransızca öğretim yapılmaktadır. Bu okullarda okuyan öğrencilerin tamamı M.E.B.'nin yaptığı sınav ile okuma hakkını kazanmıştır.

Bunlar haricinde yabancı dille öğretim yapan özel okulların sayısı 1990-1991 yılı istatistiklerine göre 131'i genel, 8'i mesleki teknik öğretimde olmak üzere 139'dur. Bu okulların 133'ünde İngilizce, 4'ünde Almanca, 2'sinde Fransızca dili ile öğretim yapılmaktadır (Ağdemir, 1991; 17).

Bugün Türkiye Cumhuriyetinde tüm özel Türk, Yabancı ve azınlık okulları 8.6.1965 tarihinde çıkan 625 sayılı Özel Öğretim kurumları Kanununa göre M.E.B. Özel Öğretim Kurumları Daire Başkanlığına bağlı olarak öğretim ve eğitim etkinliklerini sürdürmektedirler (Demirel, 1993; 10).

1.2. Türkiye'de Yabancı Dilin Bugünkü Görünümü

Bu kısımda, sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada popüler bir dil olan İngilizce'nin, Türk toplumunu hangi yollardan etkilediği irdelenecektir. Bu araştırmanın konusu itibariyle, yabancı dilin toplum üzerindeki etkilerine yönelik olduğu hatırlanırsa, bu kısmın önemi daha iyi anlaşılacaktır. Zira anket formu, yabancı dilin tüm popülerliğini yansıttığı bugünkü görünümüne göre düzenlenmiştir.

Değişik dönemlerde farklı dillerin rağbet gördüğü Türkiye'de bugün yabancı dil denilince ilk akla gelen İngilizce'dir. Her ne kadar Fransızca, İtalyanca ve Arapça sözcükler de kullanılıyor olsa bile bunlar İngilizce'nin oldukça gerisindedirler.

İngilizce, Türk halkının büyük kentlerinden, köylerine kadar, yabancı dille öğretim, medya, iş dünyası, gündelik hayat vb. yönlerden sürekli iç içe olduğu bir dildir. Bu nedenle İngilizce'nin hayatın içine hangi yollardan girdiğinin irdelenmesi bir zorunluluktur.

İngilizce, en çok eğitim-öğretim alanında kendini göstermektedir. Türkiye'de yabancı dille öğretim yapan okulların en çok tercih ettikleri yabancı dil İngilizce'dir. İngilizce'nin böyle önem kazanmasında, velilerin büyük rolü vardır. Ebeveynler çocuklarını yabancı dille öğretim yapan okullarda okutmak uğruna maddi-manevi büyük

fedakarlıklarda bulunmakta; çocuklarını dershanelere yollayıp, özel dersler aldırıp, Anadolu liselerine, özel okullara, üniversitelere vb. yerleştirmeye çalışmaktadırlar. Bu okulların daha kaliteli öğretim yaptığı düşüncesi, hayat şartlarının bu derece ağır olduğu günümüzde, halkın bu yöndeki talebinin yoğunlaşmasına ve buna bağlı olarak bu tip okulların sayısına artmasına yol açmaktadır.

Akademik kariyer yapmak isteyenlerin da en çok tercih ettikleri dil İngilizce'dir. Önceleri K.P.D.S. (Kamu Personeli Dil Sınavı) adıyla yapılan sınav, günümüzde Ü.D.S. (Üniversite Derecelendirme Sınavı) adıyla yapılarak akademisyenlerin önündeki en büyük engel olmaktadır.

Hayatlarının en verimli, bilimsel çalışma için bilgilerinin en taze olduğu bir dönemde bilim adamları bunların hepsini bir tarafa bırakıp mecburi tutulan dil çalışmalarına yönelmektedirler. Neticede akademisyenler uzun bir süre, kendi alanlarıyla ilgili çalışmalardan uzaklaşıp, girecekleri sınavın endişesini taşımaktadırlar (Özdaş, 1998; 13). Her ne kadar bu türden eleştiriler, zaman zaman gündeme gelse bile bunlar cılız bir ses olmaktan öteye geçememiştir.

İngilizce bugün sadece okullarda öğretilen bir dil veya belirli yerlere gelmek için girilen bir sınav olmaktan öte artık sokaklara, caddelere taşmıştır. İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması o kadar ileri boyutlardadır ki bugün Türkiye'ye gelen yabancılar, kendilerini yabancı bir ülkede değil de, kendi ülkelerindeymiş gibi hissettiklerini belirtmektedirler.

İş dünyasında kullanılan yabancı isimler, gerçekten kullanılması zorunlu olan marka isimlerinden başlayıp, TV dizilerinde, filmlerinde oynayan kahramanların adlarına kadar uzanmaktadır.

Yabancı marka adlarından, alışık olduğumuz ve en çok karşılaştığımız isimlere örnek olarak; Lewis, Lee Cooper, Christian Dior, Benetton, Tiffany and Tomato, Mudo,

Gucci, Elizabeth Arden, Mc Donalds, Whimpy, Nokia, Ericson, Sony, Adidas, Kinetix, Bosch, vb. verilebilir.

Televizyon kahramanlarından esinlenerek oluşturulan yabancı isimleri ise, Ceyar'ın Yeri, Charlie Piknik, Dallas Butik, Flamingo Pastahanesi, Red-Kid Fıçı Bira, Saloon Daltonlar, Club Robinson, Hoolywood Giyim, Butik Madonna, Pamela Güzellik Salonu, Green House, Yellow Rose Disco, Hülyam Patisserie, Halley Moda, Best Çiçek, Van Damme Karete Salonu, Moon Star ve daha niceleri... Dikkat edilecek olursa bu isimlerin ya tamamı yabancı dilde ya da yarısı yabancı yarısı Türkçe'dir.

Daha çok büyük kentlerdeki oteller, hastaneler, alışveriş merkezleri vs.nin adları da çoğunlukla yabancıdır. Oteller, The Marmara Oteli, Swiss Otel, İntercontinental Oteli, Plaza Oteli, Holiday İn Otel, Abant Palace, Hilton Oteli. Hastahaneler: Florance Nightangle, Memorial Hospital, Alışveriş merkezleri: Capital, Galleria, Carrefour, Hosta, Real, Marks & Spencer vs. Ancak, bu yabancı isimli mekanların sadece adları yabancı değildir bu mekanların içlerinde dolaşmak için bugün neredeyse sözlükle dolaşmak gereklidir. Çoğunlukla bu büyük alışveriş merkezlerinin içinde bulunan oyun, dinlenme, eğlence mekanları da yine yabancı isimlidir. Çocukların oyuncak alacağı yer TOYS'RUS, aldıkları oyuncakların adları Barby Baby, Sindy Baby, Achionman, vs., Eğlenme, dinlenme yerleri Cinema, Cafe, Disco vs.dir. 2001 yılında açılan, özürli çocukların dinlenme mekanı bile yine yabancı isimlidir: Cafe Down..

Giyim eşyası alırken artık beden numaraları yerine, small, midium, large gibi yabancı ifadeler kullanılmaktadır. Giyim eşyaları Türkiye'de üretilse dahi Batının malı daha kalitelidir, düşüncesinde olan halkı çekmek için isimler yabancıdır.

Yemek-içmek gibi günde birkaç defa giderilmesi gereken bir ihtiyaç için gidilen mekanlar için de aynı şeyler geçerlidir. Fast-Food, , Burger King, Cheeseburger, Pizza Hut, Mudurnu Chicken vb. içilen içecekler, Coca-Cola, Pepsi, Sunny, Bixi, Shcweppes, Diet Cola.

Çoğunluğu Türkiye’de üretildiği halde, temizlik maddelerinin adları dahi bu uygulamalardan nasibini almıştır. Axion, Dixi, Lux, Hovela, Mintax, Ariel, Ariel Ultra, Pril, Ajax, Rexona, Cif, Fab., vb.

Yerli otomobillerin adları Türkçe olsa bile modellerini belirleyen simgeler de yabancıdır ve telaffuzu da yine İngilizce’dir. “s” (es), “ex” (esiks), “slx” (eseliks) vb.

Medya dünyasında da durum pek farklı değildir. Hatta daha ileri boyutlardadır. Medyanın insanlara her an ve anında ulaştığı için dilin yozlaşmasında büyük rolü olduğunu iddia edenler, dildeki yozlaşma, yabancı bir dilin sözcüklerinin “milli dilin” içine girerek, ana dilde kullanılan sözcüklerin yerine kullanılmasıdır, diyerek medyayı örnek göstermektedirler. Bu alanda, televizyon ve radyo adlarından başlayarak yayınlanan programlar kadar uzanan sayısız örnek verilebilir (Zülfikâr, 1996; 4).

TV isimleri Kanal 6, Kanal 7, Kanal D.Radyo İsimleri, Radyo Hedef, Radyo Mozaik, Radyo Viva, Radyo ODTÜ, Radyo İmaj, Radyo Clup, Radyo DJ vb. şekillerde ifade edilirken, yabancı dillerdeki örneklere benzetilmiş ve Türkçe’ye sokulmuştur. Kelimelerin yerlerinin değiştirilmesiyle başlanılan bu kullanım bugün artık sayılamayacak bir büyüklüğe erişmiştir. Oysa Türkçe’nin kelime yapısına göre 6.Kanal (altınca Kanal) D Kanalı, İmaj Radyo, Birlik Radyo, Hedef Radyo vs. şeklinde olmalıdır (Zülfikâr, 1996; 4).

Kelimelerin yerlerinin değiştirilerek Türkçe’nin kurallarına uymayan bir şekilde oluşturulan bu isimlerin yanı sıra tamamen yabancı isimli TV kanallarına da örnek olarak Show TV, Flaş TV, Star Tv, Cine 5, vb. gösterilebilir.

TV ve radyo isimlerinden bahsederken TV ve FM gibi kısaltmalara da değinmek gerekir. TV Türkçe’nin kurallarına göre “TEVE” şeklinde okunması gerekirken, batıdaki örneği gibi “TİVİ” şeklinde okunmaktadır. FM ise “FEME” olarak değil de yine batıdaki gibi “EFEM” olarak okunmakta ve hafızalara böyle yerleşmektedir.

Televizyon ve radyo programlarının adları da bu salgından nasibini almıştır. Tek kişilik programların adları “Talk Show”, magazin programlarının adları, Klas Magazin, Magazin Frover, Reality Show; spor programları, Tele-Kritik, Tele-Vole.

Özel TV kanallarının düzenlediği güzellik yarışmalarının içinde Türkçe isimle yapılan bir tane bile yoktur. Örneğin: Mıs Globe..., Elite Model Look, Mıs Turkey... vs.

Yine haberle birlikte yorum yapan kişiye anchormen (enkırmen) denilmesi, artık hep alışık olduğumuz ifadelerdir.

Aynı şekilde gazete ve dergi adları da bir yabancı isim yarışı içindedirler. Star, Radikal, Rapsodi, Klips, Capital, Globe, Popcorn, Playmen, Ployboy, Ekonomik Trend, Hey Girl, Pent House, Fame, Oto Show vb. Gazetelerin verdikleri ekler TV Guide, Galaxy, Pasha, Fiesta, Milliyet OSCAR, Hürriyet Super Show vb. T.H.Y.’nin dergisi bile İngilizce’dir: SKYLIFE...

Medyada günün 24 saati yayınlanan programlar, haberler, reklamlar da yine yabancı sözcükler ve telaffuzlarla doludur.

Yakın zamanda, Cidde’ye kaçırılan uçakta bulunan yolcuların adlarını okumakta olan haber spikeri, M.Karakuş, A.Öztürk, S.Türel vs.yi Em Karakuş, Ay Öztürk, Es Türel şeklinde ifade etmesi, İMF’nin (Uluslar Arası Para Fonu) günde defalarca AYEMEF ve GSM operatörünün, CİESEM olarak telaffuz edilmesi bugün artık doğal karşılanmaya başlanmıştır. Bu salgın, bugün o kadar ileri boyutlara varmıştır ki Banu Alkan’ın “Neremi” isimli şarkısından esinlenerek yapılan parfümün adı bile “Neremi” olarak değil de “Neremy” şeklinde yazılarak, yabancı havası verilmiş ve piyasaya sürülmüştür.

Popüler kültürün etkisiyle batının tüm dünyaya yaydığı tüketim çılgınlığı, yemeden-içmeden, giyimden,-eğlenceden hemen her alanda tüm toplumları etkilemekte, yabancı kültür unsurları, dilleriyle beraber gelip, bu ülkeleri işgal etmektedir.

Bürokratik alanda da durum pek farklı değildir. Türk bürokratları uluslararası toplantılarda İngilizce konuşulması hususunda ısrarlıdır. 1996 yılında HABİTAT II. Konferansında toplantı dili önce Türkçe olarak belirlendiği halde sonra bundan vazgeçilerek İngilizce kullanılmıştır.

25 Kasım 1992'de Bosna Hersek için İstanbul'da toplanan Balkan Ülkeleri Konferansında Türkçe olarak asılan yazının üstüne İngilizce'si asılmıştır ve yine Eskişehir'de düzenlenen Türk Dili konferansına Türkologlar İngilizce davetiye ile çağırılmışlardı. oysa Fransa'da İngilizce polis yazısı Fransızca'nın üstüne asıldığı için büyük protestolar yaşanmıştır ve Fransızlar dilleri korumak için yasal girişimler başlatmışlardır. Esenboğa havalimanında da aynı uygulama olduğu halde (İngilizce yazılar Türkçe'nin üstünde) en ufak bir tepki söz konusu değildir.

Verilecek örnekler, saymakla bitecek gibi değildir. Çünkü Türkiye'nin ve Türkiye'nin neredeyse yarısı yabancı sözcükler tarafından istila edilmiştir. Halbuki büyük Türk büyüğü Atatürk'ün bu konuda çok büyük çalışmaları ve vasiyeti olduğu halde, Atatürk: "Türk demek dil demektir. Milletın en bariz vasıflarından biri dildir. Türk her şeyden önce ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır." diyerek konunun hassasiyetine dikkat çekmiştir. Atatürk'ün "dil" konusunda bunun gibi, her biri ibret yüklü sayısız vecizeleri vardır; ancak en hazin olanı ise son anlarında söylediği ve son sözleri olan şu ifadedir. "Arkadaşlara selam, dil çalışmalarını sakın gevşetmeyin" (Tüfekçioğlu, 1998; 21).

Atatürk'ün bu ifadeleri kullandığı yaklaşık 65-70 yıl önce Türk Dili bugünkü kadar yabancı dillerin kuşatması altında değildi. Fakat o yine de milletin geleceğini garanti altına almak istercesine bu yönde yoğun bir uğraş vermiştir. Ancak her şey göz önündedir. Türkiye'nin bugünkü görünümü Atatürk'ün dilek ve temennilerine ne kadar uyulduğunu gayet güzel kanıtlamaktadır.

BÖLÜM-IV

1-ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUMLARI

1.1.Araştırmaya Katılanların Bireysel Özellikleri

Yabancı dilin toplum üzerindeki etkilerini daha sağlıklı bir şekilde belirleyebilmek ve doğru olarak yorumlayabilmek için örnekleme dahil olanların kişisel özelliklerini tespit etmek şarttır. Bu nedenle araştırma kapsamına alınan kişilere, cinsiyetlerini, doğum yerlerini, yaşlarını, medeni durumlarını, öğrenim durumları, mesleklerini, aylık gelirlerini, ailelerindeki kişi sayısını, evlerindeki belli eşyaları araştırılan sorular yöneltmiştir. Bu suretle, kişilerin bireysel özellikleri belirlenmiş olup, bu genel özelliklerinin ortaya konulmasıyla ileride verdikleri cevaplarla ne derece tutarlı bir yaklaşım içinde olduklarını anlamak mümkün olacaktır.

1.1.1.Araştırma Kapsamına Alınanların Cinsiyet Durumları

Toplumsal açıdan cinsiyet, erkek ve kadın arasındaki eşitsiz bölünme, farklılıklar ve toplumsal düzlemdeki yerleri açısından önemlidir. Cinsiyet terimi, sadece bireysel kimliği değil, sembolik anlamda erkek ve kadının kültürel ideallerini, stereo- tiplerini, yapısal anlamda ise cinsel işbölümünü içine alacak kadar geniştir (Marshall, 1999; 98).

Bu bağlamda, yabancı dilin eğitim, iş dünyası, medya, gündelik hayat vb. alanlarda bireyleri ne derece etkilediğini tespit etmeye çalışırken, cinsiyet faktörünün de özellikle belirlenmesi gerekli olmuştur. Çünkü toplum, iki ayrı cinsten (kadın-erkek) oluşmaktadır. Yabancı dilin, kadını ve erkeği aynı şekilde etkilediği düşüncesine rağmen, bu alandaki düşüncelerin farklı olabileceği göz önüne alınarak, bunun bilimsel geçerliliğe sahip olması amacıyla, araştırma kapsamına alınanların cinsiyet durumları tespit edilmiştir.

Tablo 1: Bireylerin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı

Cinsiyet Durumu	Sayı	Yüzde
Bayan	72	41.6
Erkek	101	58.4
Toplam	173	100.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırma kapsamındaki bireylerin %41.6’sı kadın ve %58.4’ü erkektir.

Dağılımda, kadınların oranının erkeklere göre düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuçta, bazı kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması nedeniyle anket formunu eşlerine ve yetişkin çocuklarına doldurtmaları, bazılarının çekingen rol oynamaktadır. Bu unsurlar göz önüne alındığında, kadınların sayısının az olması doğal bir sonuç sayılabilir.

1.1.2.Araştırma Kapsamına Alınanların Doğum Yerleri

Bireylerin doğum yerleri, onların yaşam tarzlarını, toplumsal statülerini, tutum ve davranışlarını önemli ölçüde etkileyen bir faktör olduğundan belirlenmesi şarttır.

Doğum yerleri, daha çok bireylerin kişiliklerinin şekillendiği ilk yaşlarda onların bilinç altına inerek, daha sonraki yaşantılarını da önemli ölçüde etkilemektedir. Yabancı dilin toplum üzerindeki etkilerinin saptanmaya çalışıldığı bu araştırmada, bireylerin tutumları, düşünceleri, davranışları ele alınırken onların doğum yerlerinin belirlenmesi, yorumlarda çeşitli yargılara ulaşılmasını sağlayacak bir faktör olarak düşünülmüştür.

Tablo 2: Bireylerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	Sayı	Yüzde
Köy	37	21.4
İlçe	29	16.8
İl	107	61.8
Toplam	173	100.0

Tablo 2’de görüldüğü gibi anket formunu cevaplandıranların %21.4’ü köy, %16.8’i ilçe, %61.8’i il, doğumludur. Böylece bireylerin yaklaşık 3/5’inin il doğumlu oldukları belirlenmiştir.

Köy-kent ayrımında önemli olan faktörlerden biri bu yerleşim yerlerindeki yaşam tarzının farklılığıdır. Köylerde geleneksel kültürün ağır bastığı, Tonnies’in cemaat, Cooley’in birincil grup olarak nitelendirdiği bir yapı söz konusudur. İnsanlar, değişime dirençli, kapalı bir toplum yapısında, yüz yüze ilişkilerin önemli olduğu, sosyal kontrolün kuşatıcılığı altında ve kuralların sözlü olarak iletildiği bir ortamda yaşamlarını sürdürürler. Oysa kentlerde tamamen bunun aksi bir yapı egemendir. Tonnies’in cemiyet, Cooley’in ikincil grup olarak adlandırdığı bu yapıda ise köydeki köklü geleneksel kültürden farklı olarak, kent kültürü egemendir. İş bölümüne dayalı, ilişkilerin resmi, yazılı kuralların geçerli olduğu, değişimin hızla gerçekleştiği, sosyal hareketliliğin fazlalığı vb. kentlerde ilk akla gelen özelliklerdir.

Yaşanılan ortamın bireyleri ne derece etkilediğini, onların yaşam tarzlarını, tutum ve davranışlarını, düşüncelerini nasıl değiştirdiğini kentleşme, gecekondulaşma ve köy olgusunu göz önüne alarak, hatırlamak mümkündür.

Şehirlerde bireylerin seçenekleri dar bir çerçevede değil, oldukça geniş bir yelpazededir. Dolayısıyla bireyin kentlerde eğitim, meslek, sosyal aktivite, eğlence, tüketim vb. alanlarda kendi kişisel gayretleri neticesinde, arayışlarını en üst seviyeye çıkarma şansı, köye nazaran daha yüksektir. Çünkü değişimin ilk adresi kentlerdir. Örneğin; Bu duruma güncel bir örnek olarak internet gösterilebilir. Zira, internet önce kentlere hatta bütün kentlere gelmiştir. Ancak internetin bulunduğu köy sayısı, yok denecek kadar azdır.

Bu durum göz önüne alınarak, bu araştırmada anket formunu cevaplandıranların büyük oranda il doğumlu olmalarının, yabancı dil gibi kendini en çok kentlerde hissettiren bir olgunun etkilerinin ortaya konulmasında, daha sağlıklı sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.1.3. Araştırma Kapsamına Alınanların Yaş Durumları

Bireylerin temel özelliklerinden biri olan yaş faktörü, bu araştırma açısından son derece önemlidir. Çünkü yaş faktörü, bireyin davranış kalıplarında, sosyal ilişkilerinde, tutumlarında, duygu ve düşüncelerinde büyük bir öneme sahiptir. Bireyin yaşı, her devrede (çocukluk, gençlik, yaşlılık) ona ayrı tecrübeler kazandırır ve onu farklı davranışlar, tutumlar içine iter.

Dolayısıyla yabancı dilin toplum üzerindeki etkilerini saptarken, bireylerin etkilenme durumlarında yaş faktörünün önemli bir ip ucu olacağı düşüncesinden yola çıkılarak, bireylerin yaş durumları tespit edilmiştir.

Tablo 3: Bireylerin Yaş Durumlarına Göre Dağılımı

Yaş Durumu	Sayı	Yüzde
20 ve aşağısı	13	7.5
21-30	71	41.0
31-40	58	33.5
41-50	19	11.0
51 ve yukarısı	12	6.9
Toplam	173	100.0

Anket formunu cevaplandıranların yaş dağılımı Tablo 3'te görüldüğü gibi ortaya konulmuştur.

Yaş dağılımını gösteren tabloya göre en yüksek oran %41 ile 21-30 yaş grubuna aittir. Bu yaş grubunu %33.5 ile 31-40 yaş grubu takip ederken, en düşük oran %6.9 ile 51 yaş ve yukarısına dahil olanlardır.

20 yaş ve aşağısı ile 21-30 yaş grubu genç; 31-40 yaş grubu genç yetişkin, 41-50 yaş grubu orta yaş 51 ve daha yukarısı, yaşlı olarak nitelendirilirse, bu dağılımda 21-30 yaş grubu ile gençlerin yoğunlukta oldukları görülmektedir. Onu %33.5 ile takip eden 31-40 yaş grubunun genç yetişkin olması da araştırmaya katılanların yaş ortalamasının büyük oranda gençler lehinde olduğunu göstermektedir.

Orta yaş ve yaşlı grubunun az olmasının nedeni ise şöyle açıklanabilir: Yabancı dilin özellikle, son yıllarda önem kazanması (eğitim, kitle iletişim araçları, iş dünyası vs.) bu yaş gruplarına dahil bazı kişilerce konuya yabancı oldukları ve kendi yetiştikleri dönemde bu derece gündemde olmaması nedeniyle fikirlerinin olmadığı ileri sürülerek anket formu cevaplandırılmamıştır. Formu alan bazı kişiler ise, yanlarındaki daha genç insanlara verip, onların cevaplamasını istemişlerdir.

Gençliğin ülkenin gerçek emanetçileri olması, toplumu ayakta tutan dinamizmin gençlikte bulunması nedeniyle onların görüşlerinin ağırlıkta olması, gerçekte daha doğru sonuçlara ulaşılmasına vesile olabilir. Bu açıdan anketi cevaplandıranların çoğunluğunun genç kategorisinde yer alması, toplumun yabancı dil konusundaki bilinç düzeyinin daha sağlıklı olarak tespit edilmesini sağlayabilir, düşüncesiyle bu sonuç olumlu karşılanmıştır.

1.1.4. Araştırma Kapsamına Alınanların Medeni Durumları

Bireylerin medeni durumları, bu ve buna benzer araştırmalarda önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Zira bekar, evli veya dul bireylerin hayata bakış açılarının, tutumlarının, davranışlarının, beklentilerinin birbirinden farklı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, araştırma kapsamındaki bireylerin evli, dul, veya bekar olmalarının onların sosyo-ekonomik durumlarının yabancı dille öğretim yapan okullarda okuyan çocukların olup

olmadığının, hayattan beklentilerinin, yabancı dile karşı tutum ve davranışlarının tespitinde önemli olacağı düşünülmüştür.

Tablo 4: Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durumları	Sayı	Yüzde
Evli	97	56.1
Bekar	69	39.9
Dul	4	2.3
Başka	3	1.7
Toplam	173	100.0

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan bireylerin %56.1 ile yarıdan fazlası evlidir. Bekarların oranı ise %39.9'dur. evlilerin çok yüksek oranda çıkmamasında (bkz. Tablo-3) bireylerin büyük çoğunluğunun %74.5 ile 21-40 yaş grubu arasında yer almasının rolü vardır. Önceleri daha düşük olan evlilik yaşı, giderek yükselmektedir. Yüksek öğrenim görme, ekonomik sıkıntılar, askerlik vb. nedenlerden dolayı bireyler, evliliklerini ertelemek zorunda kalmaktadırlar. Dolayısıyla araştırmaya katılanların çoğunluğunun genç olması ve hayatlarını yeni yeni şekillendirdikleri bir dönemde bulunmaları bakımından evlilerin çok yüksek oranda olmaması normal karşılanmalıdır.

1.1.5. Araştırma Kapsamına Alınanların Öğrenim Durumları

Bilgi çağının yaşandığı günümüzde eğitim-öğretim her zamankinden daha fazla bir öneme sahiptir. Çünkü ülkeler bugün artık birbirlerine sadece mal değil, ayrıca "bilgi"de ihraç-ithal eder duruma gelmişlerdir. Aynı zamanda bilgi, kitle iletişim araçları vasıtası ile evlerin içine kadar girmiştir. Bilgiyi elde etme, onu kullanma da doğal olarak, öğrenim durumuyla yakından ilgilidir. Her milletin kendine has eğitim-öğretim metodu, toplumu, ekonomik, sosyal, kültürel, ahlaki vb. alanlarda derinden etkilemektedir. Dünya tarihinde farklı dönemlerde, söz sahibi olan ülkelere bakıldığında bu ülkelerin aynı zamanda bilime, tekniğe önem veren ülkeler olduğu görülmektedir. Hiçbir zaman ilkel bir kabilenin, dünyanın kaderini elinde tuttuğu görülmemiştir. Bilmek, hakim olmak demektir. Hakim olmak ise kontrolü elinde tutmaktır. Bunun bilincinde olan toplumlar, bir okyanusa,

benzetilen “bilgi” den daha fazla yararlanmak için sürekli eğitim-öğretim programları geliştirmekte, diğer ülkelerden beyin göçü yoluyla bilim adamları ithal etmekte ve zirveye giden yolda birbirleriyle büyük bir yarış içinde bulunmaktadır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında, iyi bir eğitim-öğretim sürecinden geçerek, topluma entegre olmak bireylerin büyük bir bölümünün arzusudur. Alınan iyi bir eğitimle kişilerin dünyaya bakışlarının, olayları algılama biçimlerinin tutum ve davranışlarının vs. eğitim almayan kişilerin özellikleriyle büyük ölçüde farklılık göstereceği beklenmektedir.

Tablo 5: Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Sayı	Yüzde
Okur-yazar değil	2	1.2
Okur-yazar	9	5.2
İlkokul mezunu	30	17.3
Lise mezunu	61	35.3
Üniversite mezunu	57	32.9
Başka	14	8.1
Toplam	173	100.0

Araştırma kapsamındaki bireylerin öğrenim durumlarını gösteren Tablo 5’e göre yüksek öğrenimini lisans düzeyinde bitirenler, devam edenler veya akademik kariyer yapanların toplam dağılımda %41 ile en yüksek orandadır. Lise mezunlarının oranları %35.3 iken, okur-yazar olmayanlar %1.2 ile en az orandadır.

Tabloda genel olarak eğitim seviyesinin yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bunun bir nedeni örneklem kapsamındaki kişilerin genel toplam içinde büyük çoğunluğunun, gençlerden oluşmasıdır. Böylece gençlerin bugünün şartlarına göre eğitim imkanlarından daha fazla yararlanma imkanlarının olması, sonucu bu yönde etkilemiştir.

Belirtilmesi gereken bir başka husus ise okur-yazar değil, seçeneğini işaretleyen kişilerin anket formunu nasıl cevapladıkları konusudur. Toplumu oluşturan bireylerin lise, ilkokul mezunlarıyla, okur-yazar olmayanlarla vs. bir bütün olduğu düşünülerek,

karşılaşılan bu kişilere bizzat araştırmacı soruları okuyup, verilen cevapları anket formuna işlemiştir.

Araştırmada yabancı dil konusu irdelenirken araştırma kapsamındaki bireylerin öğrenim durumlarının, onların kararlarında etkili olabileceği kabul edilirken, cinsiyet değişkeninin önemi de göz önüne alınmıştır. Bu nedenle, cinsiyet faktörü ve öğrenim durumları arasında bir karşılaştırma yapmak, bireylerin öğrenim düzeylerinin cinsiyete göre nasıl bir değişim gösterdiğini ortaya koyacaktır.

Tablo 6: Bireylerin Öğrenim Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Öğrenim Durumları							
		Okur-yazar değil	Okur-yazar	İlkokul mezunu	Lise mezunu	Üni. Mezun u	Başka	Toplam
Bayan	S	2	3	12	29	20	6	72
	%	2.8	4.2	16.7	40.3	27.8	8.3	100.0
Erkek	S	-	6	18	32	37	8	101
	%	-	5.9	17.8	31.7	36.6	7.9	100.0
Toplam	S	2	9	30	61	57	14	173
	%	1.2	5.2	17.3	35.3	32.9	8.1	100.0

Tablo 6’da görüldüğü gibi bayanların %28’i okur-yazar değil, %4.2’si okur-yazar, %16.7’si ilkokul mezunu, %40.3’ü lise mezunudur. Yüksek öğrenimini bitirmiş olanlar %27.8 ve yüksek öğrenimine lisans veya lisans üstü seviyede devam edenler %8.3’tür.

Erkeklerin ise %5.9’u okur-yazar, %17.8’i ilkokul mezunu, %31.7’si Lise mezunu, %36.6’sı üniversite mezunu iken, %7.9’u yüksek öğrenimine lisans veya lisan üstü düzeyde devam etmektedirler.

Tabloya göre erkeklerin çoğunluğunun üniversite mezunu olmasına karşılık, bayanların çoğunluğunun lise mezunu olduğu görülmektedir. Bunun nedeni şu duruma bağlanabilir. Türk toplumu geleneklerin etkisinden tam kurtulamamıştır. Bu nedenle bayanlar, erkeklere nazaran ikinci planda kalmaktadır. Çoğunlukla erkek çocuklar için yapılan büyük fedakarlık, kız çocuklarından esirgenmektedir. Kızların okumasından ziyade

bir an önce evlenmesi, çoluk-çocuğa karışması, eskisi kadar olmasa bile hala önemli bir kesimin arzusudur.

Buna rağmen araştırma kapsamındakilerin öğrenim durumu genel olarak yüksektir. Daha önce de ifade edildiği gibi, eğitim ve öğretimin öneminin artması son yıllarda bu alandaki talebi arttırmıştır. Üniversiteye girmek daha zor olduğu için anne-babalar çocuklarının en azından liseyi bitirmiş olmalarına giderek daha çok itina göstermektedirler. Burada velilerin eskiye nazaran daha bilinçli olmaları ve çocuklarını okutmak hususunda daha istekli davranmaları toplumdaki eğitim seviyesinin yükselmesinde önemli rol oynamaktadır.

Yaş faktörünün bireyler üzerinde, dönemlere göre farklı etkileri vardır. Her yaş döneminde, bireylerin duyguları, düşünceleri, tutum ve davranışları değişiklik gösterebilir. Gençlik döneminde bireyler genellikle kararlarında daha aceleci, atak, değişime çabuk uyum sağlayan ve ileriye düşünmeden tercih yapabilen bir yapıdadır. Yaşlılık döneminde ise bireyler tecrübelerin etkisiyle daha olgun, düşünceli, kararlarında isabetli, değişime daha dirençli, çoğunlukla geleneklere bağlı bir görünüm sergilemektedirler. “Gençlik bilebilseydi, yaşlılık yapabilseydi” şeklindeki atasözü konuyu kısaca özetlemektedir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, hangi yaş grubu olursa olsun, dışarıdan pek çok unsur bireyleri etkilemektedir. Bunların başlıcaları çevre, eğitim, kitle iletişim araçları vb.

Bu araştırmada örneklem kapsamına alınan bireylerin yaş grubu olarak çoğunlukla gençlerden oluştuğu Tablo-3’te görülmektedir. Eğitim ve öğretimin insan hayatındaki etkileri göz önüne alınarak, bireylerin yaş grubuna göre öğrenim düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan karşılaştırmanın sonuçları ise Tablo-7’de görülmektedir.

Tablo 7: Bireylerin Öğrenim Durumlarının Yaşa Göre Dağılımı

Bireylerin Yaşı		Bireylerin Öğrenim Durumları						
		Okur-yazar değil	Okur-yazar	İlkokul mezunu	Lise mezunu	Üniv. Mezun u	Başka	Toplam
20 yaş ve aşağısı	S	-	1	-	9	-	3	13
	%	-	7.7	-	69.2	-	23.1	100.0
21-30 yaş grubu	S	-	4	9	29	22	7	71
	%	-	5.6	12.7	40.8	31.0	9.9	100.0
31-40 yaş grubu	S	1	3	16	10	24	4	58
	%	1.7	5.2	27.6	17.2	41.4	6.9	100.0
41-50 yaş grubu	S	-	-	2	10	7	-	19
	%	-	-	10.5	52.6	36.8	-	100.0
51 ve yukarısı	S	1	1	3	3	4	-	12
	%	8.3	8.3	25.0	25.0	33.3	-	100.0
Toplam	S	2	9	30	61	57	14	173
	%	1.2	5.2	17.3	35.3	32.9	8.1	100.0

Tabloya göre 20 yaş ve aşağısı grubuna dahil olanların %69.2'si lise mezunu, %23.1'i yüksek öğrenimine lisans veya lisans üstü düzeyde devam etmektedir. 21-30 yaş grubunda olanların çoğunluğu %40.8 ile lise mezunu, %31'i ise üniversite mezunudur.

31-40 yaş grubunda çoğunluk %41.4 ile üniversite mezunu olup, ilkokul mezunlarının oranı %27.6'dır. 41-50 yaş grubunda ise %52.6 ile lise mezunları çoğunluktadır. Lise mezunlarını %36.8 ile üniversite mezunları takip etmektedir.

Son olarak 51 yaş ve yukarısı grubuna dahil olan 12 kişinin %33.3'ü üniversite mezunu, %25'i lise mezunu, %25'i ilkokul mezunudur.

Daha önce de vurgulandığı gibi, örneklem kapsamındaki bireylerin çoğunluğunun genç olması, öğrenim durumlarının tespitinde seviyenin yüksek çıkmasına etkide bulunmuştur. Sonuçlara göre bireylerin 1/3'ünden biraz fazlası lise mezunudur ve 21-30 yaş grubunda yoğunlaşmıştır. Üniversite mezunlarının en çok olduğu yaş grubu ise 31-40 yaşdır.

1.1.6. Araştırma Kapsamına Almanların Meslek Durumları

Yabancı dilin toplumu bir çok yönden etkilediği günümüzde, hemen her birey bu etkinin altındadır. Ancak, bu etkilenmenin derecesi bireylerin mesleklerine göre değişim göstermektedir. Örneğin, Bir akademisyen ile bir ev hanımının yabancı dilden etkilenme durumu farklı olacağından konuya bakış açılarının da farklılık göstereceği tahmin edilmektedir. Her ne kadar, yapılacak değerlendirmelerde, bireylerin öğrenim durumlarının tespit edilmesi gerekli olsa da, mesleklerinin bilinmesi çalışmanın daha sağlam temellere oturtulmasını sağlayacaktır. Çünkü, mesleklerin bireylerin sadece yaşam tarzlarını değil, duygu, düşünce, tutum ve davranışlarının da etkilediği bilinmektedir.

Tablo 8: Bireylerin Meslek Durumuna Göre Dağılımı

Meslek Durumu	Sayı	Yüzde
İşsiz	14	8.1
Sanayici	3	1.7
Esnaf	29	16.8
Üst düzey (Doktor, Avukat, Subay vb.)	18	10.4
Memur (Öğretmen, Polis, Astsubay vb.)	32	18.5
İşçi-zanaatkar	26	15.0
Emekli	9	5.2
Ev Hanımı	27	15.6
Başka	15	8.7
Toplam	173	100.0

Tablo-8’de bireylerin mesleki dağılımında %18.5 ile memurların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Memurları, %16.8 ile esnaflar, %15.6 ile ev hanımları, %15 ile işçi ve zanaatkarlar, %10.4 ile de üst düzey memurlar (doktor, avukat, subay vb.) takip etmektedir.

Tabloda dikkati çeken nokta emeklilerin, işsizlerin ve sanayicilerin azlığıdır. Örneklem kapsamındaki kişilerin yaş dağılımını gösteren tablo hatırlanırsa (bkn Tablo3), çoğunluğun 21-40 yaş arasında olması, emeklilerin oranının düşüklüğü daha iyi anlaşılacaktır.

Aynı şekilde iş imkanlarının son derece kısıtlı olduğu günümüzde %8.1 oranındaki işsizler, Türkiye’nin, realitesine göre oldukça küçük bir orandadır. Bu sonuçta, bazı

yerlerde, ailenin okumuş ve iş sahibi bireylerinin anketi doldurmalarının rolü olduğu düşünülmektedir. Elazığ tam anlamıyla bir sanayi kenti olmadığı için sanayicilerin tüm örneklem içindeki azlığı da normal karşılanmalıdır.

Tablo 9: Meslek Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Meslek Durumları										
		İşsiz	Sanayi	Esnaf	Üst düzey Memur (Dr.Av. Sb)	Memur (Öğrt. Polis Astsb)	İşçi Zanat.	Emek.	Ev han.	Başka	Toplam
Bayan	S	7	-	1	6	11	10	3	27	7	72
	%	9.7	-	1.4	8.3	15.3	13.9	4.2	37.5	9.7	100.0
Erkek	S	7	3	28	12	21	16	6	-	8	101
	%	6.9	3.0	27.7	11.9	20.8	15.8	5.9	-	7.9	100.0
Toplam	S	14	3	29	18	32	26	9	27	15	173
	%	8.1	1.7	16.8	10.4	18.5	15.0	5.2	15.6	8.7	100.0

Mesleklerin belirlenmesinde cinsiyete göre nasıl bir değişim olduğunu belirlemek için oluşturulan tabloya göre bayanların %9.7'si işsiz, %1.4'ü esnaf, %8.3'ü üst düzey memur, %15.3'ü memur, %13.9'u işçi, %4.2'si emekli, %37.5'i ev hanımı ve başka seçeneğini işaretleyen %9.7'si ise kuaför, terzi ve öğrencidir.

Erkeklerin %6.9'u işsiz, %3'ü sanayici, %27.7'si esnaf, %11.9'u üst düzey memur, %20.8'i memur, %15.8'i işçi-zanaatkar, %5.9'u emekli, başka seçeneğini işaretleyen %7.9'u ise firma elemanı, sporcu ve öğrencidir.

Tablo 9'da bayanların büyük çoğunluğunun ev hanımı olduğu görülmektedir. Bu durum, Türk toplumunda kadınların çalışma hayatında tam olarak yerlerini almadıklarının bir kanıtıdır. Geleneksellikten tam anlamıyla kopmamış ve öncelik sırasında kadınların, erkeklerden sonra geldiği toplumlarda bu sonuç normal karşılanmalıdır. Bunun yanı sıra, kadınlar kanunlar önünde birçok hakka sahip olsa bile uygulamada yaşanan sıkıntılar, onların çalışma hayatına girmelerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Erkeklerin çoğunluğuna bakıldığında, esnafın oranının yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bunun nedeni, anket formunun uygulandığı yerlerde esnafın yoğun olması

ve iş yerine yabancı isim veren esnafın (20 civarında) yabancı dil konusundaki genel eğilimlerini tespit etmek amacıyla özellikle seçilmesi etkili olmuştur.

1.1.7. Araştırma Kapsamına Alınanların Aylık Gelirleri

Bireylerin gelir durumlarının onların yaşam tarzlarını önemli ölçüde etkilediği bilinen bir gerçektir.

Gelir seviyesi günün koşullarına uygun olan bireylerin genel olarak, sosyal yaşamlarının (kültür, sanat, spor etkinlikleri) gezip dolaşma, gazete, kitap okuma, kitle iletişim araçlarından yararlanma imkanlarının daha fazla olacağı düşünülmektedir. Bu durumda doğal olarak bu bireylerin yabancı dil konusunda, gelir seviyesi düşük bireylere nazaran yaşam tarzı itibarıyla düşüncelerinin farklılık gösterebileceği ve gündemde hemen hemen hiç yer almayan bu konunun belirli bir gelir durumuna sahip bireylerce daha iyi algılanmış olabileceği kabul edilerek, bireylerin aylık gelirlerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Tablo 10: Bireylerin Aylık Gelirlerinin Dağılımı

Aylık Geliri	Sayı	Yüzde
100 milyon ve altı	24	13.9
101-200 milyon arası	38	22.0
201-300 milyon arası	42	24.3
301-400 milyon arası	25	14.5
401-500 milyon arası	19	11.0
501 milyon ve daha fazla	25	14.5
Toplam	173	100.0

Tablo 10'da görüldüğü gibi %24.3 ile 201-300 milyon arası gelire sahip olanlar en yüksek orandadır. Dağılımda en düşük, gelir olan 100 milyon ve altının %13.9, en yüksek gelir 501 milyon ve üstünün ise %14.5 oranında yer aldığı dikkati çekmektedir.

Asgari ücret göz önüne alınarak, oluşturulan gelir dilimlerine göre çoğunluk orta gelir grubundadır denilebilir. Her ne kadar, birinci ve ikinci seçeneği işaretleyen 62 kişinin gelirinin günümüz şartlarında son derece yetersiz olduğu düşünülse bile burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Araştırma kapsamındaki bireylerin hepsinin aile reisi olmadığı hatırlanmalıdır. Dolayısıyla bireyler arasında çok sayıda öğrenci, ev hanımı, işsiz veya işçi statüsünde çalışan pek çok kişi mevcuttur. Bu bireylerin aylık geliriniz ne kadardır, sorusuna cevap verirken çoğunluğunun ailelerinin diğer üyelerinin gelirlerini göz önünde bulundurmadan sadece kendi gelirlerini (burs, gündelik ücret, maaş) düşünerek işaretlemeye bulundukları tahmin edilmektedir.

1.1.8. Araştırma Kapsamına Alınanların Sahip Oldukları Eşyalar

Araştırma kapsamındaki bireylerin evlerinde bulunan eşyaların onların yaşam tarzı hakkında önemli bir ipucu olacağı düşünülmektedir. Sahip oldukları bu eşyalar ile onların ekonomik durumları, modern hayatı ne derece benimsemiş oldukları ve dünyanın, toplumun gündeminden ne derece haberdar oldukları vb. hakkında bir tahminde bulunma imkanı doğmuş olacaktır.

Tablo 11: Bireylerin Evlerinde Bulunan Eşyalar

Evlerindeki Eşyalar	Sayı	Yüzde
Müzik Seti	139	24.0
Renkli TV	170	29.4
Otomatik Çamaşır Makinesi	168	29.0
Bulaşık Makinesi	104	17.9
Kamera	12	2
Halı Yıkama Makinesi	88	15.2
Bilgisayar	43	15.2
Ocaklı Fırın	158	27.3
Mikro Dalga Fırın	21	3.6
Toplam	173	100.0

Tablo 11’de %29.4 gibi bir oranla bireylerin evlerinde en çok bulunan ev eşyasının renkli TV, olduğu görülmektedir. Evlerinde TV olmadığını belirtenler ise sadece 3

kişidir. Günümüzde insanların en önemli haber alma kaynakları arasında TV, önemli bir konuma sahiptir. Ekonomik durumu çok düşük bir seviyede olsa dahi bireylerin bir televizyon edinme yolunu mutlaka buldukları bir gerçektir. Burada televizyonu olmayan bireylerin sahip oldukları diğer eşyalara bakıldığında, bunların arasında bulaşık makinesi gibi çok da elzem olmayan ve lüks sayılabilecek bir eşyanın bulunması, bireylerin maddi yetersizlikten dolayı televizyon alamamış oldukları ihtimalini zayıflatmaktadır. Böyle bir dağılım, bu bireylerin ya dindar oldukları için televizyon almadıklarını veya yeni evlenmiş olduklarını ya da öğrenci olduklarını akla getirmektedir.

Bilgi çağında vazgeçilmez bir iletişim aracı olarak bilgisayarın öneminin günden güne daha çok arttığı bilinmektedir. Bilgisayar sayesinde çok sayıda insan, aynı zamanda internetle tanışma imkanı bulmuştur. Böylece, internet sayesinde alışverişin, banka işlemlerinin, bankaya dahi gitmeye gerek kalmadan evden halledilebileceği ve her türlü bilgi ihtiyacının anında giderilebileceği, yüzünü görmeden arkadaşlıkların kurulabileceği sanal bir alem insanlara hizmet vermektedir.

Tabloda, bilgisayar sahibi olanların %7.4 olduğu görülmektedir. Bu bireylerden yirmibir kişi evlerinde internete bağlı olduklarını, 18 kişi çalıştıkları işyerlerinden veya internet kafeler vasıtasıyla internetten yararlandıklarını belirtmişlerdir. Yukarıdaki ifadeler ışığında bilgisayara sahip olan bireylerin yenilikleri daha çabuk benimsediklerini ve daha çabuk uyum sağladıklarını söylemenin yanlış olmayacağı düşünülmektedir.

Özellikle televizyon ve bilgisayarın kitle iletişim araçlarının başında gelmesi, bunlar üzerinde durulmasını gerekli kılmıştır. İletişim dil ile sağlandığı ve dil üzerinde bu tür araçların oldukça büyük etkisi olduğu göz önüne alınırsa, bunun daha iyi anlaşılacağı söylenebilir. Bu konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi ileride verilecektir.

1.1.9. Araştırma Kapsamına Alınanların Ailelerindeki Kişi Sayısı

Tablo 12: Bireylerin Ailelerindeki Kişi Sayısının Dağılımı

Kişi Sayısı	Sayı	Yüzde
1-2	20	11.6
3-4	77	44.5
5-6	63	63.4
7 ve daha fazla	13	7.5
Toplam	173	100.0

Tablo 12’de bireylerin çoğunluğunun çekirdek aile yapısı içinde oldukları görülmektedir. Anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile daha çok kentleşmeyle birlikte ortaya çıkmış bir aile türüdür. Araştırma kent merkezinde yapıldığı için bu sonuç normal karşılanmıştır.

Ailenin, bireylerin duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını önemli ölçüde etkilediği kabul edilmektedir. Kent yaşamının önemli göstergelerinden sayılan çekirdek aile, bireylerin geleneksel yapıdan büyük ölçüde kopmasına neden olmakta ve modern yaşama yönelmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel geniş ailede kararların daha çok aile büyükleri tarafından alınması, diğer bireylerin hareketlerinin, büyüklerin kontrolü altında olması, hayatın yükünün ailenin bütün bireylerince paylaşılmasına karşın, bireylerin kendi başlarına karar verme özgürlüğü oldukça sınırlıdır. Buna karşılık, çekirdek ailede anne-baba ve çocukların bulunması, diğer aile büyüklerinin bu oluşumda yer almaması neticesinde, tüm sorumluluk çok genç bile olsa büyük ölçüde anne ve babaya yüklenmiştir. Çekirdek ailede aile büyüklerinin olmaması, çocukların dünyaya gözlerini açtıkları andan itibaren, doğal kültür aktarıcılarının mahrum bir ortamda büyümelerine neden olmaktadır. Anne ve baba eğer çalışmaktaysa, çocuk tamamen yalnız kalmaktadır. Oluşan bu boşluk bugün tamamiyle televizyon tarafından doldurulmaktadır. Kendi toplumunun kültürüne entegre olacağı bir dönemde çocuk, bundan yoksun bir şekilde televizyondan aktarılan batı kültürüne yönelmekte, çizgi filmler, diziler, vd programlar yoluyla bu yabancı kültürü benimseyip içselleştirmekte ve farkında olmadan kitle kültürünün bir parçası haline gelmektedir.

1.2.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Tutum, Düşünce ve Davranışları

“Tutum, bir kişi, durum kurum veya toplumsal sürece yönelik olarak, çeşitli biçimlerde tanımlanan; temel bir değer veya inancı gösterdiğine inanılan; ancak davranışların gözlenmesiyle çıkarılabileceğinde ısrarlı olanların düşündüğü üzere, kişilere ve durumlara karşı belli (az çok tutarlı) bir şekilde hareket etme eğilimi olarak görülen davranış, olarak kabul edilir.” Rokeach ise tutumu, tercih edilen bir tarzda hareket etmeye yönlendirilen bir nesne ya da durum çerçevesindeki inançların, görece kalıcı bir şekilde düzenlenmesi olarak izah eder (Marshall, 1999; 765).

Davranışlar ise, insanların gözlenen faaliyetleri olarak değerlendirilir. Tutumlar ve davranışlar birbirine oldukça yakındır. Genellikle bireyler tutumları doğrultusunda davranışlarda bulunurlar.

Düşünce ise, sadece insanlara has bir özellik olup, bireyin kendi kendini kontrol etmesidir. Düşünce her zaman davranışa dönüşmeyebilir. Birey gerçekleşmesi mümkün olan veya olmayan her şeyi zihninde kurgulayabilir, hayallerini gerçekleştirebilecekmiş gibi tasavvur edebilir. Bu durum bireyin hayatında, hem daha mantıklı hem de psikolojik olarak daha rahat olmasını sağlar.

Bu araştırmada, bireylerin yabancı dilden ne derece etkilendiklerini saptamaya çalışırken, bireylerin bazı tutum, davranış ve düşüncelerini belirlemenin bireylerin özellikle bilinç düzeylerinin tespit edilmesinde ipucu olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle bireylere hayatlarını sürdürmek istedikleri yerleri, izledikleri kanalları, seyrettikleri programları, okudukları gazeteleri, kitap okuma durumlarını belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular ise aşağıda sunulmuştur.

1.2.1.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yer

İnsanoğlu içinde, hep daha iyiye, daha güzele ulaşma arzusunu taşır. Daha iyi bir eğitim, daha iyi bir yaşam tarzı ve daha özgür olma isteği vs. genel olarak her bireyin istediği şeylerdir. Birey bazen, isteklerine kavuşmak düşüncesiyle her türlü mücadeleyi göze almaktan çekinmez, bazen de tevekkül içinde, bulunduğu duruma rıza gösterir.

Dünya tarihine bakıldığında, büyük coğrafi keşiflerin çoğunlukla bu tür düşüncelerle hareket eden bireylerce gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir. Yakın zamanda ve günümüzde ise, bireyler köyden-kente, kentten-kente veya ülkeden-ülkeye göç ederek, daha iyi şartlarda yaşamak için arayışlarını sürdürmektedirler.

Tüm bunları göz önünde bulundurarak, bireylerin kendi vatanlarında mı yoksa başka ülkelerde mi yaşamak istediklerinin saptanarak, araştırma kapsamındaki bireylerin batı kültüründen, popüler kültürden ve başka ülkelerin sahip oldukları imkanlardan ne derece etkilendiklerinin belirlenmesi mümkün olacaktır.

Tablo 13: Bireylerin Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı

Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yer	Sayı	Yüzde
İngiltere	13	7.5
Fransa	9	5.2
Amerika	39	22.5
İtalya	5	2.9
Türkiye	80	46.2
Almanya	6	3.5
Arabistan	9	5.2
Başka	12	6.9
Toplam	173	100.0

Elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 13'e göre, bireylerin yarısından azı Türkiye'de yaşamak isterken, diğerlerinin başka ülkeleri tercih ettikleri görülmektedir. Başka ülkeleri tercih edenlerin en çok tercih ettikleri ülke olarak ABD %22.5 ile ilk

sıradadır. Örneklem kapsamındaki bireylerin yabancı dil ile ilgili genel eğilimlerini saptamaya çalışırken, onların hayatlarını sürdürmek istedikleri yer konusundaki düşünceleri önemli bir ipucudur ve bu bağlamda cinsiyet faktörü de belirleyici olabilir düşüncesiyle, bireylerin hayatlarını sürdürmek istedikleri yer ile cinsiyet ilişkisi karşılaştırılmıştır.

Tablo 14: Cinsiyete Göre Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı

Cinsiyet		Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yer								
		İngiltere	Fransa	Amerika	İtalya	Türkiye	Almanya	Arabistan	Başk	Top.
Bayan	S	5	6	14	1	38	2	3	3	72
	%	6.9	8.3	19.4	1.4	52.8	2.8	4.2	4.2	100.0
Erkek	S	8	3	25	4	42	4	6	9	101
	%	7.9	3.0	24.8	4.0	41.6	4.0	5.9	8.9	100.0
Toplam	S	13	9	39	5	80	6	9	12	173
	%	7.5	5.2	22.5	2.9	46.2	3.5	5.2	6.9	100.0

Tablo 14'e göre bayanların %6.9'u İngiltere, %8.3'ü Fransa, %19.4'ü Amerika, %1.4'ü İtalya, %52.8'i Türkiye, %2.8'i Almanya, %4.2'si Arabistan ve başka seçeneğini işaretleyen %4.2'si ise Avustralya ve Kanada'da yaşamak istediğini belirtirken; erkeklerin tercihleri %7.9 İngiltere, %3 Fransa, %24.8 Amerika, %4 İtalya, %41.6 Türkiye, %4 Almanya, %5.9 Arabistan ve başka seçeneğini işaretleyen %8.9'u da Hollanda, Kanada ve Avustralya şeklinde olmuştur.

Bayanların yarıdan biraz fazlası hayatlarını sürdürmek için Türkiye'yi tercih ederken; erkeklerin yarıdan azı yabancı ülkeleri seçmişlerdir. Bayanların erkeklere göre daha çekingen olmaları, çoğunluğunun ev hanımı olması ve ekonomik sorumluluğun eşlerinde olması, onları kendi vatanlarını seçmeye itmiştir denilebilir. Ancak, başka bir ülkeyi tercih edenlerin oranları (yarıdan biraz az) küçümsenemeyecek bir düzeydedir.

Bayanlara kıyasla erkeklerin yabancı ülkeleri tercih etmeleri ise şöyle izah edilebilir: Gelişmiş ülkelerde kadın-erkek arasında paylaşılan ekonomik sorumluluk, Türk toplumunda daha çok erkeğin omuzlarına yüklenmiştir. Bu nedenle erkekler kendi kararlarını daha bağımsız bir şekilde alma imkanına sahiptirler. Yine eğitim imkanlarının

bu ülkelerde oldukça elverişli olmasının, dünyaya entegre olmuş birey olmanın cazibesinin erkeklerin tercihlerini yönlendirdiği düşünülmektedir.

Bunların yanı sıra hem bayanların, hem de erkeklerin seçilen yabancı ülkelerin arasında en çok tercih ettikleri ülkenin Amerika olduğu dikkati çekmektedir. Bugünün şartları içinde bir değerlendirme yapıldığında Amerika'nın ilk sırayı alması oldukça doğaldır. Çünkü Amerika, ekonomik, politik, askeri, siyasi ve teknolojik olarak "süper güç" durumundadır. Bu özelliklerin Amerika'yı çekici yapmasına kitle iletişim araçlarının katkısı da ayrıca eklenmelidir. Bu iletişim araçları vasıtasıyla (TV İnternet, gazete, sinema vs.) batı toplumunun yaşam tarzlarının, kültürlerinin, evlerin içinde, günün her saatinde, dizileriyle, filmleriyle, belgeselleriyle, sanat, spor ve kültür faaliyetleriyle yansıtılması insanları derinden etkilemektedir.

Cinsiyet faktörünün buradaki etkisinin şu yönde olduğu düşünülmektedir: Kadınlar, izledikleri pembe diziler, filmler vasıtasıyla, daha rahat, daha özgür ve ekonomik yönden daha iyi bir hayatın özlemiyle yabancı ülkeleri tercih ederken, erkekler daha çok ekonomik ve eğitim faktörlerinin yanı sıra daha özgür bir yaşam için başka ülkeleri tercih etmektedirler denilebilir.

Sonuç olarak bireylerin başka ülkelere bu derece rağbet göstermesi düşündürücüdür. Yaşanan ekonomik sıkıntılar, işsizlik sorunu, eğitim alanındaki yetersizlikler, insanları karamsarlığa itmekte ve daha iyi yaşam şartlarına kavuşmanın yolunun gelişmiş batı ülkelerinden geçtiğini düşündürmektedir. Bu düşünceler de onları hayallerindeki cennete kavuşmak için batı ülkelerini tercih etmeye yöneltmektedir.

Bireylerin doğum yerlerinin onların kişiliklerine kararlarına, tutum ve davranışlarına vs. etkisi olduğu bilinmektedir. Tablo 2'de açıklandığı gibi köy ve kent kültürü çok büyük farklılıklara sahiptir. Bunları göz önüne alarak, bireylerin hayatlarını sürdürmek istedikleri yer ile doğum yerleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi getirilecek yorumların daha sağlıklı, olmasını sağlayabilir. Bu düşünceyle oluşturulan Tablo 15'in bulguları şöyledir:

Tablo 15: Doğum Yerlerine Göre Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı

Doğum Yerleri		Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yer								
		İngiltere	Fransa	Amerika	İtalya	Türkiye	Almanya	Arabistan	Başk	Top.
Köy	S	3	2	7	2	20	1	1	1	37
	%	8.1	4.4	18.9	5.4	54.1	2.7	2.7	2.7	100.0
İlçe	S	2	-	9	1	10	2	3	2	19
	%	6.9	-	31.0	3.4	34.5	6.9	10.3	6.9	100.0
İl	S	8	7	23	2	50	3	5	9	107
	%	7.5	6.5	21.5	1.9	46.7	2.8	4.7	8.4	100.0
Başka	S	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	S	13	9	39	5	80	6	9	12	173
	%	7.5	5.2	22.5	2.9	46.2	3.5	5.2	6.9	100.0

Köy doğumlu olanların %54.1'i Türkiye, %18.9'u Amerika, %8.1'i İngiltere'yi tercih ederken, diğer ülkeleri (Fransa, İtalya, Almanya, Arabistan vs.) isteyenler oldukça küçük bir oranda kalmıştır.

İlçe doğumluların çoğunluğu, %34.5 ile Türkiye'yi, %31'i Amerika'yı, %10.3'ü Arabistan'ı tercih etmiştir. İl doğumluların %46.7'si Türkiye, %21.5'i Amerika, başka seçeneğini işaretleyen %8.4'ü ise Avustralya, Kanada ve Hollanda'da da yaşamak istediklerini belirtmişlerdir.

Tabloya göre köy doğumluların yarısından biraz fazlası, yaşamak istedikleri yer olarak Türkiye'yi seçerken, ilçe ve il doğumluların çoğunluğu Türkiye dışındaki yerleri tercih etmişlerdir.

Bu sonuca göre, köy toplumunun kendine has yapısı bulunan bireylerin daha çekingen, vatandan ayrılmak hususunda daha isteksiz oldukları açıktır. Bunda bir-köyde yaşanan değişimler neticesinde köyden ayrılarak, kente yerleşmenin sonucunda bunu yeterli görmeleri ve bir göç olayını daha istememeleri de etkilidir. Köy doğumlu olup yurtdışına gitmek isteyenlerin hemen hemen tamamının ekonomik nedenlerle hareket ettiği düşünülmektedir.

İlçe ve il doğumlu olanların hayatlarını yurtdışında sürdürmek istemeleri, daha önce de belirtildiği gibi ekonomik, eğitim, gelişmişlik vs. nedenlere dayandığından bu gruptakiler daha yüksek bir orandadır. Ayrıca kent ortamında yaşayan bireylerin köyden gelenlere oranla kendilerine daha fazla güvenmeler, gelişmeleri daha yakından izlemeleri de hayatlarını yurt dışında sürdürmek istemelerinde etkili olmuştur denilebilir.

Bireylerin hayatlarını sürdürmek istedikleri yer konusundaki düşüncelerinin, çeşitli değişkenlere göre nasıl bir farklılık gösterdiği tespit edilmeye çalışılırken; yaş değişkeni- bireylerin hayatlarını sürdürmek istedikleri yer konusunda-onların bu kararlarının hangi nedenlere dayanmış olabileceğini yorumlamak açısından da önemlidir.

Tablo 16: Yaşa Göre Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yerlerin Dağılımı

Yaş Durumu		Hayatlarını Sürdürmek İstedikleri Yer								
		İngiltere	Fransa	Amerika	İtalya	Türkiye	Almanya	Arabistan	Başk	Top.
20 ve aşağısı	S	-	-	5	1	6	-	-	1	13
	%	-	-	38.5	7.7	46.2	-	-	7.7	100.0
21-30	S	9	6	21	-	27	2	2	4	71
	%	12.7	8.5	29.6	-	38.0	2.8	2.8	5.6	100.0
31-40	S	3	2	9	2	29	4	4	5	58
	%	5.2	3.4	15.5	3.4	50.0	6.9	6.9	8.6	100.0
41-50	S	1	-	4	1	9	-	2	2	19
	%	5.3	-	21.1	5.3	47.4	-	10.5	10.5	100.0
51 ve yukarısı	S	-	1	-	1	9	-	1	-	12
	%	-	8.3	-	8.3	75.0	-	8.3	-	100.0
Toplam	S	13	9	39	5	80	6	9	12	173
	%	7.5	5.2	22.5	2.9	46.2	3.5	5.2	6.9	100.0

Tablo 16'ya göre, araştırma kapsamına alınanların 20 yaş ve aşağısında olanlarının %46.2'sinin Türkiye'de, %38.5'inin Amerika'da yaşamak istediğini belirtmesine karşılık, 21-30 yaş grubundakilerin %38'i Türkiye, %29.6'sı Amerika ve %12.7'si ise İngiltere'yi tercih etmişlerdir. 31-40 yaş grubuna dahil olanların, %50'si Türkiye derken %15.5'i Amerika ve başka seçeneğini işaretleyen %8.6'sı ise Avustralya ve Kanada'da karar kılmıştır. 41-50 yaş grubundakilerin tercihleri %47.4 Türkiye, %21.1 ile Amerika yönündedir.

51 yaş ve yukarısındakilerin tercihleri ise 3/4 oranında Türkiye ¼ oranında İtalya Fransa ve Arabistan şeklinde olmuştur.

Elde edilen sonuca göre anket formu uygulanan kişilerin en çok 21-30 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bu yaş grubunda, yurt dışında yaşamak isteyenlerin oranı belirgin bir biçimde yüksektir. Yaşlı olarak nitelendirilen 51 yaş ve üstüne dahil olanlar dışındaki bütün yaş gruplarında ya yarısı ya da yarısından biraz fazlası tercihlerini yurtdışı olarak belirtmişlerdir. Bunun sebebi şöyle açıklanabilir: Bu yaştaki bireyler tam çalışacak ya da öğrenim görececek dönemdedirler. Daha önce de belirtildiği gibi, yaşanan ekonomik sıkıntılar, işsizlik problemi, eğitim arzusu vs. nedenler ile insanlar arayışlarına yanıt bulmak için bu defa yurtdışına yönelmişlerdir. Daha rahat para kazanma arzusu, üniversite okuma veya kariyer yapma düşüncesi, bilimin teknolojinin en son haliyle uygulandığı batı ülkelerini cazibe merkezi yapmaya yeterlidir.

Ancak, tabloda dikkati çeken noktalardan biri de 51 yaş ve üstündekilerin yukarıdaki durumun tam tersine, belirgin bir biçimde Türkiye'yi tercih etmeleridir. Bu sonuçta artık hayatlarının önemli bir bölümünü geride bırakmaları, işlerini oturtmuş olmaları ve hatta belki de emekli olmaları etkindir. Çünkü, bu yaştaki insanlar artık gençliğin o arayış içindeki deli-doluluğunu aşmış, hayatlarının geri kalan kısmını sakın, eş dost, akraba arasında geçirme arzusundadırlar. Dolayısıyla Türkiye'de yaşamak konusundaki tercihlerinde bu unsurlarla beraber vatan hasreti çekmeyi istememelerinin de etkili olduğu düşünülmektedir.

1.2.2.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Tercihlerinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü

“Hayatlarını yurt dışında sürdürmek isteyen bireylerin bu kararlarında, kitle iletişim araçlarının etkisi var mıdır?”düşüncesiyle Türkiye dışındaki seçenekleri tercih edenlere bu yönde bir soru yöneltilmiştir.

Tablo 17: Bireylerin Tercihlerinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü

Kitle İletişim Araçlarının Rolü	Sayı	Yüzde
Çok önemli derecede etkisi vardır	20	11.6
Oldukça önemli derecede etkisi vardır	23	13.3
Biraz etkisi vardır	25	14.5
Hiçbir etkisi yoktur	25	14.5
Başka	3	1.7
Toplam	96	55.5

Tablo 17’de bireylerin tercihlerinde kitle iletişim araçlarının rolü için çok önemli derecede etkisi vardır, oldukça önemli derecede etkisi vardır, biraz etkisi vardır, şeklindeki seçenekleri birbirine yakın oranda tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca başka seçeneğini işaretleyen 3 kişi çok önemli derecede değil, “tamamen etkisi vardır”, düşüncesinde olduklarını belirterek, kitle iletişim araçları olmasaydı, bu ülkelerin nasıl olduğunu nereden bilecektik ve bu ülkelerde yaşamaya nasıl özlem duyacaktık düşüncesinde olduklarını ifade etmişlerdir.

Gelişen teknoloji sayesinde iletişim kurma araç ve yöntemleri de değişmiştir. 20.yüzyılda bu alanda önemli buluşlar yapılmış ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla aynı anda milyonlarca insana ulaşma imkanı kavuşulmuştur.

Kitle iletişim araçlarının en önemlileri olarak kabul edilen, televizyon, radyo, gazete, dergi, sinema vb. insanları en çok etkileyen, onlarda davranış değişikliğine neden olan, bireylerin ufuklarını geliştiren, eğiten, yönlendiren, sosyalleştiren, başka dünyaların kapılarını aralayan, bunun yanı sıra insanları robotlaştıran, yapılan yayınlar yoluyla onları kendine esir eden bir aktör konumundadır.

Geleneksel kurumların sosyalleşme işlevinden giderek uzaklaşması sonucunda kitle iletişim araçları bu görevi üstlenmiştir. Bu araçlar, toplumun kültürüne yapısına kültürel değer yargılarına uygun şekilde kullanılırsa, çok iyi bir sosyalleşme aracı konumuna getirilebilir (Ekici, 1999; 28-29).

Ancak bugün yapılanlar, bu temennilere oldukça uzak düşmektedir. Toplumı doğru yönde eğitmekten ziyade, daha çok tercih edilen olmak uğruna, kitleleri bağlamak için onlara cazip mesajlar verilmektedir. Bugün itibariyle “kamuoyu istemez ona istetilir” ilkesiyle hareket edilmektedir. Bu araçların kontrolünü elinde tutanlar ilk aşamada, çeşitli sıkıntılar içinde olan kitleleri bir parça bu sıkıntılardan uzaklaştırarak, onların hoşlarına gidecek mesajları vermekte ikinci aşamada ise kitlelerin bu mesajları sahiden ister hale gelmelerini sağlamaktadırlar. Başka bir ifadeyle bu araçları kontrol edenler bu gücü ellerinde tutabilmek için kitleleri oyalayıcı mesajlar vermek, reklamlarını en iyi şekilde yapmak ve bunu yaygınlaştırmak zorundadırlar. Burada altı çizilerek belirtilmesi gereken bir nokta, bu araçlar vasıtasıyla iletilen mesajın niteliği ne olursa olsun, bu mesajı kabule hazır bir kitlenin varlığıdır (Özdenören, 1986; 116).

Kitle iletişim araçları derken, burada daha çok televizyon üzerinde durmakta fayda vardır. Zira yapılan araştırmalarda göstermektedir ki, ekonomik sıkıntılar ve eğitimsizlik nedeniyle toplumun büyük bir bölümü gazete, dergi, internet vb.den yararlanma imkanına sahip değildir. Oysa, televizyon hemen her evde bir veya birkaç tane bulunmaktadır. Dolayısıyla televizyon, toplumu diğer araçlara nazaran daha fazla etkilemektedir.

Yukarıda bahsi geçtiği gibi çeşitli problemlerle iç içe olan, kalabalıklar içinde oldukları halde yalnız kalan, gelişmemişliğin ve modernizmin sıkıntılarını yaşayan bireylere, televizyon adeta bir uyuşturucu gibi gelmektedir. Kültürel emperyalizmin (daha çok gelişmemiş ülkelerde) etkisini gösterdiği bir süreçte televizyon bu görevi fazlasıyla yerine getirmektedir. Dolayısıyla bu duruma “medya emperyalizmi” demek yanlış olmaz. Bu sayede medya gücünü elinde bulunduran batı ülkeleri-en başta Amerika- üçüncü dünya ülkelerini ucuz televizyon programlarıyla adeta bir çöplük haline getirmiştir. Farklı toplumların, farklı kültürlerini yansıtan bu programlar vasıtasıyla, gelişmemiş ülkelerin bireyleri, adeta büyülenmekte, hayallerindeki cenneti bu programlar vasıtasıyla her gün evlerinin içinde izleyerek, batı dünyasını daha iyi tanıma fırsatı bulduklarını zannetmektedirler. Bu durumun eleştirisini yapa Tunstall: “Kültürel emperyalizm tezi, dünyanın pek çok yerinde otantik, geleneksel ve yerel kültürlerin özellikle Amerika

Birleşik Devletlerinin ticari ürünler ve medya ürünleri bombardımanı dolayısıyla yok edildiğini öne sürer” demiştir (Tomlinson, 1991; 22).

Bu duruma verilecek en çarpıcı örnek, tüm dünyayı derinden etkileyen, Müslüman, Yahudi, Hristiyan her dinden ve her kültürden insanın seyrettiği “Dallas” adlı dizidir. Popüler kültürün önemli bir unsuru haline gelen Dallas’ı insanlar niçin bu denli izlemekten zevk almaktadır. Ang, bu konuda yaptığı araştırmada oldukça ilginç durumlarla karşılaşmıştır. Pek çok kişi dizinin ideolojik içeriğinden duydukları memnuniyetsizliği bile onu izlerken aldıkları hazla birleştirerek uzlaştırmışlardır.

Dallas tüm dünyada, kültürleri tehdit ettiği gerekçesiyle sayısız araştırmalara, eleştirilere konu olmuştur. Hatta 1982’de Meksika’da toplanan UNESCO’nun Kültür Politikaları, Dünya Konferansında konuşmacılardan Mattelart kültür ürünlerinin üretim ve dağıtımın ABD hakimiyetinde olduğunu belirterek, ulusal kültürlerin korunması ve güçlendirilmesi çağrısında bulunmaktadır.

Tüm bunların ışığında ortaya çıkan gerçek şudur: Tablo 13’te görüldüğü gibi kendi ülkelerinde yaşamak isteyenler, başka ülkelerde yaşamak isteyenlerden azdır. Bu durumda kitle iletişim araçlarının rolü inkar edilemez. Popüler kültür unsurlarını en iyi tanıtan kitle iletişim araçları vasıtasıyla kişilere daha konforlu, daha güzel, demokratik ve sosyal imkanların fazla olduğu batı ülkeleri cazip görünmektedir. Zira sayısız kanalın var olduğu Türkiye’de programlarında önemli bir kısmı batıdan alınmadır. Bu da insanların başka ülkelerde yaşama isteğini körüklemektedir.

1.2.3. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İzledikleri Kanallar

Kitle iletişim araçlarının bireylerin yaşam tarzlarını, duygularını, tutum ve davranışlarını nasıl etkilediği bilinmektedir. Bugün itibariyle özellikle televizyonun bireyleri eğittiği, televizyondaki programların (yarışma, magazin, film, dizi vb.) bireylerin günlük konuşmalarının önemli bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Ülkemizde genç

nüfusun fazla olmasına rağmen her gencin yüksek öğrenim görmesinin mümkün olmadığı, iş imkanlarının son derece kısıtlı olduğu, (son açıklamalar göre 10 milyon civarında işsiz var) kişi başına düşen milli gelirin azlığı, çalışanların ücretlerin azlığından nihayet ettiği bir ortamda bireyler, sıkıntılarını unutturacak başka imkanlara sahip olamadıkları için ister istemez televizyona mahkum olmakta ve günlerinin önemli bir kısmını ekran başında geçirmektedirler.

TV, sayesinde toplumda büyük bir değişim yaşandığı inkar edilmez bir gerçektir. Ülkenin en ücra köşesinde yaşayanlar bile bugün sadece kendi ülkelerinin her köşesini değil, dünyayı tanıma imkanına sahip olmuşlardır. Her türlü habere anında ulaşma imkanı da televizyonun olumlu yönlerinden biridir. Buna bireylerin tüketim alanında her şeyden (giyim-kuşam, yeme-içme, müzik, dekorasyon vb.) haberdar olmaları neticesinde daha bilinçli olmaları ve yeni bakış açıları kazanmaları eklenebilir.

Bu olumlu yönlerine rağmen insanları TV ile içli dışlı kılan onların vazgeçemeyeceklerini sandıkları bir alışkanlığa müptela eden, artık herkesin kabul ettiği gibi yabancılaşma ve yalnızlık duygusudur. TV, aracılığıyla oluşturulan yeni bir kültür söz konusudur. Böylece insanlar TV karşısında edilgenleştirilmiştir. Birey TV karşısında sadece bir seyircidir, müdahale etme veya katılma hakkı yoktur. Böylece insani ilişkiler giderek araçsal bir yapıya bürünmekte, dolaysız iletişim yerini dolaylı iletişime bırakmaktadır. Bu yeni kültür ortamında insanlar bir örnekleşmektedir. TV aracılığı ile yayılan kültürün belki en çarpıcı sonuçlarından biri budur. Dünyanın her yerinde insanlar artık egemen kültürün istediği yaşama tarzına göre biçimlenmekte ve o kültürün istekleri doğrultusunda günlük hayatlarını değiştirmekte, yeni davranışlar ve harcama alışkanlıklarına doğru farkında olmadan yönlendirilmektedirler.

Türkiye’de 1980’li yıllarda sadece devlet televizyonu TRT 1, TRT 2 gibi kanallar varken, bunu takip eden yıllarda özel kanalların açılması ile sayısız TV kanalı hizmete girmiştir. Ulusal TV yerel TV derken, teknolojik gelişmeler ile neticesinde artık uydu aracılığı ve kablolu sistem yolu ile de dünyanın her köşesini izlemek son derece kolaylaşmıştır.

Tablo 18: Bireylerin İzledikleri Kanallar

İzledikleri Kanallar	Sayı	Yüzde
Show TV	51	8.8
Star TV	19	3.2
Ntv	76	13.1
Atv	78	13.4
Kanal 7	52	8.9
Tgrt	60	10.3
Kanal D	74	12.8
Samanyolu TV	40	6.9
Başka	3	0.5

Bireylerin izledikleri TV kanallarının gösterildiği Tablo 18’de bütün kanalların çok sayıda birey tarafından izlendiği görülmektedir. Genellikle, her kanalın izlediği çizgi, savunduğu fikirler itibarıyla belirli bir izleyici kitlesi olmakla birlikte bireyler çoğunlukla bir veya iki kanalla yetinmemektedirler. Televizyonların kumandalı olmasının da sağladığı kolaylıkla, kanallar arasında sürekli bir gezinti (zapping) söz konusudur. Bu nedenle, şu kanal daha çok izlenmektedir gibi bir ifade kullanmak, böylesine değişken bir konuda yanlış olabilir. Bazı kanallar müzik, eğlence, magazin, film, dizi vs. gibi programlarla izleyici toplarken; (rayting); bazıları da ciddi haber programları, oturumlar vb. ile belirli düşüncedeki insanların vazgeçemeyecekleri kanallar olmaktadır. Ayrıca, başka seçeneğini işaretleyen 3 kişi CINE 5 ve yerel kanalları izlediklerini belirtmişlerdir.

Bu soruda, araştırma kapsamındaki bireylerin birden fazla seçenek işaretlemiş olmaları nedeniyle, başka değişkenlerle çapraz ilişki kurma imkanı olmamıştır.

1.2.4. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İzledikleri Programlar

Tablo 19: Bireylerin İzledikleri Programlar

İzledikleri Programlar	Sayı	Yüzde
Haberler ve açık oturumlar	102	17.6
Müzik, eğlence, magazin programları	69	11.9
Kültürel programlar ve belgeseller	95	16.4
Spor programları	45	7.7
Yarışma programları	45	7.7
Film ve diziler	81	14.0
Başka	3	0.4

Tablo 19’da görüldüğü gibi, haberlerin ve açık oturumların büyük bir kesim tarafından izlenmesine karşılık, müzik, magazin, eğlence, yarışma, spor programları ile film ve dizilerin de önemli bir izleyici kitlesi tarafından izlendiği görülmektedir. Fakat, haber programlarının büyük çoğunluğu magazin ağırlıklı olup, haber değeri yoktur. Ayrıca, magazin programları toplumun değerlerinden, gerçeklerinden uzak olmasının yanı sıra güvenilir olma özelliğinden de büyük ölçüde uzaktır.

Daha önce de belirtildiği gibi, insanlar çoğunlukla yaşadıkları sıkıntıları unutmak için bu sihirli kutudan kendilerini alamamakta ve ne veriliyorsa ona göre biçimlenmektedirler. Bu öylesine derin bir etkilemedir ki, bireyler değiştiklerinin farkına varamamaktadırlar.

Kitle iletişim araçlarının bu denli yayılmasından önce bireyler, büyüklerin kontrolünde, onların önceki kuşaktan aldıkları, maddi-manevi ahlaki değerlerin kendilerine aktarıldığı, bunlarla donatılarak, bunları içselleştirdiği bir toplumsal yapıda bulunmaktaydılar. Oysa bugün kentleşme, modernleşme derken geniş aile çekirdek aileye dönüşmüş, doğal kültür aktarıcıları kalmamış ve birey TV ile baş başa kalmıştır. Televizyonun da bir kültürü vardır. Onun da bireyleri, rayting kaygısıyla kendi çıkarları doğrultusunda eğittiğini bugün kabul etmeyen yoktur. Daha çok içlenmek ve daha çok reklam kaygısıyla TV kanalları birbiriyle amansız bir mücadeleye girişerek, başka toplumlarda ilgi uyandıran yarışmaları, dizileri, magazin programlarını, Türk

televizyonlarına taşımaktadırlar. Bunların arkasından bireyler, farkında olmadan tüketime itilmektedirler. En basitinden bir yarışma programına aday olabilmek için 900'lü hatlar, gazeteler devreye sokulmaktadır. Yine, bir başka örnek çizgi filmlerden verilebilir. Çizgi filmlerin çocukları, nasıl tüketime yönelttiği bir-kaç reklam filmi seyredilirse, daha iyi anlaşılacaktır. Cipsler, giyim eşyaları, kırtasiye malzemeleri, oyuncaklar vb. bugün neredeyse, tamamiyle TV'de çocuklara yönelik olarak gösterilen programların kahramanlarıyla süslenerek, "al beni" li bir hale sokularak, büyük bir pazar zahmetsizce oluşturulmaktadır. Dolayısıyla, birey kendisine işlenmesi gereken kültürel donanımdan yoksun olduğu için başka etkenlere daha fazla açık ve elverişlidir.

Bu soruda da birden fazla seçeneğin işaretlenmiş olması nedeniyle başka değişkenlerle çapraz ilişki kurma imkanı olmamıştır. Oysa cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, meslek vs. gibi bağımsız değişkenlerin, izlenen programlarla ilişkisinin kurulmuş olması halinde, önemli ipuçları ortaya çıkmış olabilirdi.

1.2.5. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Okudukları Gazeteler

Kitle iletişim araçlarından gazeteler, her alanda haber (siyaset, ekonomi, magazin, spor, eğlence vb.) iletme, bireyleri yönlendirme, boş vakitlerini değerlendirme, belli bir ideolojinin destekçisi olma vb. gibi işlevleri yerine getirmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki kadar olmasa bile gazeteler, TVden ve radyodan sonra en çok tercih edilen iletişim aracıdır. Gazetenin geri planda kalmasında, gazeteye her gün para verip alma mecburiyetinin olması ve toplumsal refah seviyesinin düşük olduğu bir ülkede, bireylerin bunu lüks kabul edip gazete almaktan uzak durmalarının etkisi vardır. Gazete yöneticilerinin zaman zaman tirajlarını yükseltmek için yaptıkları promosyonlar tirajları suni olarak yükseltse bile promosyonlar, bittiği veya fiyatlar yükseldiği anda bu sayı yine düşmektedir. Aşağıdaki tabloda fiyatı düşük gazetelerin önemli bir okur kitlesinin bulunması da bunu doğrulamaktadır. Ancak bu gazeteler, fikir gazeteleri olmaktan ziyade magazin ağırlıklı yayınlar yapan ve boyalı basın olarak tabir edilen türdendir. Tıpkı izlenen televizyon programları gibi bu gazetelerin alınma nedeni için de aynı şeyler söylenebilir.

Tablo 20: Bireylerin Okudukları Gazeteler

Okudukları Gazeteler	Sayı	Yüzde
Milliyet	35	6
Sabah	66	11.4
Zaman	40	6.9
Türkiye	27	4.6
Cumhuriyet	14	2.4
Hürriyet	42	7.2
Akşam	11	1.9
Yeni Şafak	28	4.8
Başka	31	5.3

Tablo 20’de dikkati çeken hususlardan biri, birden çok seçeneğin işaretlenebileceği bu soruda, bir gazetenin zor alındığı günümüzde, bireylerin 4-5 gazeteyi birden işaretlemiş olmalarıdır. Bu şekilde işaretlemede bulunan bireylerin sayılarının fazla olması, bu bireylerin, mesleklerine, aylık gelirlerine bakıldığında bunun pek mümkün görünmemesi, akla şunu getirmektedir: Bu gazetelerin, bireylerin her gün aldıkları gazeteler olmayıp, gazete aldıklarında bunlardan birini veya ikisini tercih ettikleri düşünülmektedir.

Belirtilmesi gereken bir başka husus ise, bireylerin tercihlerinde, genellikle belirli bir görüşün temsilcisi olan gazete gruplarını işaretlemiş olmalarıdır. Başka bir ifadeyle birey eğer muhafazakar düşüncede ise, bu düşüncedeki gazete gruplarını, sosyal demokrat ise bu fikrin temsilcisi olan gazeteleri tercih etmiştir.

Bir önceki tabloda olduğu gibi, burada da birden çok seçeneğin işaretlenmiş olması diğer değişkenlerle ilişki kurma şansını ortadan kaldırmıştır.

1.2.6. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Kitap Okuma Durumları

Kitle iletişim araçlarının büyük bir hızla gelişmesine, yayılmasına rağmen, bireylerin kendilerini yetiştirebilmeleri, olayları doğru algılamaları, mantıklarını doğru kullanmaları, analiz, sentez gücünün geliştirilmesi daha çok kitap okumak ile mümkün

olmaktadır. Kitle iletişim araçlarında televizyon, radyo gibi araçların büyük bir çoğunluğunun özel kişilere ait olması, bu araçların çoğunlukla ideolojik ve yanlı yayınlar yapmasına yol açarken, elde edilen bilgilerin de ne derece sağlıklı olduğu ve gerçekten insanların ihtiyaçlarına ne derece cevap verdiği tartışılmaktadır.

Yabancı dilin faydaları tüm toplum tarafından bilinirken, onun yanlış kullanılmasından dolayı oluşan olumsuzluklar, medya aracılığı ile dikkati çekecek kadar gündeme getirilmediği için bilinmemektedir. İleri boyutlara varan ama nedense kimsenin farkında olmadığı bu durum ancak bu alanda yazılmış kitapları, makaleleri okumakla mümkün olabilir. Gerçekten duyarlı, milli kültüre önem veren pek çok aydın, bu konuya eğilmiş ve sayısız eser vermişlerdir. Ama, okuma yönünden oldukça geri bir konumda bulunan, Türk toplumunda bu eserlerin okunma olasılığı çok azdır. Aslında sadece bu alanda değil, diğer konularda da düzenli olarak okuyan birey sayısının azlığı gelişmiş ülkelere nazaran Türkiye'yi bir hayli geri konuma düşürmüştür.

Araştırma kapsamındaki bireylerin yukarıda bahsi geçen nedenlerden ötürü yabancı dil konusundaki düşüncelerinin tespit edilmesinde kitap okuma durumları ayrı bir önem arz etmektedir.

Tablo 21: Bireylerin Kitap Okuma Durumları

Kitap Okuma Durumu	Sayı	Yüzde
Çok iyi bir kitap okuruyum	20	11.6
Elimden geldiğince okumaya çalışıyorum	84	48.6
Çok fazla okuyamıyorum	49	28.3
Hiç okumuyorum	20	11.6
Toplam	173	100.0

Bu yönde elde edilen bulgulardan oluşturulan Tablo 21'de çok iyi kitap okuru olanların %11.6 gibi düşük bir oranda olduğu görülmektedir. Ancak, çok iyi bir kitap okuru olduğuna inananlar acaba ayda kaç kitap okumaktadır. Çünkü bu göreceli bir cevaptır. İnsanlar ayda 4-5 kitapta okuyabilir, sadece 1 kitapta... Bu konudaki eksiklik

anket formundaki sorunun yetersiz bir şekilde hazırlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Başka bir soruda, ayda kaç kitap okuduklarını belirtmeleri de istenebilirdi.

Elimden geldiğince okumaya çalışıyorum diyenler %48.6 oranındadır. Daha önce de belirtilen nedenden ötürü bu seçeneği işaretleyenlerin de düzenli olarak okumadıkları düşünülmektedir. Çok fazla okumayanlar %28.3, hiç okumayanlar ise %11.6 oranındadır.

Türk toplumunun okuyan bir toplum olmadığını, bu tablo bir kez daha göstermiştir. Okuma eksikliğinin nedenlerine bakıldığında, bunun çocukluktan kazanılan bir alışkanlık olmadığı, kitapların oldukça pahalı olması, TV daha cazip gelmesi vb. türden etkenler gösterilebilir.

Tablo 22: Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarının Dağılımı

Öğrenim Durumları	Kitap Okuma Durumları					
		Çok iyi bir kitap okurum	Elimden geldiğince okurum	Çok fazla okuyamıyorum	Hiç okumuyorum	Toplam
Okur-yazar değil	S	-	-	-	2	2
	%	-	-	-	100.0	100.0
Okur-yazar	S	-	-	3	4	9
	%	-	-	55.5	44.4	100.0
İlkokul mezunu	S	2	16	8	4	30
	%	6.7	53.3	26.7	13.3	100.0
Lise Mezunu	S	4	31	19	7	61
	%	6.6	50.8	31.1	11.5	100.0
Üniversite Mezunu	S	11	28	16	2	57
	%	19.3	49.1	28.1	3.5	100.0
Başka	S	3	6	3	2	14
	%	21.4	42.9	21.4	14.3	100.0
Toplam	S	20	84	49	20	173
	%	11.6	48.6	28.3	11.6	100.0

Bireylerin kitap okuma durumlarının öğrenim düzeyine göre bir anlam ifade edip etmediğinin belirlenmesi için oluşturulan tablo 22'deki bulgular şöyledir:

En çok kitap okuyanların, yüksek öğrenimlerine (lisans, yüksek lisans, doktora) devam edenlerin içindeki oranı %21.4, üniversite mezunları içindeki oranı %19.3, lise

mezunların içindeki oranı ise %6.6'dır. Açıkça anlaşılacağı gibi bireylerin öğrenim seviyesi yükseldikçe kitap okuma durumları artmakta, öğrenim seviyesi düştükçe azalmaktadır.

Elimden geldiği kadar okumaya çalışıyorum diyenlerin, ilkokul mezunları içindeki oranı %53.3, lise mezunlarının içindeki oranı %50.8, üniversite mezunları içindeki oran %49.1, yüksek öğrenimlerine devam edenlerin içindeki oran ise %42.9'dur.

Hiç okumuyorum diyenlerin içinde okur-yazar olmayanların tamamının, okur-yazar olanların yaklaşık yarısının bulunması makul karşılanırken, yüksek öğrenimine (lisans, yüksek lisans, doktora) devam edenlerin %14.3 gibi bir oranla bu seçeneği işaretlemeleri ilginç bulunmuştur. Toplumun öğrenim görmüşleri arasında yer alan ve bir kısmı akademik kariyer yapan bireylerin hiç kitap okumamaları düşünülmemektedir. Bu bireylerin ya tez çalışması yaptıkları veya yabancı dil sınavına çalıştıkları için kitap okuyamadıkları tahmin edilmektedir.

1.3.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Dil ve Yabancı Dil Hakkındaki Düşünceleri

Bu araştırmanın yapılış amacı yabancı dilin bireyler üzerinde nasıl bir etki bıraktığını bireylerin yabancı dili nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak olduğundan, bu kısımda, bireylere dil ve yabancı dil ile ilgili olarak yöneltilen sorulardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Sorular yabancı dilin yayıldığı alanların önemli bir kısmını kapsayacak şekilde hazırlanmış olmakla birlikte bazı konular, bireylerin çoğunluğunun ilgili alanı dışında olduğundan bunlarla ilgili sorularak yer verilmemiştir. Bireylere dil ve yabancı dil ile alakalı 10 seçmeli ve bir de açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan elde edilen bulguların değerlendirilmesinin haricinde bu sorularla bağımsız değişkenler arasında ilişki kurularak, bireylerin verdikleri cevapların birbiriyle ne derece tutarlı olduğunu tespit etme imkanına da kavuşulmuştur.

1.3.1. Dil Alanında Medyanın Rolü

Kültür ile dil birbirinden ayrılmaları mümkün olmayan ve birbirin tamamlayan iki unsurdur. Dilin en önemli görevi, kültürün taşınmasında bir köprü vazifesi görmesidir. Bu nedenle kültür ile dil arasındaki ilişki nasıl olursa olsun, kültürün korunması ve yeni nesillere sağlıklı bir şekilde iletilmesi için dilin bozulmaması gerekir. Çünkü, dilde meydana gelen bozulmalar, kültürde de bozulmalara yol açar (Ekici, 1999; 30).

Bir milleti yok etmek isteyenler, önce o toplumun ana dilini bozarak, dillerine sahip çıkmalarını önler, dilin bozulmasına bağlı olarak kültürün de yok olmasıyla amaçlarına ulaşırlar. Romalı'lar tarafından ana dilleri unutturulan Keltler bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Özdaş, 1998; 12).

Burada medya, dil-kültür ilişkisi bağlamında önemli bir konumda olduğundan, anahtar bir rol üstlenmiştir denilebilir. Çünkü, insanların dünyada olup bitenleri çabuk bir şekilde öğrenmelerinin yolu medya dünyasından geçmektedir. Dolayısıyla bireyler günlerinin mutlaka bir bölümünü, gazete, TV, radyoya ayırmak durumundadırlar. Bilgi çağında bu oldukça önemli ve gereklidir. Medya alanında titiz, ciddi ve çizgisini koruyan gazeteler, televizyon kanalları, radyolar olmakla birlikte, bu konuda gerekli hassasiyetten uzak bir görüntü verenler çoğunluktadır. Yabancı dilin etkilerinin ele alındığı bu çalışmada, medyanın oldukça önemli bir rolünün olması ve dil alanında neden olduğu olumsuzlukların göz ardı edilemeyecek boyutlara varmasından dolayı medyanın özelliklerine ve yanlışlıklarına kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Gazete ve dergiler, dili yazılı olarak kullanırlar. Bu nedenle bunlara “yazılı medya” denilmektedir. Ancak, bunların görsel olma özellikleri de vardır. Çünkü, yazı dilinin okunması, göze hitap etmektedir. Aynı zamanda fotoğraflar, çizimler, karikatürler için de aynı şey geçerlidir.

Yazılı medyanın önemli bir özelliği bu ürünlerin, istenildiği yerde, istenildiği zaman, istenildiği kadar tekrar edilerek okunmasıdır. Okuyucu anlamadığı pasajları, tekrar

okuma, anlamlandırma imkanına sahiptir. Yazıyı yazan muhabir de bunun “anlık” olmadığını bilincindedir. Bu yazının hedef kitleyi oluşturanlarca bireysel olarak, istenilen bir zaman, istenilen bir dikkat düzeyinde okunacağını bilir. Sonuçta yazılı basının kullandığı yazı dili radyo ve televizyonlara göre daha kaliteli olarak üretilmektedir (Bilgi, 1996; 47-48).

Dilin sesli olarak kodlandığı ve herhangi bir eğitim almadığı halde ağız laf yapan herkesin görev alabildiği radyolara gelince, buradaki hedef kitle genellikle genç kitledir ve bu kitleyi, “dost”ları, “can”ları gibi gören, onlara “sen” diye hitap eden DJ’ler samimi ve candan duygularını, içlerinden geldiği gibi dışa vurmakta sakınca görmemektedirler. Günümüzde giderek yaygınlaşan özel radyoların, yarın endişesinden uzaklaşarak, bugünü yaşamak isteyenlerin hoşça geçirecek zamanları bol olanların yöneldiği bir araç olduğu söylenebilir. Bu şartlar içinde konuşulan dilin özensiz, birikimsiz, dikkatsiz, emek gerektirmeyen, kolayca o an üretilen, ciddi olmayan, Türkçe mi, İngilizce mi olduğu belli olmayan bir özellikte olması kaçınılmazdır.

Televizyonda ise, söz yine sesli olarak hedef kitleye ulaşmaktadır. Fakat, burada önemli olan kulaktan çok gözdür. Bu özelliği göz önünde bulunduran TV yöneticileri üretilen mesajların hedef kitleye ulaştırılmasında bunu gerçekleştirecek bireylerin belli niteliklere sahip olmasını değil, (kültürlü, Türkçe’yi güzel konuşması vb.) göze hitap etmesini daha önemli bulmaktadırlar.

Gazete ve dergiden farklı olarak radyo ve televizyon yayınları “yarın” değil üretildiği “an” tüketilmektedir. Haber, panel, açık oturum gibi söze ve bilgiye dayalı programlar belli bir ön çalışmayı gerektirmekteyse de stüdyodaki spikerin ve konukların söyledikleri her sözcük anında ekran veya radyo başındaki bireylerce işitilmektedir. Verilen mesaj o anda tüketilmektedir. Bu durumda radyo ve televizyonda konuşanların sözlü olarak verdikleri mesajın hedef kitleyi oluşturanlarca kolay, çabuk ve açık bir biçimde anlaşılması için daha çok günlük konuşma diline uygun bir tarz benimsemelerine yol açmaktadır (Bilgi, 1996; 48-49).

Ancak, bunun doğruluğu tartışılmaktadır. Çünkü, kısaca medya dediğimiz bu araçlar vasıtasıyla bugün Türk dili, büyük bir yozlaşma içinde bulunmaktadır. Bu olumsuzluklardan bazılarına değinmek gerekirse, şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır. 29 harfli Türk alfabesinde olmayan “W”, “X”, “Q” gibi harfler başka alanlarda ve medyada her an karşılaşıldığı için adeta Türk alfabesinin bir parçası haline gelmiştir. Örneğin, “ŞOV TV” olarak yazılması gereken kanalın isminin “SHOW TV” şeklinde yazılması, bu yanlışlığa bir örnektir.

Bunun yanı sıra bazı sessiz harflerin bir araya getirilerek oluşturulduğu kanal isimleri de okunurken harfler Türkçe değil de, İngilizce olarak telaffuz edilmektedir. Buna örnek olarak NTV’nin ENTİVİ, HBB’nin EYCBİBİ, CNN’nin, SIENEN olarak telaffuz edilmesi gösterilebilir. Bazı radyoların ismi ise, tamamen yabancıdır. Radio Contact, Capitol FM, Radio Number One, Radyo Viva Vb.

Yetişkinler İçin Hazırlanan Programlar... Talk Show, ...Stand Up Show, Reality Show, Axn, Show Spor, Televole, Star Life, Finans Cafe, Play List, Woldo’s Way, Planet of Ocean, Legened of Zorro, Gillette World Sports, Airport, Mr.Mogo, Rock Market, Viper vb. şeklinde ya tamamen yabancı isimlerle veya yarı yabancı yarı Türkçe isimlerle yayınlanmaktadır (Şahin, 1997; 212).

Yabancı sözcüklerin bu denli sık kullanıldığı medya dünyasında, olumsuz olan tek unsur bu değildir (Şahin, 1997; 212). Sinanoğlu’na göre, Türk diline yapılan haksızlıklardan biri de bazı kanallarda haberlerin İngilizce olarak verilmesidir. Sinanoğlu; “Televizyon ikinci kanalında haberler sırasında İngilizce yazı bandı geçirmek yeterli iken, biz her gün İngilizce haber okumak gibi Fransa ve Almanya’nın yapmadığı bir hizmet vermeye başladık.” diyerek konuyla ilgili rahatsızlığını dile getirmektedir (Hatemi, Tarihsiz; 212).

Sonuçta gerek televizyonlarda, gerekse radyo yayınlarında diksiyon bozukluğu bir yana konuşmasını bilmeyen insanların sunuculuk yapmaları, gazete ve dergilerde yayınlanan yazılarda kullanılan kelimelerin Türkçe ile uzaktan yakından ilgisinin

olmaması, bulmaca gibi anlaşılması, güç cümlelerin kurulması, medyanın Türk diline olumsuz etkilerinden bazılarıdır.

1.3.1.1.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Medyanın Türk Diline Etkisi Konusundaki Düşünceleri

Tablo 23: Bireylerin Medyanın Türk Diline Etkisi Konusundaki Düşünceleri

Medyanın Türk Diline Etkisi	Sayı	Yüzde
Medya Türk dilini zenginleştiriyor	32	18.5
Medya Türk dilini yozlaştırıyor	77	44.5
Medyanın Türk diline hiçbir etkisi yoktur	58	33.5
Başka	6	3.5
Toplam	173	100.0

Araştırma kapsamındaki bireylerin medyanın Türk diline olan etkileri konusunda ne derece bilinç sahibi olduklarını belirlemek amacıyla onlara yöneltilen sorudan elde edilen bulgular Tablo 23’te görülmektedir.

Medyanın Türk dilinin zenginleşmesi açısından önemli katkıları olduğuna inananlar; %18,5’tir.

Medyanın olup-biten her şeyden bireyleri anında haberdar etmek, gerekli bilgileri vermek, kültürlerini ve bilgilerini artırmak yönünden faydaları olduğu kesindir. Aynı zamanda teknolojik gelişmeleri ve bunlara bağlı olarak hayata giren pek çok unsuru tanıtmak vb. medyanın üstlendiği görevlerden bazılarıdır. Medyanın bugün itibariyle, dili zenginleştirici yönde faaliyetlerde bulunduğunu söylemek çok zordur. Ender olarak bazı kanallarda dili korumaya yönelik programlar vasıtasıyla Türkçe’yi doğru konuşmanın önemi vurgulanmaktaysa da bunlar genel toplam içinde oldukça azdır. Dolayısıyla medyanın Türk dilini zenginleştirdiğini kabul etmek mümkün değildir. Ayrıca medya vasıtasıyla gençlerin ve çocukların dilinin zarar gördüğünü ve olumsuz etkilendiğini ortaya

koyan pek çok araştırma mevcuttur. Bu çalışmalardan biri Ankara Üniversitesi TÖMER Kayseri Şubesi tarafından yapılmıştır.

Durukan, konuyla ilgili olarak, televizyonlarda yayınlanan çizgi filmlerin çocuğun dil gelişimini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Çizgi filmlerin çocukların ilgisini en fazla 5-10 yaş arasında çektiğine değinerek; “Bu dönem, hafızayı hazırlayan hücrelerin en fazla bölündüğü, öğrenme kabiliyetinin en hızlı olduğu ve çocuğun en çok soru sorduğu dönemdir. 5-10 yaş dönemi ana dilin kazanımındaki en önemli devredir ve ifade yeteneği bu dönemde gelişir. Çocuğun ilgi odağı olan çizgi filmler yabancı kaynaklı olmaları nedeniyle çocuğun dil gelişimini olumsuz yönde etkiliyor. Bu filmler, “kahretsin, gölgelerin gücü adına, lanet olsun” gibi kültürümüzle hiç ilgisi olmayan ifadeleri günlük hayata taşımaktadırlar. Bu durum çocuğun ana dili kazanımının en hızlı olduğu devrede gelişmeyi bir anlamda baltalamaktadır.” Anne babaların, çocuklarının ana dili gelişimini olumsuz etkileyen programları izlettirmemesi tavsiyesinde bulunan Durukan, “Aksi halde ebeveynler, çocuklarının derdini, yalnızca Türkçe anlatamayan, yarı İngilizce, yarı Türkçe konuşan, gramerleri dahi birbirine karıştıran bireyler olmalarına istemeden de olsa katkıda bulunmuş olacaklardır.” şeklinde kaygılarını ifade etmektedir (Zaman, 2000; 20).

Medyanın Türk dilini yozlaştırdığını belirtenlerin oranının %44.5 olması bireylerin 2/5’inden fazlasının durumun farkında olduklarını göstermektedir. Dile olumsuz etkileri olan sözcükler, cümleler, ilk kullanıldığı zaman şaşkınlık ile karşılanırken, bunlar zamanla alışkanlık oluşturmakta ve bireyler tarafından içselleştirilmektedirler. Örneğin, “Ateş Hattı” programında bir milletvekili; “İnsanlar relax içinde olmak istiyorlar” diyerek, İngilizce “relax” sözcüğünü (rahatlamak) Türkçe’si varken kullanmıştır ve belki de bundan sonra devamlı kullanılmasının önünü açmıştır. Bu örnekte olduğu gibi pek çok yabancı sözcük, Türkçe’si olsun veya olmasın günlük dile girerek yozlaşmasına neden olmaktadır. Bireylerin yarıya yakınının dil alanındaki yozlaşmada medyanın rolünün önemli boyutlarda olduğunun bilincine vardıkları anlaşılmaktadır.

Medyanın Türk diline hiçbir etkisi olmadığını belirtenler ise %33.5'dir. Bunların konuyla ilgili bilgilerinin yok denecek düzeyde olduğu düşünülmektedir. Zira, medyanın dil üzerindeki etkileri önceki sayfalarda ayrıntılarıyla ele alınmıştır.

Başka seçeneğini işaretleyen 6 kişiden 4'ü medyanın Türk dilini bazen zenginleştirdiğini, bazen de yozlaştırdığını belirterek, bu noktada kanalların önemli olduklarına inandıklarını ifade etmişlerdir. 2 kişi ise medyanın etkilerinin programlara göre değiştiğini, ciddiyetten uzak programlarda (yarışma ve magazin türü programlar) yozlaşmanın ileri boyutlarda olduğunu, buna karşılık ciddi programlarda (haber programları, açık oturumlar vb.) kullanılan dilin daha düzeyli olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak bireylerin yarısından fazlasının konuyla ilgili bilinç düzeyinden yoksun oldukları söylenebilir. Bu noktada bireylerin tercihlerinin öğrenim durumlarına göre nasıl bir dağılım gösterdiğini tespit etmek, yorumların daha sağlıklı yapılabilmesi için gerekli görülmüştür.

Tablo 24: Medyanın Türk Diline Etkisi Konusundaki Düşüncelerinin Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumları	Medyanın Türk Diline Etkisi					Toplam
		Medya Türk dilini zenginleştiriyor	Medya Türk dilini yozlaştırıyor	Medyanın Türk diline hiçbir etkisi yoktur	Başka	
Okur-yazar değil	S	-	-	2	-	2
	%	-	-	100.0	-	100.0
Okur-yazar	S	2	1	6	-	9
	%	22.2	11.1	66.7	-	100.0
İlkokul mezunu	S	7	15	8	-	30
	%	23.3	50.0	26.7	-	100.0
Lise Mezunları	S	14	23	21	3	61
	%	23.0	37.7	34.4	4.9	100.0
Üniversite Mezunları	S	7	32	17	1	57
	%	12.3	56.1	29.8	1.8	100.0
Başka	S	2	6	4	2	14
	%	14.3	42.9	28.6	14.3	100.0
Toplam	S	32	77	58	6	173
	%	18.5	44.5	33.5	3.5	100.0

Tablo 24'e göre medyanın Türk dilinin zenginleştirdiğine inananların çoğunlukla ilkokul mezunu olduğu (%23.3) onu lise mezunlarının ve okur-yazar olanların takip ettiği görülmektedir. Şaşırtıcı olan %14.3 ile yüksek öğrenimine devam edenlerin (lisans, yüksek lisans, doktora) ve yüksek öğrenimini bitirmiş olanların %12.3 gibi bir oranla aynı görüşte olmalarıdır. Medyanın insanlara sağladığı sayısız fayda bir yana, dil alanında neden olduğu yozlaşma gözlerden kaçamayacak kadar ileri boyutta iken, bu seçeneği özellikle öğrenim seviyesi yüksek bireylerin işaretlemiş olması anlaşılamamıştır. Bu bireylerin dil gibi çok özel bir konuda bu derece bilinçsiz olmaları karşısında öğrenim seviyesi düşük olanların bu yöndeki tercihlerinde daha bilinçli olmalarını beklemek zordur.

Medyanın Türk dilinin yozlaşmasına neden olduğunu belirtenlerin, öğrenim seviyelerine göre dağılımında %56.1 ile üniversite mezunları onları, %50 ile ilkokul mezunları takip ederken, yüksek öğrenimine devam edenlerin %42.9 ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Dağılımda bireylerin öğrenim durumlarının yüzdelere anlamlı yansıdığını söylemek güçtür. Fakat, üniversite mezunlarının en yüksek oranda olması, onların önemli bir kesiminin konuya daha duyarlı yaklaştıklarının göstergesi sayılabilir.

Dili bir iletişim aracı olarak, sayısız TV kanalının, radyonun, gazete ve dergilerin gerek sözlü ve gerekse yazılı olarak kullandıkları düşünülürse, bu esnada yapılacak yanlışların özellikle eğitim seviyesi düşük olan bireyleri ve çocukları nasıl, etkileyeceğini anlamak zor değildir.

Program isimlerinin ve programlarda kullanılan sözcüklerin, gazete ve dergilerde çıkan yazıların Türkçe'ye uygun olmadığı ve yabancı sözcüklerle doldurulduğu bir yana sunucuların, spikerlerin yaptıkları dil yanlışları, artık inkar edilemez boyutlara ulaşmıştır. Bu yanlışlıkların dilin yozlaşmasına neden olduğu, bugün çeşitli araştırmalarla da kanıtlanmıştır.

Türk Dil Kurumu ile Radyo-Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılan bir araştırma, televizyon sunucularının çoğunun Türkçe'yi doğru olarak kullanabilecek düzeyde dil eğitime sahip olmadıklarını ortaya koymuştur. "Radyo ve TV"lerde dilin özensiz ve keyfi kullanılması sonucu toplum dilinin olumsuz yönde etkilendiği belirtilen araştırmada, "Yapılan yayınların bir çoğu, içerikleri, amaçları ve nitelikleri bakımından halkın dil becerilerini geliştireceği, kültürel seviyelerini yükselteceği, onlara Türkçe'yi sevdireceği yerde, dilin yozlaşmasına yol açmaktadır" denilmektedir. Araştırmada ayrıca "Spiker, muhabir ve sunucuların dili yanlışsız kullanmalarının şart olduğu fikri, radyo-televizyon ve yazılı basın organlarının yöneticilerinde yerleşmemiştir. Yöneticiler Türkçe konuşabilen herkes bu görevlerde kullanılabilir düşüncesindeler" görüşüne yer verilmiştir.

Yabancı dillere duyulan aşırı ilginin, kelimelerin yazılış ve okunuşları arasındaki farkların, yerli ve yabancı filmlerde kullanılan kaba kelimelerin, deyimlerin kullanım yerlerinin tam olarak bilinmemesinin de Türkçe kullanım yanlışları olarak ortaya çıktığına dikkat çekilen araştırmada; basın yayın kuruluşlarında, dil yanlışlarını denetleyecek bir yapının bulunmamasının da altı çizilmektedir" (Zaman, 2000; 19).

Medyanın Türk diline hiçbir etkisinin olmadığını düşünenler arasında %100 ile okur-yazar olmayanları, %66.7 ile okur-yazar olanlar takip etmektedir. Lise mezunları

%34.4, Üniversite mezunları %29.8, Yüksek öğrenime devam edenler %28.6 ve son olarak %26.7 ile ilkokul mezunları aynı görüşü paylaşmaktadırlar. Medyanın dil üzerindeki hiçbir etkisinin olmadığına inananların öğrenim seviyesine göre dağılımında en düşük öğrenim düzeyine sahip olanla, en yüksek öğrenim düzeyine sahip olanlar arasındaki doğrusal ilişkiyi ilkokul mezunları bozmaktadır. Ancak, okur-yazar olmayanların tamamının 2 kişiye, yüksek öğrenimi bitirmiş veya devam edenlerin ise 21 kişiye denk düştüğü de gözden kaçmamalıdır

Başka seçeneğini işaretleyip, medyanın Türk dilini bazen zenginleştirdiğini, bazen de yozlaştırdığını belirten 4 kişiden 2'si yüksek öğrenim görmüş olup, biri de lise mezunudur. Medyanın etkilerinin programlara göre değiştiğini ifade edenlerin 2'si lise mezunu iken, biri de yüksek öğrenimini bitirmiştir.

Bu durumda, bireylerin öğrenim durumlarına göre verdikleri cevapların çok anlamlı bulunmadığı ifade edilebilir. Özellikle yüksek öğrenim görmüş bireylerin bu konuda daha bilinçli cevaplar vermesi beklenirken, bu beklenti çoğunlukla gerçekleşmemiştir.

1.3.2.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dil

Bireylerin dil konusundaki düşüncelerini saptamaya çalışırken; bu yönde yöneltilen sorulardan biri de “dünyada konuşulması mümkün olan tek bir dil olsaydı bunun hangi dil olmasını isterdiniz”, şeklindeki sorudur. Bu sorudan elde edilen bulgular Tablo 25’te görülmektedir.

Tablo 25: Bireylerin Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dile Göre Dağılımı

Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dil	Sayı	Yüzde
Fransızca	5	2.9
İtalyanca	4	2.3
Türkçe	97	56.1
İngilizce	40	23.1
Almanca	3	1.7
Arapça	21	12.1
Başka	3	1.7
Toplam	173	100.0

Bulgulara göre, dünyada konuşulması istenen dil olarak bireylerin yarısından fazlasının Türkçe'yi tercih etmesine karşılık, İngilizce'yi tercih edenlerin 1/5'den fazla olduğu dikkati çekmektedir. Üçüncü sırada Arapça diyenler %12.1 oranında yer alırken, 15 kişinin Fransızca, İtalyanca, Almanca ve başka seçeneğini işaretleyerek Rusya, Çince, Flamanca şeklinde tercihte bulundukları görülmektedir.

Elde edilen bu sonuçta bireylerin yarısından fazlasının Türkçe'yi tercih etmesine rağmen, başka bir dilin konuşulmasını isteyenlerin oranı da bir hayli yüksek çıkmıştır. Bu durum bireylerin tam anlamıyla bir dil bilincinden yoksun olduklarını, dilin bir toplumun varlığının en önemli unsurlarından biri ve belki de en önemlisi olduğundan habersiz bulunduklarını göstermektedir. Dilini kaybeden bir milletin her şeyini kaybetmiş sayılacağı bugün defalarca ispatlanmasına rağmen, bireylerin tercihlerini bu yönde kullanmaları onların vatanını milletini sevmedikleri için değil, olsa olsa bu durumun neden olacağı tehlikelerden habersiz bulunmalarıyla açıklanabilir.

Yabancı diller arasında İngilizce bireylerin yarısından fazlasının tercih ettiği bir dil olmuştur. İngilizce'nin bu derece tercih edilmesinin arkasında, sıkça vurgulandığı gibi, Amerika'nın dünyanın süper gücü olması yatmaktadır. Aynı zamanda, kitle iletişim araçları vasıtasıyla batıdan gelen filmlerin, dizilerin popüler hale getirdiği batının yaşam tarzı insanlara cazip gelmekte ve bu durum da onları ister istemez bu toplumlara özendirilmektedir. Dolayısıyla İngilizce'nin bunların yanı sıra eğitim, siyaset, ekonomi vb.

alanlarda da aranılan bir dil olması, bir yerde zorunlu olarak bireyleri bu dili öğrenmeye itmektedir.

Yabancı diller arasında ikinci sırada yer alan Arapça'nın tercih edilmesinin farklı bir nedenden, dini inançlardan kaynaklandığı tahmin edilmektedir. İslâm dininin Arabistan'dan yayılması, ve Kur-an'ın Arapça olmasının neticesinde bireylerin tercihlerini bu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Çince ve Rusya sayılmazsa tercih edilen dillerin hepsi, gelişmiş batı ülkelerinin dilidir. Bireylerin Türkiye'nin içinde bulunduğu zor şartların etkisiyle bu ülkelerin yaşam standardına hayranlık duyarak karar vermeleri bir yerde anlaşılabilir. Ancak, şu nokta gözden kaçmamalıdır ki, bu soruda "mümkün olsaydı" ifadesi kullanılarak bireylerin düşünceleri öğrenilmek istenmiştir. Bu durumda, bireylerin kendi ana dillerini dünyada konuşulacak tek dil olarak ifade etmeleri beklenirken, bu beklenti büyük ölçüde gerçekleşmemiştir.

Tablo 26 Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dilin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Dünyada Konuşulmasını İstedikleri Dil							
	Fransızca	İtalyanca	Türkçe	İngilizce	Almanca	Arapça	Başk	Top.
Bayan	2 2.8	1 1.4	45 62.5	16 22.2	2 2.8	5 6.9	1 1.4	72 100.0
Erkek	3 3.0	3 3.0	52 51.5	24 23.8	1 1.0	16 15.8	2 2.0	101 100.0
Toplam	5 2.9	4 2.3	97 56.1	40 23.1	3 1.7	21 12.1	3 1.7	173 100.0

Bireylerin dünyada konuşulmasını istedikleri dil konusunda cinsiyete göre bir farklılık olup olmadığını gösteren Tablo 26.'daki dağılıma göre bayanların %2.8'i, Fransızca, %1.4'ü İtalyanca, %62.5'i Türkçe, %22.2'si İngilizce, %2.8'i Almanca, %6.9'u Arapça ve başka seçeneğini işaretleyen %1.4'ü Çince şeklinde tercihte bulunmuştur.

Buna karşılık erkeklerin, %3'ü Fransızca, %3'ü İtalyanca, %51.5'i Türkçe, %23.8'i İngilizce, %1'i Almanca, %15.8'i Arapça ve başka seçeneğini işaretleyen %2'si ise, Rusça ve Çince'yi dünyada konuşulmasını istedikleri dil olarak belirtmişlerdir.

Bayanların yaklaşık 3/5'i Türkçe'yi tercih ederken, erkeklerde bu oran yaklaşık olarak 1/2'dir. Tablo 13'te (hayatlarını sürdürmek istedikleri yer) olduğu gibi bayanlar bu soruda da erkeklere nazaran daha milliyetçi bir tutum sergilemektedirler. Ancak, en çok tercih edilen yabancı dil olan İngilizce, hem bayanların hem erkeklerin gözdesidir. Tablo 14'ün yorumunda geçerli olan nedenler, bu tablo için de geçerli sayılabilir. Gücü elinde tutan kontrolü de elinde tutar, genel kuralı çerçevesinde ekonomik yönden hakim konumda bulunanın dili de hakim konuma yükselmektedir. Bu ifadelerle göre, İngilizce'nin tercih edilme sebebi gayet açıktır. Bilim ve teknoloji alanında İngilizce, eğitim alanında İngilizce, iletişim alanında İngilizce, derken, "dünya dili" haline gelen bu dil, neredeyse bireyleri kendi ana dillerine karşı bir vaziyet almaya itmektedir.

Özellikle son yıllarda, batı ülkeleri kendi ana dillerini koruma yönünde yoğun bir gayret sarf edip, ana dillerini yaygınlaştırmaya çalışırken. Türkiye de dahil gelişmekte olan ülkeler, batının üstünlüğünden kaynaklanan bir hayranlık neticesinde kendi dillerine sahip çıkmak şöyle dursun, adeta karşı cephe alıp, batı dillerini hayatlarının her alanına yansıtma uğraşısı içine girmişlerdir. Bunun çarpıcı örnekleri önceki bölümlerde verilmişti (bkz. Günümüzde İngilizce).

Tabloda dikkati çeken bir başka nokta, erkeklerin yabancı dil sıralamasında, Arapça'nın ikinci sırada yer almasıdır. Bu sonuçta, İslâm dininin Arabistan'dan yayılması, Kur-an 'ı Kerim 'in Arapça olması, kendi dinini tam anlama isteği gibi etkenler nedeniyle muhafazakar dindar kesimin tercihi bu yönde gerçekleşmiştir denilebilir.

1.3.3.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Öğrenmek İstedikleri İlk Yabancı Dil Konusundaki Düşünceleri

Tablo 27: Bireylerin Öğrenmek İstedikleri İlk Yabancı Dil

Öğrenmek İstedikleri Yabancı Dil	Sayı	Yüzde
Fransızca	13	7.5
Arapça	22	12.7
İngilizce	128	74.0
Almanca	5	2.9
İtalyanca	1	0.6
Rusça	3	1.7
Başka	1	0.6
Toplam	173	100.0

Araştırmaya katılanlara yöneltilen yabancı dil öğrenecek olurlarsa, ilk önce hangi dili tercih edeceklerini araştıran sorudan elde edilen bulgular, yaklaşık 3/4 oranında İngilizce lehinde çıkmıştır. İngilizce'yi, %12.7 ile Arapça, %7.5 ile Fransızca takip etmiştir. Dağılımda Almanca %2.9, Rusya %1.7 oranında kalmıştır.

Tablo 25'te bireylere dünyada geçerli olmasını istediğiniz dil hangisidir, şeklinde yöneltilen sorudan elde edilen bulgulara en çok tercih edilen yabancı dilin İngilizce olduğu görülmüştü. Tablo 27'deki bulgulara da İngilizce büyük bir oranda tercih konusu olmuştur. Ancak, bu iki soru arasında önemli bir farklılık vardır. Dünyada geçerli olmasını istediğiniz dil hangisidir sorusunda, bireylerin duygusal yönlerinin ağır bastığı düşünülmektedir. Çünkü, burada ütopyik, gerçeklerden uzak bir soru sorulmuştur. Oysa, öğrenmeyi istediğiniz ilk yabancı dil sorusu gerçekçi ve günün koşullarında gündemde olan bir konudur. Dolayısıyla bireylerin cevap verirken akılcı davrandıkları tahmin edilmektedir. İngilizce'yi tercih edenlerin, belirgin bir biçimde yüksek çıkması rasyonel düşündüklerinin kanıtı olarak gösterilebilir. Bugün İngilizce, dünyada en çok konuşulan dildir. Uluslararası ticaret, siyaset, ekonomi, eğitim, iletişim vb alanlarda İngilizce önemli bir yer tutmaktadır. Hatta Müslümanların hac farızasını yerine getirmek için gittikleri Suudi Arabistan'da bile İngilizce'nin çok geçerli bir dil olması ve İngilizce bilenlerin sayısının fazlalığı dikkat çekicidir.

Tabloda dikkati çeken bir başka nokta Arapça'yı tercih edenlerin tercihlerinin oldukça istikrarlı olmasıdır. Her iki tabloda (Tablo 25 ve 27) Arapça'yı tercih edenlerin oranının hemen hemen değişmeden aynı kaldığı görülmektedir. Bu ise Arapça'yı tercih edenlerin, bu tercihlerinde duygusallıktan çok dini inançlarının etkisiyle davrandıkları izlenimini güçlendirmektedir.

Bireylere-İngilizce'yi tercih sebeplerini daha sağlam temellere oturtmak amacıyla, bireylere İngilizce'yi neden tercih ettikleri bir soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 28'de görülmektedir.

Tablo 28: Bireylerin İngilizce'yi Tercih Nedenlerine Göre Dağılımı

İngilizce'yi Tercih Sebepleri	Sayı	Yüzde
Dünyada en geçerli ve konuşulan dil olması	104	60.1
İngilizce'nin konuşulduğu ülkelerin en gelişmiş ülke olması	14	8.1
Kulağa hoş gelmesi	3	1.7
Mecburiyetten dolayı	8	4.6
Başka	129	74.6

Daha önceki yorumları haklı çıkaracak şekilde, dünyada en geçerli ve en çok konuşulan dil olduğu için diyenler %60.1 ile en yüksek orandadır. İngilizce'nin konuşulduğu ülkelerin, dünyanın en gelişmiş ülkeleri olmasını göz önünde bulundurarak, İngilizce diyenler %8.1 ve mecburiyetten dolayı seçeneğini işaretleyenler ise %4.6'dır. Dağılımda en düşük oran %1.7 ile kulağa hoş gelmesi diyenlerdir. İngilizce'nin dünyada en geçerli ve konuşulan dil olması ile İngilizce konuşulan ülkelerin gelişmiş ülkeler olması seçenekleri birbirine oldukça yakındır. Çünkü, güçlü ve hâkim olanın, dilinin de hâkim olduğu bilinen bir gerçektir.

Bu durumda, İngilizce'nin varlığını artık iyice kabul ettirdiği söylenebilir. Günümüzde popüler kültürün de İngilizce olarak tüm dünyaya empoze edilmesi İngilizce'ye ayrı bir cazibe kazandırmıştır. Mecburiyetten dolayı diyenlerin büyük bir ihtimalle eğitimi kastetmiş olabileceği düşünülmektedir. Çünkü, akademik kariyer yapmak

isteyenlerin, yabancı dille öğretim yapan okullarda öğrenim görenlerin önlerindeki en büyük engel dildir. Bu bireylerin başarılı olabilmeleri için yabancı dil alanında belirli bir seviyeyi tutturmaları zorunludur. Aynı şekilde, bugün yabancı dil bilenlerin iş bulma şanslarının daha fazla olması da bireyleri İngilizce öğrenmeye teşvik etmiştir.

1.3.4. Yabancı Dille Öğretim

Bugün artık, bilim, teknoloji, sanat gibi alanlarda milli sınırlar aşılmış olup, bu alanlarda ortaya çıkan son yenilikleri izleyip diğer toplumlara aktarabilmek, yaşadığı çağla uyum gösterebilmek önemli bir gereksinim olmuştur. Bu bilgi alışverişini sağlamak ise, dil ile gerçekleştirilmektedir. Gittikçe yoğunlaşan uluslararası ilişkilerin devamı bugün itibariyle her toplumun sadece kendi dilini kullanmasıyla mümkün değildir. Bu nedenle son yıllarda başka ülkelerin dillerini öğrenmeye duyulan ihtiyaç, günden güne giderek artmış ve artmaya da devam etmektedir.

Yabancı dilin öneminin gittikçe artmasına bağlı olarak, yabancı dille öğretim yapan okullara da yoğun bir talep söz konusudur. Sayıları yüz binleri bulan veliler, çocuklarını bu tür okullarda okutabilmek için dersanelere, çeşitli kurslara, özel derslere milyonlarca lira ödeyip, büyük fedakarlıklarda bulunmaktadır. Bu okullara gösterilen yoğun ilginin nedeni sadece yabancı dille öğretim yapılması değildir. Ancak, yabancı dil, bu nedenlerin başında gelmektedir, denilebilir. Yabancı dille eğitim-öğretim yapan okullar, çoğunlukla sınavla öğrenci aldıkları için bu okullarda okuyan öğrenciler de seçilmiş olmaktadır. Bu okullarda hizmet veren öğretmenler de daha nitelikli olup, eğitim ve öğretimin kalitesi daha yüksektir düşüncesi, velileri çocuklarını bu okullarda okutmak konusunda daha istekli hale getirmektedir.

Yabancı dille öğretim yapan okullar (Anadolu liseleri, özel okullar, süper liseler, bazı üniversiteler) derslerin neredeyse tamamını yabancı dilde (İngilizce, Fransızca, Almanca vb.) vermektedirler. Hatta Selçuklu ve Osmanlı tarihi dersleri bile yabancı dilde

öğretilmektedir. Bir milletin kendi kültürünü başka bir dille öğrenmesi ne derece tutarlıdır. Bu başlı başına ayrı bir tartışma konusudur.

Daha önce vurgulandığı gibi Türk toplumu, eğitim, ekonomi, siyaset, sağlık, dil gibi alanlarda yabancı dilin yoğun bir kuşatması altında bulunmaktadır. Bir çok aydın, yabancı dilin eğitim çok daha köklü etkilere yol açacağı görüşünde birleşmektedir. Çünkü yabancı dille eğitim-öğretim yapan çok sayıdaki okulun mevcudiyeti, henüz tam anlamıyla kişiliği oturmamış, sayısız genci derinden etkilemekte ve onları batı kültürünü kabullenmeye hazır hale getirmektedir. Buna yol açan unsur ise, bu okullarda okuyan öğrencilerin yalnız yabancı dilin değil, aynı zamanda yabancı kültürün de etkisinde kalmalarıdır. Yabancı dil, kültürle birlikte onların yaşam tarzlarına (müzik, giyim-kuşam, yeme-içme, düşünce vd.) yansıtmakta ve değişiklikler meydana getirmektedir.

Yabancı dille eğitim-öğretim konusuna ana hatlarıyla değinmenin, bu konuda elde edilen bulguların yorumlanmasından önce konuya ışık tutacağı düşünülmüştür.

1.3.4.1. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarının Olup-Olmadığı

Araştırmada yabancı dille öğretim alanındaki sorular, yorumlarda büyük ölçüde belirleyici olacaktır. Bu nedenle bu yöndeki sorular üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

Bireylerin yabancı dille öğretim yapan okullarda öğrenim gören çocuklarının olup-olmadığının tespit edilmesi, bu yönde sorulan ilk sorudur. Bu sorudan elde edilen bulgular Tablo 29'da görülmektedir.

Tablo 29: Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarının Olup-Olmadığı

Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuğunuz Var mı?	Sayı	Yüzde
Evet	37	21.4
Hayır	136	78.6
Toplam	173	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan bireylerinde 37'sinin çocuğu yabancı dille öğretim yapan okullarda (Anadolu lisesi, süper lise, kolej, bazı üniversiteler vb.) okumaktadır.

1.3.4.2.Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarda Gözlenen Değişiklikler

Yabancı dille öğretim yapan okullarda çocukları olan bireylere, bu okullarda, öğrenim gördükten sonra çocuklarında ne gibi değişiklikler gözledikleri şeklinde yöneltilen sorudan elde edilen bulgular, Tablo 30'da gösterilmiştir.

Tablo 30: Yabancı Dille Öğretim Yapan Okullarda Okuyan Çocuklarda Gözlenen Değişiklikler

Çocuklardaki Değişiklik Türü	Sayı	Yüzde
Müzik konusunda batı tarzına yöneldi	3	17
Giyim-kuşam, yeme-içme alışkanlığı batı yönünde değişti	8	4.6
Düşüncelerinde batıya yönelik bir değişim oldu	8	4.6
Önemli bir değişiklik olmadı	13	7.5
Hiçbir değişiklik olmadı	5	2.9
Başka	3	1.7

Bulgulara göre öğrencilerin yarıdan fazlası, müzik, yeme-içme, giyim-kuşam ve düşünce açısından değişim gösterirken; yarıya yakını ya hiçbir değişim göstermemiş veya çok az bir değişim göstermiştir. Başka seçeneğini işaretleyen 3 kişi ise, çocuklarının batı gençliğinin özgür olmasına hayranlık duyduklarını belirtmişlerdir.

Elazığ, yapısı itibariyle geleneklerin etkisinde, tutucu ve ekonomik yönden çok fazla gelişmemiş bir kenttir. Dolayısıyla insanların sosyal yaşamları ister istemez yukarıdaki unsurların etkisiyle çok fazla hareketliliğe sahip değildir. Büyük kentlerdeki kültür, sanat, spor faaliyetleri ve bunların yürütüldüğü merkezler, bilim, teknoloji fuarları gençlere yeni ufuklar açıp onların aktif, sosyal bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunmaktadır. Batı kültürünün etkisi bu kentlerde kendisini daha fazla hissettirmekte olduğundan, batıdaki gençlerin batı kültürüne daha yakın olduğu düşünülmektedir. Buna karşılık imkan yönünden batıdaki kentlerden bir hayli geride olan Elazığ'da öğrencilerin batı kültürünün bu kadar etkisinde kalması oldukça anlamlıdır.

Bu durumda, kitle iletişim araçları vasıtasıyla sürekli taşınan popüler kültür unsurlarının, yapılan yayınların, reklamların büyük etkisi vardır. Bugün dünyanın en ücra köşesinde bile Pepsi, Coca Cola geleneksel içeceklerin yerini almıştır. Hamburger, pizza aktif hayatın bir sonucu olarak, batıdan başlayarak artık en doğudaki illere kadar yayılmış olup, lahmacunun, kebabın tahtına göz dikmiştir. Elazığ'da neredeyse her köşe başında bu tip yiyecekler satan işyerlerinin varlığı bu durumu doğrulamaktadır.

Giyim-kuşam konusunda da aynı şeyler geçerlidir. Sokaklar, caddeler büyük oranda yabancı marka veya yabancı isimlerle açılmış mağazalarla doludur. Lewis, Colin's, Loft, Benetton, LC.Waikiki, Polo, Energie, FB, Crispino vs. bunların sadece küçük bir kısmıdır. Giyilen kot pantolonlarla (jeans) T.Shirt, bady veya switlerle spor ayakkabılarla, başa takılan bandanalarla, saç tıraşlarıyla gençler, batı gençliğinden ayırt edilemez duruma gelmişlerdir.

Evrensel olduğu her fırsatta dile getirilen müzik konusunda da aynı şeyler geçerlidir. Türk müziğinin gençler arasında dinlenilme oranı gittikçe düşmektedir. Gençliğin batı müziği dinlemese bile-ki dinlenilmektedir-en çok dinlenen Türk pop müziği de enstrümanıyla, danslarıyla batıdan alınmadır.

Düşünce alanında yaşanan değişimlere gelince, gençlik batının sözde özgür gençliğine büyük özenti duymaktadır. Otoriteye baş kaldıran, tek başına yaşamayı tercih eden, disiplin tanımayan batı gençliği, yaşam tarzlarıyla Türk gençliğini de etkilemektedir. Ergenlik dönemini yaşayan doğru-yanlış ayrımını tam anlamıyla yapamayan ve çevresiyle yaşadığı çatışmanın etkisiyle arayış içinde olan gençlik için batı gençliğinin yaşam tarzı bir idealdir.

Marshall'da konuya gençlik kültürü açısından yaklaşarak, gençlik kültürünün ergenlik döneminin yol açtığı faktörlerin, gençlerin tüketim biçimlerinin, boş zaman faaliyetlerinin reklam ve diğer kitle iletişim araçlarının etkisi sonucu oluştuğunu ifade etmektedir. Modern hayatın bir sonucu olarak, ev, okul ve işin giderek birbirinden ayrışmasının gençleri, yetişkin insanlardan, gözle görülür bir biçimde koparmakta, kendilerinin daha çok farkına varmalarını sağlamakta, anne-babalarından daha çok arkadaş gruplarının etkisine açık bir hale getirmektedir. Bu durumun farkında olanlar, gençlerin bu özelliklerinden yola çıkarak, onları hedef alan geniş ve kârlı bir mal ve hizmetler pazarının ortaya çıkıp büyümesini teşvik etmekteydiler. Neticede kaynağı ABD olan özgün gençlik modaları ve giyim, müzik ve boş zaman geçirme tarzları, tüm dünyada hızla yayılmaktadır (Marshall, 1994; 263-264).

Tüm bu ifadeler ışığında, Türk gençliğinin batı gençliğine, giderek daha fazla benzemesinin altında yatan faktörleri anlamak daha kolaylaşacaktır. Konunun yabancı dille öğretim boyutuna gelince; yabancı bir dil demek, aynı zamanda, yabancı bir kültür demektir. Dil ve kültür arasındaki ilişki hatırlanacak olursa, gençliğin batı kültürünün etkisinde kalması bu şartlar altında kaçınılmazdır.

Özdaş'ın bu konudaki ifadeleri de bu görüşleri desteklemektedir: “.... Bu okul öğrencilerini yakın takibe alın, büyük bir çoğunluğu İngilizce ile yatıp-kalkarlar, hayatlarına İngilizce girmiştir, günlük konuşmaları, argoları İngilizce'dir. Her şeyde giyim-kuşamda bile diğer okullardaki akranlarından farklı olmak isterler. Diğer öğrencilerden ayrıcalıklı olduklarını iddia ederler. Amerikan ve İngiliz markalarını tercih ederler” (Özdaş, 1998; 13).

1.3.4.3.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri

Tablo 31: Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri

Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri	Sayı	Yüzde
Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	46	26.6
Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı, Türkçe'ye de yer verilmeli	88	50.9
Öğrenciler yabancı dil anlamakta zorluk çekebilirler. Bu nedenle dersler Türkçe olmalı	21	12.1
Türk milletinin geleceği açısından dersler, kesinlikle Türkçe olmalı	16	9.2
Başka	2	1.2
Toplam	173	100.0

Bu alanda elde edilen bulgular Tablo 31'de görüldüğü gibi-gelişmiş ülkelerin uyguladıkları dil politikası göz önüne alındığında-bilinçli yönde verilmiş cevaplar olmaktan uzak bir görünüm arz etmektedir.

Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylayıp devam etmesini isteyenlerin oranı %26.6'dır. Bu oran, örneklem kapsamındaki bireylerin 1/4'ünden biraz fazlasının bu konuda yeterli bir bilinç düzeyine erişemediklerinin ifadesi olarak kabul edilebilir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için bu alanda çalışmaları bulunan bilim adamlarının görüşlerine eğilmekte yarar vardır.

Yabancı dille eğitim-öğretim yapan okullar, batı dillerini öğretmek suretiyle Türk çocuklarının evvela Türk dili, Türk edebiyatı ve Türk sanatı ile olan irtibatını koparıp, onları yalnız yabancı sanat ve edebiyat ile temasa geçirmektedirler. Gayet iyi bilinmektedir ki, insanları ve insanların beyinlerini yönlendiren kültür , en çok sanat, edebiyat ve dil yoluyla aşılır. Öz milletinin edebiyatından, sanatından kopup henüz kişiliğini tam anlamıyla bulamadığı bir çağda, yabancı bir milletin edebiyatı, sanatı ve kültürü ile temasa geçen çocuk, büyüyüp kişiliğini kazandığı zaman bile, elinde olmadan kendi milletinin değil, başka bir milletin zevkine, düşünce tarzına ve dünya görüşüne sahip bir birey haline

gelir. Böylece dil, edebiyat sanat vb. yoluyla kendi milletinden kopmaya başlayan bir nesil, daha sonra bu okullarda aldığı eğitimin, uygulanan öğretim sisteminin etkisi ile kendisine aşılana yabancı dünya görüşü, yaşam tarzı, zevki, ahlakı ile tam bir yabancı gibi düşünüp, yaşayıp, o doğrultuda hareket eder (Hacıeminoğlu, **Tarihsiz**; 87-88).

Türk dilinin bilim yapmaya müsait olmadığını savunarak, O.D.T.Ü.'de İngilizce öğretime başlanması esnasında yaşanan tartışmalara Tarlan da katılarak, rahatsızlığını şöyle dile getirmiştir: “Türk dili” bu tedrisata müsait değilse, müsait hale getirmek için her çareye başvurulur. İngiliz dilinin bu istilası karşısında Türkçe’nin geleceğinden endişe duymaktayım. Eğer temeli dil olan kültürümüzün istiklalini temin edemezsek, siyasi, iktisadi esarete doğru gitmemizin önüne kimse geçemez” (Gökdemir, 1990; 333).

Çağın gereklerine uygun birey yetiştirmenin ana konusulu gibi gösterilen yabancı dille eğitim-öğretim hiçbir zaman ana dil gibi insanların içlerine nüfuz edemeyeceği için eğitimin kalitesi sanıldığı kadar yüksek olamayacaktır. Şayet bunun aksi savunulursa şunu hatırlatmak yerinde olur: Unutmamak gerekir ki bu okullarda okuyan öğrenciler sınavla alındıklarından dolayı zeki ve çalışkan çocuklardır. Bu nedenle, sonucun mükemmel olmasının sebeplerini yabancı dille öğretimde değil, çocukların şahsi gayretlerinde aramanın daha yerinde olacağı düşünülmektedir.

Konunun önemi göz önünde bulundurularak, iki defa Nobel’e aday gösterilen, sayısız bilim ödülü sahibi, son üç yüz yıldaki dünyanın en genç profesörü unvanına sahip olan ve kendisi fen bilimlerinde uzman olmasına rağmen, adını dil çalışmalarıyla duyuran Sinanoğlu’nun bu konudaki görüşlerine yer vermemek önemli bir eksiklik olacaktır.

Sinanoğlu: “ ‘Bil dil bilen bir insan, iki dil bilen bir insan eder’ gibi bir söz vardır. Ancak siz kendi dilinizi çok iyi biliyorsanız ve yabancı dili de onun yanında kullanıyorsanız bu sözün geçerliliği vardır. Biz yabancı dile karşı değiliz. Fakat birkaç sömürge ülke hariç dünyanın hiçbir ülkesinde ana dili kaldırıp, yerine yabancı dili getirerek eğitim-öğretim yapmak yoktur” diyerek, Türk toplumunun bu konudaki duyarsızlığına şaşığını belirtmiş ve derslerin yabancı dille yapılmasını ise öyle örneklendirmiştir:

“Diyelim bir çocuğa fizik öğretiyorsunuz. Bu çocuk hazırlık sınıfında az buçuk bir İngilizce öğreniyor, siz de kalkıyorsunuz, öğrenmekte olduğu dil ile çocuğa fizik öğretmeye çalışıyorsunuz. Nasıl öğrenebilir? İnce kavramlar var. Bunları iyi öğrenmek, bunlara kafa yormak, diğer öğrendikleri ile bağ kurmak gerekir. Bunu başka bir dilde nasıl yapar? Hele Boğaziçi gibi okullarda tarih okutuyorlar. Tabii İngilizce... Siz İngilizlerin bakış açısıyla kendi tarihini öğreniyorsunuz. Yani bu tür eğitim imkansız. Hatta Amerika’da, İngiltere’de yabancı dille eğitim yapmanın zararlarını anlatan tonlarca kitap bulursunuz. Yabancı dille eğitim yapmak kadar topluma zararlı bir şey yoktur. insanların yıllarını köreltir, düşüncelerini öldürür” (Tüfekçioğlu, 1998; 259).

Sinanoğlu’nun görüşlerini destekleyen bir başka görüş sahibi ise Demircan’dır. Onun belirttiğine göre, matematik ve fizik gibi fen derslerinin soyut kavram ve ilişkilerini öğrencilere yabancı dille öğretmek, öğrenciler için asla bir kazanç olarak görülmemelidir. Bu sistem ile Osmanlı devleti döneminde de bugün de başarılı olunamamıştır. Hatta Japonya’da bile bir ara matematik ve fen dersleri İngilizce olarak verilmiştir. Fakat sonucun olumsuz olduğu görülünce hemen bu uygulamadan vazgeçilmiştir (Demircan, 1995; 40).

Bu ifadeler ışığında Tablo 31’deki bulguların yabancı dille öğretimden yana bir görünüm sergilediğini, söylemenin yanlış olmayacağı düşünülmektedir. Çünkü derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe’ye de yer verilmeli diyenlerin oranı 1/2 olsa bile bireylerin çoğunluğunun Türkçe olmasını istedikleri dersler arasında matematik ve fen derslerinin olmayacağı tahmin edilmektedir. Esasen, başka seçeneğini işaretleyenlerin istekleri de bu yöndedir. Bunlar, matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi derslerin yabancı dille yapılmasını bunun dışındaki derslerin ise, Türkçe olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Böylece bu seçenekleri işaretleyenlerin, Batı ülkelerinde dilini korumak amacıyla aktif davranışlar sergileyen insanların bilinç düzeyinde olduğunu söylemek oldukça güçtür.

Öğrenciler yabancı dili anlamakta zorluk çekeceklerdir, bu nedenle dersler Türkçe olmalıdır, diyenler %12.1 gibi küçük bir oranda olmakla beraber, bu seçeneği işaretleyenler için de yukarıdaki ifadeler geçerlidir. Çünkü bireylerin, toplumun yabancı dilden ne derece

etkileneceğini düşündüklerinden değil, yabancı dil öğrenmenin zorluklarından dolayı bu seçenekte karar kıldıkları akla gelmektedir.

Türk milletinin geleceğini düşünerek, bunun kesinlikle önlenmesi gerektiği düşüncesinde olanların (%9.2) dağılımında son derece düşük kalmaktadır. Sadece 16 kişinin tercihini bu yönde kullanması, toplumda yabancı dil konusunda bilinçli olanların azlığını kanıtlamaktadır.

Halbuki toplumu ayakta tutan unsurlardan en önemli olanlarından biri dildir. Dilini kaybeden, her şeyini kaybeder, sözü doğrultusunda bir toplumun geleceği açısından kendi dilini her alanda hakim kılması, eğitim-öğretimi kendi dilinde yapması gerekmektedir. Oysa, bu yönde yöneltilen soruya araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu yabancı dille öğretimi destekler nitelikte cevaplar vermişlerdir. Ancak burada akıllara bu konunun araştırmaya katılanlara yöneltilecek sorularla yeterince ölçülemeyeceği gelebilir. Her ne kadar, bireylere düşüncelerini daha özgürce ifade edebilmeleri için hemen hemen tüm sorularda başka seçeneği sunulmuşsa bile sorularda bu yönde bir eksiklik olduğu kabul edilmektedir. Yabancı dil öğretimi veya yabancı dille öğretim konusunda ayrıca bir iki soru daha sorulsaydı, konu hakkında yapılan yorumlar daha sağlam bir temele oturtulmuş olabilirdi.

Yabancı dille öğretim yapan okulların bireyler tarafından nasıl algılandığının ele alınmasından sonra, cinsiyet faktörünün bu yöndeki rolünün belirlenmesi açısından oluşturulan Tablo 32'ye göre bulgular şöyledir.

Tablo 32: Cinsiyete Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Cinsiyet	Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri					
		Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe'ye de yer verilmeli	Öğren.yabancı dili anlamakta zorluk çekebilir, bu nedenle dersler yabancı dille yapılmamalı	Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe yapılmalı	Başk Top.
Bayan	S	17	44	7	3	72
	%	23.6	61.1	9.7	4.2	100.0
Erkek	S	29	44	14	13	101
	%	28.7	43.6	13.9	12.9	100.0
Toplam	S	46	88	21	16	173
	%	26.6	50.9	12.1	9.2	100.0

Derslerin yabancı dilde olmasını destekleyip devam etmesini isteyenlerin erkekler arasındaki oranı %28.7, bayanlar arasında ise %23.6'dır.

Her iki cinsin en çok tercih ettiği, Türkçe ihmal edilmemeli, derslerin hepsi yabancı dilde yapılmamalı seçeneğinde bayanlar %61.1 ile tüm dağılımdaki en yüksek oranı oluşturmuşlardır.

Öğrencilerin yabancı dili anlamakta zorlanacaklarını ve bu nedenle derslerin Türkçe olmasını isteyenler ve Türk milletinin geleceği açısından derslerin Türkçe olmasını isteyenler arasında da erkekler bayarlardan öndedirler.

Erkeklerin uç seçeneklerde (1 ve 4) bayanlara nazaran daha önde olduğu bayanların ise, konuya daha ılımlı yaklaşan seçeneklerde yoğunlaştığı dikkati çekmektedir. Dördüncü seçenekte erkeklerin belirgin bir biçimde önde olması, onların milliyetçilik duygusunun etkisinde kalabileceklerini akla getirmektedir

Tablo 33: Doğum Yerlerine Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerin Dağılımı

Doğum Yerleri	Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri					
		Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe'ye de yer verilmeli	Öğren.yabancı dili anlamakta zorluk çekebilir, bu nedenle dersler yabancı dille yapılmamalı	Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmalı	Başk Top.
Köy	S	13	19	3	2	- 37
	%	35.1	51.4	8.1	5.4	- 100.0
İlçe	S	8	12	5	4	- 29
	%	27.6	14.4	17.2	13.8	- 100.0
İl	S	25	57	13	10	2 107
	%	23.4	53.3	12.1	9.3	1.9 100,0
Toplam	S	46	88	21	16	2 173
	%	26.6	50.9	12.1	9.2	1.2 100.0

Bireylerin yabancı dille öğretim konusundaki düşüncelerinin doğum yerlerine göre nasıl bir değişim gösterdiğini belirleyen Tablo 33'e göre, yabancı dille öğretimi destekleyip, devam etmesini isteyenler arasında köy doğumlu olanların oranının %35.1 olduğu görülmektedir. İl doğumlu olup ta yabancı dille öğretimin lehinde olanların oranı %23.4 ile en az düzeydedir. Bu seçenekte bireylerin doğum yerleri ile yabancı dille öğretimin desteklenmesi arasında ters bir ilişkiden söz edilebilir.

Derslerin tamamının yabancı dille yapılmamasını, Türkçe'ye de yer verilmesini isteyenlerin il doğumlu olanlar arasındaki oranı %53.3 ile en yüksek seviyede iken, ilçe doğumlu olanların oranları %14.4 ile en az düzeyde kalmıştır. Tablo 33'te açıklandığı gibi, birinci ve ikinci seçenek arasında çokbüyük bir farklılık olmadığı hatırlanacak olursa birinci seçenекle köy doğumlu olanların, ikinci seçenekte ise, il doğumlu olanların oranlarının yüksekliği anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Yabancı dilin anlaşılmasının zor olması nedeniyle derslerin Türkçe olmasını isteyenlerin dağılımında ise, ilçe doğumlu olanların oranının %17.2 ile en yüksek seviyede olduğu dikkati çekmektedir. Aynı şekilde, Türk milletinin geleceği açısından derslerin kesinlikle Türkçe olması gerektiğini savunanların da ilçe doğumlu olanlarca %13.8 oranında temsil edildiği görülmektedir. İlçe doğumlu olanların yabancı dile karşı bir tutum

içindeymiş gibi görülmesinin bir tesadüf olduğu ve bu sonucun çok anlamlı olmadığı düşünülmektedir. Zira, %13.8'in 4 kişiye tekabül etmesi de bu tespiti güçlendirmektedir.

Bu tabloda, bireylerin doğum yerlerine göre yabancı dille öğretim konusundaki düşünceleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu durum bireylerin, konuyla ilgili yeterli bir bilince sahip olamadıkları gerçeğiyle açıklanabilir. Bu sonuçta, bireylerin doğum yerlerinin değil de gerekli olan bilgilerin eksikliğinin rolü olduğu düşüncesini akla getirmektedir.

Tablo 34: Yaş Durumuna Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Yaş Durumu	Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri						
		Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	Derslerin hepsi yabancı dille yapılmalı Türkçe'ye de yer verilmeli	Öğren.yabancı dili anlamakta zorluk çekebilirler bu nedenle dersler yabancı dille yapılmalı	Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmalı	Başk	Top.
20 yaş ve aşağısı	S	5	8	-	-	-	13
	%	38.5	61.5	-	-	-	100.0
21-30	S	21	35	5	9	1	71
	%	29.6	49.3	7.0	12.7	1.4	100.0
31-40	S	12	29	13	3	1	58
	%	20.7	50.0	22.4	5.2	1.7	100.0
41-50	S	6	8	2	3	-	19
	%	31.6	42.1	10.5	15.8	-	100.0
51 ve yukarısı	S	2	8	1	1	-	12
	%	16.7	66.7	8.3	8.3	-	100.0
Toplam	S	46	88	21	16	2	173
	%	26.6	50.9	12.1	9.2	1.2	100.0

Bireylerin yabancı dille öğretim konusundaki görüşlerinin yaşa göre değişiklik gösterip göstermediği araştırıldığında, yaş seviyesi düştükçe yabancı dille öğretimin daha fazla desteklendiği, yaş seviyesi yükseldikçe ise bu desteğin azaldığı Tablo 34'ten anlaşılmaktadır.

Yabancı dille öğretimin mutlaka devam etmesini isteyenlerin oranı, 20 yaş ve aşağısı grubunda olanlarca %38.5 ile en üst seviyededir. Buna karşılık 51 yaş ve üstünde

olanlar %16.7 ile en az desteği vermişlerdir. Gençlerin bugün yabancı dil bilmenin olumlu yönlerini ve bu durumun kendilerine sağlayacağı avantajları göz önüne alarak tercihte bulunmalarına karşılık, ileri yaştakilerin konunun olumsuz yönlerini hesaba katarak verdikleri düşünülebilir. Bulgularda, derslerin hepsinin sadece yabancı dille yapılmamasını, Türkçe'ye de yer verilmesini isteyenlerin bütün yaş gruplarında en yüksek oranda olduğu dikkati çekmektedir. Ancak, bunun altında yatan nedenler incelendiğinde birinci seçenekten çok farklı bir özellik içermediği açığa çıkmaktadır (Bkz. Tablo 31).

Yabancı dille öğretimin zararlı olduğunu ifade edenlerin yaş gruplarının 41-50 arasında yoğunlaşması, akla öğrenim ve meslek durumunun yanı sıra yaşanan tecrübeleri getirmektedir. Önceki kuşaklarla zaten var olan iletişim güçlüğü, yabancı dil sayesinde daha da hızlanacağından ileri yaştaki bireylerin, bunun endişesini taşıdıkları düşünülmektedir.

Tablo 35: Öğrenim Durumuna Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Öğrenim Durumu	Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri						
		Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe'ye de yer verilmeli	Öğren. yabancı dili anlamakta zorluk çekebilir, bu nedenle dersler Türkçe olmalı	Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmamalı	Başk	Top.
Okur-yazar değil	S %	- -	1 50.0	1 50.0	- -	- -	2 100.0
Okur-yazar	S %	2 2.2	2 2.2	3 33.3	2 22.2	- -	9 100.0
İlkokul mezunu	S %	4 13.3	17 56.7	5 16.7	4 13.3	- -	30 100.0
Lise mezunu	S %	17 27.9	33 54.1	6 9.8	4 6.6	1 1.6	61 100.0
Üniv. Mezun	S %	19 33.3	30 52.6	3 5.3	4 7.0	1 1.8	57 100.0
Başka	S %	4 28.6	5 35.7	3 21.4	2 14.3	- -	14 100.0
Toplam	S %	46 26.6	88 50.9	21 12.1	16 9.2	2 1.2	173 100.0

Yabancı dille öğretimin bu derece ilgi gördüğü ve desteklendiği bir toplumda, bireylerin öğrenim durumuyla bu konudaki düşüncelerinin ilişkisi, bilinç düzeyinin alınan eğitimle ne derece ilişkili bilinç saptaması açısından önemli bir ipucudur. Bu nedenle Tablo 35'teki bulgular değerlendirildiğinde, yabancı dille öğretimi destekleyenlerin çoğunun (%33.3) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Öğrenimine lisans ve yüksek lisans düzeyde devam edenler %28.6 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Böylece eğitim seviyesinin yükseldikçe yabancı dille öğretimin daha fazla desteklendiği rahatlıkla söylenebilir.

Tabloda dikkati çeken başka bir nokta ise, Türk milletinin geleceği açısından derslerin kesinlikle Türkçe olmasını isteyenlerin %22.2 ile, okur-yazarlar olmasıdır. Okur-yazar olanların bu soruyu bilinçli olarak cevaplandırıp cevaplandırmadıkları ise, anlaşılamamıştır. Üniversite mezunlarının %7'de kalması ise ilginç şaşırtıcıdır.

Bu sonuçlara göre, eğitim seviyesi düştükçe yabancı dil bilmenin avantajlarından dolayı, bireylerin daha istekli olacağı ve yabancı dille öğretimin daha fazla destekleneceği beklentisi tam tersi olarak, seviye yükseldikçe yabancı dilin en üst seviyede desteklendiği sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Bu durumda akla ilk gelen, çağın koşullarının eğitim seviyesi yüksek bireylerce daha iyi bilinmesi yabancı dilin avantajlarını bizzat yaşamaları olarak gösterilebilir. Ancak, bu bireylerin sadece yabancı dil bilmenin avantajlarını göz önüne aldıkları, yaşanacak olumsuzlukları hesaba katmadıklarında düşünülmektedir. Bunların yanı sıra toplumda “yabancı dille öğretim” ve “yabancı dil öğretimi” arasındaki ilişkinin öğrenim düzeyi yüksek kişiler arasında bile tam anlamıyla bilinmediği izlenimini uyanmaktadır. Zira, yabancı dille ilgili sorularda başka seçeneği bulunmasına rağmen bununla ilişkili bulguya rastlanmamıştır.

Tablo 36: Meslek Durumuna Göre Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Meslek Durumu	Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri					
		Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe'ye de yer verilmeli	Öğren. yabancı dili anlamakta zorluk çekebilir, bu nedenle dersler Türkçe olmalı	Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmamalı	Bşk. Top.
İşsiz	S	4	7	2	-	14
	%	28.6	50.0	14.3	-	100.0
Sanayici	S	1	1	-	1	3
	%	33.3	33.3	-	33.3	100.0
Esnaf	S	7	13	3	6	29
	%	24.1	44.8	10.3	20.7	100.0
ÜstDüz. Memur (Dr.Av. vb).	S	6	9	1	1	18
	%	33.3	50.0	5.6	5.6	100.0
Memur (Öğ.Pts. Asb vb)	S	8	20	2	2	32
	%	25.0	62.5	6.3	6.3	100.0
İşçi-Zanaat.	S	9	12	5	-	26
	%	34.6	46.2	19.2	-	100.0
Emekli	S	3	2	2	2	9
	%	33.3	22.2	22.2	22.2	100.0
Ev hanımı	S	4	18	4	1	27
	%	14.8	66.7	14.8	3.7	100.0
Başka	S	4	6	2	3	15
	%	26.7	40.0	13.3	20.0	100.0
Toplam	S	46	88	21	16	173
	%	26.6	50.9	12.1	9.2	100.0

Bireylerin yabancı dille öğretim konusundaki düşüncelerinin öğrenim devamları ile ilişkisi açıklanmış olmakla birlikte bireylerin meslek durumlarının da konuyla ilişkisinin belirlenmesi, yapılan yorumlar açısından daha sağlıklı bir fikir verebilir. Bu doğrultuda oluşturulan Tablo 36'daki bulgulara göre, yabancı dille öğretimi destekleyip, devam etmesini isteyenlerin mesleklere göre çok önemli bir farklılık göstermediği, oranların genellikle birbirine yakın olduğu, ancak dağılımdaki en yüksek oranın %34.6 ile işçi-zanaatkar kesimine en düşük oranın ise %14.8 ile ev hanımlarına ait olduğu görülmektedir. Dolayısıyla mesleklere göre çok anlamlı bir farklılık gözlenmemiş olmakla beraber, işçi ve zanaatkarların oranlarının yüksekliği bu bireylerin eğitim seviyeleri ve hayatın zorlukları

karşısında yabancı dil bilmenin avantajlarını düşünerek tercihte bulunmuş oldukları akla getirmektedir.

Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı, Türkçe'ye de yer verilmeli şeklindeki seçenek en çok tercih edilen seçenek olmakla beraber, bütün meslek gruplarınca da en fazla oranda ilgi görmüştür. Ev hanımları %66.7, üst düzey memurlar %62.5, İşsizler %50, memurlar %50, işsiz ve zanaatkarlar %46.2, esnaflar %44.8, başka seçeneğini işaretleyenler (öğrenci, firma elemanı, kuaför, terzi) %40, sanayiciler %33.3 ile bu seçenekte yoğunlaşmışlardır. Açıkça görüldüğü gibi mesleklerin bu seçenekte çok anlamlı farklılıklara yol açmadığı ortadadır. Bireylerin meslekleri ne olursa olsun genelde Türkçe'ye de değer verdikleri söylenebilir.

Türk milletinin geleceği açısından derslerin Türkçe olması gerektiğine inananlarda ise, sanayiciler %33.3 ile ilk sırada yer alırken, onları %20.7 ile esnaflar ve %20 ile başka seçeneğini işaretleyenler (öğrenci, sporcu, terzi) takip etmektedir.

Bu bağlamda bireylerin, yabancı dilin kaldırılması ve derslerin Türkçe olması gibi bir oluşuma pek sıcak bakmadıkları düşünülmektedir. Ancak, sadece yabancı dil de onlara cazip gelmemekte ve yabancı dil ile birlikte Türkçe'nin de kullanılmasını istemektedirler. Sonuçta meslek durumunun, bireylerin düşünceleriyle çok anlamlı bir ilişkisi olduğunu söylemek güçtür.

1.3.5. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Ders Kitaplarının Yurtdışından Getirilmesi Konusundaki Düşünceleri

Yabancı dille öğretim yapan okulların büyük bir bölümü ders kitaplarını yurtdışından getirmektedirler. Kitapların yurtdışından getirilmesinin çok önemli iki boyutu vardır. Bunlardan birincisi maddi boyutudur ki, bu Türkiye'ye büyük bir ekonomik külfet yük getirmektedir.

Konunun bu yönüne bakılınca kimin veya kimlerin kazancı olduğu rahatlıkla görülebilir. İngiltere'nin sadece dil öğretiminde kullanılan, kitap, kaset, CD vb. yoluyla elde ettiği girdilerin oranına bakıldığında sonuç şaşırtıcıdır. Bu satışlardan elde edilen girdiler, toplam ihracat gelirleri içinde %7'lik bir yer tutmaktadır (Tanyıldız, 1999; 45).

Bu durum, tanesi 30-40 dolar olan kitapların İngiliz-Amerikan kitap şirketleri için sağladığı avantajları açıklamaktadır. Oluşturulan bu kolay pazarın daha da geliştirilmesi için eğitim dilinin ana okulu seviyesine indirilmesinin beklentisi ile uygun politikalar üretilmektedir (Tüfekçioğlu, 1998; 210). Bu beklentinin gerçekleştirilmesi durumunda, ihracat gelirlerinin yukarıdaki oranların çok daha üstünde gerçekleşmesi sağlanacaktır.

Kitapların yurt dışından getirilmesinin manevi boyutunun ekonomik boyuttan daha önemli olduğu düşünülmektedir. Yabancı dille öğretimin doğal muhatabı öğrencilerdir. Bu nedenle, konunun daha iyi anlaşılabilmesi için genç kategorisinde yer alan öğrencilerin üzerinde kısaca durmak yerinde olur.

Kurduğu Cumhuriyeti Türk Gençliğine emanet eden Atatürk: "Gençliği yetiştiriniz. Onlara bilim ve kültürün olumlu düşüncelerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız. Özgür düşünceler uygulamaya konulduğu vakit Türk ulusu yükselecektir." derken gençliğe, bilime, kültüre verdiği önemi belirtmiştir (Gökçe, 1984; 1).

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana neredeyse üç-dört kuşak geçmiştir. Bu kuşakların her biri farklı dönemlerde farklı problemler yaşamıştır. Günümüzde gençliğin problemleri değişik boyutlarda devam etmektedir. Her ne kadar, gelişen teknoloji ile hemen her alanda değişimler, olumlu gelişmeler meydana gelmişse de bunlar gençliğin problemlerini çözmemiş sadece farklı kulvarlara taşımıştır. Bu problemler sadece belli bir kesimde değil, üst, orta, alt olmak üzere her kesimde yaşanmaktadır. Aynı zamanda "kuşak çatışması" olarak nitelenen bu problemleri tüm toplumlarda görülmekte ve ülkeleri bu alanda çözüm arayışlarına yöneltmektedir.

Bu noktada okulların önemini vurgulamak gerekir. Eğitim ve öğretimin gerçekleştirildiği yer olan okullar aynı zamanda kültür değerlerini genç kuşaklara aktarmakta ve onların içinde yaşadıkları kültüre, uyum göstermelerini sağlamaktadır. Bu nedenle, okulda verilen eğitim ve öğretimin niteliği, öğrenciler üzerinde kalıcı etkiler bırakmaktadır.

Yabancı dille öğretim yapan okullar da, arayış içinde olan gençleri farklı dünyalara götürmektedir. Çünkü, her dilin mantığında, bir milletin zihniyetini, hayat felsefesini görmek mümkündür. Dil ve kültür arasındaki ilişki hatırlanacak olursa, dili kültürden, kültürü de dilden ayırmak mümkün değildir. Kültür, bir toplumun nasıl düşündüğünün, nasıl yaşadığının, ne yapmak istediğinin, özünü nasıl gördüğünün, yeni değerlerinin toplamıdır. Bu bağlamda, öğrencilere yabancı dil öğretilirken, kültürün de aktarılması kaçınılmaz olacaktır. Yurt dışından getirtilen kitapların batı kültürünün ilk elden aktarıcısı olduğu ve arayış içindeki gençler üzerinde olumsuz yönde etkide bulunacağı düşünülmektedir. Bu kitaplara bakıldığında doğal olarak her şey batıyı yansıtmaktadır. Resimli olarak basılan kitaplarda yaşam tarzları ile yiyecek ve içecekler ile (bunların üzerindeki markalar bile bugün en çok tanınan ürünlerdir. Örneğin: Pepsi) giyim tarzları vb. batı kültürünü kabullenmeye hazır gençler üzerinde doğrudan etkide bulunabileceği söylenebilir.

Tüm bunlar, öğrencinin bilincinde yabancı kültürle ilgili yeni düşünceler üretmesine, sorular doğmasına yol açar. Öğrenci, yabancı gerçeğe karşılaştığında onu kendi bilgileri, deneyimleri ile kavramaya, yorumlamaya çalışır. Her iki kültürü karşılaştırır, benzer ve farklı yönlerini irdeler. Bu durum, neden orada daha değişik diyerek yabancı kültürle diyaloga girer. Bu hayranlıkta doğal olarak öğretilen yabancı dilin konuşulduğu toplumun, kültürünün olumlu yönlerinin gösterilmesi rol oynamaktadır (Tapan, 1990; 203).

Tüm bu ifadeler göz önüne alınarak, araştırmaya katılanlara yabancı dille öğretim yapan okulların kitaplarını yurtdışından getirtmelerini nasıl değerlendirdikleri yönünde bir soru yöneltilmiştir.

Tablo 37: Bireylerin Kitapların Yurtdışından Getirtilmesi Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Kitapların Yurtdışından Getirtilmesi Hakkındaki Düşünceleri	Sayı	Yüzde
Kitapların yurtdışından getirtilmesi batıyı ilk elden tanıtması bakımından doğru bir karardır	20	11.6
Kitaplar dışarıdan gelirken batı kültürünü de doğrudan ülkemize taşımaktadır. Kitaplar ülkemizde Türk kültürüne göre hazırlanmalıdır	91	52.6
Kitapların yurtdışından getirtilmesi önemli bir ekonomik külfettir	36	20.8
Kitapların geliş şekli önemli değildir. İlgilenmiyorum	24	13.9
Başka	2	1.2
Toplam	173	100.0

Elde edilen bulgulara göre; kitapların yurt dışından getirtilmesinin batıyı ilk elden tanıtması bakımından doğru bir karar olarak niteleyenlerin %11.6 ile düşük bir oranda kaldıkları görülmektedir. Kitapların batı kültürünü doğrudan taşıdığını, bu nedenle, kitapların Türk kültürüne göre Türkiye’de hazırlanması gerektiğini belirtenler, tüm dağılım içinde %52.6 ile en yüksek oranda yer alırken, konunun ekonomik yönden bir külfet olduğunu belirtenlerin oranı %20.8 dir. Kitapların geliş şekli önemli değildir diyenler, %13.9’da kalırken, başka seçeneğini işaretleyen 2 kişi bu konunun çok önemli olduğunu ekonomik külfetin ötesinde, sömürüye yol açtığını belirtip, Türkiye’nin menfaatleri açısından konuya çözüm getirilmesini istediklerini ifade etmişlerdir.

Bulgulara göre araştırmaya katılanların yarısından biraz fazlasının konunun manevi boyutuna önem verdiğini ve Türk milletinin göreceği zararı göz önünde tutarak kararlarını verdikleri düşünülmektedir. İkinci olarak en çok tercih edilen seçenekte ise konunun maddi yönü ön planda tutulmuştur. Kitapların yurt dışından getirtilmesi ile ilgilenmeyenlerin, konu hakkında bilgilerinin olmaması nedeniyle aldırılmaz bir tutum içinde oldukları akla gelmektedir. Netice itibarıyla, kitapların yurtdışından getirtilmesini destekleyenler ekonomik yönden bir külfet olarak değerlendirenler, konuyla ilgilenmeyenler, tüm

dağılımda yarıya yakındır. Dolayısıyla bireylerin daha öncede sıkça vurgulanan bilinç eksikliği, bir kez daha belli olmuştur.

Tablo 38: Bireylerin Yabancı Dille Öğretim ve Kitapların Yurtdışından Getirilmesi Konusundaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması

Yabancı Dille Öğretim Hakkındaki Düşünceler	Kitapların Yurtdışından Getirilmesi Konusundaki Düşünceleri					
	Kitap. yurtdış. getirilmesi batıyı ilk elden tanıması bakımından doğru bir karardır	Kitap. dışarıdan gelirken batı kültürünü de doğrudan ülkemize taşımaktadır. Kitaplar ülkemizde Türk kültürüne göre hazırlanmalı	Kitap. yurtdışından getirilmesi önemli bir ekonomik külfettir	Kitap. geliş şekli önemli değildir. İlgilenmiyorum	Başk.	Top.
Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	10 21.7	17 37.0	12 26.1	7 15.2	- -	46 100.0
Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe'ye de yer verilmeli	8 9.1	58 65.9	9 10.2	13 14.8	- -	88 100.0
Öğrenciler yabancı dili anlamakta zorluk çekebilirler bu nedenle dersler Türkçe olmalı	- -	8 38.1	11 52.4	2 9.5	- -	21 100.0
Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmalı	2 12.5	8 50.0	4 25.0	2 12.5	- -	16 100.0
Başka	- -	- -	- -	- -	2 100.0	2 100.0
Toplam	20 11.6	91 52.6	36 20.8	24 13.9	2 100.0	173 100.0

Tablo 36'nın değerlendirilmesinde bireylerin konu hakkındaki bilgilerinin azlığı dikkat çekmektedir. Tablo 37'den elde edilen bulguların ise, önceki tabloya göre daha bilinçli cevaplar olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, bu iki tablonun bulgularının karşılaştırılması, bireylerin ne derece tutarlı olduklarının belirlenmesi açısından önemlidir.

Tablo 36’da yabancı dille öğretimin yapılmasını doğru bulup destekleyenlerin %21.7’si kitapların yurtdışından getirtilmesini doğru bulduklarını belirtmişlerdir. Bu iki seçeneği işaretleyen bireylerin, yabancı dille öğretim ve kitapların yurtdışından getirtilmesi bakımından konuyla ilgili bilgilerinin eksik olduğu düşünülmektedir. Yabancı dille öğretimi destekleyen 46, kişinin sadece 10’unun kitapların yurtdışından gelmesini istemesi düşündürücüdür. Zira, yabancı dille öğretimin devam etmesini istemekle, kitapların yurtdışından getirtilmesini istemek arasında bir fark yoktur. Ancak, bireylerin önemli bir kısmının yabancı dille öğretimden yana bir tutum içinde olmalarına rağmen, kitapların getiriliş biçimine tavır almaları, onların asıl tehlikeyi kitapların batıdan gelmesinde gördükleri izlenimi bırakmaktadır. Bu durum, konuyla ilgili bilinçlerinin olmamasından kaynaklanmıştır şeklinde düşünülmektedir.

Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı, Türkçe’ye de yer verilmeli diyenler ile kitaplar Türk kültürüne göre Türkiye’de hazırlanmalı diyenlerin yarısından fazlasının aynı kişiler oldukları görülmektedir. Çünkü iki sorunun tablolarının oranları birbirine oldukça yakındır ve her iki seçeneği işaretleyenlerin yarısından fazlası aynı görüştedir. Dolayısıyla ikinci seçenekte doğrusal bir ilişkiden söz etmek yanlış olmayacaktır.

Öğrencilerin yabancı dil anlamakta güçlük çekebileceklerini, bu nedenle derslerin Türkçe olması gerektiğine inananların yarıdan fazlası, aynı zamanda kitapların yurt dışından getirtilmesinin önemli bir yük olduğuna inanmaktadırlar.

Tabloda dikkati çeken, noktalardan biri de, derslerin kesinlikle Türkçe olmasını isteyenlerin, kitapların geliş şekliyle ilgilenmemeleridir. Bunların %12.5 gibi küçük bir oran olmasına rağmen, bireylerin tutarsızlıklarına örnek olarak üzerinde durulması gerekli görülmektedir. Aynı şekilde, kitapların geliş şekliyle ilgilenmeyen 24 kişiden 7’sinin yabancı dille öğretim desteklemesi ve devam etmesini istemesi de bu tutarsızlıklardan bir diğeridir.

Sonuç olarak, her iki tablonun karşılaştırılmasından anlamlı bir sonuç elde edilememiştir denilebilir. Verilen cevapların birbiriyle tam bir tutarlılık göstermemesi, daha önce de vurgulandığı gibi konunun bireylerce tam anlamıyla bilinmemesinden kaynaklanmaktadır. Çünkü, yapılan görüşmelerde bu durum yakından gözlenmiştir. Özellikle öğrenim durumu düşük bireylerin konuyla ilgili olarak, sözlü görüşlerinin alınması esnasında bu durum daha da belirginleşmiştir.

1.3.6.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Yabancı Dille Öğretim Yapan Okulların Etkinlikleri Konusundaki Düşünceleri

Yabancı dille öğretim yapan okulların, (Anadolu liseleri, özel okullar, süper liseler, bazı üniversiteler) topluma sağladıkları fayda bir yana, bu okullarda yetiştirilen öğrencilerin Türk kültürüne ne derece uygun olarak yetiştirildikleri, bu araştırmada önemle üzerinde durulan bir konudur.

Bu yönde okulların yılbaşında ve yıl sonunda düzenledikleri etkinlikler, iyi bir ipucu olarak değerlendirilebilir. Daha çok adını duyurmuş üniversiteler, kolejler, Anadolu liseleri yılbaşı gecelerinde, mezuniyet balolarında, törenlerinde gerçekleştirdikleri eğlencelerle televizyonlara, gazetelere konu olmaktadır. Dikkat edilirse, bu eğlencelerin haberlere yansımalarının birinci nedeni, gençlerin alkol duvarını aşmış olmaları, eğlence tarzları, giyim kuşamları nedeniyledir. İçkinin su gibi aktığı sık sık vurgulanır. Yapılan danslar, çalınan müzik tamamen batıdan alınmadır. Giysileri batının asi gençliğini yansıtan tarzda metal, deri vb. ile olup, rengarenk saçları ile kızlar, kazıtılmış kafaları ile erkekler çılgınca bir eğlencenin içindedirler. Batı kültürü kendini mezuniyet törenlerinde de hissettirmektedir. Bugün bir çok okul, bu törenlerde keş giyilmesini benimsemiştir. Oysa bu tamamen batıdan alınma bir adettir.

Burada amaçlanan bu tarz etkinlikleri eleştirmek değildir. Tespit edilmeye çalışılan bir sapmanın söz konusu olmasıdır. Ancak, en önemlisi toplumun bu konudaki tepkisinin ne yönde olduğudur.

Tablo 39: Bireylerin Okulların Batı Tarzı Etkinlikleri Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Okulların Batı Tarzı Etkinlikleri Konusundaki Düşünceleri	Sayı	Yüzde
Çağdaş dünyada yerimizi almamız için gereklidir	33	19.1
Bu tür etkinliklerin Türk gençliğini olumsuz yönde etkiyeceğine inanmıyorum	53	30.6
Batı tarzı etkinliklerin bu derece yansıtılması olumsuz sonuçlar doğurabilir	49	28.3
Bu tür etkinlikler kesinlikle Türk kültürüne, gençliğine zarar verir. Asla müsaade edilmemelidir	36	20.8
Başka	2	1.2
Toplam	173	100.0

Batı tarzı etkinlikleri nasıl değerlendirdikleri şeklinde yöneltilen sorudan elde edilen bulgular Tablo 39'a göre şöyledir: Çağdaş dünyada yerimizi almamız için gereklidir, şeklindeki çok kesin bir ifadeyi seçenler %19.1'dir. Bu bireylerin çağdaş dünya anlayışı, batı kültürünü aynen taklit etmek ile eşanlamlı gibi gözükmektedir. Dolayısıyla çağdaş dünyada yerlerinin olması demokrasi, insan hakları bilim ve teknikteki ilerleme vb. ile değil, eğlence tarzının benimsenmesi ile gerçekleşecektir düşüncesinde olanların konuyla ilgili bilinç düzeyine sahip olmadıklarını akla getirmektedir.

Türk gençliğinin bu tür etkinliklerden etkileneceğini düşünmüyorum diyenler %30.6 oranında olmakla beraber, bu dağılımda yer alanlar için de yukarıdaki benzer ifadeler geçerlidir; Çünkü, gençlerin yaşları gereği aileleriyle, çevreleriyle yaşadıkları problemlerin, bir sonucu olarak arayış içinde oldukları, aldıkları eğitim ve öğretimin, kitle iletişim araçlarının vb.nin etkisiyle batı gençliğine daha özgür yaşadıkları düşüncesiyle özendikleri yapılan araştırmalarla da belirlenmiştir.

Gençler arasında alkolün, uyuşturucunun giderek tırmanması, belli başlı okullarda okuyan-özellikle zengin aile çocuklarını-öğrencileri ne denli tehdit ettiği sık sık ülke gündeminde de yer almaktadır. Bu tür etkinliklerde, lise çağındaki çocukların tükettikleri

alkollü içecekler göz önüne alınırsa, onların bu etkinliklerden etkilenmeyecekleri düşüncesi fazla iyimser gözükmektedir.

Batı türü yaşam tarzının bu ölçüde yansıtılması olumsuz sonuçlar doğurabilir diyenlerin %28.3 oranında yer aldığı görülmektedir. Bu dağılımda yer alanların tereddütlü oldukları, tam kesin ifadeleri işaretlemekten kaçındıkları dikkati çekmiştir. Batı türü yaşam tarzının aslında biraz fazla yansıtıldığı, bunun bazı olumsuzluklara neden olabileceği düşünülerek yapılan tercihler, bireylerin bilinç düzeylerinin çok düşük olmadığının göstergesi sayılabilir.

Etkinliklerin kesinlikle Türk gençliğine zarar vereceğini ve önlenmesini isteyenler %29.8 ile tüm dağılımın yaklaşık 1/5'in fazladır. Bu dağılımda yer alanların, konunun özünü bilenlerden ve muhafazakar kesimden oluştuğu tahmin edilmektedir. Zira, konunun olumsuz yönleri ele alınırken, aslında Türk gençliğinin bundan zarar görebileceği ayrıntılarıyla ele alınmıştı. İslam dinini benimsemiş bir toplum olarak Türk halkının, bazı kesimlerce, yasak olan içkiye ve eğlence biçimine karşı duydukları tepki ile bu tercihte bulunmaları da doğal karşılanmalıdır.

Başka seçeneğini işaretleyen 2 kişi ise yıl sonlarında, mezuniyet gecelerinde bu tür eğlencelerin düzenlenmesinin normal olduğunu ancak, bunun Türk kültürüne uygun olarak yapılmasının, kültürün yaşatılması adına daha uygun olacağını belirtmişlerdir.

Tablo 40: Bireylerin Yaş Durumlarına Göre Okulların Batı Tarzı Etkinlikleri Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Yaş Durumu	Bireylerin Okulların Etkinlikleri Konusundaki Düşünceleri						Top.
		Çağdaş dünyada yerimizi almamız için gereklidir	Bu tür etkinliklerin Türk gençliğini olumsuz etkileyeceğine inanmıyorum	Batı tarzı etkinliklerin bu derece yansıtılması olumsuz sonuçlar doğurabilir	Bu tür etkinlikler kesinlikle Türk kültürüne gençliğine zarar verir. Asla müsaade edilmemelidir	Bşk	
20 yaş ve yukarısı	S %	1 7.7	6 46.2	5 38.5	1 7.7	- -	13 100.0
21-30	S %	20 28.2	21 29.6	17 23.9	12 16.9	1 1.4	71 100.0
31-40	S %	8 13.8	15 25.9	21 36.2	14 24.1	- -	58 100.0
41-50	S %	2 10.5	6 31.6	5 26.3	5 26.3	1 5.3	19 100.0
51 ve Yukarısı	S %	2 16.7	5 41.7	1 8.3	4 33.3	- -	12 100.0
Toplam	S %	33 19.1	53 30.6	49 28.3	36 20.8	2 1.2	173 100.0

Tablo 40 araştırma kapsamındakilerin yabancı dille öğretim yapan okulların etkinlikleri hakkındaki düşüncelerinin yaş gruplarına göre dağılımını vermektedir.

Buna göre, batı tarzı etkinlikleri destekleyenlerin %28.2 ile 21-30 yaş grubunda olduğu, buna karşılık etkinliklerin olumsuz etki yapmayacağına inananların %46.2 ile 20 yaş ve aşağısına dahil olanlardan oluştuğu dikkati çekmektedir. Ancak, bu gruptakilerin yüzde olarak en yüksek orana sahip olmalarına karşılık, sayı yönünden 6 kişi olmaları dikkati çekmektedir. Etkinliklerin olumsuz etki yapabileceğine inananlar 20 yaş ve aşağısında %38.5, yetişkin gençlerde %36.2'dir. Türk kültürüne zarar vereceği için etkinliklerinin önlenmesini isteyenler ise, en fazla 51 yaş ve yukarısına dahil olanlarca %33.3 oranında tercih edilmiştir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin çoğunluğunun genç ve yetişkin genç olduğu daha önce belirtilmişti (bkz. Tablo 3). Bulunulan yaş kategorisinin bireylerin duygularını, düşüncelerini, tutum ve davranışlarını değişik şekillerde etkilediği göz önüne etkinliklerin gençler arasında daha fazla desteklenmesi yaşlarının gereği olarak normaldir. Bunun kanıtı,

olarak etkinliklerin Türk gençliğine zarar vereceğine inanıp, buna izin verilmemesini isteyenlerin 51 ve yukarısı yaş grubuna dahil olmaları gösterilebilir. Yine dikkati çeken başka bir husus, sayı olarak en çok kararsızlık gösteren yaş grubunun 31-40 yaş arasındakilerden oluşmasıdır.

Buna göre, etkinlikleri destekleyenlerde yaş gurubu düştükçe artış olurken; etkinliklerin zararlı olduğunu ve yasaklanmasını isteyenlerin yaşlı grubundaki bireylerde yoğunlaştığı görülmektedir. Tam kesin kararları içermeyen seçeneklerde ise, anlamlı bir dağılımın olmadığı dikkati çekmektedir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin yabancı dille öğretim yapan okulların düzenledikleri etkinlikler konusundaki düşüncelerini yansıtan bulguların, bireylerin öğrenim durumlarına göre nasıl bir dağılım gösterdiğini tespit etmek, bireylerin öğrenim durumlarının, etkinlikler hakkındaki düşüncelerini ne yönde etkilediğinin açıklanması bakımından yol gösterici olacaktır.

Tablo 41: Bireylerin Öğrenim Durumu ve Okulların Batı Tarzı Etkinlikleri İle İlgili Düşüncelerinin Karşılaştırılması

		Bireylerin okulların etkinlikleri konusundaki düşünceleri					
Öğrenim Durumu		Çağdaş dünyada yerimizi almanız için gereklidir	Bu tür etkinliklerin Türk gençliğini olumsuz yönde etkileyeceğine inanmıyorum	Batı tarzı etkinliklerin bu derece yansıtılması olumsuz sonuçlar doğurabilir	Bu tür etkinlikler kesinlikle Türk kültürüne gençliğine zarar verir. Asla müsaade edilmemelidir	Bşk	Top.
Okur-yazar değil	S %	2 100.0	- -	- -	- -	- -	2 100.0
Okur-yazar	S %	3 33.3	1 11.1	2 22.2	3 33.3	- -	9 100.0
İlkokul mezunu	S %	3 10.0	9 30.0	10 33.3	8 26.7	- -	30 100.0
Lise mezunu	S %	13 21.3	16 26.2	16 26.2	14 23.0	2 3.3	61 100.0
Üniv. Mezunu	S %	9 15.8	21 36.8	18 31.6	9 15.8	- -	57 100.0
Başka	S %	3 21.4	6 42.9	3 21.4	2 14.3	- -	14 100.0
Toplam	S %	33 19.1	53 30.6	49 28.3	36 20.8	2 1.2	173 100.0

Tablo 41’de okur-yazar olmayanların oranının çağdaş dünyada yerimizi almamız için gereklidir demelerine rağmen, bu oranın iki kişiye tekabül ettiği göz önüne alınırsa, okur-yazar olmayanlar için sağlıklı bir yorum yapmak da güçleşmektedir. Çünkü sayı arttıkça oranların değişme olasılığı da söz konusu olabilir. Öte yandan yüksek öğrenimlerine lisans veya yüksek lisansüstü düzeyde devam edenlerin %21.4’ü yüksek öğrenimini bitirenlerin %15.8’i lise mezunlarının %21.3’ü aynı seçeneği işaretleyerek öğrenim düzeyi yükseldikçe, kararların daha bilinçle alabileceği beklentisine ters düşmüşlerdir. Bu tür etkinliklerin Türk gençliğini olumsuz yönde gerçekleştirdiği düşünülenlere bakıldığında da hemen hemen sonucun aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Yüksek öğrenimine devam edenlerin %42.9’u, yüksek öğrenimini bitirenlerin %36.8’i, ilkökul mezunlarının %30’u, lise mezunlarının %26.2’si ikinci seçenekten yana tercihte bulunmuşlardır.

Batıyı yansıtan etkinliklerin bu ölçüde benimsemesi olumsuz sonuçlar doğurabilir diyerek, tam bir kararlılık içinde olmayanların ilkökul mezunları içindeki oranlar %33.3’tür. bu seçenekte üniversite mezunlarının %31.6’sının lise mezunlarının %26.2’sinin bulunması çok anlamlı bulunmamıştır. Türk gençliğinin zarar göreceğini, bu nedenle bu tür etkinliklerin kısıtlanmasını isteyenlerin dağılımına bakıldığında, seviyesi azaldıkça “zarar verir” diyenlerin oranı artmakta, öğrenim düzeyi yükseldikçe bu oran azalmaktadır. Dolayısıyla bu noktada ters bir ilişki söz konusudur.

Gençlik toplumun dinamik yapısını oluşturan, geleceğini belirleyen, hedeflere ulaşılmasını sağlayan kesimini oluşturduğu için, tüm gözler onların üzerindedir. Bu nedenle, onların Türk kültürüne sahip çıkan, değerlerini koruyan, aynı zamanda teknolojinin tüm nimetlerinden yararlanmasını bilen, araştıran, düşünce üreten bir şekilde yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Bu noktada, toplumda bunları en iyi bilenlerin öğrenim seviyesi yüksek kişiler olması beklenmektedir. Ancak, bulgularda bu beklentilerin aksi saptanmış olduğu için akla şu soru gelmektedir: Acaba yüksek öğrenim gören bireyler hangi okulları bitirmişlerdir? Onlara bu yönde bir soru yöneltmiş olsaydı, yapılan yorumların daha sağlıklı bir temele oturtulması mümkün olabilirdi. Çünkü, okul kültürünün öğrenciler üzerindeki etkileri hatırlanacak olursa bu düşüncenin haklılığı daha iyi

anlaşılacaktır. Araştırmada bu yönde soru sorulmaması bir eksikliktir. Araştırma kapsamındaki bireylerin çoğunluğunun genç olduğu hatırlanacak olursa, yaş dönemi, itibariyle daha uçarı, özgürlükçü bir görünümde olmaları da sonucun bu yönde olmasını etkilemiştir, denilebilir. Bu konu yaş gruplarını gösteren tabloda ele alınmıştır.

Belirtilmesi gereken bir başka husus, yine yüksek öğrenim görmüş bireylerin, okullardaki etkinliklerin zararlı olduğu gerekçesiyle önlenmesini istemeleridir. Bu sonucun katı tutumlara karşı olması beklenen kişiliklerden, özgürlüklere saygılı olması gereken toplumun en aydın kesiminden elde edilmesi şaşırtıcıdır. Çünkü, başka seçeneği farklı görüşlere ulaşmak içindir. Başka seçeneğini işaretleyen 2 kişi lise mezunudur ve bu etkinliklerin Türk kültürüne uygun şekilde yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

1.3.7. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İş Yerlerine Verilen Yabancı İsimler Konusundaki Düşünceleri

İş yerlerinin ticari yönleri yanında, cadde ve sokakların, yani bir yerleşim yerinin görüntüsünü oluşturmaları bakımından da önemli bir yönleri vardır. İş yerleri ekonomik taraflarına ek olarak, kültürü ilgilendiren yönleri, isimleri ve iç döşemelerine kadar değişik boyutları da içermektedir. İlk bakışta önemsiz veya sıradanmış gibi görünse bile bu konu, son yıllarda giderek dikkatten kaçmayacak kadar ileri boyutlara ulaşmıştır. Çünkü, sokak ve caddeler giderek, insanların kendilerini yabancı bir ülkedeymiş gibi hissetmelerine yol açmış, Türkçe'nin kurallarına uygun ve Türkçe bir isim görmek neredeyse imkansız hale gelmiştir (Yaman, 1996; 325).

Bu doğrultuda, araştırma kapsamındaki bireylerin her gün karşılaştıkları bu durum karşısındaki düşüncelerinin ne yönde geliştiği, yabancı dilin toplum üzerindeki etkilerinin araştırıldığı bu çalışmada önemli bir yer tutmaktadır.

Tablo 42: Bireylerin İş Yerlerine Verilen Yabancı İsimler Konusundaki Düşüncelerine Göre Dağılımı

Bireylerin İş Yeri isimleriyle ilgili düşünceleri	Sayı	Yüzde
Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp, mutlu oluyorum	6	3.5
İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır	20	11.6
Türkiye’de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir	88	50.9
İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırımıyorum	27	15.6
Yabancı dilin bu derece kullanılması kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır	29	16.8
Başka	3	1.7
Toplam	173	100.0

Tablo 42’deki bulgulara göre, ülkemizin batı ülkesine benzediğini düşünüp, mutlu oluyorum, diyenlerin %3.5’i, iş yeri isimlerinin yabancı dille yazılması yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır seçeneğini tercih edenlerin %11.6 olduğu belirlenmiştir. Dağılımda en yüksek oranda %50.9 ile yer alanların, Türkiye’de yaşıyoruz, bu nedenle isimler Türkçe olmalıdır, demeleri dikkat çekerken, iş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmayanlar %15.6 ve kültürümüz açısından bir tehdittir diyenler %16.8 ile hemen hemen aynı orandadırlar. Başka seçeneğini işaretleyen 3 kişi ise, böyle bir durumda yaşanan yerin önemli olduğunu, eğer turistik bir yer söz konusuysa, yabancı isimler kullanılmasının bir sakınca oluşturmayacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yaklaşık yarısının Türkiye’de yaşadıkları için iş yeri isimlerinin Türkçe olmasını istemeleri, konuşulan dilin Türkçe olmasından kaynaklanmaktadır, denilebilir. Ancak, bu seçeneği işaretleyenlerin tam anlamıyla bilinçli olarak işaretlemedikleri yönünde bir kanaat oluşmuştur. Çünkü, konuyla ilgili gerçek bir bilinç düzeyine sahip olanların beşinci seçeneği işaretlemeleri daha uygun görülmektedir. Beşinci seçeneğin yabancı dilin yaygın olarak kullanıldığı bir ülkede, kültürün zarar görmesinin kaçınılmaz olduğunu bilenlerce tercih edilmesi beklenirdi. Tüm örneklem içinde 29 kişinin tercihinin bu yönde oluşması, toplumda tam anlamıyla bir dil bilincinin yerleşmemiş olduğunu akla getirmektedir. Aynı şekilde, yabancı dil bilmeyenlerin güçlük çekeceklerini belirtenler için de aynı şeyler geçerlidir. Ana dilin dışındaki başka dillerin kullanılması, toplumda yabancı dil bilenlerin azlığı göz önüne alınırsa, bireylerin anlamını

bilmemeleri nedeniyle sıkıntı yaşamalarına neden olmaktadır. Burada akla şöyle bir soru gelmektedir: Acaba toplumda yabancı dil bilenlerin sayısı fazla olsaydı, iş yeri isimlerinin yabancı dille yazılmış olması normal karşılanacak mıydı?

İş yeri isimlerinin yabancı dille yazılmış olmasına aldırmayanların ya konuyla ilgili hiçbir fikirleri yoktur veya konuya gerçekten de duyarsız kaldıkları için böyle bir tercihte bulundukları tahmin edilmektedir.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına, ülkemizin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum diyenlerin oranının oldukça düşük çıkması, diğerlerinin bu yönüyle batı ülkelerine benzemeyi pek de istemediklerini akla getirmektedir.

Elazığ evreninde basit tesadüfi örneklerle yolu ile yapılan bu çalışmada, araştırma kapsamındaki bireylerin 21'i ya tamamen yabancı veya yarı yabancı yarı Türkçe ile yazılmış iş yeri sahipleridir. Son zamanlarda sayıları giderek artan bu işyerlerinin daha çok, gençlere hitap ettiği söylenebilir. Özellikle gençlere yönelik giyim eşyaları, aksesuarlar satan mağazaların, gençlerin vakitlerini geçirmek amacıyla gittikleri mekanların, ayaküstü yenilen yiyeceklerin satıldığı yerlerin isimleri genellikle yabancı dildedir. Bunlardan bazıları, Cafe Barın, Devr-İ Alem Fast Food, Cafe De Şımarık, Number One İnternet Cafe, Üniversty İnternek Cafe, Aleyna İnternet Cafe, Marco Polo Leydi Gazala, FBI, Moment Jeans, Flaş Kuaför, Elit Estetik, Nar Patisserie, Casper Kuaför, Alpin Jeans, Star Pastanesi, Mudurnu Chickhen, Bellona, Exper Bilgisayar, Rodi Jeans vb. bunların sadece küçük bir kesimidir. Daha öncede belirtildiği gibi bunlardan belli bir marka ismi olanlar-Lewis, FBI, Motorola, Panasonic, Ericson, Polo, Bosch, IBM, Ariston vs.- makul görülebilir. Fakat tüm Türkiye'de olduğu gibi Elazığ'daki iş yeri isimlerinin çoğunluğu belli, başlı marka isimleri olmadığı halde iş yeri sahibinin kendi arzusuyla verdiği, yabancı isimlere sahiptir. Dikkati çeken başka bir nokta, iş yeri isimlerinin yine önemli bir kısmının yarı Türkçe yarı yabancı dilde olmasıdır. Yapılan gözlemlerde iş yeri isimleri tamamen Türkçe olsa bile İngilizce ve anlamına gelen & işaretinin büyük bir oranda kullanıldığıdır. Örneğin Kitap& Kırtasiye, Beyaz Eşya & Züccaciye, Izgara sıcak yemek çeşitleri vb.

Yabancı isimleri iş yeri sahiplerine bu isimlerin anlamını bilip bilmedikleri sorulduğunda, sadece 2 kişi anlamını bilerek koyduğunu belirtmiştir. Diğerleri ise, toplumun yabancı olana ilgi duyduğunu, bunların kaliteli olacağını düşündükleri için daha fazla tercih edildiğini ve bu yabancı isimlerin işyerlerine ayrı bir hava kattığını düşünerek, böyle bir karar aldıklarını ifade etmişlerdir. Böyle bir düşünce, bu alanda yapılmış araştırmaları haklı çıkarmaktadır. Bu bireylerin dilin korunması yönünde çoğunlukla bilinçsiz oldukları, ayrıca bu isimlerin dile zarar vereceğine kesinlikle inanmadıkları gözlenmiştir.

Esas itibarıyla bireyleri bu isimleri koymaya iten ana nedenlerin başında, tüketicilerin yabancı olana karşı gösterdikleri ilgi vardır denilebilir. Bireylerin bu konuda bilinçsiz oldukları, onların alış-veriş esnasında gösterdikleri davranışlardan da rahatlıkla gözlenmektedir. Aynı kalitede oldukları halde, tüketicilerin fiyatları aynı bile olsa uydurma yabancı markaları tercih ettikleri yapılan araştırmalarla da tespit edilmiştir. Bunu kanıtlayan bir örnekte bazı açık göz satıcıların tüketicinin eğilimlerini bildikleri için her tanınmış markanın (Lewis, Lacoste, Polo, Ray Ben, Citizen, Cartier, Rado vs.) sahtesini yapmaları ve bunları yerli olanlara göre çok daha rahat satmalarıdır ki, bu sayede, büyük bir pazar oluştuğu özellikle büyük kentlerde çok rahat görülmektedir.

Tablo 43: Bireylerin Cinsiyet Durumu ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet	Bireylerin Yabancı İsimli İşyerleri Konusundaki Düşünceleri						
		Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır	Türkiye'de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmaıyorum	Yabancı dilin bu derece kullanılması kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır	Bşk. Top.
Bayan	S	1	9	41	8	11	2
	%	1.4	12.5	56.9	11.1	15.3	2.8
Erkek	S	5	11	47	19	18	1
	%	5.0	10.9	46.5	18.8	17.8	1.0
Toplam	S	6	20	88	27	29	3
	%	3.5	11.6	50.9	15.6	16.8	1.7
							100.0

Araştırma kapsamındakilerin iş yerine isim verme yönündeki eğilimlerle ilgili düşüncelerinin cinsiyet açısından nasıl bir dağılım gösterdiği Tablo 43'te görülmektedir.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması karşısında mutlu olduğunu belirtenlerin oranı, erkeklerin %5'ini, bayanların ise %1.4'ünü oluşturmaktadır.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasının, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğuracağına inananlar ise, bayanların %12.5'ini, erkeklerin %10.9'unu oluşturmaktadır. Aynı şekilde bu toplumda iş yeri isimlerinin Türkçe olması gerektiğine inananlar bayanlarda %56.9 ile bayanlar, erkekleri %46.5 geride bırakmıştır.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmayanlar erkeklerde %18.8. ile bayarlara göre daha duyarsız bir tablo çizmişlerdir.

Türk diline tehdit oluşturduğu için yabancı dilin bu derece kullanılmasının yasaklanmasını isteyenlerde de erkekler %17.8 ile bayarlardan (%15.3) öndedirler.

Tabloya göre bayanların, verdikleri cevaplarda çoğunlukla Türkçe'den yana, ancak daha ılımlı ve gerçekçi bir tavır içinde gibi görölmektedirler. Buna karşılık, en uç cevaplarda ise çoğunluk erkeklerden yanadır. Türkiye'de yaşandığı için yazıların Türkçe olması gerektiğine, inananlarda da bayanlar çoğunlukta olmakla beraber, erkekler de en çok bu seçenekte yoğunlaşmışlardır.

Cinsiyet ve yabancı dille öğretim konusundaki düşüncelerin karşılaştırıldığı Tablo 32'den hatırlanacağı gibi bayanların yine ılımlı seçenekleri tercih ettikleri, erkeklerin ise ya tamamen yabancı dille öğretimi destekleyen veya tamamen karşı olan seçenekleri daha fazla işaretledikleri belirlenmiştir.

Bu noktada, tablo 43 ile cinsiyet ve yabancı dille öğretim konusundaki düşüncelerin karşılaştırıldığı tablo 32'nin benzerlik gösterdiğini belirtmek gerekir. Bu bağlamda yabancı dil konusunda erkeklerin ve bayanların eğilimlerinin her iki tabloda da genelde aynı yönde olduğu, ancak yabancı dille öğretimi, yabancı isimli ayrı işyerlerine nazaran, her iki cinsin çok daha yüksek oranda tercih ettikleri belirtilmelidir. Yabancı dilin çok önemli olduğu bu süreçte, bayanların ve erkeklerin konuyu bir mecburiyet gibi

değerlendirdikleri, iş yeri isimleri konusunda ise, yabancı dilin çok da gerekli olmadığı düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Tablo 44: Bireylerin Yaş Durumu ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması

Yaş Durumu	Bireylerin Yabancı İsimli İşyerleri Konusundaki Düşünceleri						
	Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır	Türkiye’de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmyorum	Yabancı dilin bu derece kullanılması kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır	Bşk.	Top.
20 yaş ve aşağısı	S %	- -	1 7.7	12 92.3	- -	- -	13 100.0
21-30	S %	3 4.2	11 15.5	31 43.7	13 18.3	11 15.5	2 2.8 71 100.0
31-40	S %	3 5.2	7 12.1	26 44.8	8 13.8	13 22.4	1 1.7 58 100.0
41-50	S %	- -	1 5.3	12 63.2	2 10.5	4 21.1	- - 19 100.0
51 ve yukarısı	S %	- -	- -	7 58.3	4 33.3	1 8.3	- - 12 100.0
Toplam	S %	6 3.5	20 11.6	88 50.9	27 15.6	29 16.8	3 1.7 173 100.0

Bireylerin yabancı isimli işyerleri konusundaki düşüncelerinin yaş gruplarına göre nasıl bir dağılım gösterdiği Tablo 44’e göre şöyle belirlenmiştir:

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması konusunda, ülkemizin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum diyenlerin 21-30 yaş grubunda olanların %4.2’sini, 31-40 yaş grubunda olanların %5.2’sini oluşturmaktadır. Bu yaş gruplarının genç ve yetişkin genç kategorisinde yer aldığı göz önüne alınırsa, genç bireylerin batı kültürünün daha çok etkisinde bulundukları, yabancı olana ilgi duydukları söylenebilir.

Ayrı iş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasının yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğuracağına inananlar 21-30 yaş grubunda %15.5, 31-40 yaş grubunda %12.7, 20 yaş ve aşağısında olanlar %7.7 oranındadır. Bu seçenek açıkça görüldüğü gibi çoğunlukla genç ve yetişkin genç kategorisinde yer alanlarca tercih edilmiştir.

Türkiye’de yaşıyoruz, bu nedenle yazılar Türkçe olmalıdır, diyenlerin bütün yaş gruplarınca en yüksek oranda tercih edildiği dikkati çekmektedir. Bireylerin bu kararlarında, seçeneğin cazip gelmesi ve milliyetçilik gibi duyguların etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu seçeneği 20 yaş ve aşağısına dahil olanların %92.3’ü 21-30 yaş grubundakilerin %43.7’si, 31-40 yaş grubundakilerin %44.8’i, 41-50 yaş grubundakilerin %63.2’si ve son olarak 51 ve yukarı yaş grubuna dahil olanların %58.3’ü tercih etmiştir. Daha önce belirtildiği gibi en fazla işaretlenen ve bütün yaş gruplarının en fazla oranda tercih ettiği bu seçenek, bütün yaş grubundaki bireylerin Türkiye’de yaşadıkları için yazıların Türkçe olması gerektiğini belirtmelerine rağmen, tercihlerinin bilinçli olarak verilmiş cevaplar olmadığı düşünülmektedir.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde yazılmasına aldırmayanların yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında 21-30 yaş grubunda olanların %18.3’ü, 31-40 yaş grubundakilerin %13.8’i, 51 ve yukarısı grubuna dahil olanların %33’ü tarafından tercih edildiği görülmektedir. Toplam 27 kişinin yer aldığı bu seçenekte 13 kişinin 21-30, 8 kişinin 31-40 yaş grubunda olması, genç kesimin duyarsız bir yaklaşım içinde olduğunu akla getirmektedir. Ancak bu durumu sadece yaş ile sınırlamak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Esasen bu konuda bireylerin öğrenim, meslek, cinsiyet gibi özelliklerinin de rolü olabilir.

Yabancı dilin bu derece kullanılmasını tehdit olarak görüp, yasaklanmasını isteyenler 21-30 yaş grubundakilerin %15.5’i, 31-40 yaş grubundakilerin %22.4’ü ve 41-50 yaş grubuna dahil olanların ise %21.1’i tarafından tercih edilmesi, konuyla ilgili bilince sahip olanların daha çok genç ve yetişkin gençler olduğunu akla getirmektedir. Fakat, günümüzde eğitim-öğretim imkanlarının daha fazla artması, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, hayata yeni başlayan, arayış içinde olan bireylerin seçeneklerinin fazlalığı, onların daha bilinçli olmasını ve bu yöndeki oranların da daha yüksek çıkmasını etkilemiş olabilir. Oysa, genel dağılımda bu yöndeki tercihler oldukça azdır.

Son olarak, başka seçeneğini işaretleyip, turizm alanında yabancı dilde yazıların kullanılabileceğini belirtenler, ki bunların tamamı, genç ve yetişkin genç kategorisindedir.

Ancak, oranların tekabül ettiği sayıların azlığı konuyla ilgili daha gerçekçi bir yorumu güçleştirmektedir.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması, buna bağlı olarak vitrinlerde, tabelalarda yoğun bir şekilde yabancı sözcüklerin kullanılmasını, araştırmaya katılanların nasıl karşıladıkları Tablo 44'te görölmektedir. Bireylerin gördükleri öğrenim düzeyinin onların pek çok konuda düşüncelerini tutum ve davranışlarını etkilediği, değiştirdiği vurgulanmıştı. Bu araştırmada yabancı dilin öğrenim alanındaki etkilerinin saptanmasına ilişkin bireylere yöneltilen sorularda, öğrenim düzeyi yükseldikçe beklenenin tersine sonuçlar alınmıştı. Ancak, elde edilen bu bulgularla, öğrenim düzeyi yükseldikçe yabancı dilden yana bir tutum sergilenir gibi bir düşünceye sahip olmak mümkün değildir. Zira, bulguların bu yönde çıkmasını etkileyen başka etkenlerin varlığı daha iyi irdelenememiştir. Örneğin; bireylerin okudukları okulların türü, konuya sadece yabancı dilin eğitim-öğretim alanında sağlayacağı avantajlarla yaklaşmaları gibi. Tablo 42'de ise, konu daha farklı bir yönüyle ele alınmıştır. Bu bağlamda yabancı dil, tüm toplumu kuşattığı için farklı öğrenim seviyesindeki bireylerin tercihlerinin ne yönde olduğunun bilinmesi, öğrenim düzeyine göre bireylerin düşüncelerinin tespit edilmesini sağlayacaktır.

Tablo 45: Bireylerin Öğrenim Durumu ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması

Öğren. Durumu	Bireylerin Yabancı İsimli İşyerleri Konusundaki Düşünceleri							
		Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır	Türkiye’de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmaıyorum	Yabancı dilin bu derece kullanılması kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır	Bşk.	Top.
Okur-yazar değil	S %	- -	- -	2 100.0	- -	- -	- -	2 100.0
Okur-yazar	S %	2 22.2	2 22.2	4 44.4	- -	1 11.1	- -	9 100.0
İlkokul mezunu	S %	3 10.0	3 10.0	15 50.0	6 20.0	3 10.0	- -	30 100.0
Lise Mezunu	S %	- -	10 16.4	36 59.0	6 9.8	8 13.1	1 1.6	61 100.0
Üniv. Mezunu	S %	1 1.8	5 8.8	24 42.1	14 24.6	12 21.1	1 1.8	57 100.0
Başka	S %	- -	- -	7 50.0	1 7.1	5 35.7	1 7.1	14 100.0
Toplam	S %	6 3.5	20 11.6	88 50.9	27 15.6	29 16.8	3 1.7	173 100.0

Tablo 45’e göre yabancı isimli işyerlerinin varlığı karşısında ülkemizin bir batı ülkesine benzediğini görüp mutlu oluyorum diyenlerin, okur-yazarlar içindeki oranı %22.2, ilkokul mezunları içindeki oranı %10 ‘dur.

Bu seçeneği işaretleyenlerin öğrenim seviyelerinin yanı sıra bilinç düzeylerinin de son derece düşük olduğu dikkati çekmektedir.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasının, yabancı dil bilmeyenler için güçlükler neden olacağına inananlar okur-yazarların %22.2 ‘sini lise mezunlarının %16.4’ünü ilkokul mezunlarının %10’unu oluşturmaktadır.

Okur-yazarların tamamı, Türkiye’de yaşıyoruz bu nedenle isimler Türkçe olmalıdır seçeneğini tercih etmişlerdir. İlkokul mezunlarının yarısı, lise mezunlarının %59’u, lisans ve lisans üstü düzeyde yüksek öğrenimine devam edenlerin de yarısı bu

seçeneği işaretlemişlerdir. Bu seçeneği işaretleyen 88 kişiden 36'sı lise mezunu iken, 31'i yüksek öğrenimini bitirmiş veya öğrenimine devam edenlerden oluşmaktadır.

Yabancı dilde iş yeri isimlerinin varlığına aldırmayanlar yüksek öğrenimini bitirenlerin %24.6'sı, ilkokul mezunlarının %20'si, lise mezunlarının %9.8'ini oluşturmaktadır. Bu seçenekteki yüksek öğrenimini bitirmiş veya öğrenimine devam edenlerin sayılarının çokluğu da dikkati çekmektedir.

Yabancı dilin bu derece kullanılmasının kültüre zarar vereceğini ve bu nedenle, yasaklanmasını isteyenler arasında da öncelik yüksek öğrenim görenler lehinedir.

Tabloda nc seçeneğini işaretleyenlerin tüm öğrenim seviyesinde bulunanlarca en yüksek oranda tercih edildiği, ancak bunun öğrenim düzeyi ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı belirtilmelidir. Bireylerin ğrenim seviyeleri yükseldikçe yabancı isimli işyerlerine karşı olan beşinci seçeneği daha çok işaretledikleri halde tablonun genelinde bireylerin öğrenim düzeylerinden beklenen tercihlerden uzak bir görünümde bulundukları dikkati çekmektedir. Yabancı dilin kullanılmasına aldırmayanlar arasında yüksek öğrenim görmüş olanların çokluğu, öğrenim seviyeleri itibariyle zaten kendileri büyük bir ihtimalle yabancı dil bildikleri için, konuya daha çok toplumsal açıdan değil de, bireysel açıdan yaklaştıkları şeklinde açıklanabilir.

Bulgular her ne kadar öğrenim düzeyi düştükçe bilinçli verilen cevapların azaldığı yönünde ise de öğrenim seviyesi yüksek bireylerden elde edilen bulguların da çok tutarlı ve bilinçli cevaplardan oluştuğu söylenemez. Dolayısıyla bu durumda, bireylerin öğrenim düzeyi ve yabancı dildeki iş yeri isimleri ile ilgili düşünceleri arasında anlamlı bir ilişkiden söz etmek güçtür.

Tablo 46: Bireylerin Meslek Durumu ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması

Meslek Durumu	Bireylerin Yabancı İsimli İşyerleri Konusundaki Düşünceleri							
		Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır	Türkiye’de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir	İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırımıyorum	Yabancı dilin bu derece kullanılması kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır	Bşk.	Top.
İşsiz	S	-	2	10	1	1	-	14
	%	-	14.3	71.4	7.1	7.1	-	100.0
Sanayici	S	-	-	1	1	1	-	3
	%	-	-	33.3	33.3	33.3	-	100.0
Esnaf	S	2	5	11	5	6	-	29
	%	6.9	17.2	37.9	17.2	20.7	-	100.0
Üst Düzey Memur (Dr.Av. Sb)	S	1	2	3	2	6	-	18
	%	5.6	11.1	38.9	11.1	33.3	-	100.0
Memur (öğ.Ast. pol.)	S	-	1	17	7	7	-	32
	%	-	3.1	53.1	21.9	21.9	-	100.0
İşçi-zanat.	S	2	4	10	8	2	-	26
	%	7.7	15.4	38.5	30.8	7.7	-	100.0
Emekli	S	-	2	5	1	1	-	9
	%	-	22.2	55.6	11.1	11.1	-	100.0
Ev hanımı	S	1	2	19	1	3	1	27
	%	3.7	7.4	70.4	3.7	11.1	3.7	100.0
Başka	S	-	2	8	1	2	2	15
	%	-	13.3	53.3	6.7	13.3	13.3	100.0
Toplam	S	6	20	88	27	29	3	173
	%	3.5	11.6	50.9	15.6	16.8	1.7	100.0

Araştırma kapsamındaki bireylerin, iş yeri isimlerinin yabancı dilde yazılmış olmasını nasıl değerlendirdikleri Tablo 42’de görülmektedir. Bireylerin bu tercihlerinin mesleklere göre nasıl bir dağılım gösterdiği ise Tablo 46’da verilmiştir.

Buna göre, yabancı isimli işyerlerinin varlığından mutlu olanların işçi-zanaatkar kesimindeki oranları %7.7 esnafların oranı ise %6.9 olarak belirlenmiştir. Hatırlanacak olursa Tablo 45’te genellikle öğrenim seviyesi düşük bireylerin bu seçenekte yoğunlaştığı tespit edilmişti. Dolayısıyla bu seçeneği işaretleyen bireylerin hem öğrenim seviyeleri düşüktür, hem de konunun önemini tam anlamıyla kavrayabilecekleri bir meslek sahibi değildirler.

Esas olarak yabancı dille yazılmış iş yeri isimlerini en çok kullanan kesimin esnaflar olduğu göz önüne alınırsa esnafların tercihleri daha iyi anlaşılabilir.

Yabancı dil bilmeyenlerin karşılaştıkları güçlüklerden dolayı: iş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasının yabancı dil bilmeyenler için güçlükler neden olacağına inananlar Emeklilerin %22.2'sini, esnafların %17.2'sini, işçi-zanaatkar kesiminin %15.4'ünü oluşturmaktadır. Bireylerin bu seçeneği tam anlamıyla bilinçli olarak işaretlemediklerini düşündüğümüzü daha önce belirtmiştik, öğrenim durumu-meslek ilişkisi bağlamında bu tespit doğru çıkmıştır, denilebilir.

Türkiye'de yaşandığı için yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmesini isteyenlerin mesleki dağılımlarına gelince; işsizlerin %71.4'ü, ev hanımlarının %70.4'ü, emeklilerin %55.6'sı başka seçeneğini işaretleyenlerin (terzi, kuaför sporcu firma elemanı) %53.3'ü memurların (öğretmen, polis, astsubay) %53.1'i, üst düzey memurların (doktor, avukat, subay vb.) %38.9'u bu seçenekte karar kılmışlardır. Tablo 46'da açıkça belli olduğu gibi, en çok tercih edilen seçenek bu olduğu için oranların yüksek çıkması doğaldır. Yabancı dil bilmeyenlerin yazıların anlamını bilmediklerinden sıkıntı çektikleri için tercihlerinin bu yönde olduğu, yabancı dil bilenlerin ise, yabancı dil bilmeyenleri düşünerek onların da vitrinleri, tabelaları anlamakta güçlük çekebileceklerini düşünerek işaretlemeye bulundukları tahmin edilmektedir.

İş yeri isimlerinin yabancı dille yazılmış olmasına aldırmayanlara bakıldığında ise sonuç şöyledir; Sanayicilerin %33.3'ünün, işçi-zanaatkarların %30.8'inin, memurların %21.9'unun, esnafların %17.2'sinin tercihleri bu yöndedir. Toplam 27 kişinin tercih ettiği bu seçenekte daha çok emekli, işçi-zanaatkar, esnaf vb.nin bulunduğu göz önüne alınırsa bunların hayat şartlarının ağırlığı, geçim sıkıntısı gibi nedenlerden dolayı veya konunun öneminden habersiz oldukları için böyle bir tercihte bulundukları söylenebilir.

Yabancı dilin bu derece kullanılmasını tehlikeli bulanlar ve önlenmesini isteyenler ise, üst düzey memurların %33.3'ü, sanayicilerin %33.3'ü, memurların %21.9'u, esnafların %20.7'sini oluşturmaktadır. Bu durum açıkça göstermektedir ki, mesleki açıdan

belli bir eğitim görmüş, belli bir gelire sahip olan bireylerin cevapları daha bilinçlidir denilebilir.

Bireylerin meslek durumlarının yabancı dille yazılmış iş yeri isimleri konusundaki düşüncelerine doğrudan bir etkisi olduğunu söylemek güçtür. Daha önceki yorumlarda, bireylerin gerekli bilinç düzeyine sahip olmadıkları sıkça vurgulanmıştı. Ancak, gerekli bilinç düzeyine sahip olmak sadece bireylerin şahsi gayretleriyle mümkün değildir. Çünkü, bireyler bu konuda bir problem olduğunun farkında değildirler. Onları bu konuda bilinçlendirmek, dikkatlerini bu konuya çekmek resmi yetkililerin ve aydın kesimin gayretleriyle mümkün olacaktır. Fakat, konunun güncel olmasına, günden güne öneminin artarak, ileri boyutlara varmasına rağmen, bu yönde ciddi bir adım atılamamıştır. Bu hiçbir çalışmanın yapılmadığı, anlamına gelmemelidir. Ama bu çalışmaların da bir kamuoyu oluşturmak yönünde çok cılız kaldığı, medyanın gündeminde hemen hemen hiçbir şekilde yer almadığı (bir-iki program hariç) hatırlatılmalıdır.

Aylık gelirin, bireylerin tutum ve davranışlarında, düşüncelerinde, yaşam tarzlarında oldukça önemli rolünün olduğu bilindiğinden, bireylerin iş yeri isimlerinin yabancı dilde olması ile ilgili düşüncelerinde, onların gelirlerinin rolü de araştırılmıştır.

Tablo 47: Bireylerin Aylık Gelirlerine Göre Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması

Aylık Gelirleri	Bireylerin Yabancı İsimli İşyerleri Konusundaki Düşünceleri							
		Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum	İş yerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır	Türkiye’de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir	İş yerinin yabancı dilde olmasına aldırımıyorum	Yabancı dilin bu derece kullanılması kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır	Bşk.	Top.
100 milyon ve altı	S %	3 12,5	4 16.7	10 41.7	4 16.7	2 8.3	1 4.2	24 100.0
101-200 milyon arası	S %	1 2.6	3 7.9	23 60.5	5 13.2	5 13.2	1 2.6	38 100.0
201-300 milyon arası	S %	1 2.4	4 9.5	21 50.0	10 23.8	6 14b3	- -	42 100.0
301-400 milyon arası	S %	1 4.0	2 8.0	11 44.0	3 12.0	7 28.0	1 4.0	25 100.0
401-500 milyon arası	S %	- -	1 5.3	9 47.4	3 15.8	6 31.6	- -	19 100.0
501 milyon ve daha fazla	S %	- -	6 24.0	14 56.0	2 8.0	3 12.0	- -	25 100.0
Toplam	S %	6 3.5	20 11.6	88 50.9	27 15.6	29 16.8	3 1.7	173 100.0

Tablo 47’de görüldüğü gibi iş yeri isimlerinin yabancı dilde olması karşısında mutluluk duyanlar 100 milyon ve altı grubunda olanların, %12.5’i 301-400 milyon gelir grubunda olanların %4’ünü oluşturmaktadır.

İş yeri isimlerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük oluşturur, düşüncesinde olanlar, aylık gelirleri 500 milyon ve üstünde olanlarda %24 ile en yüksek oranda iken, onu takip eden %16.7’lik oranın 100 milyon ve altında geliri olanlarca tercih edilmesi, gelir düzeyinin bu seçenekte pek de önemli olmadığına işareti sayılabilir. Tabloda ayrıca, diğer gelir gruplarında olanların birbirine yakın oranlarda yer alması da dikkati çekmektedir.

Türkiye’de yaşandığı için yazıların Türkçe olması gerektiğini belirten seçenek, bütün gelir gruplarınca en fazla tercih edilen seçenek olmuştur. Bu dağılımda da gelir düzeyiyle düşünceler arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır.

Tabloda dikkati çeken başka bir husus yabancı dilin bu derece kullanılmasının sakıncalı olduğu ve yasaklanması gerektiği düşüncesinde olanları 401-500 milyon gelir grubunda olanların %31.6’sını 301-400 milyon gelir grubunda olanların %28’ini oluşturmalarıdır.

Bu seçenekte belirli bir gelir grubunda olanların, konuya daha sağlıklı yaklaştıkları söylenebilir, ancak burada öğrenim durumunun, mesleğin de rolü olabilir.

Bu tabloda aylık gelir ile iş yeri isimlerinin yabancı dilde olması ile arasında çok anlamlı bir ilişki olduğunu söylemek güçtür. Zira bulgular bir grupta yoğunluk göstermekten ziyade çoğunlukla birbirine yakın olarak dağılmıştır. Bu durum, tam anlamıyla bir yorum yapmayı güçleştirmektedir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin yabancı dille ilgili düşüncelerinin tespit edilmeye çalışıldığı bu kısımda, bireylerin kendilerine yöneltilen yabancı dille öğretim sorusuna verdikleri cevaplarla yabancı isimli işyerleri hakkında yöneltilen soruya verdikleri cevapların birbiriyle tutarlı olup-olmadığının tespiti için oluşturulan Tablo 48’in bulguları şöyledir:

Tablo 48: Yabancı Dille Öğretim ve Yabancı İsimli İşyerleri Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması

Yabancı Dille Öğretim Konusundaki Düşünceleri	Bireylerin Yabancı İsimli İşyerleri Konusundaki Düşünceleri							Top.
		Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum	İş isimlerinin yabancı dilde olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır	Türkiye’de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir	İş isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmaıyorum	Yabancı dilin bu derece kullanılması kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır	Bşk.	
Derslerin yabancı dille yapılmasını onaylıyor ve devam etmesini istiyorum	S %	4 8.7	9 19.6	18 39.1	10 21.7	5 10.9	- -	46 100.0
Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe’ye de yer verilmeli	S %	2 2.3	7 8.0	46 52.3	12 13.6	18 20.5	3 3.4	88 100.0
Öğrenciler yabancı dili anlamakta zorluk çekebilirler. Bu nedenle dersler Türkçe olmalı	S %	- -	2 9.5	15 71.4	3 14.3	1 4.8	- -	21 100.0
Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmalı	S %	- -	2 12.5	8 50.0	2 12.5	4 25.0	- -	16 100.0
Başka	S %	- -	- -	1 50.0	- -	1 50.0	- -	2 100.0
Toplam	S %	6 3.5	20 11.6	88 50.9	27 15.6	29 16.8	3 1.7	173 100.0

Yabancı dille öğretimi destekleyip, devam etmesini isteyenlerin (%26.6) sadece %8.7’si, iş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasından mutluluk duyduklarını belirtmişlerdir.

Yabancı dille öğretimi destekleyenlerin en büyük tezatı ise, %10.9’luk bir oranla iş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasının Türk kültürüne yönelik bir tehdit oluşturduğunu, dolayısıyla yasaklanmasını istemeleridir. Birbirinin tamamen zıt olan bu iki seçeneğin aynı bireylerce işaretlenmesi hakkında, bireylerin, çağın bilgi çağı olması ve yabancı dil bilmenin avantajlarını bilerek yabancı dille öğretimden yana bir tavır sergilediklerini, buna karşılık, iş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasının bireylere, topluma bir şey kazandırmayacağını ve bir takım olumsuzluklara yol açacağını düşünmüş olabileceklerini akla getirmektedir.

Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalı Türkçe'ye de yer verilmeli diyenlerin (%50.9), en yüksek oranda %52.3 ile aynı zamanda "Türkiye'de yaşıyoruz, bu nedenle yazıların Türkçe olması gerekir" seçeneğini ve bu durumun, Türk kültürü açısından büyük bir tehdit olduğunu ifade eden seçeneği işaretlemeleri bir anlamda tutarlıdır. Fakat iş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmadıklarını belirtmeleri ise, yine büyük bir tezat olarak görülmektedir. Araştırma kapsamındaki bireylerin, bu noktada içinde bulunulan şartlardan dolayı yabancı dille öğretimi destekledikleri, ancak derslerin tamamının yabancı dille yapılmasına karşı oldukları dikkati çekmektedir. Yabancı dilin bireylerce bir anlamda mecburiyet gibi algılanmasına karşılık, iş yeri isimlerinde böyle bir mecburiyetin olmamasından dolayı Türkçe'den yana bir tutum içinde oldukları söylenebilir. İş yeri isimlerinin yabancı dilde olmasına aldırmadıklarını belirtenlerin ise, seçenekleri bilinçsizce işaretledikleri ve konuyla ilgili bilgilerinin olmadığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin yabancı dili anlamakta zorluk çekeceklerini, bu nedenle derslerin Türkçe olmasını isteyenlerin %71.4 gibi oranla Türkiye'de yaşıyoruz, bu nedenle yazıların Türkçe olması gerekmektedir, demeleri tutarlı bulunmuştur. Çünkü her iki seçenek de yabancı dilin, bireylerce anlaşılmasının güç olduğuna ve ana dilin yerine geçemeyeceğine vurguda bulunmaktadır.

Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmalıdır, diyenlerin yarısının Türkiye'de yaşıyoruz, bu nedenle yazılar Türkçe olmalıdır ve 1/4'ünün yabancı dilin kültür açısından bir tehdit olduğunu belirtmeleri de tutarlı ve bilinçli olarak verilmiş cevaplar gibi gözükmemektedir. Böyle olmakla beraber bu seçeneği işaretleyenlerin 12 kişi olması dikkatten kaçmamalıdır.

Sonuç olarak, daha önce de vurgulandığı gibi, araştırma kapsamındaki bireylerin yabancı dil konusunda genel anlamıyla yeterli bilgiye sahip olmadıkları açıktır. Verilen cevaplarda da görüldüğü gibi, cevapların tamamen tutarlı olduğunu söylemek güçtür. Cevaplar çoğunlukla birbiriyle ters yönde olmakla birlikte, tutarlı gibi görünen ayrı cevapların da ne derece bilinçli ve tesadüften uzak olarak verildikleri anlaşılamamıştır.

Bireyler çoğunlukla gerekli bilgilere sahip olabilselerdi, tüm sorularda toplumun faydasını gözeterek, gelişmiş batı ülkelerindeki uygulamaları göz önünde bulundurarak, tercihlerini ona göre belirlerlerdi. Toplumun bu yöndeki eksikliği tabloda hemen göze çarpmaktadır.

1.3.8. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin İş Yeri Açacak Olurlarsa Hangi Dilde İsim Verecekleri Konusundaki Düşünceleri

Araştırma kapsamındaki bireylerin, bir işyerleri varsa veya yeni bir iş yeri açacak olsalardı, iş yerlerine hangi dilde isim vermeyi düşünürlerdi, şeklinde yöneltilen sorudan elde edilen bulgular Tablo 49’da yer almaktadır.

Tablo 49: Bireylerin İş Yerleri Olursa Hangi Dilde İsim Vereceklerinin Dağılımı

İş Yerlerine Hangi Dilde İsim Verecekler	Sayı	Yüzde
Daha çok ilgi çektiği için yabancı dilde isim verirdim	10	5.8
Yabancı dili ve Türkçe’yi birlikte kullanırdım	49	28.3
Tamamen Türkçe Olmasına dikkat ederdim	108	62.4
Başka	6	3.5
Toplam	173	100.0

Buna göre, dikkat çektiği için tamamen yabancı dilde yazılmış olmasına dikkat ederdim diyenler %5.8, yabancı dili ve Türkçe’yi birlikte kullanırdım diyenler %28.3’tür. Tamamen Türkçe olmasına dikkat edeceğini belirtenler %62.4 ve başka seçeneğini işaretleyen 6 kişiden 4’ü kararlarında bulunulan yerin önemli olduğunu, şayet turistik bir yerde iseler, bu durumda yabancı dili tercih etmelerinin daha doğru olacağını ifade etmişlerdir. 2 kişi ise hiçbir fikirlerinin olmadığını yeri ve zamanı gelince toplumun beklentileri doğrultusunda hareket edeceklerini belirtmişlerdir.

Tabloya göre ana dilini kullanmak isteyenler, çoğunluktadır. Ancak yabancı dile sempati ile bakanların sayısının 63 kişi olması ve 2 kişinin de henüz karar vermediği göz

önüne alınırsa bunun iyimser bir tablo olduğu söylenemez. Bireyleri işyerlerine yabancı isimler vermeye iten nedenler irdelendiğinde şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır.

-“İşyerlerine yabancı isimler verilmesinin en temel sebebi kanaatimizce daha çağdaş görünme, daha kaliteli mal satıyormuş havası verme, gayretidir. Bu durum kendini özentili şeklinde ortaya koymaktadır. Bir kısım insanımız içindeki aşağılık duygusunu yabancı ögelere baş vurarak giderme çabası içindedir. Hayatımızın pek çok alanında görülen bu gayret, iş yeri adlarında kendini çok daha fazla hissettirmektedir (Yaman, 1996; 332).

Bunun yanı sıra alış-veriş yapanların bir bölümü de aynı endişe ile adı, markası yabancı olan yerlerden alış-veriş yaparak daha modern, daha havalı oldukları düşüncesine kapılmaktadırlar. Böylece, karşılıklı bir arz-talep durumu bazılarınca bilerek körüklenmekte, toplumu aşan çağdaşlık rüzgarları estirilmektedir. Dolayısıyla toplum hayatımızın bütününde yaşanmakta olan bu yabancılaşmadan iş yerlerinin de nasiplerini almaları kaçınılmazdır.

Pek çok iş yeri sahibinin farkında olmadan, bilinçsizce bu rüzgara kendilerini kaptırdıkları yapılan araştırmalardan anlaşılmıştır. Bunun son örneği İstanbul Üniversitesinin yapmış olduğu bir araştırmadır. Bu çalışmada yabancı isimli işyerlerine sahip olanların %71’inin işyerlerine verdikleri yabancı ismin anlamını bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

Bu noktada konuyla ilgisi göz önüne alınarak popüler kültüre değinmek yerinde olacaktır.

Popüler kültürün, tüm toplumu derinden etkilediği bir süreçte, bireyler bu olgunun tesiri altında kalmaktan kendilerini kurtaramamaktadırlar.

İnsanların yaşadıkları sıkıntıları, küreselleşmenin de etkisiyle daha rahat yayılma imkanı bulan popüler kültüre yönelerek, suni olarak azaltma çabaları, yabancı olana

duyulan ilgi ile iyice açığa çıkmaktadır. Popüler kültürde geleneksellik hesaba katılmayıp, sözde modernizmin anlık hazları, yapay mutlulukları, bireylere gayet süslü bir şekilde sunulmaktadır. Çağdaş olmanın faturasını ödeyen gelişmiş toplumların bireyleri ile, diğerleri bir tarafa henüz tam anlamıyla sosyal bir devlet olma vasfına erişememiş batı dışı ülkelerin arayış içindeki bireyleri için popüler kültür, bir çeşit rahatlatma mekanizması gibi algılanmaktadır. Her şeyin doyasıya tüketildiği bir çağda, hakim olan tüketim kültürünün de etkisiyle popüler kültür varlığını sürdürmekte ve bu sürenin ne zaman biteceği de tahmin edilememektedir.

Popüler kültürün batılı ülkeler yoluyla yayılması, gelişmekte olan ülke insanların söz dağarcığına bir yığın batı dilinde kelimenin dolmasına neden olmaktadır. Bu alanda, break dance, rap music, rock roll, heavymetal, bungee champing, cinema, Mc Donalds, cafe, clup, disco, internet, shopping centre, süper star, vb. adını her gün duyduğumuz yabancı popüler kültür unsurlarıdır. Medyanın da popüler kültür ürünlerinin yayılmasına katkıda bulunmasıyla, tüm dünyanın popüler kültürün etkisinde kalmasına nasıl yardım ettiği daha iyi anlaşılabilir.

Popüler kültür unsurlarının yayılmasını kısacası özetledikten sonra şunun altını çizmek gereklidir. Yabancı isimli iş erleri ele alınırken, dünyaca bilinen marka isimlerinin patent anlaşmalarının getirdiği mecburiyet bu konunun dışındadır. Esasen konunun en makulü ve kabul edilebilir olanı, bu yabancı marka isimlerinin kullanılmasıdır. Zira Lee Cooper, Tiffany, Benetton, Togo, Lewis, Elizabeth Arden, Mc Donalds, Whimpy vb.ni Türkçe isimlerle satmak hem yakışıksızdır, hem de mümkün değildir.

Ancak, tehlikeli olanı özentisi sonucu, daha kaliteli mal satıyormuş duygusu uyandırabilmek için yabancı isimlere yönelmektir (Yaman, 1996; 330).

Yabancı isimli işyerlerinde en çok tercih edilen dil İngilizce'dir. Zira İngilizce bugün egemen dil olarak kendini kabul ettirmiştir. Bunun yanı sıra İngilizce'yi tercih edenlerin kulağa hoş gelme ve farklı olma düşüncesinin etkisiyle de hareket ettikleri söylenebilir (Doğan, 1999; 110).

Kısaca özetlemek gerekirse, yabancı isimlere olan bu düşkünlüğün altındaki en büyük neden tüketimi körüklemektir denilebilir.

1.3.9. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Gündelik Hayatta Kullanılan Yabancı Sözcükler Konusundaki Düşünceleri

Yabancı dil, okullarda öğretim alanında, iş hayatında, sokaklarda, caddelerde, hastahaneden, postahaneye kadar her yerde kullanılmaktadır. Bununla birlikte bireyler yabancı dil bilmeseler daha gündelik hayatta kullanılan bir takım yabancı sözcükler, (yes, okay, bye bye, how are you vs.) sayesinde yabancı dile artık aşinadır. Bu nedenle bireylerin (özellikle çocukların) bu durumu yavaş yavaş içselleştirip, hiç karşı çıkmadan kabulleneceği düşünülerek, araştırma kapsamına alınanlara gündelik hayatta kullanılan bu tür sözcüklerin Türk dilini nasıl etkileyeceği yönünde bir soru yöneltmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 50'de gösterilmiştir.

Tablo 50: Bireylerin Gündelik Hayatta Kullanılan Yabancı Sözcükler Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Yabancı Sözcükler Hakkındaki Düşünceler	Sayı	Yüzde
Türk dilini zenginleştirir	11	6.4
Yabancı dile karşı kulak alışkanlığı oluşturacağından öğrenilmesi daha kolay olur	35	20.2
Yabancı sözcüklerin kullanılması doğru değildir. Bu durum Türk dilini yozlaştırır	100	57.8
Küreselleşme sürecinin yaşandığı günümüzde Türk diline giren yabancı sözcükler bir gerekliliktir	22	12.7
Başka	5	2.9
Toplam	173	100.0

Gündelik hayatta kullanılan yabancı sözcüklerin Türk dilini zenginleştireceğine inananlar %6.4, yabancı dile karşı bir kulak alışkanlığı oluşturacağı için öğrenilmesinin daha kolay olacağını düşünenler %20.2, yabancı dilin Türk dilinin yozlaşmasına neden olacağına inananlar %57.8, küreselleşmenin yaşandığı günümüzde Türk diline giren yabancı sözcükler bir gerekliliktir diyenler %12.7 ve başka seçeneğini işaretleyen 6 kişiden ikisi her şeyin bireylere bağlı olduğunu, onların etkilemesine izin vermemeleri halinde hiçbir sakıncası olamayacağını, 2 kişi bu sözcükleri kullanmakta asla bir zararın söz konusu olamayacağını, çünkü Türkçe'nin zenginliği karşısında böyle birkaç sözcüğün etkisinin yok denecek kadar az olduğunu belirtirken, 2 kişi de yabancı dilin bu tür kullanımları sonucunda sadece dilin değil, buna bağlı olarak kültürün de zarar göreceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Amerika'nın dünyanın süper gücü olması nedeniyle yabancı diller arasında birinci sırada yer alan İngilizce toplumların hayatına sadece teknoloji, eğitim, (computer, harddisk, CD, klavye, maus, online, data bank vs.) kültür , sanat, müzik, spor, (Oscar, Emy, pop, rock,. talk show stand up show, body, vb.) iş dünyası ve siyaset alanında değil, günlük konuşma dilinde de giderek yerleşmeye başlamıştır. Osmanlının son döneminde Fransızca'nın Osmanlı Devletindeki etkisi sonucu "Pardon, bonjour, madam, merci, salut" gibi Fransızca sözcükler rağbet görüp, gündelik hayatta kullanılırken; bugün İngilizce "Thank you, okey, yes, how are you, , center, please vs" gibi onlarca kelime gündelik hayatta özellikle gençler ve çocuklar arasında kullanılmaktadır (Özdaş, 1998; 12).

Bu sözcüklerin gündelik hayatta kullanılmasının Türk dilini zenginleştireceği, yabancı dile karşı bir kulak alışkanlığı oluşturacağı için öğrenilmesine katkıda bulunacağı, küreselleşme sürecinde bu tür sözcüklerin bir gereklilik olduğu gibi ifadeler, dil bilincine sahip olmayanların düşünceleri olarak tahmin edilmektedir. Türk dilinin bu sözcükler karşısında yozlaşmasının hızlanacağı artık herkesin bildiği bir gerçektir.

Yozlaşma dilin özü ve yapısıyla ilgili kuralları bir tarafa atarak, onu işlemez hale sokmak, dildeki kuralların yerine başka kurallar koymaktır.

Yabancı sözcüklerin Türkçe'nin bu denli içine girmesi esasen görünümde şirin bir durum oluşturmalarına rağmen, dikkat edilirse, yavaş yavaş toplumun içine nüfuz etmekte ve 29 harf olarak yasayla kabul edilen Türk alfabesinin içine X Q,W gibi harfler sessiz sedasız yerleşmektedir. Dolayısıyla dilin yozlaşmasına kapı açılmaktadır.

Yine, dile karşı bir kulak alışkanlığı oluşturacağı için öğretilmesi kolay olur gibi bir düşüncenin yanlışlığı söz konusudur. Zira, dil öğrenmek ihtiyacı içindeki bireyler bu ihtiyaçlarını, okullar veya daha önemlisi kurslarla giderebilirler. Bu şekilde bir dili kusursuz olarak öğrenmek mümkün değildir. Ayrıca, halk arasında bir yabancı dilin bu şekilde kullanılmasının getireceği zararın, faydasının yanında çok önemli boyutlarda olacağı açıkça bellidir. Almanya, Fransa, Quebec örnekleri bunu gözler önüne sermiştir. Türk dili kadar İngilizce'nin kuşatması altında kalmadığı halde Almanların, Almancayı koruma savaşı dikkate şayandır. (Doğan, 1999; 133).

Bu ifadeler aynı zamanda, küreselleşme sürecinde bu yabancı sözcüklerin bir gereklilik olduğunu iddia edenlere karşı da geçerlidir. Çünkü, yukarıda verilen örneklere göre, gelişmiş batı ülkeleri küreselleşmeye rağmen, her gün konunun daha fazla üzerinde durmakta, yasalar çıkarmakta, halkı bilinçlendirme yönünde yoğun çaba sarf etmektedirler. Oysa, bu ülkelerin Amerika ve İngiltere ile dinleri kültürleri, gelişmişlikleri büyük ölçüde birbirinin aynıdır. Onların, dili koruma yönünde yoğun bir çaba içinde olmaları, millet olma vasfına gelecek en küçük bir tehlikeye karşı kendini koruma içgüdüsü ile açıklanabilir.

Burada büyük Atatürk'ün konunun önemini bundan yıllarca önce fark edip, bu yönde söylediği anlamlı vecizelerinden birine yer vermek, uzun ifadeler yerine, daha anlamlı bir mesaj olacaktır:

“Türk demek dil demektir. Milletin en bariz vasıflarının birisi dildir. Türk milletindenim diyen insanlar her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır, Türkçe konuşmayan bir insan Türk harsına, camiasına mensubiyetini iddia ederse buna inanmak doğru olmaz” (Doğan, 1999; 28).

1.3.10. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Gelişmiş Ülkelerin Yabancı Dile Karşı Aldıkları Tavrı Konusundaki Düşünceleri

Yabancı dilin toplum üzerindeki etkilerini saptarken, araştırma kapsamındaki bireylerin kendilerine yöneltilen gelişmiş ülkeler, kendi dilleri dışındaki dillerin öğretim dili yapılmasını, sokaklarda, caddelerde, yabancı dilde yazılar kullanılmasını yasaklıyorlar, sizce bunun nedeni nedir, şeklindeki soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 51’de gösterilmiştir.

Tablo 51: Bireylerin Gelişmiş Ülkelerin Yabancı Dile Karşı Aldıkları Tavrı Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Bireylerin Gelişmiş Ülkelerin Yabancı Dile Karşı Aldıkları Tavrı Konusundaki Düşünceleri	Sayı	Yüzde
Kendi ülkelerini daha ileri gördükleri için başka bir dilin varlığını kabul etmiyorlar	38	22.0
Yabancı dillere, milliyetçilik açısından bakıp, yasaklama getiriyorlar	40	23.1
Yabancı dilin, kendi dillerine, kültürlerine bir tehdit oluşturmasından korkuyorlar	93	53.8
Başka	2	1.2
Toplam	173	100.0

Tablo 51’den de anlaşılacağı gibi, kendi ülkeleri daha ileri olduğu için başka bir dilin varlığını kabul etmediklerini düşünenler %22, milliyetçilik düşüncesiyle yasaklama getirdiklerine inananlar, %23.1, yabancı dilin, dillerine ve kültürlerine bir tehdit oluşturmasından çekindikleri için böyle bir karar aldıklarını belirtenler %53.8 ve başka seçeneğini işaretleyen 2 kişi ile birlikte yaklaşık 25 kişi not düştükten sonra, seçenekleri işaretleyerek böyle bir uygulamaya inanmadıklarını gelişmiş batı ülkelerinin demokratik ülkeler olduğu için böyle bir girişimde bulunmalarının mümkün olamayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Şimdiye kadar sorulan sorulardan elde edilen bulgular, araştırma kapsamına alınan bireylerinin önemli bir kısmının oldukça bilinçsiz olduklarını göz önüne sermektedir.

Dolayısıyla bu konunun medyada sık işlenmemesinin, resmi yetkililerin konuya eğilmemelerinin toplumun bilinç düzeyinin oldukça düşük olmasında büyük bir rolü vardır.

Daha önce de ifade edildiği gibi, özellikle gelişmiş batı ülkeleri son yıllarda gittikçe artan bir biçimde dillerini koruma yönünde yoğun bir çabaya girişmişlerdir. Daha çok İngilizce'ye karşı alınan bu kararların, Almanların ve Fransızların kendi ülkelerini daha ileri gördüklerinden dolayı alınmış olması mümkün değildir. ABD'nin ekonomi, siyaset, teknoloji vb. alanlardaki hakimiyeti hoşlarına gitsin veya gitmesin, tüm toplumların kabul ettiği bir gerçektir. Dolayısıyla dillerini koruyan ülkelerin, kendilerini Amerika'dan üstün gördükleri için böyle bir karar almışlardır, demek gerçeklerden uzak görünmektedir.

Bu durumda ikinci ve üçüncü seçenek birbirine büyük oranda yakın olmakla birlikte, ikinci seçenek daha ideolojik görüldüğü için üçüncü seçeneğin daha açıklayıcı ve gerçeğe daha uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü dinleri, kültürleri, kısacası yaşam tarzları birbirine büyük ölçüde benzese bile, yine de her toplum kendi milli birliğini koruma içgüdüsüne sahiptir. Burada bunu sağlayan en önemli unsur dil ve ona bağlı olarak kültür olduğu için toplumların buna eğilmesi doğaldır.

Bu sorunun açık uçlu olarak sorulması durumunda bireylerin düşüncelerinin daha sağlıklı olarak ölçülmesi mümkün olabilirdi. Ancak, bireylerin konuyla alakalı bilgi eksikliği önceden tahmin edildiğinden ve bu durumda bireylerin bu soruyu cevaplamakta sıkıntıya düşecekleri ve belki de cevaplamayacakları göz önüne alındığından seçenekli olarak hazırlanması zorunlu olmuştur.

Bu sorunun en sonda sorulması, bireylerin diğer sorularda verdikleri cevapların daha gerçekçi olmasına ve bu sorudan etkilenmeden kararlarını vermeleri bakımından uygun olmakla birlikte bireylerin bilinç düzeyleri hakkında çok sağlıklı olmasa bile yine de bir fikir vereceği düşünülmektedir.

1.3.11.Araştırma Kapsamına Alınan Bireylerin Dil ve Yabancı Dil Konusundaki Düşünceleri

Araştırma kapsamındaki bireylere, “Dil konusunda belirtmek istediğiniz bir görüşünüz var mı? “Şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilmiştir. Toplam 31 kişi bu soruyu cevaplandırmıştır. Elde edilen bulgular cevapların benzerliğine göre 4 grupta toplanmıştır.

Tablo 52: Bireylerin Dil veya Yabancı Dil Konusundaki Düşünceleri

Dil veya Yabancı Dil İle İlgili Düşünceleri	Sayı	Yüzde
Yabancı dil ve yabancı kültür Türk toplumunu tehdit ediyor diyenler	17	9.8
Türk dili, yabancı dil karşısında kendini koruyabilir, diyenler	7	4.0
Konuya ideolojik açıdan yaklaşp, azınlık dillerini destek istediklerini belirtenler	3	1.7
Dil gibi hassas bir konuda, halkı bilinçlendirmeli ve anket çalışmalarına ağırlık verilmeli diyenler	4	2.3

Tablo 52’de en yüksek oran %9.8 ile yabancı dilin ve kültürün Türk toplumunu tehdit ettiğini savunanlara aittir.

Bu bireylere göre, dil bir toplumun aynasıdır. Türk dili ise dünyanın en eski ve en zengin dillerinden biridir. Türk kültürünün de çok zengin olması neticesinde Türkçe’nin korunması her Türk için kutsal bir görev olmalıdır. Ancak bugün yapılanlar, bu beklentilerin çok uzağına düşmektedir. Çünkü Türk toplumunda, bugün yabancı bir kültürün giderek yayılması söz konusudur. Yenilen yiyeceklerin, giyilen giyim eşyalarının, aksesuarların yanı sıra, eğitim anlayışı da batı kültürünün, dilinin etkisi altındadır. Türk çocukları bugün kendi ana dillerini öğrenmeden İngilizce öğrenmeye başlamaktadır. Oysa, bu genç beyinlere önce kendi dili ve kültürü tam anlamıyla öğretilmeli, yabancı dil daha sonraya bırakılmalıdır.

Ama, yabancı dil öğrenmekten de asla vazgeçmemelidir. “Bir dil bilen bir insan, iki dil bilen ise, iki insandır” sözü doğrultusunda, bireyler başka dilleri de öğrenmeye teşvik

edilmelidir. Dil öğrenirken dikkat edilecek nokta, bu yabancı dilin ve kültürün Türk diline ve kültürüne hakim olup, olumsuz etkilerde bulunmasına izin vermemektir. Eğer bu yapılmazsa, geleceğin emanetçileri olan gençlerin bu ülkeye ne derece sahip çıkacaklarını düşünmek gerekir.

Türk dilinin kendini koruyabileceğine inananların oranı ise %4'dür. Bu bireylere göre, yabancı dil bir gerekliliktir ve küreselleşmenin yaşandığı bu süreçte başka insanları, kültürleri tanımak açısından önemli bir avantajdır. Bu nedenle yabancı dil öğrenmekten kaçınmamak gerekir. Yabancı dilin Türk diline zarar vereceğine inanmak ise gereksizdir. Zira eski ve zengin bir dil olan Türkçe, bugünlere kadar geldiyse, bugünkü durumdan korkmak boşunadır. Tarihi süreçte Türkçe ilk defa tehdit altında değildir. Ancak Türkçe kendini koruma kapasitesi sayesinde bu tehditleri her defasında boşa çıkarmıştır ve yine boşa çıkaracaktır.

Dil konusundaki düşüncelerin ifade eden bireylerin %1.7'si de azınlık dilleri açısından ve Türkiye'deki bazı uygulamalardan yola çıkarak, siyasi düşüncelerini ve bazı sıkıntılarını açığa vuran ifadeler kullanmışlardır.

Son olarak bireylerin, %2.3'ü dil gibi hassas bir konuda, toplumsal açıdan bilinçlendirme ve anket çalışmalarının yok denecek kadar azlığından şikayet edip, bu tip çalışmaların yaygınlaştırılmasını Türk milletinin geleceği açısından gerekli gördüklerini belirtmişlerdir.

BÖLÜM.V

1-SONUÇ VE ÖNERİLER

1.1.Değerlendirme

“Yabancı Dilin Topluma Yansıyan Boyutları” başlığını taşıyan bu araştırma, Elazığ il merkezinde ki çeşitli mahallelerde yaşayan 173 kişi üzerinde anket uygulanmak suretiyle gerçekleştirilmiştir.

Son yıllarda varlığını daha fazla hissettiren, Türkiye’nin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kitle iletişim araçları, eğitim-öğretim, iş dünyası, gündelik konuşma dili ile yayılan ve neredeyse Türkçe ile başa baş bir görüntü sergileyen yabancı dil olgusu, toplumun değişik kesimlerinden farklı tepkiler almaktadır.

Kimilerine göre yabancı dilin toplumun bu derece derununa nüfuz etmesi, son derece doğal ve gerekli iken, çok küçük bir azınlık bu durumun Türk kültürüne, kimliğine, diline açıkça bir ihanet olduğunu ve derhal önlem alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle halkın çoğunluğunun yabancı olduğu bu konunun, sosyolojik açıdan genel olarak irdelenmesi ve bireylerin eğilimlerinin hangi yönde gerçekleştiğinin saptanması düşüncesiyle bu araştırmaya karar verilmiştir.

Anket formunda, yabancı dille öğretim, yabancı dille öğretim yapan okulların kitaplarını yurt dışından getirtmeleri, okulların batı tarzı etkinlikleri, yabancı isimli iş yerleri, gündelik hayatta kullanılan yabancı sözcükler gibi sorularla bireylerin düşünceleri saptanmaya çalışılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre bireylerin çoğunlukla dil bilincinden uzak oldukları ortaya çıkmıştır. Yabancı dille ilgili sorularda verilen cevapların genelde bilinçsizce verildiği, kurulan çapraz ilişkilerde gözlenen tutarsızlıklardan rahatlıkla anlaşılmaktadır. Bir milletin geleceği göz önüne alındığında ortaya çıkan sonuçlar hayli düşündürücü bulunmuştur.

Yabancı dil ile ilgili bulgulara bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, doğum yeri, yaş, öğrenim durum, meslek) rolü araştırılırken, özellikle öğrenim durumlarının etkili olacağı tahmin edilmiştir. Ancak, aldıkları eğitim ile öğrenim seviyesi yüksek bireylerin daha duyarlı ve bilinçli cevaplar verecekleri beklentisi büyük oranda gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla toplumun okumuş kesiminde yer alan bu bireylerin, “yabancı dille öğretim” ve “yabancı dil öğretimi” gibi iki farklı konu arasındaki farklılığı çoğunlukla ayırdememeleri karşısında öğrenim seviyesi daha düşük bireylerin ana dillerini korumalarını, dil bilincine sahip olmalarını beklemek güçtür.

Bu araştırmanın konusu itibarıyla, yabancı dile karşı olmak amacıyla yapıldığını altını çizerek vurgulamak gerekir. İsteyen istediği kadar yabancı dil öğrenmelidir ve başkalarını da teşvik etmelidir. Dikkat edilirse, dil bilincine sahip olan bilim adamlarının çoğunluğu, en az bir veya iki yabancı dil bilmektedir. Hatta Sinanoğlu yedi, Özok ise baş yabancı dile hakimdir. Ancak bu bireyler yabancı dil bildikleri halde, uygulamadaki yanlışlara, daha doğrusu bilmek ile benimsemek, öğrenmek ile konuşmak arasındaki farkı ısrarla vurguda bulunuyorlarsa, gezerek, görerek, araştırarak haklılıklarını kanıtlıyorlarsa, burada bir problem olduğunu kabul etmek gerekir.

Araştırmanın sonucundan, Türkçe’de yer alan yabancı sözcüklerin atılması gibi bir durum da anlaşılmamalıdır. Çünkü böyle bir durumun imkansızlığı bilinmektedir. Eğer Türkçe’de yer alan yabancı sözcüklerin atılması gibi bir durum söz konusu olsa, Arapça’dan, Farsça’ya, Fransızca’dan, İngilizce’ye kadar sayısız kelimenin dilden atılması gerekecektir. Halbuki bu sözcükler, Türkçe ile iç içe geçmiş ve halk tarafından içselleştirilmiştir. Dolayısıyla bu kelimelerin Türkçe’den atılması dili hem kısırlaştırır, hem de anlam daralmasına yol açar. Esasen toplumlar arasında bilgi, kültür, teknoloji vs. alanlardaki alışverişi dil de dahildir. Ve bunu ortadan kaldırmak mümkün değildir. Önemli olan bunun ileri boyutlara varmasına seyirci kalmamaktır. Başka bir ifadeyle, dilin kapılarının ardına kadar yabancı dile açılmasına duyarsız bir yaklaşım sergilenmemelidir.

Buna engel olmak için başka ülkelerde ortaya çıkan her yeniliğin adının, dile yerleşmemesi için hemen karşılığını bulmak şarttır. Örneğin: bilgisayar ilk çıktığı zamanlar “computer” olarak tanınırken, Türk Dili Kurumunun “bilgisayar” kelimesini türetmesiyle bugün bu şekilde ifade etmektedir. Dili korumak adına bunu yapmak zor değildir.

Tüm dünyada tıbbi terimlerin çoğunlukla Latince olduğu bilinmektedir. Oysa, Almanlar böylesine evrensel bir konuda dahi tıbbi terimleri Latince değil, Almanca olarak kullanmaktadırlar. Onların bu davranışları, dillerine gösterdikleri saygı ile açıklanmakta ve taktirle karşılanmaktadır. Yine Fransızların “grammar” kelimesinde yer alan “m” harflerinden birinin atılmak istenmesi karşısında, ayağa kalkarak, protestolarda bulunmaları da “dil bilinci”ne sahip gelişmiş batı ülkelerinin bu konuya verdikleri önemin bir göstergesidir.

Türk dillerini, Almanlardan, Fransızlardan ve hatta gelişmişlik bakımından Türkiye ile aynı olan ancak dilini koruma yönünde hassasiyet gösteren Yunanlılardan daha mı az sevmektedirler. Kesinlikle hayır! Sadece Türk halkı, bu konuda yeteri kadar bilgi sahibi değildir.

Bu bağlamda, yabancı dilin bugünkü şekliyle kullanılmasının getireceği olumsuzluklara yabancı dille öğretimden başlayarak değinmek gerekir.

Yabancı dilin getiri ve götürülerini tam anlamıyla bilmeden hareket eden, bireylerin konunun özünü bilmeden, dil bilincinden yoksun olarak hareket etmeleri neticesinde yabancı dil bugün bir araç değil, bir amaç halini almıştır.

Oysa yurtdışında çok geri kalmış bir iki ülke hariç, tüm ülkelerde eğitim ve öğretim her ülkenin kendi ana diliyle yapılmaktadır. Eğitim-öğretimin başka bir dille yapılmasının sakıncalarına gelince, yabancı bir dilin kullanılması neticesinde ülke bilim yapamaz duruma gelebilir. Halbuki, gerçek kalkınma ülkelerin kendilerinin bilim ve teknoloji üretmeleriyle mümkündür. Bir milletin öğretim dilini kendi ana dili dışında bir dille yapması, gelişme yolunu kendi elleriyle kapatması demektir. Bilim yapmak için kendi ana

dilini kullanmayan toplumların, toplumsal gelişmesi de engellenmektedir. Yabancı dille öğretim öğrenciler üzerinde de olumsuz etkilere sahiptir. Öğrencilerin, ana dilleri dışında bir dille düşünmeye zorlanmaları, yabancı dille birlikte gelen yabancı kültürden etkilenecek kendi toplumlarına yabancılaşmaları gibi bazı olumsuzluklara neden olacaktır.

Çağdaşlık adına desteklenen yabancı dille öğretim, gelişmiş hiçbir ülkede yoktur. Avrupa ülkelerinin hiç biri kendi dillerinden başka bir dille öğretim yapmıyor. Ancak ülkelerinde çok iyi bir yabancı dil öğretimi uyguluyorlar (Kaplan, Algan, 1995; 31-34). Yabancı dil öğrenmek için eğitim-öğretim dilinin yabancı dille yapılmasının gerekmediğini gösteren bir örnek Skale Dergisinin 1993 yılı 1.sayısında şöyle verilmektedir.

Avrupa ülkelerinde 20-24 yaş arası gençlerin %83'ü en az bir dil bilmektedir. Daha yaşlılarda bu oran %50 civarındadır. Buna karşılık Avrupa'da bütün orta ve üniversite öğretimi her ülkenin kendi ana dilleriyle yapılmaktadır. Bir başka örnek Macaristan'dır. Nüfusu 10 milyon olan Macaristan'da bütün okullar Macarca'yı kullanırken, sadece 1991 yılında açılan bir üniversite İngilizce öğretim dilini kullanmaktadır. Ancak bu üniversitenin tüm öğrencileri yabancıdır (Doğan, 1996; 13).

Beş dil bilen, dil bilmenin önemine inanan bilim adamı Özok'un görüşleri Atatürk döneminde dile verilen önemi ve bugünkü durumu anlamak açısından iyi bir örnektir.

"Türkiye'de Türkçe bilim dilinden vazgeçmeyiz. Çünkü ben, dilin bir milletin onuru olduğunu düşünüyorum. Biliyorsunuz, Atatürk zamanında yabancı ülkelere bilim adamları ders vermek üzere Türkiye'ye davet edildiler. Ancak, kendilerine şu söylendi; "Beş yıl kendi teknik dilinizle bizim öğrencilerimize öğretim yaptıracaksınız; fakat bizim tercihimiz, bu beş yılın sizin bizim dilimizde ders anlatmanızdır. Bu yabancı insanlar bu karara büyük saygı duydular. Çünkü bir ulus kendi diline ne kadar saygı gösterirse diğer uluslar o kadar saygı gösterir. Ben yabancı dil öğrenmiş olmak için bu kadar çaba sarfetmiş biri olarak, yabancı dil öğrenmeye kesinlikle karşı değilim. Ancak, İngilizce

öğretimin bu kadar yaygınlaşmasının Türkçe için çok büyük bir tehlike olduğunu ve bunun ileride ulusun onurunu da zedeleyebileceğini düşünüyorum” (Sonat, 1995; 76-77).

Yabancı dille öğretimin toplumda kısa vadede belli bir kesimi etkilediğini oysa yabancı dilin iş dünyasındaki kullanımının tüm toplumu derinden etkilediği daha önce belirtilmişti. Günümüzde artık caddelerin, sokakların yabancı dilde yazılmış yazılarla donatılması neticesinde bir Türk kenti ile Amerika kenti arasında neredeyse hiçbir fark kalmamıştır.

Bugün için gözlenen ve apaçık ortada olan bir gerçektir ki en küçüğünden en büyüğüne kadar her seviyede batı dillerinin bir veya bir kaçından ad, unvan, ürün adı vb. kullanımlar için yararlanılmaktadır. Ancak, patent anlaşmalarının getirdiği mecburiyetin bu konunun dışında olduğunu belirtmek gerekir. Bununla birlikte iş yeri, alış-veriş merkezi olarak yapılan gökdelenlerden adı büyük kendi küçük dükkancıklara kadar konulan adların, batı kaynaklı adlar taşımasının anlamı nedir? Bir iş için “plaza”, “capitol”, “center”, “country”, “galleria” gibi adlar vermek ve hatta bunların katlarına bile örneğin, en üst katı Food Court diyerek yabancılaştırmak, şimdilerde, yaygın sıradan fakat gerekli bir alışkanlık olmuştur (Ersoylu, 1994; 210).

Yabancı dilin hayatın bu derece içinde olmasına mizahi bir üslupla yaklaşan Çakır’ın ifadeleri aslında konuyu özetlemektedir:

“Önceleri büyük kentlerimizdeki bazı işyerlerinin adları olarak göze çarpan yabancı dildeki sözcüklerden alınmış “cotton bar” gibi iş yeri adları bu işyerlerinin her geçen gün çoğalmasıyla birlikte daha küçük kentlerde de corner shop olarak yayılıp çoğalmaktadırlar. Bunların arasında “Mc Donalds” ya da “Benetton” gibi yabancı kökenli kuruluşları da katınca sokak ya da caddelerde tam bir dil karmaşası yaşanmaktadır. Bu bağlamda süpermarket’lerden olsun, butik’lerden olsun aldıklarımızı da artık torbaya koymak yerine Fransızca kökenli olan poşet’lere koymamak da yakışık almazdı herhalde... Kurtuluş Savaşımızda önemli bir yere sahip şirin bir Anadolu kenti olan Eskişehir’de bile İsmet İnönü Caddesi’ne çıktığımızda Trio-Fast-Food da karnınızı doyurabilir, Orhun-Orkun

Brothers'dan arkadaşınıza doğum günü hediyesi olarak bir T-Shirt alabilir; hatta Life Bar'da ufak bir party bile verebilirsiniz... Bu arada, arkadaşlarınızla happy-hour geçirebileceğiniz discoteque deep'i de unutmanızı önerebiliriz (Çakır, 1994; 96).

İş yerlerine yabancı isimler veren bireylerin, tüketimi körüklemek düşüncesinde olmalarından başka kültürel kimlik bunalımı ve özgüven sorunu yaşadıkları iddia edilmektedir.

Konuyla ilgili bilimsel araştırmalar yapan Üstünova araştırmalarının sonunda iş yerlerine verilen adların titiz bir çalışmanın ürünü olmadığını, gelişigüzel verildiğini ve Türkçe'ye uygunluğuna ise hiç bakılmadığını, tespit ettiğini belirterek şunları ekliyor; "Yabancı isimli işyerlerinin bir mesaj iletip iletmediğine bakılmamaktadır ve hatta bir kısım işyerlerinin adlarıyla yaptıkları hizmet ise hiçbir uyum göstermemektedir. Tek amaç, müşterinin kulağına hitap etmek, çekici, güzel, kolay unutulmayan adlar koymak, yani tüketimi körüklemektir." Üstünova-bu araştırmanın bulgularında da sıkça rastlandığı gibi-yabancı sözcüklere, yabancı kurallara eğilim gösterenlerin çoğunun yüksek öğrenim gördüğünü bir hayli ilginç buluyor ve bu durum şöyle değerlendiriyor: "Dillerinde yabancı sözcüklere, kurallara yer verenler kendilerini aydın, kültürlü, orijinal sandıkları için mi böyle davranıyorlar? Bunu ana dili sevgisizliğine bağlamak sanırım acımasızlık olur. Olsa olsa dil bilinci uyandırılmadığından, yeterli dil eğitimi verilmediğinden, bir dile başka dillerden sözcük almanın o dilin varlığını tehlikeye soktuğunun, güzelliğine, inceliğine zarar verdiğinin, bodurlaştırıp, cüceleştirdiğinin, hele hele en büyük tehlikenin yabancı dil kurallarının dilde yaygınlaşıp yerleşmesi olduğunun anlatılmamasından kaynaklanıyordur" (Üstünova, 1996; 1190) şeklinde kaygılarını dile getirmektedir.

Gündelik hayatta da artık alışılan ve garip karşılanmayan bir şekilde, özellikle İngilizce sözcükler konuşmaların arasına doğal bir şekilde serpiştirilmektedir. How are hi you, yes, okey, good bye, vs. çocukların ve gençlerin dilindedir. Bunların da ötesinde gündelik hayatta kullanılan yabancı sözcüklerin nasıl kabul gördüğünü ve halkın nasıl tepkisiz kaldığını güncel bir örnekle vermek durumun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Anadolu'nun Türk kültürünün motifleriyle süslenmiş üç bin çeşit halk oyununun sentezlenmesiyle oluşturulmuş muhteşem dans gösterisi Sultans of the Dance adıyla Mydonose Show Land'de gösterime girmiştir. Bu durum şaşkınlık verecek kadar garip bir tezat oluşturmaktadır. Zira amaç Türk kültürünün zenginliğini göstermekse ve bunun için yüzlerce insan geceli gündüzlü çalışmışsa gösterinin adı neden Türkçe değildir.

Bu konuda asıl şaşırtıcı olan Türk kültürünü tanıtmak amacıyla yapılan bu gösteriye adının yabancı olmasından dolayı hemen hemen hiçbir eleştiri gelmemesidir. Bu konuda sadece ünlü bir politikacının söylediği şu sözler medyada yer alırken, aynı zamanda yönetimin önemli mevkilerinde bulunan şahısların dahi dil bilincinden ne kadar uzak olduğunu gözler önüne sermiştir: "Bu gösteri Türkiye'de gösterimde olduğu zaman adı Türkçe olabilirdi." Bu ifadelerden anlaşıldığına göre yurt dışında da sahne alacak olan bu gösteri, yurt dışında yabancı sunum yapılabilir.

Şimdi sormak lazımdır yabancı ülkelere Türkiye'ye gelen gösteri grupları, sanatçılar, isimlerini değiştiriyorlar mı? Elbette hayır! Ürünler kültürleriyle ve dilleriyle birlikte gelmektedirler. Türkiye'de ise Türk kültürü tanıtılırken bile tavizler verilmekte, isim yabancı olursa daha çok rağbet görür düşüncesiyle bilinçsizce hareket edilmektedir.

Medya dünyasını kontrol edenlerin büyük bir kısmının da batılılaşma uğruna kültürel değerlerinden taviz vermekte sakınca görmemeleri; yabancı kültür unsurlarının yayılmasına belki de farkında olmadan hizmet etmelerine yol açmaktadır.

Tüm bunların neticesinde dile ve ardından da kültüre yabancılaşma gündeme gelmektedir. Sayısı günden güne artan özel radyo ve televizyonların çoğalan eleman ihtiyacını niteliksiz insanlardan temin etmesi, onların İngilizce mi, yoksa Türkçe mi olduğu belli olmayan bir dil kullanmaları, bu durumu daha fazla körüklemektedir.

Yabancı sözcüklerin toplumda önemli bir yeri olan şahsiyetler tarafından kullanılması çok kısa bir sürede bu sözcüklerin dile girmesine ve toplumun bunu kendine mal etmesine yol açarken, bu sözcüklerin Türkçe karşılığı da unutulmaktadır.

Bu noktada, ana dilin yerine başka bir dilin kullanılması halinde toplumun göreceği zararı somut bir örnekle belirtmek, daha anlaşılır olacaktır. Örneğin, Türkçe’de Türk toplumu için manevi yönden oldukça derin anlamlara sahip olan “gönül” sözcüğü Türk milletinin derununa nüfuz etmiş, şarkılarına, türkülerine, şiirlerine, ata sözlerine, deyimlerine kadar yerleşmiştir.

“Sabret gönül”, “Aldırma gönül”, “Gönül sayfam”, “Of deli gönül” gibi eski ve yeni şarkılarla; “Kâbeyi yık gönül yıkma”, “İki gönül bir olunca samanlık seyran olur”, “Gönülsüz yenen aş, ya karın ağrıtır ya baş” gibi ata sözleriyle; “gönül almak”, “gönül vermek”, “gönül koymak” vb. deyimlerle gönül sözcüğü manevi kültürün son derece etkili ve sihirli bir sözcüğüdür. Oysa İngilizce’de bu sözcüğün karşılığı yoktur. Yani İngiliz kültüründe manevi anlam yüklü böyle bir sözcük bulmak mümkün değildir. Dolayısıyla Türk toplumunun artık İngilizce konuşacağını varsayarsak “gönül” sözcüğü İngilizce’de karşılığı olmadığı ve bu sözcük kullanılmadığı için yok olacaktır. Böylece, içinde gönül sözcüğü geçen, şarkılar, türküler, ata sözleri, deyimler, şiirler kullanılmaz olacaktır. Türk toplumunun kültürel zenginliğini yok edecek, sadece bir örnek verildi. Oysa bunun gibi belki yüzlerce kelime ve taşıdığı anlam kültürel hayattan atılacaktır. Neticede ise maddeci bir topluma dönüşmek çok daha kolaylaşacaktır.

Herkesin kabul ettiği bir gerçektir ki bugün teknolojiden başlayıp sanata kadar uzanan hemen her alanda ulusal sınırlar aşılmış ve ortaya çıkan yenilikleri izlemek ve başka toplumlara aktarabilmek, yaşadığı çağa uyum gösterebilmek bugünün insanı için çok daha önemli bir hale gelmiştir. Bu bağlamda daha önemli hale gelen yabancı dil amacından saptırılmış ve adeta bireyleri toplumlarına yabancılaştırma vasıtası olarak kullanıp, kültür emperyalizminin daha rahat yayılmasını sağlamıştır. Uygulanan politikalar ile gelişmemiş ülkelerin dilleri, unutturulmaya çalışılmaktadır. Oysa bu durumun gerçekleşmesi halinde toplumların göreceği zararlar anlatılamayacak boyutlarda olacaktır.

Çevremize baktığımızda her canlının, her bitkinin bir görevi olduğunu görürüz. Bu sayede doğada muazzam bir denge kurulmuştur. Bu varlıklardan biri yok olsa, zincirleme

bir sistem ile insanoğlu bundan zarar görecektir. Onun için tabiattaki her şeyi korumak şarttır. Denge bir defa bozuldu mu eski haline gelmesi oldukça zordur. Bunlar aynı zamanda, tabiatın ve insan yaşamının zenginliğidir. Bu noktada şu iyi bilinmelidir dünyada her kültür ve dil, insanlığın zenginliğidir. Tabiatın korunması için nasıl “çevrecilik” hareketleri varsa, kültürlerin korunması için de Sinanoğlu’nun dediği gibi “kültürel çevrecilik” hareketi başlatılmalıdır.

Özellikle bugün tüm dünyada etkisini gösteren İngilizce, üçüncü dünya ülkelerinin kültürlerini yok olma tehlikesiyle karşı karşıya getirmektedir. Her ne kadar dilleri ile oralara çağdaşlığı, bilimi, teknolojiyi götördüklerini söyleseler bile faydanın yanı sıra zarar da verdikleri açıktır. Bu durumu bizzat yabancı bilim adamları defalarca teyit etmişlerdir. Bunlardan biri olan Pleines:”Yabancı dil politikası, bir güç politikasıdır” derken, bu durumun eğitim kurumlarından, uluslararası ilişkilere, hatta konferans ve panellere kadar her yerde kendini gösterdiğini ifade eder. Grosse ise, “Batı Avrupa’daki politik bağlantılar ve ticari ilişkiler İngilizce’nin ön plana çıkmasına yardımcı olmuştur. Bu bakımdan yabancı dil politikası sonuçta dünyadaki güç dengelerini, bağlantıları ve ilgi odaklarını değiştirebilir hale gelmiştir” diyerek konunun önemini vurgulamaktadır. Buraya kadar olan ifadelerden açıkça anlaşıldığı gibi dünyanın kaderini şekillendiren güçlerin, dil politikalarında dünyada söz sahibi olma, yeni pazarlar ve kaynaklar bulma gibi hassas konular yatmaktadır (Kayayerli, 1993; 44).

Her toplum kendi problemlerini kendi dili ve kültürüyle halletmeye çalışmalıdır. Farklı bir kültürü olan toplumu, hiç bilmediği bir ülkenin kültürüyle yönlendirmeye kalkışmak, insanlık adına yakışık almayan bir durumdur. Bu tıpkı insanın üstüne uygun olmayan bir elbise giymesine benzer. Bu yüzden her toplum en iyi kendi kültürünü, kendi dilini bilir ve yansıtır. Çünkü dil kültürü yüzdüren gemidir.

1.2.Öneriler

Bu kısımda toplumda eksik olan dil bilincinin yerleşmesi için neler yapılabileceği yönünde bir takım çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

Bu yönde resmi yetkililerin uygun yasaları, bir an önce çıkarması, medyadan, eğitim-öğretimden, sokaklara, caddelere kadar uzanacak yeni bir düzenlemenin gerçekleştirilmesi zorunludur. Önerilere geçmeden önce şu durumun iyi anlaşılması şarttır.

Bu alanda yapılacak öneriler, akla yasakçı bir zihniyeti getirmemelidir. Unutulmamalıdır ki, özgürlükler sınırsız değildir. Nasıl ki bir bireyin özgürlüğünün başka bir bireyin özgürlüğünün başladığı yere kadar olduğu kabul ediliyorsa, bu durum toplumlar için de geçerlidir. En demokratik toplumlarda dahi birliği, beraberliği ve düzeni sağlamak için bir takım kurallar ve yasaklar uygulanmakta ve gerekli görülmekteyse, dil alanında aşağıda yapılacak öneriler de aynı şekilde değerlendirilmelidir. Dilini koruma çabası içinde olan Almanya, Fransa, Galler, Quebec gibi ülke ve yörelerin demokratik olma vasfını taşıdıkları halde aşağıdaki önlemlerden daha katı yasakları ve sınırlamaları uyguladıkları unutulmamalıdır.

Bu yönde öncelikle medyanın Türk dilini yozlaştırmasının ve yabancı dilin etki alanına girmesinin önüne geçilmelidir.

-Televizyon ve radyolarda çalışan, spiker, sunucu ve muhabirlerin Türkçe'yi doğru ve yanlışsız kullanmalarına dikkat edilmelidir. Hatta bunların belli bir eğitimden geçirilerek, Türkçe'yi doğru kullanmaları sağlanmalıdır.

-Medya kuruluşları kendi içlerinde dil yanlışlarını kontrol eden bir birim oluşturmalıdır. Gündelik hayatta kullanılan bir çok yabancı sözcüğün ilk çıkış yerlerinin genellikle TV ve radyo olması nedeniyle, buralarda programlara çıkan kişilerin Türkçe'yi doğru konuşan ve yabancı sözcükleri rastgele kullanmayan kişilerden olmasına dikkat edilmelidir.

-Radyo ve TV programlarında, yazılı basında kültür ve dil ile alakalı, halkın ilgisini çekebilecek şekilde programlar, yazılar yayınlanmalı. Başka ülkelerden örnekler verilerek dil bilincini uyandırmaya gayret edilmelidir.

-TV ve radyolarda sıkça kullanılan, 1 Aralık 1928 tarihli 1352 sayılı kanunla tespit edilen ve Türk alfabesinde bulunmayan w,x,q gibi harflerin kullanılması kesinlikle yasaklanmalıdır.

-Kurallara uymayan medya organları, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, uyarılmalıdır.

-Yabancı dille öğretim ve yabancı dil öğretimi arasındaki fark halka çok iyi bir şekilde anlatılmalı. Her öğrencinin yabancı dil bilmesinin yolunun yabancı dille öğretimden geçmediği gelişmiş ülkelerdeki örnekler gösterilerek en iyi öğretimin kendi ana diliyle olduğu halka izah edilmelidir.

-Her öğrencinin, dersleri kendi ana diliyle daha iyi öğreneceği göz önünde bulundurularak dersler Türkçe yapılmalıdır. Ancak çok iyi şartlarda yetiştirilmiş yabancı dil öğretmenleriyle, yabancı dil dersleri verilmelidir.

-Yabancı dille öğretim yapan okullardaki hazırlık sınıfları kaldırılarak, bireylerin hayata bir yıl geç başlamalarının önüne geçilmeli, ve Türkiye gibi öz kaynakları sınırlı bir ülke için pahalı ve lüks olan bu uygulamadan vazgeçirilerek, bu kaynaklar, öğrencilerin diğer ihtiyaçlarına yönelik olarak kullanılmalıdır.

-Yabancı dille öğretim yapan okulların ders kitaplarını yurtdışından getirmeleri önlenmeli ve kitaplar Türk kültürüne göre Türkiye’de hazırlanmalıdır. Bu sayede hem ekonomik yönden önemli bir kaynağın yurt dışına akması önlenecek, hem de öğrencilerin Türk toplumunun maddi-manevi değerlerinin farkında olması bir nebze de olsa sağlanacaktır.

-Okulların düzenledikleri etkinliklerin belirli kurallar çerçevesinde olmasına, dikkat edilmelidir. Gençlerin kendi yaşlarına ve Türk kültürüne uygun bir şekilde eğlenmeleri sağlanırken, alkol kullanımına müsaade edilmemelidir.

-Yabancı adlar taşıyan iş yeri sahipleriyle görüşölüp, uyarıda bulunulmalıdır. Adları Türkçe'ye uygun iş yeri sahipleri ödüllendirilmeli, takdir ve teşvik edilmelidir. Bu durum medya organlarında sık sık gündeme getirilip, halkta dil bilincinin uyanmasına çalışılmalıdır.

-Öncelikle yerel yönetimlerin işyerleri açılırken bu konuda yönlendirici olmaları gerekmektedir. TBMM'de bu konuda hazırlanan yasa tasarısında iş yeri isimlerinin mutlaka Türkçe olması yönünde yapılan çalışmalar, askıya alınmamalıdır. Bu tasarıda, iş yeri isimlerinde mutlaka yabancı bir kelime bulunması gerekiyorsa bunun Türkçe ismin altına ve yarı büyüklüğünde yazılmasının yanı sıra fazladan bir levha vergisi istenmesi de ele alınmıştır. Bu durumun halka iyi anlatılıp, halkın desteğinin de alınmasına çalışılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AĞDEMİR, Sürmeli; "Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi II, S.168, Temmuz-Ağustos, Ankara, 1991
- AKSAN, Doğan; Her Yönüyle Dil, T.D.K. yay., 3.Baskı, Ankara, 1987
- ALBERTİNİ, J.M.; Az Gelişmişliğin Mekanizması, Çev; M.Sencer, M.Kum
- ALKIBAY, Sanem; "Satış Mağazalarına Yabancı Dilde Ad Verme Akımının Nedenleri", Hacettepe Üniv. İkt. İd. Bil. Fak. Der. C.XIV, s.1, Temmuz, 1996
- ALTBACH, Philip; KELLY, P.Gail; Sömürgecilik ve Eğitim, İnsan Yay., İstanbul, 1991
- ARENDTH, Hannah; Totalitarizmin Kaynakları Emperyalizm, İletişim Yay., 1.Baskı, İstanbul, 1998
- ATASEVEN, Fusun; "Öğrenen Merkezli Fransız Dili Öğretimi ve Karşılaştırmalı Kültür Yaklaşımı", Hacettepe Üniv. Eğt. Fak. Der., S.1, Ankara, 1986
- AYDIN, Ayşe, Sevil; "Çağın Gerisinde Yabancı Dil Öğretimiyle Daha İleriye", Dil Dergisi, 1993
- AYDOĞMUŞ, Günerkan; "Türkçemiz ve Dükkan Levhaları", Günışığı Gazetesi, 25.10.2000
- AYDOĞMUŞ, Hilal; "Kültürün Mahiyeti Kültürel Değişim ve Aydın", Genç Kalemler Der., S.1, Mart, Elazığ, 1999
- BAYDUR, Mithat; Küreselleşme-Yerellik Gerilimi ve Kimlik Duygusu", Türk Yurdu, c.18, S.129, Mayıs, 1998
- BİLGİ, Nilgün; "Kitle İletişim Araçlarının Kimlik Kartı: Dil" Türk Yurdu, S.108, Ağustos, 1996
- BİLGİÇ, Emin; Milli Kültür Davamız, Boğaziçi Yay., 9.Basım, İstanbul, 1986
- CANPOLAT, Serdar; "Kültürel Yozlaşma", Genç Kalemler Der., S.1, Mart, Elazığ, 1999
- CİLLIA, Rudolf de; "Sosyo-Dilbilim ve Avrupa'da Azınlık Dilleri", Türk Yurdu, S.107; Temmuz, 1996

- ÇAKIR, Mustafa; "Dil Kirlenmesi: Türkçe'de Yabancı Sözcüklerin Kullanımı", Cogito, Güz, S.2, 1994
- ÇETİN, Celalettin; "Dilimiz, Kültürümüz, Kimliğimiz, Bilim ve Eğitim Dili Türkçe", Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe, Dil ve İnk. Tarihi Bölümü, Türk Dili Çalışmaları, İst. Tek. Üniv. İnş. Fak. Mat., 1995
- ÇETİNTAŞ, Mesut; "Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar", Bilge, Kış,17, 1995
- DEBRELİ, Saliha; "Kültür Problemleri ve Gençlik", Gençliğin Sesi, Temmuz, 1991
- DEMİR, Ömer, ACAR, Mustafa; Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ağaç Yay., 2.baskı, İstanbul, 1993
- DEMİRCAN, Ömer; Düünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil, İstanbul, 1988
- : "Yarım Dilli Öğretim", Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe, Dil ve İnk. Tarihi Bölümü, Türk Dili Çalışmaları, Tek. Üniv. İnş.Fak., Mat, 1995
- DOĞRU, Erdiç; "Dil, Düşünce ve Kültür Arasındaki İlişki", Dil Dergisi, S.45, Temmuz, 1996
- DOĞAN, İsmail; Sokaktaki Yabancı, Sistem Yay., İstanbul, 1999
- DOĞAN, Mehmet; "Yabancı Dil Öğrenimi ve Yabancı Dilde Öğretim", Bilge, S.10, Güz, 1996
- DURUKAN, Oktay; "Çizgi Filmler Ana Dili Engelliyor", Zaman Gazetesi, 19.09.2000
- DUVERGER, Maurice; Siyaset Sosyolojisi, Varlık Yay., 4.Basım, İstanbul, 1995
- DÜZGÜNEŞ, Orhan; "Amerikanlaşma Salgını", Türk Yurdu, S.100, Aralık, 1995
- EKİCİ, Ertuğrul; "Kitle İletişim Araçlarının Toplumsal Yapıya Etkisi" Genç Kalemder., S.1, Mart, Elazığ, 1999
- ERCİLASUN, Ahmet; "Doğan Hızlan'a Cevap", Türk Dili, Dil ve Edeb. Der., S.533, Mayıs, 1996
- ERGİN, Osman; Türk Maarif tarihi, I-II, İstanbul, 1997
- ERİŞ, Metin; Amerikan/Rus Emperyalizmi, Boğaziçi Yay., 2.Baskı, İstanbul, 1978
- ERKAL, Mustafa; Etnik Tuzak, Turan Kültür Vakfı Yay., 4.Baskı, İstanbul, 1994
- ERSOYLU, Halil; "Batı Kaynaklı Kelimeler (2)", Türk Dili c.II, S.511-516, 1994

- FARBER, Barry; Yabancı Dil Öğrenme Yöntemleri, İm Yay., 3.Baskı, İstanbul, 2000
- FUKUYAMA, Francis; Tarihin Sonu mu? Vadi Yay., Ankara, 1998
- GALBRAİTH, J.K; Kusku Çağı, Altın Kitaplar Yay., 2.Basım, İstanbul, 1989
- GÖĞÜŞ, Zeynep; "Slalom", Sabah Gazetesi, 04.01.1997
- GÖKDEMİR, Fikret; "Planlama Açısından Yabancı Dil Öğretimi, Hacettepe Üniv. Eğt. Fak. Der., S.5, 1990
- GÖKTÜRK, Gülay; "Dilini Kaybetmek", Sabah Gazetesi, 15.04.1999
- GÜÇLÜ, Abbas; "Temiz Türkçe Arayışları", Milliyet Gazetesi, 08.01.1997
- GÜNGÖR, Erol; Dünden Bugünden, Tarih-Kültür-Milliyetçilik, Mayaş Yay., 1.Baskı, Ankara, 1982
- ; Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik, Ötüken Yay., İstanbul, 1996
- GÜNGÖR, Nevin; Kültür, Eğitim, Dil Üzerine Görüşleri İle Ziyaeddin Fahri Fındıklıoğlu, Kültür Bakanlığı Yay., 1290, Kültür Eserleri Dizisi 167, Ankara, 1991
- GÜVENÇ, Bozkurt; İnsan ve Kültür, Remzi Kit., 6.baskı, İstanbul, 1994
- HACİEMİNOĞLU, Necmettin; Milliyetçi Eğitim Sistemi, Töre-Devlet Yay
- HACISALİHOĞLU, Hilmi; "Türkçe Bilim Dili Olmaya Layık Değil midir?" Türk Dili, Dil ve Edeb. Der., S.536, Ağustos, 1996
- HARRİSON, Paul; 3.Dünyanın Batılılaştırılması, Pınar Yay., 2.Baskı, İstanbul, 1991
- HATEMİ, Hüsrev; Yozlaşmadan Uzlaşmak, Dergah Yay., 1.Baskı, İstanbul, 1988
- ILICAK, Nazlı; "Dildeki Yozlaşmaya Fren", Akşam Gazetesi, 03.01.1997
- IŞIK, İhsan; Kültürümüzün Kimliği, Beyan Yay., 4.Baskı, İstanbul, 1995
- İLKHAN, İbrahim; "Yabancı Dil Öğretiminin Topluma Yansımaları", Sosyal, Selçuk Üniv. Der., Sos. Bil. Enst. Der., S.5, 1999
- İNAN, Afet; "Milliyetin Temeli Olan Dil Birliği", Türk Dili, Dil ve Edeb. Der.,c, XVI, S.181, Ekim, 1966
- İŞERİ, Kamil; "Dilin Kazanımı ve Yabancı Dil Öğretimi", Dil Dergisi, 1994
- JALE'E, Pierre; 3.Dünyanın Yağması, Sosyal Yay., İstanbul, 1975

- KAPKIN, Güliz, ALGAN, Necla; “Ana Diliyle Öğretim Üstüne Bir Söyleşi”, Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe, Dil ve İnk.Tarihi Bölümü, Türk Dili Çalışmaları, İst. Tek. Üniv. İnş. Fak. Mat., 1995
- KAPLAN, Mehmet; Kültür ve Dil, Dergah Yay., 7.Baskı, İstanbul, 1992
- KAYAYERLİ, Müjdat; “Avrupa’da Yabancı Dil Politikası”, Türk Yurdu, S.71, Temmuz, 1993
- KENNEDY, Paul; Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., 4.Baskı, Ankara, 1993
- KONİG, Wolf; “Öğretim Dili Olarak Almanca ve İngilizce”, Hacettepe Üniv. Eğt. Fak. Der., S.5, Ankara, 1990
- KORKMAZ, Zeynep; “Günümüzde Dil Yozlaşması”, Türk Dili, S.542, Şubat, 1997
- KUNTAY, Nevin; “Dil Kirliliği ve Dil Birliğinde Televizyonun Rolü ve Fransa’dan Bir Örnek”, Dil Dergisi, S.42, Nisan, 1996
- KUSHNER, David; Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu, Kervan Yay., 1.Baskı, İstanbul, 1979
- KÜLLİYE; “Ahmet Buran İle Dil Üzerine”, Külliye Der. S.1, Nisan-Mayıs-Haziran, 1999
- MARSHALL, Gordon; Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yay., Ankara, 1999
- NAİSBİTT, John, ABURDENE, Patricia; Megatrends 2000, Form Yay., 2.Baskı, İstanbul, 1991
- ÖZDAŞ, Ali; “Dilimiz Türkçe ve Eğitimin Önemi”, Türk Yurdu, c.18, S.135, Kasım, 1998
- ÖZDENÖREN, Rasim; YAŞADIĞIMIZ GÜNLER, Eleştirel Bir Yaklaşım, İnsan Yay., 2.Baskı, İstanbul, 1986
- ÖZEL, Mustafa; Amerika Birleşik Devletleri Yüzyılın Sonu, İz Yay., İstanbul, 1993
- ÖZKAN, Mustafa; Diller ve Türkçemiz Prof. Dr. Faruk Timurtaş, Alfa Yay., 1.Baskı, İstanbul, 1996
- ÖZKAN, Nevzat; Yabancı Dilin Türk Dili ve Kültürü Üzerindeki Etkileri, Ank. Üniv. Tömer, S.41, Mart, 1996
- ÖZTÜRK, Gürbüz; “Türkçe Katlediliyor”, Zaman Gazetesi, 10.08.2000
- SAİD, W.Edward; Kültür ve Emperyalizm, Hil Yay., 1.Baskı, İstanbul, 1995

- SONAT, Suna; "Dil Bir Ulusun Onurudur", Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe, Dil ve İnk.Tarihi Bölümü, Türk Dili Çalışmaları, İst. Tek. Üniv. İnş. Fak. Mat., 1995
- SUNEL, Hamit; "Eğitim Sistemimizde Yabancı Dil", Çağdaş Eğt. Der., S.6, 1991
- ŞAHAN, Mehmet; "Hatırlatma Nevinden", Zaman Gazetesi, 13.09.2000
- ŞAHİN, Oytun; "Alfabemiz Kaç Harfli İdi?", Orta Doğu Gazetesi, 08.01.1997
- TANYILDIZI, Vedat; "İsrara Ne Hacet", Külliye Der., S.3, Ekim-Kasım-Aralık, ELAZIĞ, 1999
- TAPAN, Nilüfer; "Yabancı Dil Eğitiminin Önemi" Çağdaş Yaşamı Destekleme Der. Yay., S.1, İstanbul, 1990
- TOMLINSON, John; Kültürel Emperyalizm, Ayrıntı Yay., İstanbul, 1999
- TUNCEROĞLU, Ayşe Göktürk; "Dil ve Düşünce", Türkiye Gazetesi, 05.06.2000
- TÜFEKÇİOĞLU, Turgay; Prof.Dr.Oktay Sinanoğlu ve Türkçe, Çelik Dağıtım, Bursa, 1998
- TÜRKDOĞAN, Orhan; Milli Kültür, Modernleşme ve İslam, Bileşik Yay., İstanbul, 1996
- UNESCO; "Yirmibirinci Yüzyılda Eğitim Uluslararası Komisyonu Raporu", Eğt. Yönetimi, S.1, Kış, 1996
- ÜSTÜNOVA, Kerime; "Bursa'da Tabela Adları", Türk Dili, Dil ve Edeb. Der., S.533, Mayıs, 1996
- YAMAN, Ertuğrul; "İş Yerlerine Ad Vermede Ortaya Çıkan Eğilimler ve Yabancılaşma", Türk Dili, Dil ve Edeb. Der., S.530, Şubat, 1996
- YAMAN, Ertuğrul; "İş Yerlerine Ad Vermede Ortaya Çıkan Eğilimler ve Yabancılaşma", Türk Dili, Dil ve Edeb. Der., S.530, Şubat, 1996
- ZÜLFİKAR, Hamza; "Dilde Yozlaşma I", Türk Dili, Dil ve Edeb. Der., S.529, Ocak, 1996

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
KPDS	: Kamu Personeli Dil Sınavı
Üniv	: Üniversite
ÜDS	: Üniversite Derecelendirme Sınavı
vb	: ve benzeri
vd	: ve diğerleri
vs	: ve saire
Yay	: yayınevi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
IMF	: International Monetary Fund
Ank	: Ankara
İst	: İstanbul
T.D.K.	: Türk Dil Kurumu
Fak	: Fakülte
İnk	: İnkılap
Der	: Dergi
Eğt	: Eğitim
S	: Sayı
s	: Sayfa
Prof	: Profesör
Dr	: Doktor

ANKET FORMU

Bu anket formu, Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü Anabilim Dalında yüksek lisans tezi için hazırlanmıştır. Araştırmada, günümüzde son derece önem kazanan yabancı dilin toplum üzerindeki etkilerinin saptanması amaçlanmıştır. Tamamen bilimsel bir nitelik taşıyan bu araştırmanın idari ve siyasi yönü yoktur.

Soru kağıdına adınız, soyadınız yazılmayacaktır. Soru kağıdında adınız olmadığından dolayı araştırmayı yapanlarca veya başkalarınca tanınmanız mümkün değildir.

Soruları dikkatle okuyup, kendi kendinize doğru açık ve samimi cevaplar vereceğinize inanıyoruz. Soruları cevaplamak suretiyle gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür ederiz.

Başarı, sağlık ve esenlik dileğiyle.

AÇIKLAMA

1)Soruyu ve soruyla ilgili tüm seçenekleri dikkatle okuduktan sonra uygun bulduğunuz seçeneğin yanındaki boş parantezin içine (x) işareti koyunuz.

2)Genelde sorularda tek cevap istenmektedir. Ancak birden fazla cevap verebileceğiniz sorular da vardır. Bu sorular da önem sırası olmaksızın sizce uygun olan seçenekler (x) olarak işaretlenecektir.

3)İşaretlemede hata yaptığınız takdirde hatalı işareti siliniz ya da karalayınız. Bu arada doğru cevabı işaretlemeyi unutmayınız.

4)Cevaplar arasında sizin verdiğiniz cevaba uygun bir seçenek yoksa, başka (Belirtiniz) karşısındaki noktalı yere cevabınızı kısaca yazınız.

SORULAR

1)Cinsiyetiniz?

1-() Bayan

2-() Erkek

2)Nerede doğdunuz?

1-() Köyde

2-() İlçede

3-() İlde

4-() Başka (Belirtiniz).....

3)Yaşınız?

1-() 20 ve aşağısı

2-() 21-30

3-() 31-40

4-() 41-50

5-() 51 ve yukarısı

4)Medeni haliniz?

1-() Evli

2-() Bekar

3-() Dul

4-() Başka (Belirtiniz).....

5)Öğrenim durumunuz nedir?

1-() Okur-yazar değil

2-() Okur-yazar

3-() İlkokul mezunu

4-() Lise mezunu

5-() Üniversite mezunu

6-() Başka (Belirtiniz).....

6)Mesleğiniz nedir?

- 1-() İşsiz
- 2-() Sanayici
- 3-() Esnaf
- 4-() Üst düzey memur (Doktor, Avukat, Subay vb.)
- 5-() Memur (Öğretmen, Polis, Astsubay vb.)
- 6-() İşçi, zanaatkar
- 7-() Emekli
- 8-() Ev hanımı
- 9-() Başka (Belirtiniz).....

7)Aylık geliriniz ne kadar?

- 1-() 100 milyon ve altı
- 2-() 101-200 milyon arası
- 3-() 201-300 milyon arası
- 4-() 301-400 milyon arası
- 5-() 401-500 milyon arası
- 6-() 501 milyon ve daha fazla

8)Evinizde aşağıdaki eşyalardan hangileri bulunur?

Not: Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- 1-() Müzik seti
- 2-() Renkli TV
- 3-() Otomatik çamaşır makinesi
- 4-() Bulaşık makinesi
- 5-() Kamera
- 6-() Halı yıkama makinesi
- 7-() Bilgisayar
- 8-() Ocaklı fırın
- 9-() Mikro dalga fırın

9)Evinizdeki kişi sayısını gösteren seçeneği işaretleyiniz?

- 1-() 1-2
- 2-() 3-4
- 3-() 5-6
- 4-() 7 ve daha fazla

10)Hayatınızı nerede sürdürmek isterdiniz?

- 1-() İngiltere
- 2-() Fransa
- 3-() Amerika
- 4-() İtalya
- 5-() Türkiye
- 6-() Almanya
- 7-() Arabistan
- 8-() Başka (Belirtiniz).....

11)Bu soruyu Türkiye dışındaki seçeneği işaretleyenler cevaplandırarak. Size göre başka bir ülkeyi tercih etmenizde kitle iletişim araçlarının (TV, İnternet, Sinema vb.) rolü var mıdır?

- 1-() Çok önemli derecede etkisi vardır
- 2-() Oldukça önemli derecede etkisi vardır
- 3-() Biraz etkisi vardır
- 4-() Hiçbir etkisi yoktur
- 5-() Başka (Belirtiniz).....

12)TV İzlerken, aşağıdaki kanallardan hangisini daha fazla tercih ediyorsunuz?

Not: Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- 1-() Show TV
- 2-() Star
- 3-() Ntv
- 4-() Atv
- 5-() Kanal 7
- 6-() TGRT
- 7-() Kanal D
- 8-() Samanyolu
- 9-() Başka (Belirtiniz).....

13)TV İzlerken hangi tür programları daha fazla tercih edersiniz?

Not: Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- 1-() Haberleri ve açık oturumları
- 2-() Müzik, eğlence, magazin programlarını
- 3-() Kültürel programları ve belgeselleri
- 4-() Spor programlarını
- 5-() Yarışma programlarını
- 6-() Film ve diziler
- 7-() Başka (Belirtiniz).....

14)Gazete okuyorsanız, okuduğunuz gazeteyi gösteren seçeneği işaretleyiniz.

Okumuyorsanız boş bırakınız.

Not: Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- 1-() Milliyet
- 2-() Sabah
- 3-() Zaman
- 4-() Türkiye
- 5-() Cumhuriyet
- 6-() Hürriyet
- 7-() Akşam
- 8-() Yeni Şafak
- 9-() Başka (Belirtiniz).....

15-Kitap okuma konusunda size uyan seçeneği işaretleyiniz

- 1-() Çok iyi bir kitap okuruyum
- 2-() Elimden geldiğince okumaya çalışıyorum
- 3-() Çok fazla okuyamıyorum
- 4-() Hiç okumuyorum

16)Medyanın Türk diline etkisi konusunda düşüncelerinize uyan seçeneği işaretleyiniz.

- 1-() Medya Türk dilinin zenginleşmesine önemli katkılarda bulunuyor.
- 2-() Medya Türk dilinin yozlaşmasına neden oluyor
- 3-() Medyanın Türk diline hiçbir etkisi yoktur
- 4-() Başka (Belirtiniz).....

17)Dünyada konuşulması mümkün olan tek bir dil olsaydı bunun hangi dil olmasını isterdiniz?

- 1-() Fransızca
- 2-() İtalyanca
- 3-() Türkçe
- 4-() İngilizce
- 5-() Almanca
- 6-() Arapça
- 7-() Başka (Belirtiniz).....

18-Yabancı dil öğrenecek olursanız, ilk önce hangi dili tercih ederdiniz?

- 1-() Fransızca
- 2-() Arapça
- 3-() İngilizce
- 4-() Almanca
- 5-() İtalyanca
- 6-() Rusça
- 7-() Başka (Belirtiniz).....

19-Bu soruyu 18. soru da İngilizce seçeneğini işaretleyenler cevaplayacaktır.

İngilizce'yi tercih sebebiniz nedir?

- 1-() Dünyada en geçerli ve en çok konuşulan dil olması
- 2-() İngilizce'nin konuşulduğu ülkelerin, (Amerika, İngiltere) dünyanın en gelişmiş ülkeleri olmaları
- 3-() Kulağa hoş gelmesi
- 4-() Mecburiyetten dolayı
- 5-() Başka (Belirtiniz).....

20)Yabancı dille öğretim yapan okullarda (Anadolu lisesi, Kolej, Süper lise, Üniversite) okuyan çocuğunuz var mı?

- 1-() Evet
- 2-() Hayır

21) 20.soruya **HAYIR** diyenler bu soruyu cevaplamayacaktır.

Çocuğunuzda bu okullarda öğrenim gördükten sonra ne gibi değişiklikler gözlediniz?

Not: Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- 1-() Müzik konusunda batı tarzına yöneldi
- 2-() Giyim-kuşam, yeme-içme alışkanlığında batıya yönelik değişiklik oldu
- 3-() Düşüncelerinde batıya yönelik değişme oldu
- 4-() Önemli bir değişiklik olmadı
- 5-() Hiçbir değişiklik olmadı
- 6-() Başka (Belirtiniz).....

22)Yabancı dille öğretim yapan okulların müfredat programlarına göre derslerin önemli bir kısmı yabancı dille yapılmaktadır (İngilizce, Almanca, Fransızca). Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1-() Derslerin yabancı dille yapılmasını doğru buluyor ve devam etmesini istiyorum
- 2-() Türkçe bu arada ihmal edilmemelidir. Derslerin hepsi yabancı dille yapılmamalıdır.
- 3-() Öğrenciler yabancı dili anlamakta zorluk çekeceklerdir. Bu nedenle dersler Türkçe olmalı
- 4-() Türk milletinin geleceği açısından dersler kesinlikle Türkçe olmalı
- 5-() Başka (Belirtiniz).....

23)Yabancı dille öğretim yapan okullar, genellikle ders kitaplarını yurtdışından getiriyorlar. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1-()Kitapların yurtdışından getirilmesi, batıyı ilk elden tanıtması bakımından oldukça doğru bir karardır.
- 2-() Kitapların dışarıdan getirilmesi batı kültürünü doğrudan ülkemize taşımaktadır. Kitaplar yabancı dilde olmalı ancak Türk kültürüne göre ülkemizde hazırlanmalı
- 3-() Kitapların yurt dışından getirilmesi ülkemize önemli bir ekonomik külfet getirmektedir
- 4-() Kitapların geliş şekli önemli değildir. İlgilenmiyorum
- 5-() Başka (Belirtiniz).....

24)Yabancı dille öğretim yapan okulların genellikle batı tarzında etkinlikler düzenlemesini nasıl değerlendiriyorsunuz? (Mezuniyet geceleri, balolar, kep giyilmesi vs.)

- 1-() Çağdaş dünyada yerimizi almamız için gereklidir
- 2-() Bu tür etkinliklerin Türk gençliğini olumsuz yönde etkileyeceğini düşünmüyorum
- 3-() Batı türü yaşam tarzının bu ölçüde yansıtılması olumsuz sonuçlar doğurabilir
- 4-() Bu tür etkinlikler kesinlikle Türk kültürüne, gençliğine büyük zarar verir. Asla müsaade edilmemelidir.
- 5-() Başka (Belirtiniz).....

25) İş yeri isimlerinin ya tamamen yabancı dilde veya yarı yabancı, yarı Türkçe olması hakkında ne düşünüyorsunuz?

- 1-() Ülkemin bir batı ülkesine benzediğini düşünüp mutlu oluyorum
- 2-() Vitrinlerin, tabelaların yabancı dille yazılmış olması, yabancı dil bilmeyenler için güçlük doğurmaktadır.
- 3-() Türkiye’de yaşıyoruz. Bunu göz önüne alarak yazıların Türkçe olmasına özen gösterilmelidir.
- 4-() Vitrinlerin tabelaların yabancı dille yazılmış olmasına aldırımıyorum
- 5-() Yabancı dilin bu derece kullanılması, kültürümüz açısından büyük tehdittir. Kesinlikle yasaklanmalıdır.
- 6-() Başka (Belirtiniz).....

26-İş yeriniz varsa veya açacak olursanız isminin hangi dilde olmasını istersiniz?

- 1-() Daha çok ilgi çektiği için tamamen yabancı dille yazılmış olmasına dikkat ederdim.
- 2-() Yabancı dili ve Türkçe’yi birlikte kullanırdım.
- 3-() Tamamen Türkçe olmasına dikkat ederdim.
- 4-() Başka (Belirtiniz).....

27)Size göre gündelik hayatta kullanılan yabancı sözcükler (Yes, okey, bye bye, how are you, vs.) Türk dilini nasıl etkiler?

- 1-() Türk dilini zenginleştirir
- 2-() Yabancı dile karşı bir kulak alışkanlığı oluşturacağı için öğrenilmesi daha kolay olur.
- 3-() Yabancı sözcüklerin kullanılması doğru değildir. Bu durum Türk dilinin yozlaşmasına neden olur.
- 4-() Küreselleşme sürecini yaşayan dünyada, Türk diline giren yabancı sözcükler bir gerekliliktir.
- 5-() Başka (Belirtiniz).....

28)Gelişmiş ülkeler kendi dilleri dışındaki dillerin öğretim dili yapılmasını, sokaklarda, caddelerde yabancı dilde yazıların kullanılmasını yasaklıyorlar. Sizce bunun nedeni nedir?

- 1-() Kendi ülkelerini daha ileri gördükleri için başka bir dilin varlığını kabul etmek istemiyorlar.
- 2-() Konuya milliyetçilik açısından yaklaşıp, yasaklama getiriyorlar.
- 3-() Yabancı dilin kendi kültürlerine, dillerine bir tehdit oluşturmamasından korkuyorlar.
- 4-() Başka (Belirtiniz).....

29) Bu konuda belirtmek istediğiniz başka bir görüşünüz var mı?

Yazı Tutanakları
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖZ GEÇMİŞ

1967 yılında Elazığ'da doğmuşum. İlkokulu, Elazığ Dumlupınar İlkokulunda, Ortaokulu 1993 yılının Haziran ayında Atatürk Orta Okulunda, liseyi aynı yılın eylül ayında Elazığ Lisesinde dışarıdan bitirdim. 1995 yılında Fırat üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde başladığım lisans öğrenimimi 1999 yılında tamamladım. Aynı yıl içerisinde Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimi yapma hakkını kazandım. 1999-2001 yılları arasında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimi gördüm. Halen Kasım 1999 tarihinde başladığım öğretmenlik mesleğime devam etmekteyim. Evli ve üç çocuk annesiyim.

ELAZIĞ-2001**Esra GÜLMEZ**

BELGEDİR

Elazığ Merkez nüfusuna kayıtlı Ziyattin kızı 1967 doğumlu Esra GÜLMEZ İl Emniyet Müdürlüğümüze müracaatla 01.08.2000 tarihi ile 01.11.2000 tarihleri arasında İlimiz Merkezinde “YABANCI DİLİN TOPLUMA YANSIYAN BOYUTLARI” adı altında tez çalışması yapma talebinde bulunmuş olup, Valilik Makamının 07/08/2000 tarihli olurlarıyla tez çalışmasını yapması uygun görülmüştür.

İş bu belge şahsın isteği üzerine verilmiş olup, kimlik yerine geçmez. 07/08/2000

Mehmet İSPİR
Başkomiser
Asayiş Şube Müdür V.

<http://www.emn.gov.tr/elazig>

e-mail:elzem @ttnet.net.tr.

Tel: 238 57 01-07

Fax: 223 12 29